

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

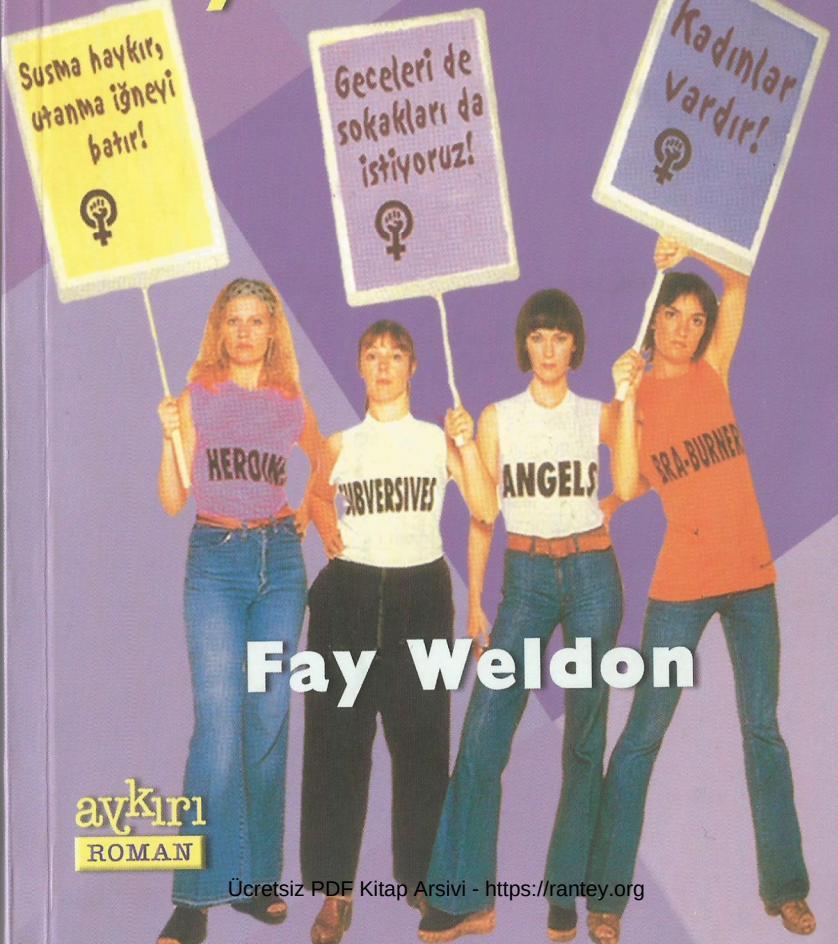
<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Balığın Bisiklete İhtiyacı Ne Kadar Kadının Erkeğe İhtiyacı O Kadardır

Fay Weldon

aykırı
ROMAN

Balığın Bisiklete İhtiyacı Ne Kadarşsa Kadının Erkeğe İhtiyacı O kadardır

Fay Weldon

Türkçesi

İpek van den Born

aykır1
ROMAN

© PEGASUS AJANS

BALIĞIN BİSİKLETE İHTİYACI NE KADARSA
KADININ ERKEĞE İHTİYACI O KADARDIR

Fay Weldon

KİTABIN ÖZGÜN ADI
Big Women
Big Girls Don't Cry
Flamingo (Harper Collins)
•Akçalı Telif Hakları aracılığıyla•

TÜRKÇESİ

İpek van den Born

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

Saim Koç

EDİTÖR

Seyfi Öngider

YAYINA HAZIRLAYANLAR

Gülşen Sayın-Uğur Alkapar

KAPAK

Uğur Alkapar

KAPAK RESMİ

© Nicky Johnston

İstanbul 2000

ISBN 975-8337-10-6

BASKI

Kitap Matbaacılık

Tel: 0212. 567 48 84

CİLT

Fatih Mücellit

Tel: 0212. 501 28 23

AYKIRI YAYINCILIK

Sinan Ercan Cad. No: 34/33 81080 Erenköy-İstanbul
Tel: 0216. 445 22 14 - 380 29 24 Faks: 0216. 416 48 31
email: aykiri@kuraldisi.com

www.kuraldisi.com

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

İnsanlar bu efsanevi kadınlara gıpta etti, dalga geçti, tapındı, aşığıladı ve acıdı. Layla, Stephanie, Alice, Nancy ve yoldaşları; hızlı yaşayan, canlı, serbest fikirli, hayata, sekse ve yeni deneyimlere tutkulu bir açlık duyan, 20. yüzyılın son yirmi yılında dünyanın içini dışına çeviren, altını üstüne getiren küçük bir topluluk. Kendilerini değiştiremedikleri için toplumu değiştirmeye karar verip, ister iyi ister kötü, bu değişimi gerçekleştirmek için bu yola baş koyanlar.

Bunca işi başarmaya çalışırken neredeyse kendilerini yok etmelerine kim şaşırabilir? Hatasız kul olmadığı için kazandıkları zaferlerin yanında trajediler de yaşadılar. Sıradan ölümlüler arasında Olimpos Dağı'ndan inen tanrıçalar gibi boy gösterip, farklı olduklarını fark etmeye ise tenezzül bile etmediler.

Kendilerine doktora ya da ödül verildiğinde, "Kime, bana mı?" diye şaşırdılar, "Naçiz kulunuza?"

Başkaları onları 'feministler' diye tanımladılar ama onlar geri kalanların ne yaptığını fark edemeyecek kadar ön saflardaydılar. Layla, Stephanie, Alice, Nancy ve yoldaşları. Küçük Kadınlar değil de Büyük Kadınlar ve onların yarattığı, Medusa. Erkeklerin kalbini taş çeviren Gorgon, Medusa.

Bölüm I

Yapar mısın Yapmaz, mısın?

Slap, şlap şlup: İçi boşalmış kovadan gelen bir ses. Stephanie, Victoria zamanından kalma bir helanın koyu yeşil duvarına afiş yapıştırıyor. Yıl 1971. Bu hela hala Carnaby caddesinin aşağı kısmında, Liberty's of London'ın yanında duruyor. Tıpkı o zaman olduğu gibi. Stephanie'nin duvara afiş yapıştırmak denen işte pek uzman olmadığı aşikar. Tutkal her tarafa damlamış, afişler çarpık ve üst üste binmişler. Ama işte duvar-dalar. *Afiş Yapıştıranlar Yargılanacaktır* yazısı bir afişin daha duvardaki yerine yerleşmesiyle okunmaz hale geliyor.

“Zavallı Bill Posters” dedi Layla. (Bill Posters, Türkçe ‘Afiş Yapıştıranlar’ demektir ama Bill Posters aynı zamanda İngilizce bir isimdir- çn.)

Stephanie şakayı anlayamadı. Bu, onun en sık yaşadığı sorundu. Hayattaki tek meziyeti güzelliğiydi. Yirmi beş yaşınday-

dı; harikulade ölçüleri vardı; uzun zayıf bir vücut, düz sarı gür saçlar ve büyükçe eller ve ayaklar. Layla ise yirmi altı yaşındaydı, daha kısaydı, daha tombuldu, daha komikti ve koyu kıvrıkcık saçları vardı. Layla'nın yüzünün bir yanı diğer yanıla oransızdı, bu yüzden ona seksi ve çekici denebilirdi ama güzel denmesi zordu. Layla bunu önemsemezdi. Düşünecek çok başka şeyleri vardı.

Afişlerde tekrar tekrar şöyle yazıyordu: *Balığın Bisiklete İhtiyacı Ne Kadarsa, Kadının Erkeğe İhtiyacı O Kadardır*. İnsanlar bir an durup bakıyor ve yürümeye devam ediyorlardı. Mesajın fazla bir anlamı yoktu. Kadınların erkeklere ihtiyacı olduğu açıktır. Herkesin bir erkeğe ihtiyacı vardır. Erkeklik her şeydir. Orduların erkeklere ihtiyacı vardır ve devletin ve iş hayatının ve teknolojinin ve ekonominin. Ve eğitimin ve tıbbın ve serüvenin ve modanın. Ve ciddi bütün sanatların. Daktilolar haricinde, çünkü bu kadınların işidir, tüm büroların erkeklere ihtiyacı vardır. Kadınlara ihtiyaç duyulan evlerdir, bahçedeki çimler hariç, çünkü o erkeklere aittir. Kadınlar seks, annelik ve ev işleri içindir. Erkekler statü ve eylem içindir. Evin dışındaki statü üst düzey, evin içindeki statü alt düzeydir. Halk arasındaki yaygın inanca göre erkekler kararları alır, kadınlar şapka dener. Dünya yalnızca ilkel duygulardan ve kıymetli küçük bir candan ibarettir. Stephie ve Layla ve yoldaşları bunu değiştirmek arzusundaydılar. *Balığın Bisiklete İhtiyacı Ne Kadarsa, Kadının Erkeğe İhtiyacı O Kadardır*. Hah hah ha. Kadınların, erkeklerin ilgisini çekmek için birbirleriyle yarıştıklarını herkes bilir; kadınların şirretliğinin ortaya çıktığı en önemli alan da bu değil midir? Kedi gibi? Kadınlarla kıyaslanınca kediler melek kalır. Bilmeceye benzeyen bu afiş belki de bir şey satmak içindi?

Bir çift turist, Yeni Zelanda'dan Brian ve Nancy, Carnaby caddesindeki kalabalığın arasından sıyrıldılar. Renklerden, ku-

maşlardan ve patchouli (Yağından parfüm yapılan doğu Hindistan'a özgü bir tür nane- çn.) kokusundan sarhoş gibi olmuşlardı. Hala çiçek çocukların uyuşturucu kullandığı günlerdi. Tüyden boalar, ipek kaftanlar, buruşuk kadifeden şapkalar; çoğunlukla mor, İspanyol paça pantolonlar, mini etekler, apartman pabuçlar; çok bol saçlı yakışıklı erkekler, peşlerinde bebek suratlarını sü-rükleyen kızlar; koca gözler, takma kirpikler, beyaz yüzler. Brian da, Nancy de rahat olsun diye beyaz penye atletler ve tenis ayakkabıları giymişlerdi. İkisi de kültür şokundaydı. Otuz altı saatlik bir yolculuktan sonra bugün uçakla Wellington'dan gelmişlerdi. Dağlar, çayırlar ve koyun çiftlikleri görmeye alışmış-lardı. Brian dikkati çekecek kadar yakışıklı ve sarışındı. Nancy bakılacak kadar hoştu ama erotizmden yoksundu; uzun boylu, uzun bacaklıydı ama her nasılsa zarif görünmek yerine hantal görünmeyi beceriyordu.

Brian, bir gazete başlığına takıldı: "Mahkeme kararı -Ayı, müstehcen bulundu" diye yazıyordu gazete. Gazeteyi gazeteci kulübesinin önündeki raftan almıştı ama görünüşe göre parasını ödemek niyetinde değildi. Gazeteci gözlerini lahavle der gibi gökyüzüne çevirdi. Eski toprak bir adamdı. Burnu yoktu. Cüzam burnunu eritmişti. İnsanlar gözlerini kaçırıyorlardı ama daha da çok gazete alıyorlardı.

"Rezilliğe bak" dedi Brian.

Nancy gözünü dikmiş afişe bakıyor, anlamını kavramaya çalışıyordu. Mesajda esrarengiz ama güçlü bir şeyler olduğunu hissediyordu. Layla ve Stephanie işlerini bitirmişler Brian ve Nancy'e doğru geliyorlardı. Layla'nın kolunun altında bir levha vardı. Nancy, Brian'ı dürttü.

Brian, erkeklerin ince ipuçlarından hoşlanmayan tavrıyla, "Bir şey mi var Nancy" diye sordu.

"Kalacağımız yurda gitmemiz gerekmiyor mu? Yerler er-kenden doluyor." Onu yanına doğru çekmeye çalıştı ama Brian direndi.

“Çekiştirmeyi bırak” dedi.

“Pardon” dedi Nancy. Kadınlar bunu erkeklere otomatik olarak söylerlerdi, şimdi olduğundan çok daha fazla.

“Ayı Rupert’ın seks hayatı” dedi Brian. “Okul çocuklarını bu işe karıştırmak. İğrenç. Bu Neville denen adam tam bir rezillik anıtı. Ama bu dünyanın her yerinde böyle. Dünya büyük bir laçkalık salgını içinde.” Söyledikleri hoşuna gitmişti, bir daha tekrarladı.

Layla kibarca “Geçebilir miyiz?” diye sordu, Brian ve satın alınmamış gazetesi yolu kapatıyordu. Burunsuz adam korkunç burun deliklerinin altından belli belirsiz gülümsedi.

“Hanımlarımız lütfen dediler” dedi Brian. Bunun üzerine Layla döndü ve elindeki levhanın ucuyla Brian’ı diğer yana iteledi ve tekrar arkasını dönüp Stephanie ile birlikte yoluna devam etti. Brian bir an duvara yapıştı ama çabuk toparlandı.

“Vahşi orospular” dedi arkalarından.

“Yolları üzerindeydin, Brian” dedi Nancy, bu da Brian’ın onun kimin tarafında olduğunu düşünmeye sevk etti.

“Feminist olmalılar” diye fikir belirtti Brian.

“Nereden biliyorsun?”

“Normal bir kadın gibi yürümüyorlar bile” dedi Brian.

Bu doğrudu. Brian ve Nancy’nin etrafı erkeklerin gölgesinden giden ceylan gözlü, tapınan kadınlarla doluydu. Apartman topukların üzerinde sendeliyor ve iğne topukların üzerinde sekiyorlardı. Layla ve Stephanie geniş adımlarla ilerlediler, üstlerinde kot pantolonlar ve penye fanilalar vardı. Bugün olsa, kaslı ve sıkı sporcu görünürlerdi. Layla ve Stephanie tüm sağlıklı görünüşlerine, güçlerine ve enerjilerine karşın gevşektiler, omuzları yuvarlacıktı. Kaslar erkeklere mahsustu; kadınların silahları korunmaya muhtaç olmalarıydı. Bu dünyanın bu kadar erotik ve zıt kutuplardan meydan gelmiş olmasına şaşmamak lazım. Erkek, kadın. Sert, yumuşak. Düşünce, duygu. Yin, yang... Nancy

ayağındaki dantelli keten ayakkabılara baktı, düz topukları insana sanki toprağa gömülüymüş hissi veriyordu; birdenbire pratik ve kullanışlı her şeyden büyük bir rahatsızlık duydu. Brian gazeteyi kötü katlanmış bir şekilde rafa geri tıktı. Gazeteci kırık dişleri ve burunsuz yüzüyle hırladı ama Brian farkına bile varmadı. Geçerken o da durdu ve afişlere baktı.

“Anlayamadım” dedi, “aptal bir reklam falan mı?”

“Sanırım kadınların erkekler olmadan da varolabileceği anlamına geliyor” dedi Nancy.

“Ama bunu neden istesinler ki?” diye sordu Brian. Gerçekten de şaşırmıştı. Güçlü omuzları, güneşten bronzlaşmış teni ve tepesi karlarla kaplı varolmayan dağların zirvelerine doğru bakan mavi gözleriyle kadınlar daima onu beklerlerdi. Kişinin, tek bir örneğin, yani kendisinin ötesine geçebilmesi zordur.

Stephanie, Mini'sini eve doğru sürdü. Layla da yanındaydı. Stephanie'nin Chalcot Crescent 103 numaradaki evinde bir bilinçlenme toplantısı yapılacaktı. Yol sadece on dakika sürüyordu. Trafik bugünün trafiğinin ancak yarısı kadardı ve dünya kadar park yeri vardı. O günlerde insan Chalcot Meydanında 30 bin pounda bir ev alabiliyordu. Bugün bu işi ancak 750 bin pounda yapabileceğiniz söyleniyor. 103 numaranın girişindeki pencerelerden sağa doğru bakarsanız Primrose Hill'in yeşilliklerini, sola bakarsanız sokağın sonundaki yeşil ve beyaz renkli, bir zamanlar randevuevi olan evi görürsünüz. Eski taksi şoförleri, asillerden birinin gençliğinde bebek elbiseleri giymiş olarak, bebek arabasıyla yolun bir ucundan diğer ucuna kıkırdayan kızlar tarafından gezdirildiğini anlatırlar. Bazı mahallelerdeki bazı sokakların statüsü dışında ne değişti? Şimdi çok sıhhi olan Primrose Hill o zaman *Kömür Rüzgarı* diye bilinirdi. King's Cross'un tren depolarından o kadar çok kurum yağardı ki, tüm

Batı dünyasında en fazla bronşit hastası görülen bölge burasıydı. Bebek arabasında dolaştırılan bir adam sokağın bir başından öbür başına gidene kadar hasta olmazdı tabii. Orada yaşayan ve çalışan kızlar için tehlike daha büyüktü ama onların alayı tıpkı şimdi olduğu gibi on paraydı.

1971 yılında Crescent sanatçıların ve bohemlerin mekanıydı; akademisyenler yeni yeni yerleşmeye başlamışlardı, yakın bir zamanda bankerlerin sırası da gelecekti. Stephanie'nin kocası Hamish, Crescent'te yaşıyor ve Park Road'un köşesinde bir antika dükkanı işletiyordu. Haliyle, tavrıyla, yeteneğiyle tam bir sanatkardı ama geçimini geçmişe ait eşyaları satarak sağlıyordu. O günlerde Victorya devrine ait bir testereyi Edward devrine ait bir soba maşasından, meşeyi çamdan ya da Roma camını Woolworth'den alınmış bir camdan ayırabilen çok az insan vardı. Şimdi artık herkes biliyor.

Layla ile Stephanie arabayı boşaltırken Zoe'nin pusetteki küçük Saffron'u iterek geldiğini gördüler. Ağlıyordu, Saffron değil, Zoe ağlıyordu. Zoe sosyoloji mezunuydu ve çocuğuna bakmak için evde oturmak asabını bozuyordu. Çocuklardan hoşlanmıyor, kocasını zor bir adam olarak görüyordu. Adam bir teknik elemandı, çoklukla köprülerden konuşuyor ve ara sıra da karısını tokatlıyordu, o zamanlar bu hareket şimdiki gibi günah değildi. Ve eğer Zoe isteseydi karşı koyabilirdi ama o ahlak kurallarının doğru yanında olmaktan çok memnundu.

“Zoe neyin var?” diye sordu Stephanie.

“Bull bebeğe bakmayı reddediyor” dedi Zoe. “Ben de Saffron'u yanımda getirmek zorunda kaldım. Umarım kızmazsınız. Sanırım, Bull'u suçlayamayız.”

Zoe'nun kocasının adı Bullivant Meadows'du.

“Neden suçlayamıyormuşuz?” diye sordu Layla. Levhayı gene koltuğunun altına kısırmıştı. Zoe ağlamayı kesti, çekinerek baktı.

“Erkekleri önce bir toplantıdan men etmek sonra da çocuklara bakmalarını beklemek biraz fazla değil mi?”

“Neden olmasın?” dedi Layla. “Erkeklerin de çocukları olur. Hem kadınların giremediği bir kulüpte duvar tenisi oynamaya ne demeli?” Bullivant ilçe takımında duvar tenisi oynuyordu.

Zoe afallamış gözüküyordu, Stephanie, “Bir gün gelecek erkeklerin Bull (Boğa, kabadayı- çn.) diye adlandırılmadığı bir dünyada yaşayacağız” diye yorumda bulundu. Ve hepsi içeriye girdiler.

Şimdi, içerisi yüce gönüllülük, döküntü, dağınıklık ve o yılların özelliği olan geçmiş için fazlaca hayıflanış ve geleceği hiç düşünmeyişle doluydu. Günün sosyal ve yerel kısıtlamalarından kurtulmaya çalışırken herkesin en büyük arzusu geçmişin döküntülerini kurtarıp onlarla yaşamaktı. Yerler tozlu eski kilimlerle kaplıydı; eski meşe sandalyeler oturanın elinde kalıyordu, tahta kurtları tarafından işe yarayamayacak kadar kemirilmişlerdi; duvarlarda çatlak cam tablolar asılıydı; şişelerdeki gemiler ve kibrit çöpünden yapılmış saraylar konabilecek her noktada toz topluyorlardı. Eşyalarda yenilik en değersiz özellikti; yalnızca eski ve el yapımı olan şeyler değerliydi. Hamish bu hava içinde yaşlı, tatlı hanımlardan ucuza alıp genç profesyonellere pahalıya satarak iyi bir gelir sağlıyordu. Reklamcı olarak çalışıyor olmak Stephanie’nin şanssızlığıydı. Tüm yeni meslekler arasında en yenisi olan reklamcılık, rekabetin en en vahşi olduğu, para kazanmanın başarıyla en fazla özdeşleştirildiği bir çalışma alanıydı. Hamish, Stephanie’nin çalışıyor olmasını kabullenmekte zorlanıyordu. Çocukken Glasgow’da annesi bir bahis dükkanında çalışıyordu ve karısına bakılırsa kadınların çalışması fikrine alışmış olması gerekirdi, ama Hamish bundan sıkıntı duyuyordu. Onun istediği daha ince, daha artistik şeylerdi. Hem iki küçük oğulları Roland ve Rafe kirli döşemenin üzerinde Vik-

torya tarzı tahta oyuncakları ile oynarken sık sık ellerine batan kıymıkları kim zavallı küçük parmaklarından çıkaracaktı? Yalnızca yüzü ve aksanı sık sık değişen au pair kız vardı, onun da bir iğne ile böyle bir işi becerebileceği şüpheliydi. Zaten geçen hafta işi bırakmıştı.

Hamish otuzlu yaşların ortalarında, adaleli, esmer, seksi bir adamdı, günün modası Zapata bıyığı hassas -ya da belki acımasız- üst dudağını gizliyordu. Elinde bir zincir, bir yemekhane masasını dövüyordu. Üst üste, tak tak, çatır çutur. Zoe neler olduğuna bakmak için Saffron'u arabasında sürüyerek geldi. Mobilya dövmekte olan bir adamın görüntüsünden ve çıkardığı gürültüden ürken Saffron ağlamaya başladı.

"Saffron'un tek yaptığı şey zırlamak" diye şikayet etti Zoe konuşmaya başlayarak. "Öyle nankör ki. Bunu onun geleceği için yapıyorum kendim için değil. Altına girdiğim riskin farkında bile değil. Hadi bakalım, Bull beni kapının önüne koyarsa ne olacak?"

"Bull, Bull, Bull" dedi Hamish. Zoe sık sık gelir, Bull'dan bahseder, bu arada da Hamish'e göz süzerdi. Bütün kadınlar Hamish'e göz süzerdi. Onlara cesaret vermediği halde kadınlar kendilerini tutamıyorlardı herhalde. Vurmaya devam etti.

Zoe, toplantının yapılacağı odaya girdi.

Oda caddeye bakıyordu.

Stephanie ve Layla geriye kalan boya, tutkal ve afişleri diğer döküntülerle birlikte merdivenin altına koymuşlardı. Bu arada ayağı kırık Venedik camı bir kadeh, iki parçaya bölünmüş bir Et-rüsk vazosu, burnu olmayan yarım bir Romalı kafası ve daha başka hazineler bulmuşlardı. İnce yüzlü, badem gözlü, iki küçük esmer oğlan merdivende sessizce oturmuş yetişkinleri seyrediyorlardı; Rafe ve Roland. İkisinin de üzerinde pijamaları vardı ve ikisi de başparmaklarını emiyorlardı.

“Yatağınıza gidin, oğlum” dedi Stephanie. Çocuklar, uysalca ayağa kalkıp gittiler.

“Senden korkuyorlar mı?” diye sordu Layla

“Hayır” dedi Stephanie. “Yalnızca sessiz bir hayat istiyorlar. Benimle konuşmamak için her şeyi yaparlar, itaat bile ederler.”

Hamish’e bakma sırası Layla’ya gelmişti. Tak, tak, tak.

“Ne yapıyorsun tanrı aşkına Hamish?” diye sordu Layla.

Hamish cevap vermeye tenezzül etmedi. Stephie açıklamaya çalıştı.

“Masayı biraz eskileştirmeye çalışıyor. Antikalaştırıyor. Masa yeni tahtadan yapılmış ama bir saate kadar eski olacak. Eski masalar yenilerinden daha çok para getiriyor.”

“Prensiplerinin buna izin veriyor olmasına çok şaşırdım doğrusu” dedi Layla.

“İş, antikalara gelince ahlak kuralları çok göreceli oluyor” diye cevapladı Stephanie.

“İnsan bir şekilde hayatını kazanabilmeli” dedi Hamish vurmaya devam ederek.

“Bugün kendisini iyi hissetmiyor” dedi Stephanie. “Beni terfi ettirdiler. Artık ondan daha fazla para kazanıyorum.”

“Kadınların erkeklerden daha fazla para kazanıyor olması hayatın doğal sıralamasını bozar” dedi Hamish. “Reklamcılıkta para kazanmak zor bir iş değil, bunu herkes başarabilir.”

“Reklamcılıkla ancak bok gibi yetenekliysen para kazanabilirsin” dedi Layla. Sonra bu evde çocukların nasıl olup da uyuyabildiklerini sordu, herhalde o imkanı yok uyuyamazdı.

“Tanrı bilir” dedi Hamish ama zincirle vurmaya bıraktı ve kadınlara hoş bir şekilde gülümsedi. Tamamen kaba bir adam değildi. Hatta afiş yapıştırmanın nasıl gittiğini bile sordu.

“Daha fazla afiş asmalıyız” dedi Stephanie, “ama şimdi toplantı için içeri girmeliyiz. Eminim ön kapı çalarsa açmazsın. Erkekler böyledir.”

Hamish ön kapıyı açık bırakmalarını ve kadınların canı isterse içeri girebileceklerini, böylece işini bırakmak zorunda da kalmayacağını söyledi. Kadınlara açık evin manası da herhalde buydu. Konu kadınların bilinçlerini yükseltmekti, ne tür kadınların bilinci? Bu, hiçbir zaman belirtilmezdi. Hain ya da kafadan kontak bir suçlu olsa bile fark etmezdi, sonuçta kadın kadındı. Öyleyse kapı herkese açıktı. Hamish, bu arada *Balığın Bisiklete İhtiyacı Ne Kadarsa, Kadının Erkeğe İhtiyacı O Kadardır* sloganının etkileyici olduğuna inanmıyordu. Anlaşılması kolay değildi ve Stephanie büyük bir olasılıkla bunun farkındaydı.

“Hem” diye ekledi Hamish, “insanların kadınların ezilmesinden daha önemli sorunları var.”

“Ne gibi?” dedi Layla.

“Kıralarını ödemek gibi” dedi Hamish. “Cenazeleri için para biriktirene kadar dişleri dökülüyor. Patronları tarafından kullanılmak gibi. Açlık, yoksulluk, hastalık ve bunlar gibi.”

“Bana kötü hayat yaşayan bir erkek göster” dedi Layla, “ve ben sana daha kötüsünü yaşayan bin kadın göstereyim. Bunlar akıl hocamız Alice’in sözleri.”

Layla başkalarının sözlerini kullandığı zaman bunu belirtmeyi hiç unutmazdı. Layla, Rodezya’da büyümüştü. On dokuz yaşındayken Londra’ya kaçmış ve derslerinin kötülüğü yüzünden atılmadan önce bir yıl Cambridge’e gitmişti. Cheyne Walk’da arkadaşları ve kiracılarla doldurduğu büyük bir evin sahibiydi. Evin modernizasyona ihtiyacı vardı, masraflardan şikayet ederdi. Bir yayınevinde çalışıyordu. Paraya ihtiyacı olduğu için değil ama anlattığına göre nesnelliğe ihtiyacı olduğu için çalışıyordu. Başkalarının beklentileri ile ayağı yere sıkıca bağlanmalıydı, yoksa bu dünyadan uçup gidiverirdi. Düşündüklerini söyler, hissettiklerini yapardı. Bu, yalnızca mirasyedilere tanınmış bir haktı ve başkalarının kendileri hakkında ne düşündüğünden ziyade kendilerinin başkaları hakkında ne düşündüğünü önemseyenlere özgü bir davranış şekliydi.

Hamish, Alice'in pek güzel laflar ettiğini belirtti ve sırf bunu ne kadar takdir ettiğini göstermek için ara verdiklerinde kahveyi kendisinin getireceğini söyledi. Kaç kişi bekleniyordu?

"Beş" dedi Stephanie.

"Pek fazla değilmiş" dedi Hamish.

"Bu da bir şeydir" dedi Stephanie:

Hamish gene takırtıya başladı. Karısına karşı kibar ama soğuktu. Gözleri karşılaştı. Birbirlerinin yanında rahat değillerdi. Ama ikisi de bunu diğerine açıkça söyleyemiyordu, "karşılıklı konuşmak" henüz keşfedilmiş bir kavram değildi. Evlilikler sessizce yaşanıyordu.

Kapıdaki iki kadın kapıyı vururlarken açık olduğunu fark ettiler ve itip eve girdiler.

Hamish, "Halka açık toplantı salonu gibi" diye hoşnutsuzlukla söylendi, üstelik kapıyı açık bırakan da ondan başkası değildi.

Yeni gelenlerin adları Daffy ve Alice'di. Daffy yirmili yaşların sonlarını sürüyordu. İş tulumu ve büyük botlar giymişti ama kıyafeti güzelliğini gizlemek yerine vurguluyordu. Omuzlarından poposuna kadar inceliği, göğüslerinin dolgunluğu ve bileklerinin narinliği ortaya çıkmıştı. Ne giyerse giysin hep aynı şey oluyordu, artık o bunun farkında değildi. Alice ufak tefekti, yüzü yuvarlak, gözleri koyu renk ve ciddiye; yalnızca gözleri çok hareketliydi; geri kalan kısım yavaştı; durgunluk onun özelliğiydi. Alice akıllı temsil ediyordu; soyuttu; seksi değildi, sanki fazla düşünmekten bedeni kurumuştı.

Layla, Stephi, Daffy, Alice ve Zoe. Beş kadın Yunan efsanelerinde suçluları cezalandırmakla görevli, yılan saçlı tanrıçalar gibi ön odada yarım daire şeklinde oturuyorlardı.

"Dorothy gelemedi" dedi Stephanie. "Çocukların akşam yemeğini pişirmesi gerekiyormuş. Maureen de karşı çıkmış. Babasını üzmemek istemiyor."

"Hep aynı erkek masalı" dedi Layla. "Nereye gidiyorsun

sevgilim? Benimle burada kal, eş, anne, kız çocuk, her kimsen. Erkek kişiliğime kadın ol. Beni seviyorsun değil mi? Seni sevmiyor muyum, namusunu koruyup, başını sokacak bir ev vermiyor muyum, yalancı arkadaşlarını ve anneni uzak tutmuyor muyum? Bana olan aşkının buyurduğu gibi evde kal kadın. Yatağımı ısıt, masamı kur, gömleklerimi ütüle.”

“Bunları cazip mi buluyorsun?” diye sordu Stephanie çünkü Layla’nın sesinde bir melankoli seziliyordu.

“Pek tabii ki. Ben zayıf bir kardeşim. Hepimiz öyle değil miyiz?”

“Hayır” dedi Stephie ve suçlayıcı bakışlarla Daffy’den yana baktı, onun yüzündeki ifade ‘Zayıf, zayıf, zayıf’ diyordu. Daffy, yılışık bir şekilde sırtıttı.

Layla, “Bu üçüncü toplantımız olduğuna göre birbirimize karşı dürüst olmayı deneyebilir miyiz? Gerçekten duyduklarımızı ve düşündüklerimizi konuşsak? Erkekler bizi zayıf, küçük yaratıklara dönüştürdüler, bu onlar için iyi. Ama biz böyle doğmamıştık.”

“Kavga çıkar” dedi Stephanie.

“Aman ne iyi” dedi Layla

Daffy, Primrose Hill’de sırtırtırken aynı anda Tottenham Court Road’un arkasındaki öğrenci yurdunun resepsiyonundaki genç memur da sırtıttı. Sırtıtmıştı, çünkü Brian, gençlik yurtlarında kadın ve erkeklerin artık ayrı tutulmadıklarını öğrenince afallamıştı. Brian ve Nancy aynı yurttaki kalacaklardı. Ranzalarında ne yaptıkları ya da yapmadıkları yurt yönetimini ilgilendirmiyordu. Sırtıtmıştı, çünkü şimdilerde ‘tavır koymak’ denen bir durumdaydı. Turistlerle uğraşmaktan, onlar eğlenirken çalışmaktan yorulmuştu. Bu yüzden onların canı sıkılınca hoşuna gidiyordu.

“Önemli değil” dedi. “Yarı yarıya boşuz. Yalnız başınıza ola-

caksınız.” Nancy ve Brian çadır bezinden yapılmış demirli sırt çantalarını merdivenden yukarı sürüklediler. O zamanlar yaşlılar ve zenginler rahat seyahat ederlerdi. Gençler ve fakirler için seyahat etmek çok daha zordu. Bugünlerde hiç değilse çelik ve naylondan yapılan sırt çantaları daha hafif, sırtta daha az yük biniyor.

“Sana acele etmeye gerek olmadığını söylemiştim” dedi Brian.

“Yarı boş demek” dedi Nancy, “yarı dolu demekle aynı anlama gelir. Erkenden ve zamanında geldik.”

Dünyayı sarsan küçük olaylardır. Eğer Brian parasını ödemediği o gazeteyi okumasaydı, eğer Nancy, Balığın Bisiklete İhtiyacı Ne Kadarsa, Kadının Erkeğe İhtiyacı O Kadardır yazılı bir afiş görmeseydi, eğer yurt dolu olsaydı falan filan. Ama şimdilik bütün bunlar daha sonraya kalsın.

Primrose Hill’deki evin ön odasında Layla, Stephie, Daffy ve Zoe, yüksek arkalıkl bir sandalyede dimdik, ciddi ve mağrur bir merasim yöneticisi gibi oturan Alice’in etrafında toplanmışlardı. Alice, serinkanlılıkla ve ikna ederek konuşuyordu. Hala pusetinde oturan Saffron uyuya kalmıştı.

“Sosyalistlerin iddiasına göre” dedi Alice, “eğer çalışan erkeğin koşulları iyileştirilirse ve kapitalizmin adaletsizlikleri ortadan kaldırılırsa, ‘kadınların sorunları’ otomatik olarak çözümlenecektir. Kadınların koşullarını iyileştirmek istiyorsanız önce erkeklerin sorunlarını çözün. Ama erkeklerin buna izin vereceğine inanıyor muyuz? Biz inanmıyoruz. Marksist ve Troçkistler dünyayı değiştirmek için yola çıktıklarında biz neredeydik? Paris’teki barikatlar düştüğünde biz neredeydik?”

“Kahveyi yapıyorduk” dedi Stephanie.

“Zarflara adres yazıyorduk” dedi Zoe.

“Yataklarını ısıtıyorduk” dedi Layla.

“Ve devlet sönüp gittiğinde” dedi Alice, “işçilerin hakları verileceği zaman biz nerede olacağız? Kadınlar, kurtarılmak için erkeklere bel bağlayamaz. Kendi kendimize ayakta durmalıyız. Yüksek ve açık bir şekilde sesimizi duyurmalıyız.”

Bu noktada Daffy ayağa kalktı. Aslında parlak olan cildi soluk ve narindi. Dolgun dudakları o kadar pembeydi ki, ruj sürmüş gibi duruyordu ama tabii ki sürmemişti.

“Ama erkeklerle dolu bir odada ayağa kalkıp konuşursam sesim yüksek ve ince çıkıyor. İşte böyle” dedi, örnekleyerek.

“Yüksek ve ince. Kendimi aptal gibi hissediyorum ve hepsi bana bakıyor.”

“Sanırım Alice mecazen konuştu” dedi Stephanie.

Stephanie başarılı bir Yahudi ailesinden gelmekteydi. Babasının bir oyuncak dükkanları zinciri vardı ama işini çok çabuk genişlettiği için parasını kaybetmişti. Politikayla aktif bir şekilde uğraşmış ve Ulusal Sağlık Hizmetlerinin kurulmasına yardım etmiş olan anne baba şimdi aile evlerini terk ederek gittikleri Ibiza’da bir arkadaşlarının giysi dükkanının üst katında birbirlerine tutkulu bir aşkla bağlı olarak yaşıyorlardı. Stephanie kendi hayatını kurmak için Londra’da bırakılmıştı. Ebeveynlerinin zengin olduğu zamanlarda Cambridge’deyken Layla ile tanışmıştı. O zamanlarda da kendini öksüz hissediyordu, Tolstoy’un dediği gibi aşıkların çocuklarının kaderi buydu.

“Mecazi olan nedir?” diye sordu Daffy. Annesi bir bahis dükkanında yarım gün çalışıyordu, babası demiryolunda makinistti.

“Daffy” dedi Stephanie, “öyle salaksın ki, sana anlatmanın bir yararı yok.”

“Ben buraya evliliğimi tehlikeye atarak karı çekişmesi dinlemeye gelmedim” diye atıldı Zoe. “Bu tür çekişmeleri çocukların kum havuzunun kenarında istediğim zaman dinleyebilirim.”

Kimse Zoe’ya aldırmadı. Daffy, Stephie’ye döndü.

“Senin bana salak demeye ne hakkın var?” dedi. “Çok kendini beğenmişsin Stephie. Kendini evrenin sahibi sanıyorsun. Bir erkekten kötüsün. Ne yapıp ne yapmamam gerektiğinin söylenmesinden bıktım. Bu hepiniz için geçerli. Bence kıskanıyorsun.”

“Kıskanacak ne var gerzek?” dedi Layla. “Herkes yerine otursun.”

Yeniden denediler. Alice devam etti.

“Marksistler erkeklerin özgür doğduğunu ama her yerin zincirlerle dolu olduğunu söylerler...”

Gençlik yurdunda, Brian ve Nancy kendilerine tahsis edilen yatakhaneyi bulmuşlardı. Beyaz duvarlı boş odanın tavanı yüksekti ve içinde dört ranza vardı.

“Bir düşün” dedi Nancy “yalnızca ikimize ait bir oda, yalnızca sen ve ben, Brian.”

Dört senedir nişanlıydılar ve hiç ama hiç seks yapmamışlardı. Brian’ın tek söylediği şu oldu:

“Nişan yüzüğünü öyle göstere göstere takmasaydın keşke.”

“Neden?” Kalbi kırılmıştı. Yüzük pırlantaydı ve Brian’ın elma üreticisi olan annesiyle babası bu yüzüğü alabilmek için bir süre para biriktirmişlerdi.

Nancy’nin parmağında arkadaşlarının çoğunun olduğu gibi evlilik yüzüğü yoktu ama hiç değilse nişan yüzüğü vardı. Ve dişlerinin hepsi yerindeydi. Bu, Yeni Zelandalılar arasında çok nadir görülen bir özellikti, çünkü toprakta dişlerin üzerindeki minerin oluşumunu engelleyen bir şey vardı. Nancy’nin annesi on yedinci doğum gününde kendi babasından geleneksel bir doğum günü hediyesi almıştı: Harika bir dizi takma diş. Ve onlara yer açmak için orijinalleri çektilirmişti. Daha sonra Nancy annesine babasını neden boşadığını sorduğunda şöyle yanıtlamıştı, “Dişlerini kurtarmak için hayatım, eğer erkek çocuk olsaydın

kalırdım.” O günden beri Nancy dişlerini yılmadan temizlemiş ve başkaları gibi olabilmek için elinden geleni yapmıştı, ya da kız çocukların yaptığı gibi annesinden başka herkes gibi olabilmek için.

Eğer Nancy’nin dedesi annesine on yedinci doğum gününde başka bir hediye vermiş olsaydı, eğer Nancy’nin annesi kızına başka bir cevap vermiş olsaydı...

“Bütün dünyanın bizim nişanlı olduğumuzu bilmesini istemediğimden değil” dedi Brian Nancy’e, bir yandan da sırt çantasını düzenli bir şekilde açıyor, silkeliyor, havalandırıyor, katlıyor ve üst taraftaki ranzaya yerleştiriyordu. “Burası garip bir şehir. İnsanlar tam anlamıyla kaçık. Uyuşturucu ile kafayı yemiş biri çalabilir.”

Nancy eşyalarını boşaltıyordu. Brain’dan daha az özenle geceleri giydiği etekle bluzu üst ranzaya gelişigüzel koydu, Brian’a dokunabileceği kadar yakın olacağı alt ranzada uyumayı planlıyordu.

“Eğer eşyalarını oraya koyarsan” dedi Brian, “yatacağımız zaman her şeyi gene taşımak zorunda kalacaksın.” Nancy’e dokunamayacağı kadar uzak olabileceği üst ranzada yatmayı planlıyordu.

Küçük şeyler, küçük şeyler dünyayı sarsar. Büyük şeyler dünyayı kıpırdatır, yeryüzünün altındaki Titanlar uykularında o yandan bu yana dönerler.

“Eğer insan zincirlerle doğuyorsa” diyordu Alice, Primrose Hill’de, “o zaman ekonomik özgürlüğü olmayan bir kadının kendisinin ve çocuklarının yaşamını sürdürebilmesi için kendisini bir başkasına, kocasına ya da babasına zincirlenmiş olarak bulması gerçeklik kazanır. Hayatını sürdürebilmek için gülümsemek, memnun etmek, yaltaklanmak, yatıştırmak zorundadır.”

“Ben gülümsememeye çalışıyorum” dedi Stephanie.

“Fazla zorlanması da gerekmiyor” diye fısıldadı Daffy, Zoe’ye.

“Evliken ekonomik özgürlüğü olsa bile” dedi Alice, “ki kadınlar her zaman çalışmış oldukları halde -tarlada, temizlikte, hizmetçilikte, çamaşırcılıkta, fabrikalarda- kendisine saygı gösterilmemiş ve kazancı leblebi çekirdek parası olarak nitelendirilmiştir.

“Nerede boktan bir iş varsa” dedi Stephanie, “kadınlar yapıyordur.”

“Bence argo kullanmamalıyız” dedi Zoe. “Saygınlığımızı kaybederiz. Erkekler argo konuşmamızdan hoşlanmaz.”

“Aman” dedi Layla “erkeklerin neden hoşlandığını kim tatar? Alice’in söylediği hiçbir şeyi dinlemedin mi sen?”

“Söylemek istediğim bir bilinçlenme toplantısında Stephanie’nin Zoe’ye salak demeye hakkının olmadığıydı. Bizler birbirimize kardeş olmak zorundayız.”

“Burası benim evim” dedi Stephanie yavaşça.

“Ama bazen konuştuklarımın manası olup olmadığından da emin değilim” dedi Zoe. “Bebeği doğurduğumdan beri kimse beni dinlemiyor. Belki de annelik benim beynimi sulandırmıştır. Sosyolog olduğumu hatırlamak için ara sıra kendimi çimdikleme zorunda kalıyorum.”

Saffron pusetinde bütün emniyet kayışlarına karşın Alice’e doğru değil annesine doğru döndü. Puset her an tepe taklak düşmek üzereydi.

“Eğitimim beni hayata karşı hazırlamadı” dedi Zoe. “Buraya gelmememi söylediği halde geldiğim için eve gittiğimde Bull bana vurursa?”

“Biz de o zaman geçen gün Almanya’da bir grup kadının yaptığını yaparız” dedi Stephanie. “Evine gideriz, Bull’u dışarı atar, pantolonunu indirir, komşuların görmesi için boynuna ‘kadın döven’ diye bir hafta astıktan sonra caddede bir aşağı bir yu-

karı yürütürüz. Şöyle bağırılmışlar: ‘Bir erkekle bir geceden fazla yatan kadın hem aptaldır hem de geri kafalı.’ Bu tercümesi, eminim Almancası kulağa daha hoş geliyordur. Ama anlatılmak istenen aynı şey. Kadınlar başlarına gelenlerin sorumluluğunu üstlenmelidir.”

“Neden öyle olması gerektiğini anlamıyorum” dedi Layla, “onları suçlamak bu kadar kolayken.”

“Sen delisin Stephie” dedi Daffy kendinden emin bir şekilde. “Ben gidip kahveyi getireceğim, çünkü kocan getirmedi.”

“En iyisi sen öyle yap” dedi Stephie “daha iyisini beceremediğine göre. Sosyalistlere geri dön, kocamı tanıdığın yere. Ait olduğun yer orası.”

Daffy kapıyı çarpıp odadan çıkarken Alice hiçbir şey olmamış gibi konuşmasına kaldığı yerden devam etti.

“Dünyanın şimdiye kadar yaşadığı en büyük devrimin arifesindeyiz. Eylem zamanı yaklaşıyor. Teoriler uygulamayla güçlenir, baskı patlama noktasına geldi ve patlayacaktır...” ve böyle devam edip gitti. Bu arada Daffy, ara sıra yemek pişirilen ama çoğu zaman yalnızca hayal kurulan karmakarışık mutfakta kahve fincanlarını bulmuştu. Şurada, olmayan sarımsakları ezmek için sarımsak eziciler, artık olmayan tencerelere ait kapaklar, Hamish’in bulup getirdiği ama şimdi çocukların boyama malzemeleri ile kaplı kasap tahtası, eski faturalar, okunmamış mektuplar, kartlar, tahta kaşıklar, burada Viktorya tarzı bir bıçak bileyici, bir düzine paslı ve kör bıçak, kibritler, orada çatlamış porselen limon şıkacakları; ekmek bir yanda, tereyağı öbür yanda, reçel hiçbir yerde, insanın bakarken ürpereceği bir buzdolabı.

Daffy kahveyi hemencecik buldu ve etrafındaki dağınıklığı toplamak, pisliği temizlemek istercesine bakınırken Hamish geldi.

“Ben de tam bunun için geliyordum” dedi Hamish. “Evin dışında daha fazla para kazanan kadının ev içindeki emirlerine uyulmalıdır.”

“Ama bizi daha da bekletebilirdin” diye yorumda bulundu Daffy.

“Ah, açıkgöz seni” dedi Hamish. “Neden bu saçma sapan giysileri giydin? Memelerinin nerede bitip poponun nerede başladığı belli olmuyor.”

“Nedeni de bu işte. Kendimizi manidar bakışlardan korumak ve erkeklerin yapacakları torpillere karşı kendimizi eşitlemek için. Neden erkekler için giyinelim ki?”

“Belki de kadınları cezp etmek için ben elbise giymeliyim”

“Çok saçma.”

“Kadınların pantolon giymelerinden daha saçma değil.” Çaydanlıktaki su kaynamıştı. İkisi de altını kapatmadı, buhar çıkmaya devam etti.

“Kadınların pantolon giymek istemelerinin tek nedeni bu giysinin yönetici sınıfa, yani erkeklerle özgü olmasıdır. Erkekler etek giymek istemezler çünkü o hizmet edenlerin giydiği bir giysidir.”

“Kadınlar pantolon giymek istiyorlar, çünkü erkeklerin bacaklarına bakmalarını istemiyorlar” dedi Daffy.

“Senin gibi bir kız sadece yerinde dururken bile istediğini elde edebilir, bunları sorun yapmak niye?”

“Karın bana salak dedikçe canım kavgaya etmek istiyor da ondan.”

“Sana salak demesinin nedeni” dedi Hamish “senden hoşlandığımı biliyor olması.”

Hamish uzanıp tulumun üst düğmesini açtı. Daffy onu durdurmak için hiçbir şey yapmadı, yalnızca aldırmadığını göstermek için eğilip çaydanlığın altını kapattı. Adam ikinci düğmeyi de açtı. İçindeki gömlek küçük kız kardeşinindi, önü açıktı. Göğüslerinin uçuk pembe, parlak çıplaklığı ortaya çıktı.

“Ben bir hainim” dedi Daffy.

“Tüm kadınlar haindir” dedi Hamish. “İşte bu yüzden feminizm bir yere varamayacak.”

Göğsüne dokunmak için elini giysisinin içine kaydırды. El pek temiz değildi, üzerinde mobilya cilası ve zincirden bulaşmış pas vardı. Daffy böyle şeylerden hoşlanırdı. Stephanie nefret ederdi, sık sık yıkanırды.

Bu arada Stephanie, Alice’i dinlemediğinin farkına vardı. Düşünmek istememesine rağmen mutfakta neler olduğunu merak ediyordu. Zaten Alice bir çocukla konuşur gibi Zoe ile konuşuyordu.

“Praxis derken” dedi Alice “teorinin günlük hayata uyarlanmasından söz ediyorum: Baskı, protesto ile karşılaştığında olacak bir şey.”

“Ben iyisi mi şarap açayım” dedi Layla “görünüşe bakılırsa ne Daffy, ne de Hamish kahve getirmeyi beceremeyecekler.” Ve Stephanie’nin dolabını açıp dört şişe kırmızı Bulgar şarabı çıkardı, camın içindeki darmadağınık çiçeklerin durduğu saksıların arasından açacağı bulup dördünü de açtı. Stephanie hala bir şey söylememişti; yüzüne dikkatli, ilgili bir maske takmıştı.

“Praxis” diye sürdürdü Alice, “doruğa ulaşmak, kopacağı yerden koparmak demektir. Ne ilginçtir ki, aynı terim Viktorya devrinde hem pornografide orgazm, hem de kız ismi olarak kullanılmıştır. Kızlarına bu adı veren anne babaların çifte anlamın farkında olduklarını sanmıyorum, özellikle babaların. Seksten zevk alan kadınlar nemfomanyak olarak adlandırılmaktaydı ve bu tanımın saldığı korku günümüzde hala bir kızı bir erkeğin yatağından uzak tutmaktadır.”

“Bana hep nemfomanyak diyorlar” dedi Layla şarabı koyarken. “Ve ben de bunu iltifat olarak kabul ediyorum.”

“Çünkü senin paran var” dedi Zoe, “bu yüzden de erkeklerin senin hakkında ne düşündüklerini umursamak zorunda değilsin.”

Stephanie bardağındaki kendi kötü kırmızı şarabını bir dikiş-

te bitirdi ve sonra bir tane daha içti. Ama mutfağa gitmeyi istemiyordu... istemiyordu.

Hamish, Daffy'nin bluzunu kollarının altına sıkıştırarak göğüslerini açmıştı, tulum da yanlarından sallanıyordu.

“Sutyenini yaktın mı?” diye sordu Hamish.

“Yıkarken parçalandı” dedi Daffy. “Tek bir tane vardı. O kadar para kazanmıyorum, ikincisini alamadım. Kaslı olduğum için de göğüslerim sarkmıyor.”

“Stephie'ninkiler yana devrilirler” dedi Hamish. “Bazı erkekler bundan hoşlanır.”

“Kıyaslamalar iğrençtir” dedi Daffy, “özellikle de konu kadınların göğüsleri olunca. Erkekler kadınların kendilerini kötü hissetmelerini sağlamak için bunu sürekli yapıyorlar. Kadınlar sizin özel yerlerinizden söz ediyorlar mı? Hayır, biz çok kibarız; biz sizin güvensizlik duyduğunuz konuları anlayışla karşılıyoruz.” Ama gene de adamın ellerinden uzaklaşmadı.

“Stephie içeri girerse?” diye lakaytlıkla sordu.

“İyi ya, daha heyecanlı” dedi Hamish. “Ondan bıkip usan-dım. Gıdım gıdım veriyor. Seksi sanki bir kontrol aracı gibi kullanıyor. Balık ve bisiklet afişinden sonra şimdi bir hafta ba-şı ağrıyacaktır.”

“Çok korkunç” dedi Daffy.

Tam o anda Stephie mutfağa girdi. İstemiyordu, istemiyordu ama sonra istemişti işte. Hepimizin kararları bir an gelir böyle camdan dışarı uçar gider. İçeri girdi ve Daffy'yi yarı çıplak, Hamish'in ellerini de onun üzerinde buldu.

“Şarap bardağı almaya geldim” dedi Stephanie kendini mazur göstermesi gerektiğini düşünerek.

Başkalarının özel hayatına dalanın hemen özür dilemesi gerekir, aslına bakılırsa, bu durumda özür dilemekten ziyade bir

öfke patlaması daha uygundu. Gurur, çılgılık atma ve tırmalama arzusunun kontrol altında tutulmasını gerektiriyordu. Kendine güven içince en iyisi, sanki özel ya da önemli bir şey olmamış gibi davranmaktı.

“Aslında Hamish, bu bardağı taşıran son damlaydı.”

İkisinin arası pek iyi değildi. Hamish’in gözü dışarıdaydı, onun iddiasına göreyse kadınların gözü içerideydi. Unutmayın, o zamanın adetlerine göre görsel zevki tensel zevke dönüştürmek pek de günah değildi.

Ama Stephanie, Hamish’in aldırılmazdan geldiği şeye aldırıyordu. Hamish, Stephanie’nin ‘kariyerini’ -kariyer sahibi her kadın hala kabul görmüyor ve bu kadınlar erkeksi, bıyıklı ve saldırgan olarak tanımlanıyordu- para kazanmaktan ziyade evden çıkmak ve çocuklardan uzaklaşmak için bir bahane olarak kullandığını anlatmıştı. Diğer bir deyişle artık birbirlerini sevmiyorlardı ve birlikte yaşamaktan pek mutlu değillerdi, ama o zamanın adetlerine göre işler böyle yürüyordu; birbirini sevmek, evi terk edip, evliliği bitirmek ve bir başka eşle yeni bir hayata başlamak için yeterli bir sebep değildi. Kişisel ilişkilerde dürüstlük ve içtenlik henüz insani bir hak olarak yerleşmemişti. Kimse ‘mutlu olmak’ arayışı içinde değildi, yaşayıp gitmek yeterliydi.

Erkek-kadın-çocuk üçlüsü o zamanlar aile mutluluğunun en önemli unsuruydu. İnsanlar korku içinde yaşıyorlardı ve bundan da rahatsızlık duymuyorlardı.

Stephanie, “Bu bardağı taşıran son damlaydı, Hamish” dediğinde dünya azıcık sallandı. Büfenin üzerindeki 1700’lerden kalma tıkiş tıkiş duran bardaklar -o günlerde her ev kadını bardakların özellikle böyle eski ve değerli olanların birbirine sürtünmemesi gerektiğini bilirdi, ama burası Stephanie’nin eviydi-zangırdadı ve şingırdadı ve daha sonra bulaşık makinesinin günü gelecek ve daha çok stres altında kalan bardaklar hepten kı-

rılacaktı. Belki de evin sallanmasının nedeni Trafalgar Meydanına bırakılan IRA bombası yüzünden olmuştur. Kim bilebilir ki? Ya da bomba o akşam Primrose Hill’de yaşanan psiko-sosyal tatbikatın dıştan görülebilen bir işaretiydi, Jung olsa böyle derdi.

Stephanie bardakları aldı ve içerideki toplantıya döndü, kocasını ve haini baş başa bıraktı. Büfenin üzerindeki eşyalar da titremeyi bıraktılar.

“Erkekler üretim, sermaye ve iş alanlarını kontrol altında tutuyorlar” dedi Alice. “Gücü kendilerine saklıyorlar. Böylece dünya nüfusunun yarısının yeteneği, işgücü ve enerjisi ziyan olup gidiyor. Kadınlar her yerde aşağılanıyor, ikinci sınıf insan muamelesi görüyor. Onların zavallılıkları dilimize, tüzüklerimize, kanunlarımıza, kuruluşlarımıza işlemiş. Topluma mal olmuş bu özellikleri ayıklamak çok büyük bir görev, ama yapılması gereken ve yapılabilecek bir görevdir.”

“Erkeklerin başardığı en büyük iş” dedi Zoe, “savaştır. Kadınlarınki? Bebekler. Mecburi. Orada öylece yatarsın ve hamile kalırsın. Yatmaya devam edersin ve doğurursun. Buna başarı mı denir?”

Küçük Saffron uyuyordu, yumuk kolları pusetin kenarlarından sarkıyordu.

Layla bir şişe şarap daha açtı.

“Erkekler sanat yapar, kadınlar bebek” dedi Layla. “Kadınlar ellerine kalem ya da fırça alınca erkekler böyle derler. Balerinlere izin vardır tabii, çünkü kadınlar erkeklerin önünde daima dans etmişlerdir, onları ayartmak için... ve şarkıcılar, çünkü aneler ninni söylerler.”

Günümüzde çok az anne çocuğunu uyutmak için ninni söy-

luyor. Daha ziyade akıllarını çalıştırmak için onlara kitap okuyorlar. Büyüyen çocuk susturulmaya değil konuşturulmaya çalışılıyor. Yetişkinliğe erişildiğindeyse tam tersi yapılmaya başlanıyor. Sakinleştir ve uyut, sakinleştir ve uyut, daha fazla uyku, daha az stres.

Stephie hiçbir şey söylemedi, yüzü bembeyazdı.

“Tabii ki büyük kadın sanatçılar da var” dedi Alice. “Ama onlar tarihe yazılmamışlardır. Hep var olmuşlardır. Onları yok sayan erkek egemenliğidir.”

“Austen ve Bronte var” dedi Zoe doğruların üzerine basma huyuyla.

“Ölü” dedi Layla. “Kadınlar ancak öldükleri zaman adı anılmaya değer adamlar mertebesine dahil oluyorlar. Hem o öğrenci kız hikayelerine ne demeli? Austen’in evlen ya da açlıktan öl fikirleri; Bronte’nin mazoşist hikayeleri. Deli Mrs. Rochester tavan arasında cinsel arzu duymanın fiyatını öder. Nasılsın Stephanie? Hamish ve Daffy’nin yaptığı kahve ne alemdeydi?”

“İyi” dedi Stephanie. “İyi. Çalışan kadının aslında iki işte çalıştığını söyleyebilir miyiz? Evde olduğum zaman sanki dışarıda çalışmıyormuşum gibi davranmam gerekiyor. Büroda olanlardan söz edemiyorum. İşteyken de sanki bir evim yokmuş gibi davranmam gerekiyor. İş arkadaşlarım çocuklarım olduğunu bile bilmiyorlar. Olduğunu bilseler terfi alamam. İşveren tüm ilgi-nizi ona vermenizi istiyor, kocanız tüm ilginizi ona vermenizi istiyor. Kadın kaç bölünsün?” (Ne değişir ki? Ama şimdi bunun sırası değil!)

“Peki çocuklar?” diye sordu Zoe. “Onlar ilgiyi hak etmiyorlar mı? İlgiilenmeyeceksen doğurmak niye? Bence önce kocalar, sonra çocuklar, en sonda da işveren gelmeli.”

“Kes sesini Zoe” dedi Layla “Senin evde ne kadar mutsuz olduğunu herkes biliyor.”

“Bunların hiçbirisi olmadan yaşamak mümkün” dedi Alice. “Kocasız, çocuksuz, kendi kendinin patronu -özgür.”

“Ama erkekleri bizleri aralarına almaları için nasıl zorlayacağız?” diye ısrar etti Stephanie. “Maaşıma zam yapıldığı zaman iş arkadaşlarım tarafından aile babalarının ellerinden ekmek paralarını almakla suçlanıyorum. Teklifi reddetmem bekleniyor. Eve gelir de ‘yaşasın maaşıma zam yaptılar’ desem bu sefer de kocam beni onu hadım etmekle suçluyor. Benim kazancım onun erkeklik gururunu zedeliyor. İktidarsız olmaktan korkuyor. İntikamını alıyor.”

“Bence” dedi Layla, “ona ‘kocam’ demek yerine ‘bok herif’ deseydin o zaman rolleri böyle paylaşmazdınız.”

“Ben kendi örneğimden genele ulaşmaya çalışıyorum” dedi Stephanie, “Buna da hakkım var.”

“Stephie şimdi ağlayacak” dedi Zoe. “Daffy nerede?”

“Beni üzen” dedi Stephanie, “bazı kadınların dayanışma ruhundan tamamen uzak olması. Bu konuda ne yapacağız?”

Üst kattaki evlilik yatağı gıcırdamaya başladı. Gıcirtı aşağı kattan duyuluyordu. Her ne kadar cinsel konularda özgür düşünce sahibi olmaya çalışsalar ve öyle olduklarına inansalar da alt kattaki odayı utanç kapladı. Hatta Layla bile söyleyecek laf bulamadı.

Bu arada Tottenham Court Road’daki gençlik yurdunda Brian, Nancy’ye çoraplarını yıkamasını söyledi.

“Bunları şimdi yıkasan iyi olur Nancy” dedi. “Yarın lazım olacak.”

Ayağından çıkarttığı çorapları Nancy’e uzattı. Çoraplar hala ılık, nemli, mevsim için çok kalın ve kirli beyazdı. Kızın aklına ‘kendin yıkasana’ demek gelmedi bile. O günlerde kadınların böyle şeyler söylemesi adetten değildi. Pazar, satıcılar pazarıydı ve bu pazarda erkek değerli bir maldı; zurnacıya para ödemediği halde gene de şarkı seçimini kendi yapıyordu.

Bugünlerde istatistik şemalar tersine döndü; genç erkeklerin genç kızlardan daha fazla kendilerine bakmaları ve hayatlarını idame ettirmek için arkadaşça savaşlar yapmaları gerekiyor ve doğrusu kadınlar da kartel sanatını öğrendiler. Boş boş bakıp, başlarını sallarlarsa diğer kadınların da aynısını yapacağını biliyorlar. Çoraplar yıkanmıyor, çıkarılıp atılıyor. Çorap üreticileri çorapların çamaşır makinesinde kaybolmasını, yıkanırken renklerinin atmasını ya da biçimsiz paçavralara dönmesini temin ediyorlar. Çorapların hayatları gün geçtikçe kısalıyor.

“Peki” dedi Nancy, neşeyle, yıllar önce.

Bir mite göre, erkekler ev işlerinde umutsuz vakadır. Bu mantığa göre erkekler başarılı oldukları işleri yapmalıdır -sanat eseri yaratmak, araba tamir etmek, dünya meseleleri ile ilgilenmek, ev için yeni fikirler üretmek, çocukları disipline etmek, para kazanmak ve bunun gibi- ve kadınlar da başarılı oldukları işleri yapmalıdır -yemek pişirmek, çamaşır yıkamak, çocuk doğurmak, beslemek, sakinleştirmek ve erkekler ilgi gösterince memnun olmak ve bunun gibi. Bu rollerin dışına çıkmayı deneyince iki tarafın da başı derde girer: Kadınlar edepsiz, orospu, nemfomanyak ve en kötüsü erkeksi olarak nitelendirilirler; erkekler için bu tür laflar pek azdır. Biraz yumuşak, azıcık kadınsı söylenebileceklerin tamamını teşkil eder.

Her neyse bu arada Brian dedi ki: “Bütün sabunu akıttığından emin olana kadar çalkalamayı ihmal etme yoksa sert kalıyorlar. Bundan hoşlanmadığımı bilirsin.” Ve Nancy de çorapları yıkamak için banyoya giderken bıcır bıcır cevap verdi, “Merak etme, öyle yaparım.”

Hatta giderken ‘Greensleeves’i bile söylüyordu. İngiltere’nin yeşil ve hoş topraklarında olmaktan pek mutluydu, ev işlerini okyanusların ötesinde bırakmamış olsa bile.

Gıcır, gıcır, gıcır. Layla, Daffy’nin botlarını çıkarma kibar-

lığını gösterip göstermediğini ve eğer çıkarmamışsa Hamish'in nasıl bir giriş yolu bulacağını merak etti. Çünkü eğer botları çıkarmazsa tulumu çıkaramayacağı için bacaklarına takılıp kalacaktı.

Ah, mutlu günler, doğum kontrolünün daha henüz ortaya çıktığı ve kimsenin AIDS'den ya da diğer yasaklardan ve cezalarından korkmadığı ve seksin merasimsiz ve çoğu zaman anında gerçekleştiği o günler. "Neden caddenin orta yerinde yapmıyoruz?" Hakikaten neden olmasın?

Gacıır, gacıır, gacıır. Aşağı kattakilerin yüzünde sarsılmışlıktan ziyade şaşırılmışlık vardı. Onları, yoldaşığa yapılan saldırıdan öte, erkeklerin hainliğinden öte bir şey, rahatsız eden bir şey vardı. Depremden önce hava basıncı düşer, hayvanlar bunu hissederek, bebekler de. Ve Theseus'un Titanların kıpırdanmasını hissetme yeteneği olduğu söylenir.

Bu gece, Primrose Hill'deki bu odada, toplanmış olan kadınlar tam tamına doğru gitmeyen bir şey hissettiler, önemli bir şey, henüz gerçekleşmemiş ama gerçekleşmek üzere olan bir şey... deprem gibi: Gacıır, gacıır, gacıır.

Alice dudaklarını bakire pembesi minik diliyle ıslattı ve konuşmaya devam etti.

"Kadınların kendilerine olan güvenlerinin azlığı konusuna eğilmeliyiz. Eğer bir öğretmen, kız ve erkek öğrencilerden oluşan sınıfa bir yazı verir ve yazının bir kadın tarafından yazıldığını söylerse, erkekler yazıyı beğenmeyecektir, ama kadınlar daha da çok beğenmeyecektir. Kadınların en büyük düşmanlarının yine kendileri olduğunu başka hangi örnek bu kadar güzel gösterebilir? O kadar ezilmişlerdir ki çektikleri eziyetlerini daha da artırırılar."

"Bize örnek insanlar lazım" dedi Layla. "Güçlü, kendinden memnun, başarılı kadınlar. Ama nerede? Bu savaşı kazanacak ruha ve güce sahip büyük kadınlar nerede?"

“Ben onları burada görüyorum” dedi Alice. “Onlar bu gece bu odanın içindeler.”

Tam o anda Saffron uyandı ve çığlığı bastı: Viyak, viyak, viyak.

“Sustur şu çocuğu, bunu da beceremez misin?” dedi Layla.

Devrim, eskilerin bildiği gibi, yalnızca toparlanmak için bile bir neslin hayatına mal olur. Fransız, Rus ve Amerikan devrimlerinden sonra milyonlarca insan açlıktan, karışıklıktan ve ani değişimden, fikirlere fazla önem verilip hasada önem verilmesinden öldüler. Her insan sonunda ölür. Ve insanın zamanı gelince yatağında ölmesi her ne kadar huzur verici bir düşünceyse de, devrim liderleri bunun prensipler uğruna ödenecek çok küçük bir bedel olduğuna inanırlar. Kadınların Devrimi için kurallar neden farklı olsundu ki? Belki de küçük Saffron bunu hissetmişti, bu yüzden aniden uyanmıştı ve bu yüzden kendini mutsuz hissediyordu.

Gençlik yurdunda, Nancy, birdenbire Brian’ın çoraplarını yıkamasının ne kadar garip olduğunu fark etti. Evli değillerdi, yalnızca nişanlıydılar; Brian onun için para kazanmıyordu ki. Neden onun rahatlığı, eğlencesi, dinlencesi Nancy’ninkinden çok daha önemliydi? Böyle davranarak kendini fena halde aşağılamıyor muydu? Brian’ı tam olarak ne için istiyordu? Ara sıra, nadiren de olsa onu öptüğü zaman heyecan duyuyor ve dudaklarından gelen büyümlü elektrik onun dudaklarına geçiyordu. Brian’ın dikkatini Nancy’nin varlığı üstünde yoğunlaştırdığı ve Nancy’nin onun üzerinde güçlü olduğu biricik an da buydu. Aslında Nancy onu seks için istiyordu. Buna karşın cinsel tatmin, saygıdeğer olmak adına Brian’ın ondan esirgediği bir şeydi. Çalkalama suyu nihayet duru akmaya başladı. Su soğuktı, yünü çamaşırlar son suda soğuk suyla yıkanmalıydı, o zaman kuru-

duklarında yumuşak olurlardı. Bu çok doğrudur ama eller için pek hayırlı değildir.

Primrose Hill’de yatak gıcırdamaya devam ediyordu; Hamish her nasılsa tulumun içinden bir geçit bulmuştu, sonuç başarılıydı. Gıcırtilar beş dakika durdu sonra gene başladı. Stephanie hala gülümsüyordu, ama diğerleri bunun donuk bir gülümseme olduğunun, memnuniyetten kaynaklanmadığının farkındaydılar.

“Kadınlar kişiselliğin üstesinden gelmeyi öğrenmelidirler” diyordu Alice. “Her şeyi kendileri ile örneklemeyi bırakmalılardır, aksi halde ‘erkeklerin beklentileri’ tuzağına düşerler. Hepimiz kişisel olanın, özel olanın politik olmasını kabullenmeliyiz.”

Onlar bunu kafalarında tartarlarken bir sessizlik oldu. Yukarıdan gelen gacırtı da aynı anda sanki söylenenlerin öneminin altını çizmek istercesine durdu. “Kişisel olan politiktir” diye tekrarladı Layla. “Bundan sonra hiçbirimiz hiçbir zaman yalnız olmayacağız. İnanamıyorum.”

“Alice hep böyle şeyler söyler” dedi Stephanie, “ve sonra unutulup gider. Buna izin vermemeliyiz. Bu akıllıca laflar kaydedilmeli, basılmalı, başlık yapılmalı. Bir gazeteye ihtiyacımız var.”

“Bir yayınevine ihtiyacımız var” dedi Layla. “Kadın klasikleri üzerine uzmanlaşmalıyız. Bu yolla istediğimiz her şeyi yapabiliriz; kadın tarihini, kadın sanatını ve kendimize güvenimizi canlandırabiliriz. Dünyayı sarsan fikirleri basarız. Alice’e layık olduğu yeri sağlarız. Ben yayıncılık işinde çalışıyorum, işlerin nasıl yürüdüğünü biliyorum. Bu kuruluşları erkeklerin statü kavgası olmadan çalışır hale getirmek çocuk oyuncağıdır.”

“Yarısı gazete, yarısı yayınevi olsun” dedi Stephanie. “Ama

geçmişî unutsak olmaz mı Tanrı aşkına? Ya da sanatı? Bugün günü yaşıyoruz. Günümüzün kadın yazarlarını keşfetmeliyiz.”

“Bunu aklından çıkar” dedi Layla. “Onlar duygusallıkla ve erkekleri memnun etmekle meşguller. Geçmişin kadın yazarları üzerinde odaklanalım. Telif haklarının zamanı geçmiş kitaplarla ilgilenelim o zaman para ödemek zorunda da kalmayız. Okunması garanti -klasikleri herkes okur- kitaplar yüzde yüz kar getirir. Bu, olağanüstü bir fırsat.”

Gıcır, gıcır, gıcır, yeniden başlamıştı.

“Neden söz ediyorsun Layla?” dedi Stephanie. “Olağanüstü fırsat! Kar! Burada feminizmden konuşuyoruz.”

Gacırtı öyle birdenbire kesildi ki, herkes neler olduğunu anlamaya çalıştı. Belki de aşıklar en nihayet istim kesmişlerdi. Saffron rahatlayan ortamdan etkilenererek yeniden uyudu.

“Aynı zamanda ikisinden de konuşabiliriz” dedi Layla.

“Ne konuşursanız konuşun” dedi Zoe. “İhtiyacımız olan para. Her şey parayla. Bir çift pabuç almak için Bull’a sormak zorundayım ve aldığım cevap da hep aynı: Ayağındakilerin nesi var? İçine su almıyor değil mi?”

“Küçük şeyler için para bulmak daima daha zordur” dedi Layla, “ama büyük projeler için para bulmak daha az zordur. Banka müdürleri bir lokma ekmek için sana kredi açmaz ama yeni bir şapka almak istersen kredi açar. Ailemin parası var. Onlardan isteyebilirim.”

“Seni gidi şanslı yaratık” dedi Zoe.

“Para erkeklerden gelmediği sürece kabulüm” dedi Stephanie.

“Hayatım” dedi Layla, “eğer seni memnun edecekse amcalardan birinden değil de teyzelerden birine sormaya dikkat ederim. Burnun çok büyük Stephie, çok büyük. Kadehimi sana kaldırıyorum ve senin elindeki kısmetleri tepmene içiyorum!”

Ve şarap dolu kadehini -herhalde beşincisiydi- kaldırdı. Dördüncü şişedeydiler. Stephie de kendi kadehini kaldırdı.

Yukarı katta işler gene başladı ama daha isteksiz bir pozisyonunda, yanlamasına. Hamish gene şikayete başladı.

“Stephie’nin yatağı yapacak zamanı bile yok. Seni böyle toplanmamış bir odaya getirdim. İşin aslına bakarsan, ne bana ne de çocuklara ayıracak zamanı var. Kalpsiz. ‘Erkeklerden nefret edelim’ toplantılarını bile benim evimde düzenliyor.”

“Ben erkeklerden nefret etmiyorum” dedi Daffy.

“Buna inanırım” dedi Hamish.

“Annemle birlikte yaşamaktan nefret ediyorum” diye devam etti Daffy. “Korkunç küçük bir ev, oysa burası ne kadar güzel, daha doğrusu bu kadar dağınık olmasa güzel olacak. Herhalde müşterilerini eve getiremiyordursunuz.”

“Yapabildiğim tek şey” dedi Hamish kederle, “burayı atölye olarak kullanmak. Eğer evinden hoşlanmıyorsan neden ayrılmıyorsun?”

“Ben yalnızca bir daktiloyum, ayrılmaya param yetmez.”

“O zaman neden evlenmiyorsun?”

“Erkekler iyi kızlarla evlenir” dedi Daffy. “Ben kötü bir kıyım. Bunu herkes anlar.”

“Evet” dedi Hamish, “gerçekten de kötüsün.”

Konuşmaya devam etmek, ikisinin de sevişirken konuşabilme konusundaki üstün yeteneklerine karşın olanaksızlaştı. Gidip gelirken araya sıkıştırdıkları hayat hikayeleri ve sorunlarından konuşurken, en sonunda nefes nefese kalınca, fazla şanslarının olmadığı iletişim kurma çabalarına son vermek zorunda kaldılar. O günlerde karşınızdakini anlamak ve yargılamak ancak birkaç saat alırdı. Günümüzde yıllar süren flört ve ilişkiler birkaç saatte, birkaç günde yaşanıp biterdi. Komik olan hayatın sanki daha yavaş olmasıydı.

Rafe ve Roland, o iki esmer, vakur, sessiz, anne babalarının gürültülü, kavgalı kuş yuvasındaki iki vurdumduymaz guguk

kuşuna benzettiği çocuk koridorun sonunda televizyon seyredip patates cipsi yediler.

Brian ve Nancy, birbirinin eşi ranzalarında, vücutları derli toplu ve edeplice yerleşmiş bir şekilde, birbirlerine dokunabilecekleri bir uzaklıkta yatıyorlardı. Nancy, Brian'ın tersini söylemesine karşın aşağı ranzaya yerleşmenin bir yolunu bulmuştu. Brian'ın henüz uykusu gelmemişti ve her zaman yapmaktan pek hoşlandığı gibi, uyumadan önceki dakikalarını nişanlısını eğitmek için kullanıyordu.

“Bu, uzun uçak yolculuklarından sonra olur” dedi Brian. “Bunun nedeni insanın içsel saat mekanizmasıdır. Organların kendilerine özgü bir ritimleri vardır ve beyin değişen zaman dilimini algılayana kadar bir uyum süresi geçirir.”

“Bunu ben de anlayabilirdim, çok açık değil mi?”

“Bazı şeylerin anlaşılmadan önce adlandırılmaları gerekir” dedi Brian.

Brian, Canterbury Üniversitesi'nin felsefe bölümünden mezundu ama bunu asla ona yakıştıramazdınız. Beş yıl boyunca kullanılmayan bir beynin kasları zayıflar ve gevşer, bu gevşeklik çok uzun sürdüğünde de beynin düşünme yeteneği tamamen yok olur, geriye yalnızca pratik şeylere ayrılmış olan, yani bilgiyi algılama ve aktarmaya yarayan ve takıntı halindeki inançları barındıran kısım kalır. Bu eğilime yatkınlık ve buna karşın insanın elinden hiçbir şey gelmemesi üniversite mezunu evde oturan annelerin o zaman da, şimdi de dikkatlerini toplama yeteneklerinin kaybolmasına yol açmaktadır. Bunun için anne olmak şart değildir, ama anneliğin yardımı olduğu da açıktır.

Nancy alışkanlıkla ve iltifat etme konusunda eğitilmiş olduğundan, “Ne kadar çok şey biliyorsun Brain” dedi. Bütün kadınlar bu konuda eğitim almışlardır. Erkeklere iltifat edin, onları

mutlu edin, dilinizi tutun ve hiçbir zaman ondan daha akıllı olmayın. O günlerde erkeklerin kendilerinden daha genç, daha az eğitilmiş, daha aşağı bir tabakaya mensup, daha fakir ve kendilerinden daha az akıllı kadınlarla evlenmeleri adettendi. Tipik bir evde büyümekte olan bir çocuk, iki cins arasından kadının daha aşağı ve daha zayıf taraf olduğunu gözlemleyebilirdi. Bu olması gereken şekildi ve herkes buna inanarak büyürdü, araştırmalar bile bunu doğrulayan sonuçlar sunmaktaydı. Erkekler yukarı, kadınlar aşağı.

Günümüzde bireylerin yaş, eğitim ve kazanç açılarından kendi denkleriyle evlenme eğilimleri vardır ve erkeklerin üstünlüğüne boyun eğme daha az göze batmaktadır. Ve tabii ki, günümüzde babalık, bir zamanlar anneliğin kadınlara yaptığı gibi enerji, istek ve iradeyi erkeklerden süzüp alıyor.

“Bir kızın onu eğitecek birine ihtiyacı vardır” dedi Brain.

“Uçak yorgunluğunu sevdim” dedi Nancy. “Kendimi gevşemiş hissediyorum.” Aslında seksi de demek isterdi ama bu henüz genelde kullanılan bir sözcük değildi. Her ne kadar sözcükle anlatamasa da içindeki duygu anlaşılmaz ve kıpır kıpırdı.

Nancy, Brian’ın eline dokunmak için uzandı, Brian’ın eli Saffron’un uyuduğunda arabasından sarkan eli gibi yumuşak bir biçimde sallanıyordu. Elini parmağıyla okşadı. “Buraya gelip yanıma yatabilirsin Brian” dedi. “Kapıyı kilitleyebiliriz.”

Brain elini yavaşça çekti. Hızla çekmeyi tercih ederdi - Nancy elindeki kasılmadan gerginliğini hissedebilirdi- ama çekmemeyi başardı. O, baştan aşağı kontroldü. Nancy bundan hoşlandığını sanıyordu. Oysa kontrolünü kaybettiği zaman Nancy’nin daha çok hoşuna gidiyordu.

“Bugünlerde insanlar bunu yapıyorlar” dedi Nancy. “Özellikle nişanlıysalar.”

“Biz evlenene kadar bekleyeceğiz” dedi Brian. “Sen de ama nemfomanyak oldun.”

Şaka yapıyordu ama ateş olmayan yerden duman çıkmaz.

“Her şey çok heyecanlı, biz de yolculuktayız” diye sızlandı Nancy. “Harika bir şeyler olmasını istiyorum. Sen dışarıdaki her şeyin kıpır kıpır olduğunu hissetmiyor musun? Renkler... ışıklar... sesler... ve değişiklik?”

“İnsanlar uyuşturucu kullanıyorlar” dedi Brian, “eğer bundan söz ediyorsan. Kontrollerini kaybetmişler onlar.”

Nancy battaniyeyi çekip, çıplak göğüslerini gösterdi. “Yüzüm fazla güzel olmayabilir ama göğüslerim çok güzeldir” dedi. “Doktorum, gördüğü en güzel göğüslere sahip olduğumu söylüyor. Lütfen bir bak.”

Ama o bakmadı; doktorunu değiştirse diye düşündü.

“Nancy, bir kadının bir erkeği elinde tutabilmesinin tek yolu evlenmeden ona istediğini vermemektir. Ve anladığım kadarıyla sen beni elinde tutmak istiyorsun?”

“Elbette ki istiyorum.”

“O zaman üstünü ört, uyu ve beni baştan çıkarmaya çalışma.”

Nancy, üstünü örttü. Brian gözlerini kapattı ama Nancy onun uyumadığını biliyordu.

“Dedin ki ‘erkeğin istediği’ ama gerçekte istemiyorsa? O zaman bu ne tür bir evlilik olur?”

“Evlilik çocuk sahibi olmak içindir, yoksa her istediğinde seks yapmak için değildir” dedi Brian. “Ve evlenmeden önce seksten kaçınmak akli başında bir karardır. Ya hamile kalırsan?”

“Son on yıldır bu artık bir sorun değil” dedi Nancy. “Doğum kontrol hapı şişmanlatıyor, hasta ediyor bazen de öldürüyor ama hiç değilse hamile kalmayı önüyor.”

“Hap, iyi kızlar için değil kötü kızlar içindir” dedi Brian. “Seksi kötü kızlar sever. Bunu kafan almıyor mu Nancy? Erkekler kovalanmaktan hoşlanmazlar, kovalamak isterler. Erkek avcı olmak için doğar, av olmak için değil.”

Nancy birden yatağının içinde doğruluverdi.

“Seninle evlenmeyeceğim Brian” dedi.

Brian gözlerini açtı.

“Ne dedin?”

“İşte o kadar” dedi Nancy. “Tekrarlamayacağım. Gayet iyi işittin. Eve de dönmeyeceğim. Burada kalacağım, kendime bir iş bulacağım ve hayatımı burada kuracağım. Balığın Bisiklete İhtiyacı Ne Kadarsa, Kadının Erkeğe İhtiyacı O Kadardır.”

Yeniden yattı.

“Şimdi yorgunum. Sabahleyin seni terk edeceğim.”

Ve uykuya dalıp rüyasında balıklar ve bisikletler gördü. Brian rüyasında bir gemide olduğunu gördü. Gemi gittikçe bulutlara gömülüyordu ve güneşli rıhtımdaki Nancy’e el sallıyordu.

Primrose Hill’de çocukların odasında sesi kapatılmış televizyon açıktı. Çocuklar giyinik olarak yataklarına yatmışlardı. Yıkanmamış, karınları doyurulmamıştı, uykularında bebekler gibi parmaklarını emiyorlardı.

Aşağıda müzik çalıyordu. Sıcak bir geceydi. Pencere açılmıştı. Layla üzerindeki penyeyi çıkarmıştı. Sütyeni beyazdı. Şimdi de pantolonunu çıkarıyordu. Koltuğa oturmuş ayağı ile bacağındaki pantolonunu sıyırmaya çalışıyordu.

“Ama gerçek şu ki” dedi Zoe, “kadınların yazmış olduğu önemli bir kitap yok, bütün iyi kitapların yazarları erkekler.”

“İyi ve güzeli eğer biz tanımlarsak hiç de öyle değil” dedi Layla. “Artık değil. Bu konuda patron benim. Amma da mız-mızsın Zoe. Seni yayınevinin yakınında bile görmek istemiyorum.”

“Size katılmaya zaten cesaret edemem” dedi Zoe. “Bull’un öfkesini hayal edebiliyorum, hissediyorum. Dünyayı sarsan erkeklerin öfkesidir.”

Kırk kere söylenen şey gerçek olurmuş, karısının ve çocuğunun evde olmadığını farkına varan ve nerede olduklarını tahmin eden Bullivant o zamanların orta karar mahallesi Belsize Park'taki büyükçe evlerinden çıkıp gitmişti. Bull, zayıf, uzun boylu ve cana yakındı; öfkeli ve yapılı biri.

“Erkekler öfkelerini kadınları kontrol altında tutmak için kullanırlar” dedi Alice. “Bizi birleşirken gözlemledikçe öfkelerinin sınır tanımadığı görülüyor, ama gerçekte inanılmaz derecede korkuyorlar. Bizim yaptıklarımız onlara doğaya aykırı, tehlikeli, güneşi söndürecek, gezegenleri durduracak kadar güçlü geliyor. Orpheus erkeklerin varlığında derin bir iz bırakmıştır. Kendilerinden geçip erkekleri yakalayan ve yok eden Maenadlar tarafından izlenen ve parçalanan şair Orpheus. Cehen-nemden çıkarken arkasına bakar ve sevgilisi Eurydice'in kendisini izlediğinden emin olmak ister. Bir başka deyişle, bu karanlık yerden kurtarıırken onu anlamaya çalışır ve onu kaybeder. Yalnızca o kadar da değil, kadınlar intikamlarını alırlar. Orpheus yok edilir. Kadınlar zafer kazanana kadar durmayacaklardır; zafer istemektedirler. İçlerinden istedikleri yalnızca eşitlik değildir, erkeğin ölmesini istemektedirler; geçmişteki hataları için intikam istemektedirler. Erkeklerin korktuğu budur. Bu, baskı yapanın baskı altına girmesidir. Yani erkek yaşam savaşı vermektedir. Kadın öfkesinin farkına varan erkek kendi öfkesini gizleyememektedir.”

Müziğin sesi çok yüksekti, gerçekten dinlemiyorlardı; Alice bile kendisini yarım yamalak duyuyordu. Sözler Yaradandan, Peygamberin ağzından ve aklından akıyordu ama dolmak için yalnızca mükemmel olmayan bir -insani- kap vardı. Kendi sözlerini dinleyen Alice kendisini bir sahil kasabasındaki sihirbaz kadar bayağı buldu ve biraz daha şarap içmeye karar verdi.

“Maenad” diyordu Layla. “Yayınevimizin adını Maenad koyalım. Erkekler titresin.”

“Kitabın kapağına da kadınların oy kampanyasının renklerini koyalım” dedi Stephanie. “Mor ve sarı.”

“Öyle bir şey yapmayacağız tabii ki” dedi Layla. “Çok kasvetli. Hiç zevkli değilsin Stephanie. Bu işi zevki olanlara bırak.”

“Adını kesinlikle Maenad koyamayız” dedi Stephanie. “Çok sivri. Daha işe başlamadan erkekleri sindirmek istemiyoruz.”

“Ben yapmamamız için herhangi bir neden göremiyorum” dedi Zoe.

“Çünkü ciddiye alınmak istiyoruz” dedi Stephanie.

“Para her şeyi ciddi kılar” dedi Layla. “Kadınları bile. Ben kitaplarımızı satın alacak öfkeli kadınlar istiyorum. Sen onları okuyacak kurban kadınlar istiyorsun. Ben kadınların kendilerine duydukları güvenle ışımlarını ve erkekler kadar parlak olmalarını istiyorum, sen onların inlemeleriyle fark edilmelerini istiyorsun.”

“Hiç de öyle değil” dedi Stephanie. “Tek söylediğim Maenad adı verilmiş bir yayıneviyle özdeşleştirilmek istemediğimdi.”

“Eee, sonra?” diye sordu Layla.

“Artemis” dedi Alice. “Adı Artemis olsun. Avcı, av değil, kovalamacının Diana’sı, hoş ve adil. Diğer adı Lucina’dır.”

“Artemis çok sönük” dedi Layla. “Eğer Maenad olmayacaksa Medusa’ya razı olabilirim. Bir kez yüzüne bakan erkekler taş dönuşürler. İnanılmaz derecede kibirlisin, Stephie.”

“Senin de ağzın çok bozuk Layla, hem de zorbanın tekisin” dedi, Stephanie.

“Zıtlasmalardan nefret ederim” dedi Zoe. “Hem neden tüm giysilerinizi çıkardınız?”

Layla’nın çıırılçıplak kaldığını gören Stephanie de giysilerini çıkarmaya başlamıştı. Unutmayın hava sıcaktı, müzik çalıyordu, hepsi de içki içiyordu ve esin perisinin ruhu ve getirdiği canlılık hepsini etkilemişti.

“Çünkü ben bir kadını ve bundan da utanmıyorum” dedi Layla. “Korkmuyorum da. Her kadın böyle hissetmeli, çıplak,

özgür, utanmayan. Allah aşkına Zoe üstündekileri çıkar. Neden var edilmiş olduğunu göreyim. Çıplaklığın yalnızca Bull'a mı ait, derdin bu mu? Sırtındaki giysi zincirlerini fırlat at ve birlikte karılığın zincirlerinden de kurtul. Alice senin yalnızca bir zihinden oluşmadığına, aynı zamanda fiziksel bir varlığın olduğuna görmeden inanmam. Saffron'u da soyalım. Onun gururlu, özgür ve dişi olarak büyümesini istemiyor musun? Bütün bunları onun için yapmıyor muyuz? Çocuk sahibi olmanın ana fikrini neredeyse anlayacağım, kız çocukların tabii ki."

Müzik sonuna kadar açıldı ve Layla dans ediyordu ve bir süre sonra hepsi kimin göreceğine aldırmandan çırılçıplak dans etmeye başladılar. Dışarıda komşular ve yoldan geçenler her geçen dakika büyümekte olan bir kalabalık oluşturmışlardı. Bull, Hamish'in ön kapısına doğru ilerlerken içerdeki kadınları aval aval seyreden bu kalabalıktan birkaç kişiyi havalandırdı. Olanları o da görmüştü ve aklına gelenlerin en kötüsünün gerçekleşmiş olmasından bir nevi tatmin de duyuyordu. Söylediklerinin gerçekleşmesi insanlarda çok büyük bir mutluluğa neden olur. Haklı çıkan öfke yarı yarıya azalır. İşte Bull kapıyı yumruklamaya başladığında bu duygular içindeydi.

Yukarı kattaki yatak odasında Daffy ve Hamish yeni bir ilişkinin eşiğindeydiler. Altmışlı yıllarda tek gecelik her on ilişkinin biri sürekli bir ilişkiye dönüşüyordu.

"Stephie beni asla affetmeyecek" dedi Daffy. "Çünkü yaptığım affedilemeyecek bir şey."

"Benim umudum" diye itirafta bulundu Hamish, "eğer yeterince kötü davranırsam belki Stephie anlar da gider. Benden nefret etmesi için eline koz vererek ona iyilik yapıyorum."

"Bunun işe yarayacağından emin değilim Hamish" dedi Daffy, "ama denediğin için seni takdir ediyorum. Zaten ondan hiç hoşlanmazdım."

Aşağıdan gelen müziği dinlemeyi bıraktılar. Baterinin sesi evin bir parçası olmuş, derinliklerine işlemişti. Güm, güm, güm; şimdi fazladan bir gümbürtü daha vardı, ön kapıyı durmadan yumruklayan Bull'un çıkardığı gümbürtü.

Müziğin sesini bu sefer de Alice açtı. Ön odadakiler ilk başta Bull'un kapıda olduğunun farkına varmadılar. Komşuların kendilerini seyrettiğinin farkındaydılar, ama aldırış etmiyorlardı.

"Herkes görsün" diye bağırdı Layla. "Memeler, popo, dişler kendi evimizin duvarları arasında. Seyirci istedik mi? Hayır istemedik. İçimizde şehvet var mı? Hayır yok. Onların içinde var mı? Evet, var. Aman ne yazık!"

Zoe da dans ediyordu ama bir eliyle bacak arasını örtmüş, diğer eliyle de göğüsleri görünmesin diye Saffron'u kavramıştı.

Layla, "Neden utanıyorsun Zoe?" diye üsteledi.

"Hiçbir şeyden" dedi Zoe, cesurca yalan söyleyerek.

Bull bir keresinde laf arasında Zoe'ye göğüslerinin düşük olduğunu söylemişti. Göğüsler hakkında yazılanlar ciltler doldurur. Erkekler kadınların göğüslerini aşağılar ama kadınlar göğüslerini daha çok aşağılar. Ve altmışlı yılların kendine güvenmeyen erkekleri bu tür konular konuşmakta atalarının çekingen olmasına karşın çok rahattırlar. Pısırikça yanlarında hopleyan göğüslerin biçim, form ve büyüklüğü konusunda herkesin ortasında şikayet etmeyi alışkanlık haline getirmişlerdir. Mükemmelliğin bir standardı, bir kuralı olmaması zaten kadınların da bu konuda yapacak bir şeylerinin olmaması, bu eleştirilerin cevapsız kalmasına neden olmaktadır.

"Bu işi yapacağız Kibirli Stephanie ve Akademik Alice" dedi Layla, "Medusa'yı hayata geçireceğiz."

"Yapacağız" dedi Stephanie, "ama patron kim olacak?"

Stephanie'nin göğüsleri iriceydi ve hopleuyordu. Layla'nın göğüsleri daha küçük daha derli toplu ve daha yukardaydı. Alice'in neredeyse hiç göğsü yoktu.

"İlcpimiz söz sahibi olacağız" dedi Alice.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

“Hiyerarşi erkeklere özgüdür” diye şarkı söylemeye başladı.
“Eski düzen küflüdür.

Kadınlar aptal değil,

Grup kararları karşısında eğil.”

“Diyelim ki para kazandık?” diye sordu Layla. “Para kime gidecek?”

Cevabını aldı: “Kardeşler düşünür, kardeşler bölüşür”

“Bu yokuş yukarı bir savaş olacak” dedi Layla, ama uysalca boyun eğdi. “Medusa, Babil’in sel baskınlarında yükselen Ağrı Dağı gibi yükselecek.”

Layla’nın da ağzı laf yapardı. Saffron hepsiyle kendince konuşuyordu. Elbiselerini giymek istiyordu, öylesi daha güvenliydi. Odada yarım düzine çıplak dans eden kadın vardı. Güm, güm, güm, erkek gazabı kapıdaydı, öyle yüksek perdedendi ki, bu kez farkına vardılar. Zoe pencereden baktı ve çığlığı bastı.

“Bull geldi, ben size söyledim!”

“Çok geç!” diye bağırdı Stephie.

“Çok geç!” diye bağırdı Layla.

“Eylem anı” diye bağırdı Alice. “Dans etmeye devam edin. Ne olacaksa olsun. Kader burada bizim aramızda.”

Ve dansın özünde bunun olduğu sanki doğruydu. Esin perileri dans etmeye devam etti, Maenadlar ağladı, öfkeli kadınlar çığlıklar attı.

Bu arada Hamish, örtünmek için üzerine aldığı bir Afrika milli kıyafetiyle Bull’a kapıyı açmaya inmişti. Daffy de bir havluya sarınmış olarak merakla bakıyordu. Uykudan uyanmış ve sersemlemiş Rafe ve Rolland merdivenlere oturmuş, aşağıda yaşanacakları seyretmeye hazırlanıyordu. Eğer zaman zaman televizyon ile gerçek hayatı karıştırıyorlarsa onları kim suçlayabilirdi ki?

“Karım nerede?” diye haykırdı Bull. “Çocuğum nerede?”

“Sanırım ön odada diğerleri ile birlikteler” dedi Hamish.

“Kadın toplantısı yapıyorlar. Buyur gir, çekinme.”

Bull, Hamish'i ittirip içeri girdi ve ön odanın kapısını ardına kadar açtı. Şarap kokusu, müzik gürültüsü ve odanın nefesle ısınmış havası yüzüne çarptı. İlk başta göze kalabalık görünen odada, giysi yığınının içinde kendininkileri arayan çıplak bir eş ve çoraplarını çekmekte olan çocuğu Saffron vardı, yumurcak kerata pek marifetliydi. Hamish gidip müziği kapattı.

“Güzel dans babacım?” dedi Saffron hevesle. “Annecim elbise giy.”

“İğrenç dans hayatım” dedi Bull.

“Özür dilerim Bull” dedi Zoe ama garip bir şekilde aldırmaz, az üzölmüş gözüküyordu. Diğerleri onun adamın ardından gelmesini beklediğinin ve yakalanmaktan dolayı üzölmediğinin farkına vardılar.

“Üzgün olmak için bir nedenin mi var?” diye sordu Layla. “Özür dileycek ne var?”

“Ağzı bozuk orospu” dedi Bull, Layla'ya “Karımın peşini bırak. Bir daha seni onun yanında görürsem, bir daha seninle konuşursa, bu evliliğimizin sonu olur. Ev bende kalır, çocuk bende kalır, o da sokakta kalır.”

“Çok ileri gittin Bull” dedi Stephie. “Biraz Viktorya tarzı olmadı mı?”

“Belki öyle” dedi Bull, “ama kanun böyle. O bir lezbiyen ve uygunsuz bir anne. Daha şimdiden kızımın ahlakını tehlikeye attı” Layla'ya dönüp yumruğunu kaldırdı.

“Layla'ya kızma” dedi Zoe, daha önce duymadığımız inceliş ve yaltaklanan bir sesle. Üstünü giymişti. Bull'un havaya kalkmış kolunu okşuyordu. Adam kolunu indirdi. “Bu Layla'nın tarzı. Yanlış bir şey yapmıyorduk. Hava çok sıcaktı ve biz dans etmek istedik. Lezbiyen değiliz, yemin ederim.”

Alice tulumunu giymişti. Layla da giyinmişti. Biri pencereyi kapatıp perdeyi çekti. Seyirci topluluğu yavaşça dağıldı.

“Seçim yapma zamanı Zoe” dedi Layla. “Ya onunla git, ya bizimle kal. Ya bir erkeğe ait ol, ya da Medusa’ya katıl.”

“Eve gitmeliyim” dedi Zoe. “Bull’un bana ihtiyacı var. Hem Saffron yarın yuvaya başlayacak.”

Bull elini tuttu, o da Saffron’un elini tuttu.

“Pek şirin” dedi Hamish.

“Öğg” dedi Stephie.

“Bırak gitsin” dedi Alice, “kader böyleymiş.” Ama bu sözleri kadınlara mı, yoksa kocaya mı söylediğini kimse anlayamadı. Kim bilebilirdi ki?

“Bize bir yararın olmazdı Zoe” dedi Layla. “Cesaretin yok, enerjin yok, bencilsin, beynin sulanmış, kendi yoluna git. Bazı kadınlar yoldaş olmak için yaratılmamış ve sen de onlardan birisin.”

Zoe hıçkırdı ama Bull karısını ve çocuğun arabasını koridora doğru itirmeye başlamıştı bile. Merdiven başında havluya sarınmış Daffy’i görünce, bu evde namussuz ve rezilce şeyler yapıldığının kanıtlarını gözleriyle gördüğü için memnun oldu.

“Medusa” dedi Alice dinleme zahmetine girenlere. “Zamanı geldi, tören uygun. Ama işe karışan Artemis. Artemis, Persephone ve Eurydice kılığındaki Zoe’yi kurban aldı. Kurban verdikten sonra yeni sürgünler büyümeye başlar. Toprakta kan ve üzüntü görüyorum. Avcı Artemis kendisinin ortaya çıkardığını kendisi yok etti.”

Daha sonra, o anda neler söylemiş olduğunu sorsanız hatırlayamazdı. Sözler ağzından bazen sanki kendi isteği dışında dökülüyordu. Böylesi bir yetenek çoğu zaman basit, geveze ve saf insanlara özgüdür. Alice hiç değilse ağzına gelenleri düzgün ve sistemli bir şekilde söylüyor, böylece söylediklerinin temelinde bilgelik ve deneyim var gibi görünüyordu.

“Dikkat edin” dedi Alice aniden, “yaralananlar geri gelip sizi yutmasın.”

“Tir tir titriyoruz” dedi Layla.

Sokaktan Zoe’nun Bull’a yetişmeye çalışırken söyledikleri duyuluyordu.

“Saffron’ı üzeceksin Bull, o çok hassas.”

“Yaramaz anne” dedi Saffron.

Daffy, yeniden Stephie’nin yatak odasına çekildi. Hamish de peşinden gitti. Stephanie birkaç dakika bekledikten sonra merdivenleri çıkmaya başladı, hala çıplaktı.

“Unutma!” diye seslendi Layla, “Kişisel olan politik olana dönüştürülmelidir.”

“Unutmuyorum” dedi Stephanie kendinden emin bir şekilde.

Yatak odasında Daffy tulumunu giymiş, botlarını bağlamaya çalışıyordu. Hamish’in makasla kestiği yerlerden botlarının bağlarına düğüm atıyordu. Ama düğüm attıktan sonra deliklerden nasıl geçirecekti? Vazgeçti ve büyük bir küstahlıkla Stephanie’nin büyük şişe Chanel No. 5 parfümünden üzerine bol bol sıkmaya başladı.

“Bu evi beğeniyor musun?” diye sordu Stephanie, parfüm sıkması bitince.

“Beğeniyorum” dedi Daffy. “Çok dağınık ve pis ama temizlenince güzel olur.”

“O zaman senin olsun” dedi Stephanie. “Ama koca ve çocuklar evle birlikte kalacak.”

“Tamam” dedi Daffy, biraz düşündükten sonra.

Hamish çıplak karısını, Rafe ve Roland’ın görünmeden her şeyi dinledikleri koridora sürükledi.

“Sen aklını mı kaçırdın?” dedi.

“Sana bunun bardağı taşıran son damla olduğunu söylemiştim” diye karşılık verdi karısı.

“Ama senin beni kapının önüne koyman gerekir, çekip gitmen değil.”

“Kusura bakma, ben gidiyorum” dedi Stephanie.

“Ama suçlu olan benim, üstelik de bir sürü şahidim var.”

“Bir şey istemiyorum” dedi Stephanie. “Her şey sende kalsın; ev, eşyalar, çocuklar. Ben yeni bir hayat istiyorum.”

“Sen anormal bir kadınsın” dedi Hamish. Bu o zamanlar için bayağı ağır bir hakaretti. Bu günlerde bu lafa kimse aldırılmaz.

“Öyle olsun” dedi Stephanie. “Daffy’yi de hizmetçi olarak sakla. Onunla yatarsan para da istemeyecektir. Senin için böylesi daha ucuza gelir. Bana gelince ben yeniden doğacağım, kız kardeşlerimle.”

Ve aşağı inerken “Gidelim mi Layla?” diye seslendi. Hamish, “Bu kadar mı? Bir evlilik bu kadarını mı hak eder?” diye ağzında bir şeyler geveledi. Çocuklar onun hayatta kalan tek kimseleri olduğunu düşünerek üzerindeki Afrika giysisinin eteklerine yapışmışlardı. Daffy onların parmaklarını açıp sakinleştirene kadar öyle kaldılar. Daffy’nin kendi çocukları yoktu ama annelik içgüdüğü vardı.

Stephie anadan doğma çıplak bir halde Layla’yla caddeye çıktı, yanına aldığı tek şey arabanın anahtarlarıydı. Daha sonra eve gelip kağıtlarını alacaktı -pasaport, ehliyet filan gibi- ama verdiği karara uyacak ve geçmişine ait hiçbir şey, ama hiçbir şey almayacaktı. Kendi çocukluk resimleri, anne babasının Ibiza’da çekilmiş resimleri, mezuniyet resimleri, çocuklarının bebeklik resimleri, hiçbir şey. Geçmiş olmamanın özgürlük olduğuna inanıyordu.

Layla arabanın yolcu koltuğuna geçip oturdu. Stephanie şoför koltuğuna geçerken evin aralık duran kapısından süzülen ışıktaki çıplak bedeni parladı. Hamish’in kapıdaki silüetinin yanında Daffy ve iki oğlu vardı.

Stephie arabayı çalıştırdı ve önüne bakmak için eğilince çıp-

lak memeleri direksiyona yapıştı çünkü araba kullanırken taktığı gözlükleri yanına almamıştı. Layla'nın Chelsea'daki evine doğru yola çıktılar.

Bu, Stephanie'nin zafer anı, en güzel hareketiydi. Medusa o akşam doğdu.

Şimdi bir yıl sonrasına gelelim. Carnaby Caddesi hala civ-civliydi, moda değişmişti ama pek az. Kızların çoğu mini şort giyyordu. Botlar ve miniler arasındaki çıplak bacaklar uzanıp gidiyordu. Bir zamanlar kötü kadınlara özgü denilen kılık şimdi moda olmuştu ama hala kışkırtıcıydı. Kadınların cinselliği ön plandaydı, pasifliğin modası geçmişti. Apartman topuklar ince topukların tersiydi. Kızlar bakılmak, hayran olunmak istiyorlardı ama artık ayartmak ilgilerini çekmiyordu. Butiklerin girişlerinden Carly Simon'un şarkıları taşıyordu, işportada kişinin ruhi haline göre renk değiştiren saatler satılıyordu; eğer mutsuzsanız kadransiyaha, mutluyusanız yeşil ya da maviye dönüşüyordu.

Nancy, gene Carnaby Caddesindeydi ve Brian'ı özlediğini fark etmişti. Bu onu şaşırttı. Londra'da onunla birlikte geçirdiği tek günde yaptıklarını tekrarlamaya başladı, sanki kendisini doğruyu yaptığına ikna etmeye çalışıyordu. Üzerinde siyah bir etek, beyaz bir bluz ve düz ayakkabılar vardı. Bir memura benzemek istemiş ve bunu başarmıştı. Kendine Earl's Court'da kocaman bir evin yedinci katında bir oda bulmuştu. Steno öğrenmiş, pek az arkadaş edinmişti ve en nihayet bugün bir iş aramak için kendisini yeterince donanımlı görüyordu. Bu nedenle Regent Caddesindeki bir sekreterlik ajansına gitti ve orada Marjorie Price ile tanıştı. Kadının saçları güzelce taranmıştı, soluk benizli ve orta yaşlıydı, bir zamanların deyimiyle kız kurusu, evlenmemiş, çocuksuz bir kadın, o günlerde özenilecek birisi olmaktan ziyade zavallı görülen, hayatın icaplarını yerine getirememiş bir kadın.

Her şey ne kadar da çabuk değişiyor, her şey ne kadar çabuk değişmeye zorlanıyor. Ve bunu başaran yalnızca bir avuç kararl ve enerjik kadın, küçük kadın değil büyük kadın.

“Bana telefon eden siz olmalısınız” dedi Marjorie. “Yeni Zelandalı olan. Her bakımdan güzel bir memleket. Orada kalmalıydınız. Londra’ya ayak uydurabilecek birine pek benzemiyorsunuz.”

Nancy sinirli bir şekilde sordu, “Kıyafetimi mi beğenmediniz?”

“Bence fena değil” dedi Marjorie Price, “ama pek modaya uygun olmadığı da ortada. Sanırım göz önünde olacağınız bir iş aramıyorsunuz. Daha ziyade arka bürolarda bir görev, görünüşün önemli olmadığı bir mevki.”

“Geleceği olan bir iş istiyorum” dedi Nancy, aşağılamayı duymazdan gelerek. “Beni başarının merdivenlerinden yukarı çıkaracak bir şey.” Birikmiş bütün parasını yatırdığı sekreterlik okulunda öğrendiği ifade tarzını kullanmıştı.

“Başarı merdiveni” dedi Marjorie. “Şu eski şey. Bir kadın için aşağı basamaklarda kalmak çok daha iyidir.”

“Neden böyle konuşuyorsunuz?” dedi şaşırarak Nancy.

“Çünkü gerçek şu ki, eğer kendi kendine bakabiliyorsan bir erkek neden sana baksın ki? Bak bana.”

“Ben bir erkek tarafından bakılmak istemiyorum” dedi Nancy.

“Bir kadın özgürlük savaşçısı” dedi Marjorie Price. “Bilmiydim. Bütün genç kızlar buraya bu fikirlerle gelirler. On sene daktilo olarak çalışırlar ve fikirler değişir.”

Ama gene de Nancy’e bir steno ve daktilo testi yapmaya razı oldu. Nancy yeterince başarılıydı. Kadını etkilemek için İngiliz Edebiyatı diplomasından ve muhasebe bilgisinden de söz etti ama bunlar Marjorie’yi etkilemek yerine daha da üzdü.

“Maalesef kendin için gerekli olandan çok daha fazlasını bi-

liyorsun” dedi. “İşverenler kendi işlerine göz dikeceğin korkusuyla sana iş vermeyecektir. Hiçbir erkek kendisinden daha akıllı bir kız istemez ve bunda da haklıdır. Mutsuz ve öfkeli olacaksın. Hayatın karşılayamayacağı beklentilerin var. Daha şimdiden çok seçicisin. Geleceği olan bir iş! İşte fazla seçicilik, erekte fazla seçicilik. Sonunda her şeyi geri çevirmeye başlayacaksın. Benim gibi olup çıkacaksın. Başlangıçta Oxford’dan bir derecem vardı, şimdi hiçbir şeyim yok. Ailem yok, çocuğum yok, sevmek için yalnızca bir kart indeksim var ve tek bir kelime bile Latince hatırlamıyorum. Elli yaşını aştığın zaman harika bir kariyerin ne değeri var? Bak seninle açık konuşacağım, benim kadın özgürlükçülerine harcayacak zamanım yok. Bana hayatımı boşa harcadığım duygusunu veriyorlar, hayatım boyunca onların güldükleri kuralları uyguladım.”

“Bunu en fazla hissedenler evlerini terk eden çocuklu kadınlardır” dedi Nancy. Hem onu dinleyip, hem de hızlı yazmak çok güçlü.

“Dakikada seksen sözcük” dedi Marjorie, “ama ben sana doksan vereceğim çünkü konuşuyordum. Konuşacak o kadar az ahababım var ki, işte böyle yabancılarla konuşuyorum. Ste-noda nasılsın?”

“Yüz elli” dedi Nancy

“Bütün garip fikirlerine rağmen sen dürüst bir kıza benziyorsun” dedi kırk yıl öncesinin klasik mezunu. “Köşeyi dönünce, Medusa Yayıncılık’ta bir iş var. Diğer kadın özgürlük savaşçıları. Her yerdeler. İşveren olarak korkunçlar. Uzun çalışma saatleri. Az maaş. Kendilerine kooperatif diyorlar. Çalıştıranlar için hava hoş ama çalışanlar için cehennem. Patron belli değil, böylece işler yanlış gittiğinde suçlayacak kimse de yok. Tavsiye etmem.”

“Bence harika” dedi Nancy.

“Hiç şaşırmadım” dedi Marjorie Price ters bir şekilde. “On-

ların daktilo işlerinin diğerlerinininkinden daha iyi olduğuna nereden karar verdin? Aynı gölde kürek çekeceksin, bir de üstüne üstlük ara sıra önünden geçip seni neşelendirecek bir erkek de olmayacak.”

Ve Medusa kartını yerine koyup Battersea Güç İstasyonunun kartını çıkarttı.

“Ayağına gelen kısmeti tepme” dedi. “Ne olup bittiğini anlamadan benim gibi olursun. Battersea’da genç teknisyenlerle tanışırsın. Her zaman erkeklerin gittikleri yerlere gitmelisin. Nerede güç varsa erkekler oradadır. Kitapların olduğu yerde kadınlar vardır. Üst düzey işlerden söz etmiyorum tabii ki.”

Nancy teşekkür ederek Medusa işini tercih ettiğini söyledi. O zamanlar iş değil, işçi sıkıntısı vardı, işçi işi seçip aldığı zaman işveren, işçi bulduğu için minnettar kalırdı. O günler kadınların çalıştıkları ve aile babalarının elinden ekmeklerini kaptıkları günler değildi.

O günler insanların daktiloyla yazdıkları ve kopyaların arasına karbon kağıdı koydukları, ellerini ve her şeyi boyamasın diye karbon kağıdını rulo yaptıkları günlerdi. Daktiloda yanlış yaparsanız bütün bir sayfayı yeniden yazmak zorunda kalırdınız. Bu yüzden yazılarda yanlışlar olurdu. Nancy, daktilonun ‘o’ harfinin ortasını bu iş için özellikle ayrılmış bir toplu iğneyle temizleyen Oxford mezunu Marjorie Price’in ofisinden çıktı. Daktilo temizlemek ancak siyah başlı sivilceleri sıkmak kadar zevkliydi.

Nancy köşeyi dönüp Wardour Caddesinde dar bir evdeki Medusa’ya geldi. Wardour Caddesi o zaman da şimdi olduğu gibi Amerikan film şirketlerinin ses stüdyolarının ve hayat kadınlarının, onların pezevenklerinin ve arkadaşlarının çalıştığı bir yerdi. Medusa’nın ihtiyaca göre iş verdiği on ile yirmi arasında geçici çalışanı vardı. Stephanie ve Layla tarafından belirlenmiş kurul, on iki kişiyle çalışanların sayısını aşıyordu. İlk paralar gelmeye başlamıştı. Çalışanlardan bazılarının yayıncılık geçmişle-

ri vardı, geri kalan da iş geldikçe ayak uydurmaya çalışıyordu. İşlem basit görünüyordu. Hangi kitabı basacağınıza, kapağına ne koyacağınıza karar veriyordunuz, basacak matbaayı, kitabı satacak kitapçı dükkanlarını, reklamı yapacak gazeteleri buluyordunuz ve parayı toplamak için bir yöntem saptıyordunuz. Bütün bu işleri tek bir kişi bile yapabiliirdi ama basılan kitapların sayısı arttıkça bir işbölümüne gitmek gereği ortaya çıkardı. Medusa'nın yapmaya çalıştığı hiyerarşik ve bürokratik bir düzene girmemektir, çünkü bunlar erkek organizasyonlarının tipik özellikleriydi. Erkekler mevki avcıları ve imparatorluk kurucularıydılar, güç için birbirlerini harcarlardı. Medusa'daki kadınlar için amaç kitapları okuyucuya ulaştırmaktı.

Bazı özelliklerin tek bir cinse ait olmadığını ama insani özellikler olduğunu öğrenmek zaman alır. Ulaşılabilecek mevkilerin ve kullanılabilecek gücün olduğu yere kadınları koyduğunuzda onlar da alabileceklerinin en fazlasını almaya çalışırlar. Ama o zaman bunu kim biliyordu ki?

Nancy'yi sert bir sandalyede kuzu gibi otururken, Layla'yı bir masaya yarı yatmış ve Stephie'yi de aynı masanın üzerinde oturmuş bacaklarını sallarken gözünüzün önüne getirmeye çalışın. Nancy için böyle bir laubalilik çok yeniydi ve bundan hoşlanıp hoşlanmadığından da pek emin değildi. Marjorie Price'ın yanında sanki daha rahattı.

“En sevdiğimiz ajanstan geldiğini görüyorum” dedi Layla. “Eğer Marjorie Price engelini aşmayı başardıysan her şeyin üstesinden gelebilirsin. O bir nevi süzgeçtir. Başvurma formuna nişanlınla Londra'ya gelebilmek için üç sene para biriktirdiğini yazmışsın, neden senin para biriktirme alışkanlıklarının bizi ilgilendireceğini düşündün?”

“Bu benim aklımdan hiç çıkmıyor” dedi Nancy. “Yazıvermişim işte.”

“Kendinle fazla ilgilisin. ‘Yapıvermişim’ demek de iyiye işaret değil” dedi Layla.

“Kıza bir şans ver” diye savundu Stephanie.

“Kız?” diye kaşını kaldırdı Layla.

“Öff, tanrı aşkına!” diye söylendi Stephanie.

“Ve sonra bu nişanlı, bu adam eve döndü ve sen burada kaldın. Neden bir zamanlar evlenmek için nişanlandığınızı bize söylemek ihtiyacı hissettin ki? Tipik!”

“Aslında” diye başladı Nancy ama Stephanie lafını kesti.

“Bu yalnızca bir gözlemdi, soru değil. Neden o gitti ve sen kaldın?”

“Kişisel nedenler yüzünden” dedi Nancy somurtarak. “Neden işimi ne kadar hızlı yapabileceğim konusunda sorgulanmıyorum?”

“Kronometremiz yok bizim” dedi Layla. “İngiliz Edebiyatı mezunusun, muhasebeden anlıyorsun -bütün bu kısaltmaları anlamıyorum- ve sekreterlik eğitimin var. Ne kadar makul ve sıkıcı.”

“Bakın” dedi Nancy, “ben makul ve sıkıcı bir insanım. Derli topluyum. Her şeyin düzenli olmasından hoşlanırım. Bana ihtiyacınız var.”

“Burasının dağınık olduğunu mu düşünüyorsun?” diye sordu Stephanie .

“Evet, öyle düşünüyorum” dedi Nancy.

Etrafta tek bir boş nokta yoktu; bu da onu rahatsız etmişti. Saksı çiçekleri yıkanmamış kahve fincanlarına karışmıştı; çöp kutusuna atılması gereken mektuplar açıldıkları yerlere bırakılmışlardı; dosya kutuları taşmıştı. Sorun yaratan herhangi bir şey dosyaların altına gömülüp, unutulup gidebilirdi.

“Bence sen Medusa’ya uygun değilsin” dedi Layla. “Ama geldiğin için teşekkürler.”

“Neden uygun değilim?” diye sordu Nancy.

“Açıkçası hayatım” dedi Layla “haklısın. Sen boktan sıkıcı bir kadınsın.”

Nancy ayağa kalktı.

“Küfürlü sözlerden gerçekten hoşlanmam” dedi. “Rahatsız edici bulurum.”

“Öyle olması için söylüyorum” dedi Layla.

“Küfür, fakir bir aklın fakir sözcük haznesidir” dedi Nancy.

“Bu halin daha iyi” dedi Layla. “Haftada on iki pound ödüyoruz, hepimiz bu kadar kazanıyoruz.”

“Haftada on iki poundla yaşamamın nasıl beklendiğini anlamıyorum” diye sızlandı Nancy.

“Beceriyoruz” dedi Layla. “Birbirimize yardımcı oluyoruz.”

“Eğer durum daha da kötüleşirse” dedi Stephanie, “o zaman Layla bize ikramiye veriyor.”

“Umarım bu ikramiye vergi dışıdır” dedi Nancy. “İş vergiye gelince ikramiyeler gayet entrikalı şeylerdir.”

“Bu sıkıcı detayları halletmek senin işin” dedi Layla. “Bu arada senin işin her şeyi yapmak, buraya ilk gelen son çıkan sen olmalısın.”

“Kabul ediyorum” dedi Nancy.

“Medusa’da çalışmak bir ayrıcalıktır” dedi Stephanie. “Umarım güçlü birisindir. Güçlü görünüyorsun. Yayıncılık ağır bir iştir.”

Gerçekten de öyleydi. Üç ay sonra British Museum’un merdivenlerini sürünerek çıkan Nancy’nin kollarının üst kısmındaki kaslar iyice gelişmişti. Artık omuzları Wellington’daki okul günlerinde yüzdüğü zamanki kadar genişlemişti. İki elinde de birer torba kitap vardı. Onları Alice için taşıyordu.

Alice, kendinden önceki Karl Marx gibi bir kitap yazmakla meşguldü. Kütüphaneye kendi referans kitaplarını getirmişti,

normal olarak böyle bir şeye izin verilmediği halde ve erkek olmasına karşın kütüphane müdürü bu izni vermişti. Alice kubbenin altındaki sandalyesine oturduktan, daha doğrusu Nancy tarafından yerleştirildikten sonra, Nancy yine büroya dönerek, hiçbir şeyin gözden kaçmadığından emin olmak için herkesin dosyalarını kontrol edecekti. Çöp tenekelerini boşaltacak, kahve fincanlarını yıkayacak, faturaları yollayacak, alındı belgelerini kontrol edecek, kartları düzenleyecek, Layla'nın alışverişini yapacak, Alice'in kitaplarını taşıyacak, Stephie'nin boşanma işlemlerini takip edecek, çiçekleri sulayacak, işe alma ve işten çıkarma işlerini yapacak, kitapçıları Medusa kitaplarını alması için razı edecek, Charing Cross tren istasyonunda pazar araştırması yapacaktı. Yorgundu. Zaman zaman iş arkadaşları ile kavgaya ettiği oluyordu.

Bugün büroya geldiğinde birisinin daktilosunun üzerine şeker döktüğünü ve temizlemek zahmetine girmediğini görünce Layla'ya şöyle dedi: “Yeter artık. Burada en fazla işi ben yapıyorum ama kimse bunun farkında bile değil. Daima yorgunum. Dün akşam eve giderken metroda neredeyse bayılıyordum. Başımı bacaklarımın arasına alıp oturmak zorunda kaldım.”

“Ne zarafetsizlik” dedi Layla. “Oturacak yer bulduğun için de ne şans.”

Ama ertesi gün Nancy'i bir kullanılmış araba galerisine götürdü ve ona neredeyse tarihi bir araba aldı. Araba tangır tungur ediyordu ve 120 pounda mal olmuştu.

“Unutma, bu Medusa'nın arabası” dedi, “senin değil Nancy. Ama başka birinin ihtiyacı olmadığında sen kullanabilirsin ve evinin önüne park edebilirsin. Bu yıl maaşımdan taksitlerle 60 pound keseceğim. Çok şanslısın.”

“Milyonlarca kere teşekkür ederim Layla” dedi Nancy, Layla'nın anlamadığı bir alaycılıkla. “Ama eğer maaşımdan 60 pound kesersen kiramı nasıl öderim?”

“Tek bir oda için haftada 6 pound çok fazla zaten” dedi Layla. “Neden Alice’in anne babasına kiracı olmuyorsun? Orada yemek de var ve üstelik yalnızca 5 pound.”

Böylece Nancy, Alice’in anne babası Doreen ve Arthur’un Enfield’deki evlerine kiracı oldu. Doreen tombuldu ve hep önlük takıyordu. Arthur sıskaydı ve güvercinlere deli oluyordu. İkisi de eksantrikti. Nancy’nin odası küçük ve sevimliydi ama erkek arkadaş edinmesini imkansız kılıyordu. Zaten böyle fantezilere ayıracak ne zamanı, ne de enerjisi kalıyordu. Enfield’e giderken eski evine gitmek için kat ettiği mesafenin iki mislini kat ediyordu ama en azından Layla’nın dediği gibi araba tam anlamıyla kullanılmış oluyordu. Bu arada sabahları Alice’i de işe getiriyor ve yolunun üzerindeki uygun kitapçılara da kitap dağıtıyordu.

Layla, bir cumartesi sabahı Nancy’i Doreen’le tanıştırdığında, Doreen onu tepeden tırnağa süzüp, olur dedi ve Nancy birdenbire bir annenin yokluğunu hissetti, hıçkırıklara boğuldu. Doreen kızarmış ekmeğin üstünde peynir ve şekerli çay ikram edince biraz toparlandı. Sonra Doreen onu Arthur’un güvercinleri arasında oturduğu çatıya çıkardı. Arthur oturduğu yerden delici bakışlarla Nancy’e baktı ama onun kılı bile kıpırdamadı.

“Olur” dedi Arthur. “Kuşlar bu kızdan hoşlanırlar.”

Nancy gülümsedi.

“Biraz dinlenmeye ve bakılmaya ihtiyacı var” dedi Doreen. Alice’in kapısını tıklattı ve “Kız geldi” dedi. “Burada kalabilir.”

“İçeri girsene” dedi Alice.

Evin en güzel odası Alice’indi. Akşam güneşi alıyordu. Arka avluya, daha ötedeki tren yoluna ve ağaçlara bakıyordu. Alice bağdaş kurarak yatağının üzerine oturmuştu. Raflar saygın referans kitaplarıyla doluydu. Masanın üzerinde kristal küreler ve tarot kartları, astrolojik haritalar vardı. Simsiyah bir kedi ma-

sanın üzerinde oturmuş, ara sıra patisini tembelce uzatarak daktilonun tuşlarına vuruyor ve sanki Alice'e yapılacak işleri hatırlatıyordu. Duvarlarda üzerine burçlar işlenmiş ipek panolar asılıydı. Alice'in üzerinde oturduğu yatağın örtüsüne Hayat Ağacı işlenmişti. Alice para falına bakmakla meşguldü. Önünde açık bir I Ching (I Ching, dünyanın doğal gidişatının nasıl değişeceğini göstererek önemli kararlar alacak insanlara gelecekte haber veren eski bir Çin aracıdır. I Ching, kullanana kesin sonuçlar sunmak yerine göz önüne almaları gereken olasılıklar gösterir- çn) vardı, ayrıca eski kahverengi ciltleriyle Mrs. Gaskell ve Edith Warton'dan da birer roman açıktı.

"Bütün o eğitime karşın hala büyüye inanıyor" diye şikayet etti Doreen.

"Büyü değil anne" dedi Alice suratını asarak. "I Ching diğer gelecekte haber veren yöntemler gibi aklın bir noktaya odaklanmasını sağlıyor."

"İçinde yanılma payı bıraktığın sürece" dedi Doreen. "Aynı zamanda hem inanıp, hem de inanmamak lazım."

"Annem de tam konuşacak insandır hani" dedi Alice. "İnançla tedavi etme uzmanıdır."

"Öyleydin" dedi Doreen. "Ta ki hastaların ruhlardan değil de ruhların hastalardan güçlendiğini anlayıp korkana kadar."

"Ölümden sonraki hayata inanan kimseye güvenmemek, anemin felsefesidir" dedi Alice.

"Sakin bana yazı işleri hakkında kararlar alırken para falına bakıp I Ching'e danıştığını söyleme" dedi Nancy şaşırılmış bir halde.

"Roman ve hikaye benim bilgili olduğum bir alandır" dedi Alice. "Metal paralar yalnızca içinde yaşadığımız dönemin ruh halini yansıtıyor. Wharton rizikolu gözüküyor. Mrs. Gaskell'in kitabını basacağız."

Zaman, bu kararın yanlış olduğunu gösterecekti. Belki de

Alice kimi zaman kendisine de olduğu gibi ilhamı yanlış yorumlamıştı. Kim bilebilir ki?

Ve böylece Nancy, Alice'in evine taşındı. Erkek arkadaş edinmesini imkansız kılan küçük odada üç yıl yaşayacaktı. Erkek arkadaş edinmemesi ondan başka herkesin işine yarayacaktı.

Medusa küçük bütçeli bir yayınevi olarak değerlendiriliyor ve uzun süreli olmayacağı konusunda yorumlar sık sık basında çıkıyordu. Dedikodu yazarları, Medusa'nın çıplak uçan kuşlarından, yayıncılık dünyasının sutyensiz ve huysuz kocakarıları diye söz etmekten büyük zevk alıyordu. Yayıncılarsa erkek olmalarına karşın çok yardım ediyorlardı. Kadınlara yönelik bir pazar olduğu ortaya çıkmıştı. Medusa da bunu geliştiriyordu.

Medusa, yazarlarına inanılmaz derecede az para ödüyordu. Yazarlar başarılı olursa nasıl olsa kısa zamanda gerçek yayıncılara gidip, gerçek sözleşmeler imzalayacaklardı. Başarısız olurlarsa da zaten boş ver gitsindi. Ama belki de bu konuşan 80'li yılların kinik sesiydi, belki de yayıncılar gerçekten Medusa'nın başarılı olmasını istiyorlardı. İyi kalplilik ve kendi çıkarlarını düşünmek aynı mekanda var olabilir. Stephanie güzeldi. Layla, düşünen adamların güzeli diye tanımlanıyordu. Her ikisi de dedikodu sütunlarının bitmek bilmeyen skandal ve eğlence kaynağıydı. Alice ise iflah olmaz, okumuş bir kadındı. Ancak bir erkeğe sahip olamayan kadınlar yalnızca akla dayanan bir hayat kurarlardı.

Bütün bunlar olurken kadınlar okuyorlar, düşünüyorlar, toplum içinde seslerini duyurmaya başlıyorlar, birbirlerinden güç alıyorlar, alaylarla başa çıkmayı öğreniyorlar, evde ve işte adalet istiyorlardı. Medusa kadınlarını hedef alan alaylar ödenen küçük bir bedeldi, onlar bununla başa çıkabilirlerdi ve çıktılar da. Onlar odaya girdiklerinde erkekler dışarı çıkıyorlardı; çıksınlardı?

Kadın Orgazmının Açıklaması ve Tarihçesi pis bir kitap de-

ğil, yalnızca dürüst bir kitaptı. Gizli Kalmış Kadın Sanatı kesinlikle özel bir yakarış falan değildi. Kız Kardeşler edebiyat ödülü kazanmış bir kitaptı. Cinsiyet İstatistikleri üniversitelerde ders kitabı olarak kullanılıyordu. Kadınlar: Yaratılırlar mı, Yoksa Doğarlar mı? kitabı bir yılda İncil'den fazla sattı ve Medusa'nın daha iyi bir büroya taşınmasını ve yeniden organize olabilmesini sağladı.

Para ve başarı, başlangıçta Layla'nın da söylediği gibi ciddiye alınmanızı sağlıyordu.

Danışma Kurulu toplantısına bir göz atalım. Nancy yıllık raporu sunuyor. Büyük masanın etrafında genç, hevesli, makyajsız ve rahat giyimli kadın yüzleri var. Zaman onlardan yana ve gelecek onların. İçlerinde bir tek Layla eteklikli. Tulumların modası geçti, artık kot pantolonlar ve kazaklar moda. Bebeklerini getirenler olmuş, bebeklerin hepsi kız. Erkek çocuklar ortak bir kararla evde bırakılmış. Gelecek mevsimin kitap örnekleri ortaya serilmiş. Gereksiz Cins -Stephanie'nin yeni bölümünden dergiler- Liberation Review ve Multigender Dialectic; bayağı kötü basılmış olan Feminist Primer. Masanın Layla'nın oturduğu ucundaysa şık bir biçimde paketlenmiş Medusa Klasikleri duruyor.

“Medusa şu anda halka açılmış bir şirkettir, çeşitli hissedarları vardır” dedi Nancy masanın etrafındaki kadınlara. “Pera-kende satış noktalarımız kuruldu ve kadınlara yönelik ayrı bir edebi pazar oluşumuna karşı çıkan erkek fikri belirli bir noktaya kadar geriletildi. ‘Kadınlara yönelik pazar’ artık yalnızca romantik kitaplar ve kadın mecmualarından ibaret değil. Artık ciddi fiyatlarla ciddi kitaplar demek. Şirketin gerçek bir anaparası yok, kazandığımızı yiyoruz. *Kadınlar: Yaratılırlar mı Yoksa Doğarlar mı?* adlı kitabımızdan gelen para başlangıçtaki masrafları karşıladı, ama satışlar düşüyor.”

Nancy Layla'nın ara sıra Medusa kasasına aile parasından yaptığı yüklü destekten söz etmedi. Bunlar muhasebe defterlerinde "İsimsiz bağışlar" olarak geçiyordu. "Neye talip olacağız" diye devam etti Nancy, "her zaman tahmin edilemiyor. Keşke edilebilse. Örneğin Yaratılırlar mı, Doğarlar mı beklenmedik bir başarı kaydetti. Buna karşın Multigender Dialectic talep olması nedeniyle piyasadan çekilecek. Kitaplarımızı mutlaka alıp okuyan sadık bir okuyucu kitlesi oluşturulabilir, oluşturabiliriz ve tabii ki oluşturacağız. Üniversitelerde kadınlar hakkındaki dersler Alice sayesinde arttıkça Medusa sürekli yazarlar da sağlayacaktır, çünkü bu alanda rakipsiz -ve böylece daha fazla güvende olacağız."

"Neden kardan konuşuyoruz?" diye karşı çıktı kuruldan biri. "Amacımız kadınların sanatsal geçmişine sahip çıkmaktır. Ekonomik başarı bizim amacımız değil, neden bununla zaman kaybediyoruz?"

"Sanatı s... et" dedi bir başkası. "Bizim varoluş nedenimiz kadın bilinçlenmesini sağlamaktır."

"Varolmak için" dedi Layla, "ikisine de eşit özeni göstermeliyiz. Hayat boyu kendi cebimden para ödeyecek değilim."

Layla'nın saçı kısa ve kıvrıkcıktı. Yeni bir sevgilisi olduğu söyleniyordu. Gazeteler sevgilinin kimliğini ortaya çıkarmaya uğraşıyorlar ama başaramıyorlardı, Layla'nın gözleri ışıltıyordu. Masanın çevresinde oturanlar arasında onun kendini eleştirme yeteneğinden yoksun olduğu yolunda bir düşünce hakimdi.

"Para, seçim yaparken göz önüne alacağımız en son şey olmalı" dedi Stephanie. Dalgın görünüyordu ve her zaman harika görünen çenesinde bir sivilce çıkmıştı. Vicdanı ve çocukları onu kaygılandırıyordu. Hala Layla'nın üst katında yaşıyordu. Taşınmak için girişimlerde bulunmuş ama her seferinde becerecek gibi olduğunda ya alerjisi azmış ya nezle olmuş ya da sırtı ağrıma-ya başlamış ve böylece kalmıştı. Hamish'ten boşanma işi sürün- cemedeydi. Toplum içinde çıplaklık açıkça tartışılmaktaydı. Ga-

zete karikatüristleri çıplak Stephanie'nin Mini'nin direksiyonuna çıplak göğüslerini dayamış resimlerini alay konusu yapıyorlardı. Bunlar hazmetmesi zor şeylerdi. Çok sabırlı davranıyordu.

“Bu akşam yemekte ne var?” diye sordu Layla, toplantı halindeki kurula. “Aman Tanrım ne güzel işte, sonunda birlik ve beraberlik!”

“Suyun üstünde kalmamız gerekir ama kaba ticarete de kurban gitmemeliyiz. Bu erkeklere yaraşır bir tarzdır” dedi birisi büyük bir ciddiyetle.

“Katılmıyorum” dedi Layla “Erkek tarzı erkekleri rahat yaşıyorsa kadınların da aynı yolu izlememeleri için bir neden göremiyorum.”

“Konuşmaya çalışıyorum” dedi Nancy bozulmuş bir tavırla. “Sözümü kesmemeniz mümkün mü acaba?”

“Sözünü kesmiyoruz” dedi biri. “Bunlar bir tartışmaya yapılan önemli katkılardır. Hem sen neden masanın ucunda öyle ayakta duruyorsun ve bize yukardan bakıyorsun? Bu bir kooperatif ve burada ortak bir ruha sahip olmak kadar uygulama ve ilişkilerin eşitliği de gerekli. Bize Medusa'da hiyerarşi olmayacağı söylenmişti. Teknik nedenlerle bir hissedarlar şirketi haline geldik ama ben bugün burada ortak bir ruh hali göremiyorum.”

“Ufukta fırtına görüyorum!” diye fısıldadı Layla, Stephanie'ye.

“Böyle olacağını sana söylemiştim” dedi Stephanie.

“Her şey olacağına varır” dedi Nancy sertçe ve yüksek sesle, “Size daha fazla sermaye bulamazsak Medusa'nın yerinde sayacağını söylüyorum. I Ching'in açıkladığı gibi. Ve hiçbirinizin bunu arzuladığını sanmıyorum.”

Alice, Nancy'e I Ching öğretmiş ve Nancy de dikkatsizlik yaparak bundan söz etmişti. Tartışma daha da alevlendi. Kurul üyelerinin çoğu methodizm ve eski yetişkin eğitim hareketi hakkında bilgi sahibiydi ve katı rasyonalistlerdi.

“Gene I Ching, değil mi!” diye bağırdı bir kadın, sesi tıpkı

bir çocuğu azarlar gibi çıkıyordu. ‘Ne, gene mi pantolonunu ıslattın?!’ Kadınlar henüz tepkilerini cırtlak bir sesle, çocuk azarlar gibi bağırmadan gösterme sanatını öğrenememişlerdi. Yüzyıllar boyunca vıdı vıdı yapmakla suçlandıkları için böyle bir eğilimleri vardı. Günümüzde erkekler mızıldanırken kadınlar sessizce ayıplıyorlar.

Saf biri I Ching’in ne olduğunu sordu. Herkesin anlamadığı konularda bilinmeyen laflar ederek kadınları kontrol altına almaya çalışmak bir erkek numarasıydı, bunu protesto ediyordu.

Birisi I Ching’in, Konfüçyüs’ün kehanetler kitabı olduğunu söyledi; sorular sorardın, o da cevaplardı. Tıpkı ulu bir yaşlı adam gibi ama madeni paraların gösterdiği yoldan.

“Erkek!” diye çığlık attı birisi. Neden feminist bir yayınevi erkeklere soru soruyordu?

Alice sakın sesiyle cevapladı: “Korkmayın. Kitabın önsözünü Jung yazmış. Jung kadın hareketini o kadar bilgilendirmiştir ki, onu onursal bir üye olarak kabul edebiliriz. Yayıncılığa gelince, Nancy’nin söylediği gibi bu tamamen kehanete dayanan bir işkolu. Yalnızca elimizde olanı kullanıyoruz.”

“Lütfen, I Ching’i bu duvarların dışında anmayın” diye yalvardı Layla. Alışılmadık bir biçimde korkmuş görünüyordu. “Gazeteler bir öğrenirse ipliğimizi pazara çıkarırlar.”

“Dilimize dikkat edelim!” diye azarladı Nancy.

“Sen çeneni kapa” dedi Layla. “Sen ayak işlerine bakan işçisin, dadı değil.”

Ve toplantı daha öncekilerin de, sonrakilerin de devam edeceği gibi devam etti. Kurulun bazı üyeleri arasında daha sonra para konusunda bir tartışma daha olacaktı. Bu üyeler Layla, Stephie, Nancy ve Alice’di. Büyük Kadınların hepsi. Bir sene önceki kazancın yüzde 30’u Layla’nın ailesinin bir ferdi olduğunu söylediği ve kadın olduğuna garanti verdiği gizli destekçisine gitmişti.

“Onu çıplak görmedim” dedi Layla. “Herhalde ona soyun-

masını söyleyemezdim ama bana bir kadın gibi görünüyor ve çocukları da ona anne diyorlar, tamam mı?”

Nancy'nin romantik bir ilişki yaşama arzusu, Medusa'da Layla'nın aşığı olarak adlandırılan adamla karşılaşınca alevlendi. Adı Johnny'ydi; eleştirmen, etkileyici, okumuş, fakir, evlenmemiş ve çok İngilizdi. Johnny'nin Layla'nın gerçek aşığını örtbas etmek için ortaya atıldığına inanılıyordu. Gazetecilerin ilgisini çekmeyecek bir adamdı, ne sosyetedendi, ne de kamyon şöförü. O günlerde evlenmeden birlikte yaşayan ve 'günah işlemeye' aldırmayan pek çok çift vardı. Ama birlikte yaşayan çiftlerin alilelerinin evlerine gittiklerinde ayrı odalarda yatmaları hâlâ adettendi.

Kuşaklar arası savaş hala sürüyordu ama yakın bir zamanda cins savaşları ile silinip gidecekti. Layla'nın gizli sevgilisinin asil ve zengin olduğu sanılıyordu ama kimse kesin bir şey bilmiyordu ve Layla da hiçbir şey söylemiyordu. Ya da belki, birisinin dediği gibi, aslında böyle biri yoktu, tüm bunlar Layla'nın uydurmasıydı. Belki de bu hikaye bir şaşırtmaca, hayatının sorgulanmasını önleyen bir yöntemdi ve esas aşkı Medusa ile hayatını geçirmek için ona daha fazla zaman kalıyordu.

Nancy'nin küçük arabası -dış görünüşüne karşın zaman içinde işe yarar bir canavar olduğunu ispatlamıştı- Layla'nın evinin önüne park etmişti. Evet, evet o zamanlar orada bile park etme olasılığı vardı. Nancy, Layla'nın alışveriş torbalarını arabadan çıkarıp, yüklendi ve merdivenden yukarı taşıdı. Kapıyı çaldı, açan tıraş olmamış Johnny'ydi. Elinde bir kalem vardı. Günümüzde kapı çalınca, insanlar eğer kafaları çalışıyorsa, kalkmadan önce bilgisayarlarının kaydet düğmesine basıyorlar. O zamanlar cümleyi bitirip, kalem ellerinde kapı açıyorlardı. Okumuş yazmışların giysilerinde mürekkep lekeleri olurdu.

“Sen her işe koşar Nancy olmalısın” dedi. “Ben de öteki her işe koşan kişiyim.”

“Aslında ben muhasebeciyim” dedi Nancy. “Ama böylesi Layla’nın işine geliyor.”

Nancy kocaman, ilgilenilmemiş, kullanışsız mutfğa gitti ve yerleştirmeden önce buzdolabını temizledi.

“Derli toplu ve temiz kadınlardan hoşlanırım” dedi Johnny hayranlıkla. “Bana kız kardeşimi hatırlatıyorsun.”

Johnny İngiltere’deki çocukluk günlerinden, kriket oynamayı becerememesinden, Nancy de Yeni Zelanda’daki eski hayatından söz etti. Her ikisi de bir sırdaş bulmaktan mutluydular. İnsanlar şimdiki ve gelecekteki hayatla o kadar meşguldüler ki, nostaljik konulardan konuşacak birini bulmak çok zordu.

Nancy, ona kız kardeşini sordu.

Johnny de kız kardeşini ne kadar çok sevdiğini, psikologuna göre gereğinden fazla sevdiğini anlattı. Nancy cesaretlendi. İlk önce kız kardeşe yönelik hastalıklı bir sevgi kendine yönlendirilirse daha iyi olacağını düşündüğünden ve ikinci olarak da psikolojik tedavi görmeyi egzotik bulduğu için. Haftada üç ya da dört gün çok zeki bir adamın muayenehanesine gidiyordunuz ve o da size anlaşılmaz ve seçkin bir dille tavsiyelerde bulunuyordu. Bir koltukta bir saat uzanıyor, konuşuyordunuz ve o da sizi dinliyor, notlar alıyor ve düşüncelerinizin akışını değerlendiriyordu. Ara sıra bilgece bir şeyler söylüyordu. Ama genel olarak aklınızı, kafanızın dışında bir şey gibi inceliyor, bakıyor, akort ediyordu ve on sene falan sonra diğer insanlara daha çok benziyordunuz, özellikle de psikologunuza.

Bu iş erkeklere mahsustu, kadınlara uygun değildi. Kadınların zamanı yoktu, onların aklı her yana savrulan bir yumuşakça olarak kabul ediliyordu. Eğer akıllarını kafalarının dışına çıkarıp incelemeye kalksanız, musluğun altına tutulmuş jöle gibi eriyip giderdi. Kadın aklı bir iç çekişle yok olup giderdi, kendini kaybeder ve psikologa aşık olurdu. Freud kadınlarla psikoanaliz

denemişti ama bir işe yaramamıştı. Zaten hepsi de babaları tarafından becerilmişlerdi.

Yoksa yalnızca öyle olduğunu mu söylemişlerdi? Belki de öyle olmadığı için öfkeliydiler? Hangisinin doğru olduğunu keşfetmek imkansızdı. Sonuçta babalara acınmıştı. Buna psikoanaliz denirdi. Erkekçe ve esrarengiz. Sonraları topluma daha hafif bir şekli sunuldu: Terapi.

Daha sonraları terapi kadınlaştı ve aklın nasıl çalıştığına değil duygulara dönüştü; terapi beyin merkezliydi, omurilikti, temeldi. Freud'un arkadaşı Jung hainlik etti, cins değişimini harekete geçirdi; ruh bu, ruh şu. Terapi beynin ön lomu yerine eğitimli rasyonelleri ve vicdanı yerleştirdi.

O anda Nancy, Johnny'nin lafını heyecanla kesti ve sordu "Psikoanaliz! Tanrım. Çok pahalı değil mi?"

"Hem de çok" dedi Johnny. "Bir din adamıyla evlenen kız kardeşim insanın kendisi için bu kadar para harcamasının günah olduğunu ve paramı fakirlere vermem gerektiğini söylüyor. Ama ben bir taneyim ve o kadar çok fakir var ki" Çekici bir gülümsemesi vardı. Nancy onun harikulade olduğunu düşünüyordu.

"Layla burada para ödemededen yaşamama izin veriyor, ben de böylece bu masrafı karşılayabiliyorum. Çok cömert bir insan."

Layla'nın iyi bir insan olduğu fikrinde birleşerek, arkadaşça ayrıldılar. Nancy, Doreen'le birlikte akşam yemeği yemek için eve döndü. Hayatından hoşnutsuz değildi ama Medusa'ya katılmaya karar verdiği günden beri hayatının gereksiz bir yere kısıtlandığını düşündü. Dışarıda hiçbir şey bilmediği bir dünya vardı. Büyük bir şehirde yaşamak zaman zaman böyle şeyler için endişelenmek demektir. Kendi memleketinde yalnızca çocuklar, hava durumu ve koyunlar hakkında endişelenirdi. Ufuk ne kadar çok sınırlandırılırsa akıl o kadar uyuşuk oluyordu. Ama umut olmadan hayat neydi ki?

Mahkeme Stephanie'e çocuklarını ancak dört günde bir görme izni vermişti. Hamish vesayeti, bakımı ve kontrolü kazanmıştı, çünkü Stephanie onları yalnızca terk etmemişti, onları terk ederken çıplaktı.

Bir cuma akşamıydı, Nancy'den işini bırakıp onu Primrose Hill'e götürmesini istiyordu. Nancy razı oldu ama ilk kez kızdı. İş vardı. Büroya geri dönüp çalışması gerekecekti, bu da eve geç ve yorgun gideceği anlamına geliyordu.

"Editör olmak harika bir şey olmalı" dedi Nancy. Tavrında eski moda bir koketlik vardı. Büronun dışındaki kaldırımın kenarına park yasağı getirilmişti ve bu yüzden arabalarını az bir ücretle arka sokağa park ediyorlardı. Kimse inanamıyordu ama artık istediğiniz yere bile park edemiyordunuz.

"Ne demek istiyorsun?" dedi Stephanie. Üzerinde küçük çiçek desenli bir Laura Ashley elbise vardı, müşfik bir anne gibi görünmek istemişti ama sanki yataktan aceleyle kalkmış gibi görünüyordu. Nancy bu konudaki görüşünü söylediğinde Stephanie şöyle karşılık verdi: "Anneler böyle giyinir, ama sen nereden bileceksin Nancy?" Stephanie'nin çocuklarını görmeye gittiği günler her nedense herkesin en kötü yanlarını ortaya çıkarıyordu.

Ama otuz yaş, çoğu için yaklaşıyordu; son durak, hiçbir yolcunun geri dönmediği korkunç yaş; yirmi yaşında birinin ölme-yi umut ettiği ama hiç ulaşamayacağını düşündüğü yaş. Otuz yaşından sonra ölümden bir taş atımı uzaktınız. İstiyorsanız taşı atın ama cesaret ister. Otuz yaş anneliğin nadiren, evliliğin ise hemen hemen hiç gerçekleşmediği bir yaştı. Bu yaşta cesaretinizin sonuçları ile yüzleşirdiniz.

"Editörler değerlendirme yaparlar" dedi Nancy. "Ben buna iş demem. Bu, günlük hayatın kendisidir." Vitesleri değiştirirken hiç ondan beklenmeyecek bir şekilde öttürdü. "Yani bir anlam-

da eğlenceli ve ne yaptığın değil de kim olduğun önemli. Üstelik bunun için hem para alıyorsun, hem de bir mevkiin var, hatta büroda durmana bile gerek yok. Harika bir şey olmalı.”

“Ama değerlendirmenin sorumluluğu büyük bir yük” dedi Stephanie, “üstelik yanlış yaparsan tüm sorumluluk sana ait. Suç sana ait olduğu için bunu karşılamak için aldığın para da daha yüksek. Araba kullanırken bundan yüksündüğünü hissediyorum Nancy. Bana yardım etmeni rica ettiğim için üzgünüm, işlerin olduğunu biliyorum. Ama eve gittiğim zaman ellerim o kadar çok titriyor ki, araba kullanmamam gerektiğine inanıyorum.”

“Önemli değil canım” dedi Nancy. “Aybaşı öncesi sinirliliğim var herhalde.” “Böyle konuştuğun zaman erkeklerin eline koz verirsin. Yapmamalısın” dedi Stephanie.

“Unuttum” dedi Nancy soğuk bir edayla. Hatırlanacak ne kadar çok şey vardı. O devirde iyi bir feminist aylık hormonal değişikliklerini göz ardı ederdi, rahmini ve onun işleyişini kendi davranışlarından soyutlar hatta işi bu bağlantıyı yok saymaya kadar ileri götürürdü.

“Diyelim ki moralim bozuk. Ve çocukları göreceğim günlerde de kendimi çok kötü hissediyorum” dedi Stephanie, “Yalnızca dört günde bir! Hiç bu kadar zor olacağını hesaba katmamıştım.”

“Benim anlamadığım” dedi Nancy, “eğer bütün günü çocuklarla geçirme hakkın varsa neden akşam yemeğinde gidiyorsun?”

“Bilmiyorum” dedi Stephanie çaresizlikle. “Yapacak çok şey var. Kadınlar erkeklerin iki misli çalışıyor. Hamish’in her şeyi var ve hiçbir şey yapmıyor; dükkana bir iki parça şey koyuyor, onlar hakkında yalanlar söylüyor, her şeyin üstüne bin kat fazla etiket koyuyor, herkes bu eşyaları almak için sıraya giriyor ve birbirlerine ondan alışveriş etmenin ne kadar karlı olduğunu anlatıyor. Evi var, çocukları var ve işleri yapmak için bir metresi var. Ve benim elimde hiçbir şey yok.”

“Ama senin istediğın buydu” dedi Nancy.

“Bu yola doğru yöneltildim” dedi Stephanie.

“Davranışın asilceydi” dedi Nancy, “ne olursa olsun.”

Nancy, Chalcot Crescent'te park yeri aramak zorunda kaldı. Regent's Park Caddesine park edilmiyordu. Stephanie'i bırakabilmek için birisinin garaj girişine park etmek zorunda kaldı. Çocuklar Daffy ile birlikte alışverişten dönüyorlardı, Daffy uzun pembe çizmeler ve pembe bir kazak giymişti. Eskisinden daha yaşlıca ve cesur görünüyordu. Her iki elinde de birer alışveriş torbası taşıyordu. Büyümüş çocuklar önden koşuyorlardı. Gözleri Stephanie'e ilişince alışık oldukları gibi ikili gösterilerine başladılar.

“Cadı gelmiş!” diye bağırdı Rafe.

“Yaşlı kötü cadı!” diye bağırdı Roland.

“Çok çirkin” dedi Rafe.

“Koca küfeli, koca küfeli!” diye bağırdı Roland.

“İkiniz de terbiyenizi takının” diye emretti Daffy. “Annenizle nasıl böyle konuşursunuz?”

Çocuklar iğrenç sesler çıkarıp, işaretler yaparak eve koştular. Daffy elindekileri bırakıp, Stephanie'ye döndü.

“Özür dilerim” dedi, “Ama seni bu sabah beklediler. Hepimiz bekledik.”

“Onları bana karşı zehirliyorsun” dedi Stephanie.

“Hayır yapmıyorum” dedi Daffy. “Gerçekten, yapmıyorum. Yapmama gerek yok zaten. Senden gerçekten nefret ediyorlar.”

Gerçeğin karşısında yapılacak bir şey yoktu. Çocuklar terk edilmekten hoşlanmazlardı, işte bu kadar.

Stephanie, sabık evinin kapalı ön kapısına bakarak ağladı.

“Evim, evim, çocuklarım.”

“Sen güle oynaya gittin” dedi Daffy nazikçe, ama bu konuşmayı noktalamak ve eve girmek istiyordu. Ev, eğer temiz, toplu

olacaksa ve içinde yaşayanların karnı tok sırtı pek olacaksa, yapacak o kadar çok iş vardı ki. İnsanın durup dinlenecek vakti yoktu. Ve Hamish cinsel açıdan çok aktifti, seks insanı bir yünden her ne kadar canlandırıyor da diğer yandan mecalsiz bırakıyordu. Eğer kahvaltıdan önce sevişmişlerse Daffy kahvaltıyı hazırlarken çaydanlığı boşaltıp yeniden doldurmak yerine eski çayın üstüne su ekleyiveriyordu. Stephanie 103 numaralı evin hanımıyken tüm ev işlerine boş verip yalnızca düşünmeye zaman ayırmıştı. Daffy'nin bir keresinde Hamish'e dediği gibi Stephanie'yi kapının önüne koyan sanki evin kendisi olmuştu.

“Saçma sapan konuşma” demişti Hamish, “Stephie'yi evden atan sen oldun Daffy, çocuklarımı annelerinden mahrum eden sensin. Sorumluluğu başkasına yüklemeye çalışma.”

O günlerde bir erkek için kadınlar arasındaki çekişmede suçlu taraf her zaman için kadınlardı. Çekişmeyi kaybeden kadın “erkeğine sahip olamamış” kadındı. Çekişmeyi kazanan kadın ise “erkeğe kuyruk sallamış” oluyordu. Erkek tüm bunların ortasında gülümseyerek, dimdik, suçlamalardan arınmış olarak dururdu. Daffy, Hamish'in sözlerinde hiç garip bir yan görmedi. Gömleğinizi aralayıp, göğsünüzü tutmak bir erkeğin doğasında vardı. Sizin bir kadın olarak göreviniz bunu kibarca reddetmekti ya da eğer herhangi bir nedenden dolayı bunu başaramazsanız, getirdiği sorumlulukları yüklenmek zorundaydınız, bunların arasında ev işleri ve çocuk bakımı da vardı. Erkeğin cinsel doğası kadınların sorumluluğuydu. Cins değişim mekanizması burada da çalıştı. Artık bir şeyden şüphe ediyorsanız, erkekleri suçlayın.

Stephanie kaldırımında oturmuş, “Çocuklarımı çaldın” diye ağlıyordu. Nancy arabaya yaslanmış izlerken Daffy iki torbayı tek eline aldı -Stephanie yardım etmedi- tek eliyle de Stephanie'yi bir zamanlar onun olan eve doğru götürdü.

Nancy, gecenin ilerleyen saatlerinde Layla'nın kitaplarını bırakmak için uğradığında Johnny'nin söylediği gibi -eve saat ondan önce varamadı, o saatte yediği peynir de midesini kaynattı- 'Sanırım bu konuda Brecht'in Kafkas Tebeşir Dairesi'nde verdiği ana fikri esas almalıyız. Toprak onu işleyene aittir. Çocuk ona bakana aittir. Eskiden Stephie'nin olan şimdi Daffy'nindir.'

Yetmişli yılların ortalarındaydık, sosyalist günlerdi... uzun zaman önce. Sonra ilkel mülkiyet anlayışı intikam duygusuyla geri dönüş yaptı. Yedi kat gökten yağan yağmur artık yalnızca Tanrıya ait değildi aynı zamanda da Sular İdaresinindi, doğada büyüyen ağaçlar çitlerle çevrilmişti ve Ormancılık Komisyonlarına aitti; kendi ölü bedenimizin sahibi devletti, araştırma yapılabilmesi için organları satışa sunardı. Para, insan kararsızlığına galip gelmişti. Biyolojik anne unuttuğu çocuğunun genlerinin sahibiydi ve evlatlık verdiği çocuğunu istediği zaman geri alabilirdi. İşleri yapanın ahlaki hakları "benim" dalgasının içinde sürükleniyordu. "Benim" dediğiniz ülke sizi büyüten değil atalarınıza ait olan ülkeydi. Ve kimse artık Brecht'i izlemeye gitmiyordu, yalnızca bir zamanlar hakim olan garip inancı görüp kimin kime ve neden borçlu olduğunu anlamaya çalışanlar dışında. Ve tabii ki, geleceği karşılamak için kaybolmakta olan bir pınardan bir yudum daha almak için. Kuraklık zamanıydı.

O zaman Nancy, Johnny'e şöyle karşılık verdi: "Sanırım doğru söylüyorsun. Ama Stephie çok üzülüyor."

"Çok üzgün" dedi Johnny, "Hala burada bedavaya oturuyor. Layla onun bir ay falan kalacağını sanmış ama yıllar sonra o hala burada."

"Ev onu yutacak kadar büyük diye düşünüyorum" dedi Nancy. "Ben en uzak banliyöde en küçük odada yaşıyorum."

"İçeri gel" dedi Johnny, "bir içki içelim ve bundan konuşalım." Ama o içeri girmede. O gece daha geç vakitte Layla'nın arkadaşı olan sanat galerisi sahibi Humphrey oturmaya geldi ve Johnny'nin eşcinsel olduğuna karar verdi, ona göre bununla mü-

cadele etmeyi de bırakmalıydı. Bu eğilimini yok etmek için yıllardır gördüğü tedavi başarısız olmuştu. Elleri erkek enselerini okşamak içindi, kadın değil, sapıkça, hastalıklı; bırakın öyle kalsındı. Nancy ona en fazla yakınlaşabilen kadın formundaki erkekti; kaslı, güçlü kollar, sert çene, kalın kaşlar altındaki arkadaşça bakışlar. Ama Humphrey, genç, yumuşak, erkeksiydi ve yokluğu yaşamın ışığını söndürüyordu, odadan çıktığı zaman oda boş görünüyordu, işte o kadar. Doktorunun dediği gibi aradığı bir baba figürü değildi. Eğer böyle bir şey varsa, baba olan Johnny'ydi, oğulsa Humphrey. Johnny'nin annesi sakınarak ve okşayarak, yoğun sevgisiyle onu eşcinsel yapmamıştı, o eşcinsel olduğu için annesi yoğun sevgi göstermişti, eşcinsellik onun doğasında vardı, öyle doğmuştu. Zarar verici bir nevroz değil, sadece arkadaşça bir duygu. Mutasyon gidebileceği en uç noktaydı, sapıklık asla. Seni bu yüzden hapse atabilirlerdi ama ispatlanan yasanın boktan olduğuydu.

Eğer Nancy eve geç giderek Arhur'un güvercinlerini uyardırmaktan korkmasaydı, midesini kaynatan peynir uyumasını engellemeseydi, Stephanie'nin böldüğü işini bitirmek için Medusa'ya geri dönmeseydi, Johnny'nin ikram ettiği içkiyi içseydi, eğer, eğer, eğer... Eğer bu, feleğin kahpeliği yüzünden hayatlarının değiştiğine inananları rahatlatıcaksa, şu ya da bu olay zarara neden olmaz. Nancy'nin doğası ve Johnny'nin doğası onların davrandıkları gibi davranmalarına, yani beklendiği gibi davranmalarına neden olmuştur. 'Eğer'lerle zaman kaybetmek saçmadır. 'Eğer' ona onu sevdiğimi söyleseydim şimdi hala benim yanımda olurdu. 'Eğer' oğluma onun babasının başkası olduğunu söylemeseydim. 'Eğer' partiden beş dakika geç ayrılseydi, arabası savrulmaz o da ölmezdi. İnsan yapması gerekeni yapar. İnsanlara olaylar değil, kendileri zarar verir.

Bölüm II

Hırcın Kadınlar Yuvası

Alice boş durmuyordu. Alice dünyayı değiştirmeye karar vermişti. Kendini değiştirmekten daha kolaydı. Mezun olduğu okuldan bir onur belgesiyle ödüllendirilmişti. Felsefe doktoruydu. Ödül töreninde siyah cüppesi, küçük, kırmızı, kenarı turuncu kürklü kukuletasıyla yürüyordu. Giysisini tasarlayan erkeklerin haşmet duyguları vardı ama renk zevkleri felakettti. Giysiler Avrupa'da soba lafı bilinmezken tasarlanmıştı; soğuktan korunmak için kürklere sarılmış bir bilginin beyni soğuktan titrerken; evin hanımı ve beyi yatakta uzunlamasına yataarken onlara aç yapacak şekilde yatan hizmetkarların onları ısıttığı zamanlarda.

Giysili adamlar her yandaydı. Kulağına yardımcı olacak şeyler fısıldıyorlar, yaşlı dudaklar beyaz kulağa değiyordu. Birisi dirseğini tutuyordu; çürümüş bedenler ona sürünüyordu. Ah, bi-

ze sıcaklık ver, bize gençlik ver; bizim yalnızca itibarımız var ve ne kadar soğuk; aklın parlaklığı gölgeler yaratıyor ve vücutlarımız o gölgelerde yaşamak zorunda.

Alice bir platformun üstünde parşömen rulosunu almak ve kepi giymek için bekliyordu. En nihayet kepi giydiğinde neredeyse gözlerine kadar indi. Mor ipeklere bürünmüştü. Renk uyuşmazlığı korkunçtu.

“Alice Stepford” diyordu Dekan, “Cinsiyet felsefesi üzerine yaptığı değerli çalışmalarından dolayı bu okulun felsefe doktoru.”

Dekanın arkasındaki platformda mevkilerine göre diğer hocalar oturuyordu. Ön sıralarda oturanlar uyanıktı ama arka sıradakiler uyukluyor, hatta horluyordu. Salon sıcaktı, merasim uzundu; hocalar yaşlıydı, çok yaşlıydı; çok azı otuz yıldır yeni bir şey düşünmüştü. Bir kadın için annelik neyse erkekler için de akademik hayat oydu.

Cinsiyet felsefesi lafını duyan bazıları uyanıverdi.

“Bu nasıl bir öğreti?” Cinsiyet, üniversitelerde sıkça kullanılan bir sözcük değildi. Dünya erkekti; büyük erkek cinsi küçük kadın cinsini de kapsardı, günümüzde hala resmi belgelerde olduğu gibi ‘insanoğlu’ denince işin içine kadınlar da girerdi. Kadının cinsi, erkek cinsinin talihsiz bir değişime uğramış haliydi, aklın duygularla bulutlanmış hali. Cinsiyet ilginç bir konu değildi.

Akşam Alice baş masada yemek yiyordu. Yemekte av eti, fırın patates, ağır bir sos ve kırmızı şarap vardı; bu yemek listesi de kaloriferin icadından önce düzenlenmişti. Evleri iyi ısıtılmazsa soğuktan donabilecek olan Slavlar sıcak odalarında hafif yemekler yerler; ekmek üzeri balık ve turşu gibi. Daha ılıman iklimlerdeki yemek listeleri korkunçtur. Çünkü diyet, ısıtmayı içeren yapmak üzerine düzenlenmiştir. Yemekten sonra Alice’den bir konuşma yapması istendi. Çok rahat konuştu, sesi yumuşak ama anlaşılırdı, sesini ne kadar az çıkarırsa diğerleri o kadar dikkatle dinliyordu.

“Yüzde elli birimiz” diyordu, “insan türünün büyük bir bölümü, bunca zamandır ayın karanlık yüzünde yaşadılar, görülmeden, bilinmeden, araştırılmadan, tarihi olmadan. Kadınların tıpkı hayvanlar gibi ölümsüz bir ruhları olmadığına inanıldı. Hristiyan Kilisesi onları kabul etti, çünkü birisinin çiçekleri düzenlemesi ve mihrabı süpürmesi gerekiyordu. Aynı şey üniversitelerde de yaşandı. Kadınların da beyni vardır, kafatasını açın göreceksiniz erkek beyninden ayırt edilemeyecek kadar benzerdir; ama beynin o ulaşılmaz bölgesinde dolanan akıl denen şeye gelince, unutun gitsin. Siz bunu olağanüstü bulmuyor musunuz? Ben buluyorum. İlgimizi çeken olağanüstü olan değil midir? Üniversitelerimizde cinsiyet çalışmaları yapılmamış olması utanç verici değil midir?”

Masanın ilerisinde oturan Kimya Profesörü uyandı ve yanında oturan meslektaşı yaşlı Ekonomi Profesörüne eğildi, “Kim bu kadın? Hangi konuda konuşuyor?” diye sordu. O kadar yaşlıydı ki kendi yaptığı deneyleri bile zorlukla görebiliyordu. Dudağının üzerine sos ve şarap bulaşmıştı.

“O, bugün Doktor unvanını aldı” diye açıkladı arkadaşı.

“O zaman neden yerine oturup müteşekkir olmuyor” dedi Kimyacı.

“Çünkü konuşma yapması istendi.”

“Söylediklerinin tek kelimesini duymuyorum. Tanrıya şükür. Konuşması bitince beni uyandır” diye söylendi Kimyacı ve gözlerini yeniden yumdu.

“Beyler” dedi Alice, “zaman değişiyor. Fikirlerinizi günümüze uydurmalısınız yoksa yok olup gidersiniz. Arzu ettiğiniz fona ulaşabilmek için daha fazla öğrenci kabul etmelisiniz. Ya akıllı kadınları kabul edeceksiniz, ya da fazla akıllı olmayan erkeklerle dolup taşacaksınız. Kadın öğrencileri bütün sınıflara kabul etmelisiniz.”

“Paradan mı konuşuyor?” dedi Kimyacı gözlerini kocaman açarak, kulak kesildi.

“Evet” dedi Ekonomist.

“İlgi çekici” dedi Kimyacı. “Acaba aptal erkekler nñ, akıllı kadınlar mı bize daha çok zarar verir?”

Masa başındaki gözleri, kapalı olanlar da dahil olmak üzere, sayarsanız içlerinden yalnızca bir çifti dışıydı. Bu gözler kocası bir zamanlar profesör olan bir kadına aitti. Profesör öldüğü zaman karısına akademik unvan verilmişti, sanki adamın bilgeliği ve kararları kadının içinde yaşıyordu da, kelimeler ağzından sanki sihirliymiş gibi dökülecekti. Her yerde olan şey üniversitelerde de oluyordu. Büyük bir ulusal lider öldüğünde yerine karısı, kız kardeşi ya da kızı geçer. Mrs. Gandhi ve Mrs. Bandaranaike; Yoko Ono’da kocası John Lennon için konuşuyor kimse doğruluğunu tartışmıyor. Athena da babası Zeus’un başından fırlamadı mı? Ne kadar ilkeliz. Profesörün dul karısı çok yerinde davrandığına inanarak uyukluyordu. Kocasının söylediği her şeyi unutmuştu ve kendi başına düşünmek alışkanlığı da yoktu. Ne zaman ağzını açsa diğerleri ona garip garip bakıyorlardı.

“Cinsiyet araştırmaları” dedi Ekonomist. “Tuhaf.”

Üst düzey toplantıların hepsinde görülen bir özellik vardır: Daha önce duyulmamış bir fikir ortaya atan kişi deli olarak nitelendirilir ve fikir süratle göz ardı edilir. İkinci kez gündeme geldiğinde ciddi olarak tartışılır. Üçüncü kez gündeme geldiğinde herkes bu fikri en önce kendisinin düşündüğüne inanır ve takdir bekler. Alice fikri bir kez söyledi, iki kez söyledi ve üçüncü kez söylediğinde Cinsiyet Araştırmaları üniversiteye girdi -Kadın Araştırmaları. Kısa bir süre sonra kadınlara karşı ayrımcılık yapılması kanun dışı olacaktı. Günümüzde baş masalarda fıldır fıldır dönen gözlerin çoğunluğu kadınlara ait. Sosyal Bilimler hemen hemen kadınlara bırakıldı. Fen Bilimleri hala erkek. Sorun değil. O zaman önemli olan kadınları feminizm konusunda eğitmek ve kavramı okullara sokmaktı. İşe yaradı. Roland ve Rafe kısa bir süre sonra nefret etmelerine karşın okulda yemek

pişirme dersi almak zorunda kaldılar. Ve kızlar, artık çoğunluğu kadın olan öğretmenler tarafından desteklenince sınavlarda erkeklerden daha iyi notlar almaya başladılar. Yemek pişirme dersi daha sonra Gıda Teknolojisi dersine dönüştü ve elinden gelen kimse bu dersi almamaya başladı. Sıkıcı, çok sıkıcı.

Ama bu bambaşka bir hikaye. Bilmemiz gereken tek şey o akşam Alice'in çok başarılı bir konuşma yaptığı ve erkeklerin kalbini ve zihinlerini kazandığı ve dünyanın ekseninin azıcık yerinden oynadığı ve üniversitenin şarap mahzenindeki Chateau Y'Quem şarabının bittiğidir.

Alice'in babası hastaydı, ciğerleri kötüydü. Doktor kuşların yanında daha az kalmasını söylemişti. Kuşlar tozluydular. Kanatlarını her çırttıklarında küçük hayvancıklar saçıyorlardı. Ama baba onlardan ayrılmayı reddetti. Stres içindeki Doreen gene ruhlara sarıldı, ani translar yaşamaya, bir Çinli adamın yüz ifadesini ve sesini kullanmaya ve diğer taraftan haberler veriyormuşçasına Arthur'a kuşları bırakmasını söylemeye başladı. Ama Arthur duymazlıktan geldi ve öksürmeye devam etti. Alice iyi haberler duymak ümidiyle diğer yandan gelen seslere gittikçe daha fazla danışmaya başladı. Ama iyi haber gelmedi. Yalnızca I Ching bir keresinde 'güçleri ilerlemeye bırak' dedi.

Alice artık evden uzakta daha fazla zaman geçirmeye başladı. Bürodan aradıklarında evde olmuyordu ve hiçbir yerde bulunamıyordu. Arkadaşlarında, otelde ya da bir yazarın gözlerden uzak evinde kalıyordu. Nancy, Alice'in kızlık görevlerini ona bırakarak kayıp gittiğini hissetti. Doreen mehtaplı bir akşam Alice'in hemen hemen hiç kullanılmayan odasını havalandırmak için pencereyi açtığında bir baykuş uçup içeri girdi ve tekrar dışarı uçmadan önce odadaki hokus pokus eşyalarının üstüne pisledi. Doreen'in tüyleri diken diken oldu.

Arthur eskisinden daha fazla öksürmeye başlayınca bir ciğeri alındı. Anesteziden gri bir renkle çok korkmuş olarak çıkarırken başucunda Doreen'le birlikte oturan Alice değil Nancy'ydi.

“Hayatım” dedi Layla, Nancy'ye gerçek bir sempatiyle, “Alice dünyayı kurtarmakla meşgul. O İsa gibi ama onun dışı-si. Jesus annesine demiş ki: ‘Babamın işini yapmam gerektiğini bilmez misin?’ Alice de, ‘Annemin işini yapıyorum’ diyor aslında. Hepimiz fedakarlıklar yapıyoruz. Onlar olmadan hiçbir yere varılmaz.”

Nancy, Layla'nın hangi konuda fedakarlık yaptığından pek emin değildi. Ama onu asıl endişelendiren erkeklerin ona nasıl baktıklarını görmeden anlamasıydı. Kendisini görünmez ve yaşlı hissetmeye başlamıştı. Belki de Brian'ı hiç terk etmemeliydi? Şimdiye kadar çocukları olan bir çiftçi karısı ve çiftliğin civarındaki kadınlara kıyasla yüzüne bakılır bir kadın olurdu. Nancy, bu kadar güzel ve akıllı kadınla bir arada olunca kişinin kıyaslanacağını ve pek fazla da şansı olmadığını düşünerek kendini avutmaya çalıştı. Hem kuruntu da yapmamalıydı, ne de olsa büyük bir devrimin bir parçasıydı. Feminizm inatçıydı, hızla geliyordu. Önyargılar, domino taşları gibi devriliyordu. İyi günlerde Nancy hayatının insanlık uğruna harcandığını biliyordu, en azından kadın yanının. Kötü günlerde, bir kabustan sonra sabahları kahvaltıda solgun ve titreyerek isyan ediyordu. Böyle zamanlarda Doreen “Hah gene Bay Aybaşın yolda herhalde öyle mi?” derdi ve Nancy'de, “Bunun hormonlarla hiç ilgisi yok, hiç” diye cevaplar ve yalan söylediğini gayet iyi bilirdi. Gerçek, hiçbir zaman sosyal değişim için harcanmayacak kadar büyük olamazdı. Eğer yeterince inanılırsa gerçek olmayan gerçekleşirdi. Bu, hormonlar değil bu benim. İster beğen ister beğenme.

Nancy'e gazetecilerle konuşmak için güvenilirildi. Medusa, medyanın davet edildiği günler düzenliyor, onlar da çoğu zaman geliyordu. Büyük sayılarda satan kadın dergileri örgü say-

falarını, yemek ve elişı sütunlarını azaltıyorlardı. Bu dergiler bol zamanları ama dar bütçeleri olan küçük yaşlı hanımlar ve genç anneler içindiler. Parlak sayfaların sürmesini sağlayan reklamlardı. Büyük tiraj değil, kaliteli tiraj önemliydi. O zaman bebek elbiseleri, bebeğin mamasının nasıl püre yapılacağı tarifleri ve evde nasıl koltuk döşeneceğı konuları son bulacaktı ya da en azından azaltılacaktı; kazanan ve harcayan kadın memnun edilecekti. Ama nasıl memnun edilecekti? İstedikleri neydi? Erkekleri memnun etme unutulmalı ve kendini memnun etme öğrenilmeliydi.

Gazeteciler, orgazmın önemini öğrenmek, frijid kadın değil yeteneksiz erkek olduğunu anlamak, klitorisi şerefliendirmek, güvenli seksi savunmak, nasıl daha insani doğum yapılacağını öğrenmek, önce insan sonra koca-memnun-edici olmayı anlamak için Medusa'da toplastılar. Cinsiyetin belirlediğı rollere göre değil de -anne, eş, kız- birey olarak varolmak nasıl olacaktı?

Fikirler Medusa'dan özgürce ve kolaylıkla aktarılıyordu; özgürce ve kolaylıkla benimseniyordu.

Erkekler de geliyordu, yeniden öğrenmek, yeni Tanrılara tapınmak için. Nasıl emretmeyeceklerini öğrenebilmek, nasıl 'erkek gibi konuştu' dememeyi öğrenebilmek, bir kadın toplantısında ayağı kalkıp ilk konuşan olmamayı öğrenebilmek ve kadınlardan yana olduklarını ilan etmek için; 'Ben de bir feminis-tim' demeden. Bir erkek feminist olamaz, bir kadın gibi acı çekmemiştir. Yaşamadığı bir acıyı ne bildiğini iddia edebilir, ne de sahiplenebilir. Bu konular mayın tarlası gibiydi, en iyi mayın tarama aleti ise Medusa'ydı.

Layla ve Stephanie, basına açık böyle günlerde gazeteciler gelmeden ortadan yok olurlardı. Gazeteciler bu ünlü ve haber malzemesi kadınları görmek isterler ama sonunda Nancy ile idare etmek zorunda kalırlardı. Ya da en azından Nancy böyle düşünüyordu. Her halükarda konuşmaları yürütmek ona kalırdı.

Konuştukları rüyalarına girer ve rüyaları Arthur'un üst kattan gelen öksürüklerine karışırdı.

"Ataerkil düzen düşmanımızdır; bir erkeğin karısı, hayatını sürdürebilmek için bir erkeğin işlerini yapan, cinsel servis sağlayan bir köleden başka nedir? Evlilik, resmileştirilmiş fuhuş değil midir?" Ve bunun gibi.

"Toplum cinsel ayrımcı, dil cinsel ayrımcı... cinsel ayrımcılık derken, erkeğin kadından üstün olduğu yolundaki yerleşmiş inançtan söz ediyorum. Akıldışı olduğu halde iliklerimize işlenmiş bir dizi inanç kadınları ikinci sınıf vatandaş olmaya mahkum ediyor, yasalarda, eğitimde ve genel olarak devlet politikasında eşit davranılmamasına yol açıyor."

Nancy bazen yoldan geçen bir adama çocuğunun babası olmasını sorup sormayacağını merak ediyordu. Bazı kadınlar bunu yapıyorlardı. Ama o yapamazdı, imkanı yok yapamazdı. Kendi gönülsüzlüğüne kendi inanamıyordu. Hayatın içinde bu kadar önemli bir şey - bir çocuk sahibi olmamak- ama o küçük adımı atamıyordu. Reddedilme korkusu insanın hayatını mahvedebilir.

Londra'nın Harley Caddesinde yürüyerek numaralara bakan Layla'ya dönelim. Canlı canlı yürüyordu ama sinirliydi. Çantasını biraz fazla sıkı tutmuştu. Küçük güzel parmakları bembeyaz olmuştu. Bol bir pantolon ve kolay çıkarılacak bir gömlek giyiyordu. Bir kadın-doğum uzmanı tarafından muayene olmaya gidiyordu. Üzerinden kolaylıkla çıkarabileceği giysiler giymeliydi. Kendini zor duruma düşürecek bir gariplik yaşamak istemiyordu.

Kadın vücutları doktorların malıdır; bu mülk edinmenin nedeni kadın vücudu hakkında sahip oldukları bilgidir; bilgi güçtür. Doktorlar vücudunuzda neler olup bittiğini bilirler; doktorlar sizi sırtüstü yatırır, eldiven giyer, size rahatlamanızı söyler,

içinizi eller ve rahminizin durumunu anlar; iyi ya da kötü, doğurabilir ya da doğuramaz, hamileliğinizi onaylar ya da başlarını sallarlardı. Birkaç aybaşı geçmiş ama hamile değilsiniz. Tanrıya şükür! Ebeler, bebekleri içinizden sanki çok basit bir şeymiş gibi çıkarırlar, doğumun daha geniş bir bölümünü bilirler, ama doktorlar, çoğunlukla erkektirler ve sırlarla dolu bilgilere sahiptirler.

Birkaç kadın, kadın-doğum uzmanı varsa da kadınlar onlara güvenmezler. Bir erkeğin ellerini içine sokma düşüncesi kadınlara daha doğal gelir, eğer lezbiyen değilseniz tabii, hatta o zaman bile bunu istemeyebilirsiniz. Bu işlem yapılırken gerçek zararlara yol açabilir. Ama bütün bu düşünceleri aklınızdan uzaklaştırmak için güven duymanız gerekir. Bu, tıp bilimidir, seks değil. Yardımcı olan erkekler; merak duydukları ya da güçleriyle ezmek için değil. Sadist duygular besledikleri için? Kesinlikle değil.

“Seks yapmaya başlayabilir mi efendim?” Anneler, kızlarını sanki hemen seks yapacaklarmış gibi uzmana götürürler. “Bir bakıverin doktor. Kız iyi mi? Hazır mı?” Bu ne biçim bir merasimdir? Hazır olan ya da olmayan nedir? İyi olacak ya da olmayacak olan nedir? Kimse bilmez.

Altmışlardan sonra bile orada, aşağıda olanlar esrarengizliğini korumaktadır. Kadınlar gördüklerinin ne güzel olduğunu birbirlerine söyleyebilmek için aynaların önünde çömelirler ya da birbirlerine gösterirler. Gerçekte hiç de güzel değildir. Pembemsi kırmızı kırıksıklıklar ve etten dudaklar; içeride her ne varsa zevk veren yumuşaklığın, insanlarca bilinen her türlü duygusallığın ve hareketin en güzelinin girişi. Kadınların bacaklarının arasında taşıdıkları hazine.

Doktor, aybaşılarım normal değil, düzenli değil, çok sancılanıyorum; çok ağır geçiyorlar, çok sık kanama geçiriyorum. Bu kahverengi akıntı nedir? Neden pıhtılaşma var? Farkında olmadan çocuk düşürmüş olabilir miyim?

Külotlu çorap giymeye başladığımızdan beri hepimizde mantar oluyor. Kaşınıyor, kaşınıyor. İlacı reçetesiz alamıyorsunuz, doktora gelince de bir açıp bakmak istiyor. Doktor, çok yorgunum. Gözlerime bakın, ne kadar ölgün. Kansızım herhalde. Böyle kanama geçirmek nasıl normal olabilir? İliğim kemiğim kurudu doktor, kurudu. Neden?

Feminist kardeşler acı olmadığını söylüyor, ama insan annesinin söylediği gibi acıyı hissediyor. Olmadığına inanın. Yatıp kalmayın. Ayaklarınızı uzatıp kalakalmayın. Bu, erkeklerin zafarını kabul etmek olur. Yalnızca bir kanama, aybaşı bundan ibaret; esrarengiz değil, marifet değil; aynayı çıkarın bir bakın. Vızıldanmayı, sızlanmayı, karnınızı tutmayı bırakın. Erkek olun be! Pantolonunuzu çekin, sutyeninizi çıkarın yaşamaya hazır olun!

Erkekleri doğum odalarına sokun, elinizi tutturun, size ne yaptığını gösterin. Eğer bebek iki kişiyle yapılıyorsa, o zaman çıkarmak için de iki kişi gerekir. Her yerde kan. Çılgılık atmamaya çalışın, bu doğal bir olay. Eğer doğum odasında bir baba varsa, erkek doktorlar ortada görünmemek eğilimindedirler; görünen ebelerdir. Doğumdan sonra dikiş atmak için stajyer doktorları gönderirler. Hop bebek çıkar, bacaklar havaya, bacaklar dünyaya göstermek için ayrılır. Genç doktor elinde iğne iplikle gelir. Okulda dikiş kursu almamıştır. Ne yama yapar ama!

Her neyse, bu iş bir mayın tarlası gibidir. İşte Harley Caddesinin başından Layla geliyor, kadın-doğum uzmanı Mr. Wrightson'a gidiyor. İçeri alındı. Adam masasından kalkıp elini sıktı. Üzerinde iyi kesimli gri bir takım elbise var, yakasına karanfil takmış ve modern zamanlara uyduğunu göstermek için de pembe bir gömlek seçmişti. Yüzü, ifadesini göstermemek için harcadığı çabadan grileşmişti; tıpkı çanta sıkmaktan beyazlaşan Layla'nın parmakları gibi. Yüzünde derin kırışıklıklar vardı; kösele gibi. Ne kadar kibar ve ciddi görünürse görünsün, şen bir hava-

sı vardı. Layla kendinden ve düşüncelerinin acımasızlığından utandı. Kalça kemiklerinin röntgenleri doktorun arkasındaki panoya tutturulmuştu. Adı rahatlıkla okunabiliyordu. Doktorun hemşiresi odadaydı. Otuzlu yaşların ortalarında, parmağında alyans vardı; sade, hizmete hazır, yetenekli.

Layla paravanın arkasında soyunmayı başarabilmişti. Kendine verilen her tarafını rahatlıkla örten gömleği giymişti. Ama onun ufak tefek bir kadın olduğunu da aklınızdan çıkarmayın.

Stephanie muayenehane gömleklerini hep çok küçük bulurdu.

Alice gömleklerin içinde kaybolurdu; gömleğin yakaları kullaklarına kadar çıkardı.

Nancy, doktorlardan uzak durmaya çalışmasına karşın bir seferinde ağır bir kanama yüzünden birine gitmek zorunda kalmıştı ve bu gömleklerin oturunca dizlerini örtmediğine karar vermişti. Muayene eden doktor bir şeyi olmadığını söylemişti ama muayene edebilmek için de kızkılık zarını açmak zorunda kalmıştı. Nancy, kağıt örtüye kan bulaştırmış ve adamın bunu fazlasıyla hak ettiğini düşünmüştü. Ama o Nancy idi; bu ise Layla ve güler yüzlü Mr. Wrightson'du.

“Evet, Miss Lavery” dedi Mr. Wrightson, “nihayet bana gelmek için zaman bulabildiniz. Kaç kere randevunuzu iptal ettiniz, her seferinde röntgenlerinizi çıkardık ve sonra dosyaya kaldırdık. Çok çalıştığınızı biliyorum. Gazetelerde sizin hakkınızda çıkan yazıları sık sık görüyorum. Siz o feminist yayınevini yönetiyorsunuz değil mi? Adı neydi?”

“Medusa” dedi Layla.

“Ne kadar da kültürlüsünüz” dedi Mr. Wrightson. Doktorluğu o kadar aşmıştı ki, ‘mister’ diye hitap ediliyordu. Eğer bir yanlış yapar da ona doktor dersiniz sizi hemen düzeltiyordu. Doktor kalanlar doktorlardı; uzman operatörler mister oluyorlardı, başkalarının vücuduna bıçak saplayabilme ve yanlış giden şeyleri düzeltme cesaretinin ödülü buydu. “Neşter, hemşire. Tes-

tere, hemşire. Şimdi kafatasından konuşuyoruz; kalça kemiği, forseps, hemşire, başına dikkat edin. Yan geliyor!” Teşekkürler doktor, kendinize mister diyebilirsiniz ve Tanrı sizden razı olsun. Bizim bilmediğimiz şeyler biliyorsunuz.

“Geçmişten ödünç alarak zamanı zenginleştirmek” dedi Mr. Wrightson. “Mitoloji ne kadar da zengin bir kaynaktır. Medusalar hiç varolmadılar. Bu konuda tek bir delil bile yoktur. Maenad ismini almamanıza şaştım doğrusu.”

“Bunu düşündük” dedi Layla.

“Eminim düşünmüşünüzdür” dedi Mr. Wrightson. “Erkekleri parçalara ayırın, olması gereken budur. Şirketinizin iyi iş yaptığını duydum. Şirketi halka açmışsınız. Tebrikler.”

“Teşekkür ederim” dedi Layla, üzerindeki fazla yıkanmaktan solmuş mavi gömlekle otururken.

“Kooperatif fikrinden vazgeçtiniz öyle mi? Ne korkunç bir başıbozukluk yaşamış olmalısınız!”

Layla bir düşmanla karşı karşıya olduğunu anladı, üzerinde o gömlek olmasa kalkıp gidecekti. Adama donuk donuk gülümsedi.

“Evet tabii, görüşmeler, toplantılar, konferanslar! Sizin gibi bir genç hanım fevkalade dolu olmalı” diye devam etti Mr. Wrightson. “Doğa Anamızın kadınların kadın olarak, erkeklerin erkek olarak kalmalarını arzulaması ve karşı gelirlerse fiziksel olarak cezalandırması ne kötü. Çalışan kadınlar arttıkça kısırlık vakaları da çoğaldı. Kadınlar erkeklerin yerine göz diktikçe eşcinseller de artıyor.”

“Bunun gerçek neden olduğunu sanmıyorum” dedi Layla kibarca.

“Gerçekten mi?” diye sordu Mr. Wrightson. “Şu masaya çıkın da sizi muayene edeyim. Sonra birkaç röntgen daha çektiririz.”

“Bu gerekli mi?” diye sordu Layla. “Buraya yalnızca bir spiral koydurmak için geldim.”

“Yalnızca da ne demek?” dedi Mr. Wrightson. “Kadınlar doğurganlıklarını her şey pahasına tehlikeye atıyorlar. Spiral yerleştirilmesi tıbbi bir müdahaledir ve sizin durumunuzda da tavsiye edilmez.”

“Neden?” diye sordu Layla korkmuş bir halde.

“İlk röntgenleriniz bir anormallik olduğunu gösteriyor” dedi. Layla muayene edilmeye izin verdi. Plastik eldivenli parmaklar şaşılacak derecede çabuk ve nazikti. Yalnızca sevgililerin ellemesine izin verilen noktalar dürtüklendi. Layla zevk aldığını fark etti. Elinde değildi, kendi kendine bunun Pavlovyan bir tepki olduğunu düşündü; temastan duyulan heyecan. Adamın anlamadığını umut etti. Elbette ki anlamıştı. Hemşire gereçleri tangırdattı ve biraz da homurdandı.

Mr. Wrightson eldivenlerini çıkardı.

“Dölyatağı kanallarınız tıkanmış” dedi. “Hiç kuşku yok ki bir çocuk aldırmissınız. Orada gerçekten kötü bir karmaşa var. G ve K için bir randevu almalısınız, aybaşılarınız böylece kolaylaşacaktır. Zorluk çekiyordunuz değil mi?”

“G ve K?”

“Genişletme ve kürtaj. İçinizi kazıyacaklar. Sıradan bir iştir, bana ihtiyacınız olmayacak. Ama bunun doğurganlık sorununuza faydası olmayacaktır. Kadınların, cinsel maceralardan zevk için aldıkları riskler karşısında dehşete düşüyorum. Maceradan uzak durmak en güvenli doğum kontrolüdür ama günümüzün özgür ortamında bunu söylemeye çalışmak da bir risk. Bana da kırılıp dökülenleri toplamak kalıyor.”

“Şimdi bana spiral takmayacağınızı mı söylemek istiyorsunuz? O zaman gidiyorum.”

“Size spiral takmanın bir anlamı yok. Dölyatağı kanallarınız bir yara ile kapanmış. Rahim ağzı -sonuçlanmayan hamilelikler yüzünden- kalınlaşmış. Dahili muayenede lif toplanması hissediliyor. Yani anlayacağınız doğum kontrolünü unutun. Gerek

yok. Hamile kalmayacaksınız. Amerikalı arkadaşlarınızın dediği gibi, zevkini çıkarın. Aman ne şanslı bir kızsınız. Bu durum herhalde işinize geliyordur.”

“Aslında” dedi Layla, “hayır, hiç de işime gelmiyor.”

“Tek suçlanacak kişi kendinizsiniz. Doğum kontrol hapı alıyordunuz. Hap işini gereğinden fazla iyi yapmış. Artık hamile kalamazsınız ama kalp krizinden ya da kanserden ölme şansınızı dörde katlamışsınız. Bu sonuçları Medusa yayınlarınızda belirtmiyorsunuz; kitaplarınız ve makaleleriniz kadının seçme hakkını anlatıyor. Doğurmayı kadının kendisinin seçebilme hakkından söz ediyorsunuz; kadının kanser olma hakkı. Tanrı gelecek nesillere yardımcı olsun. Ama bildiğiniz halde aman bundan söz etmeyin. Onları telaşlandırmayın, yalnızca isminizin basılı halini görerek mutlu olmaya devam edin.”

Paravanın ardında elinden geldiğince çabuk giyinmeye çalışan Layla, “Kadınlardan ne kadar da nefret ediyorsunuz” dedi.

“Onlar için üzülüyorum” dedi Mr. Wrightson. “Yaptığım işte elimden başka ne gelir ki? Siz feministler ateşle oynuyorsunuz. İsteddiğiniz olsun, kadınlar iş hayatına girsin ve bundan dolayı çocuklar sürünsün ve kocalar işsiz kalsın. Evlilik erkeklerin bildiği tek boyunduruktur; elinden alın da toplum çöksün!”

“Deli” dedi Layla.

“Daha da önemlisi” dedi Mr. Wrightson, “doğa, vücut salgılarının değişimini eğlence ya da zevk aracı olarak kullanılması için tasarlamamış, onları üremek için tasarlamış. İntikamını yavaş yavaş alacak. Bekleyin ve görün.”

“Belsoğukluğu gibi mi yani?” dedi Layla. “Penisilin icat olduğu için çok üzülmüş olmalısınız.”

“Doğa her zaman bir adım önde gider” dedi Mr. Wrightson. “Bu küçük sohbeti yapabildiğimiz için çok memnunum. Sizden vizite ücreti almayacağım. Eğer sizi kendi neslinize daha uyumlu hissetmenizi sağlayacaksa size bir spiral takmaya hazır olan

birini bulacağınızdan eminim ama bunun tıbbi ya da pratik olarak hiçbir değerinin olmadığını bilmelisiniz. Hiç. İyi günler.”

Layla gittikten sonra Mr. Wrightson hemşiresine, “Hay Allah, umarım fazla sert çıkmamışımdır. Ama randevularını kaç kere iptal etti?” dedi.

“Dört kere.”

Hemşire iş gömleğini çıkarmış, paltosunu giyiyordu.

“Ne yapıyorsun?” diye sordu Mr. Wrightson. İş gününün bitmesine daha iki saat vardı.

“Senden hiç hoşlanmıyorum. İşten ayrılıyorum. Bana maaş vermene gerek yok, artık burada çalışmayacağım” dedi hemşire.

O zamanlar herkesin rahatlıkla iş bulduğu günlerdi tabii ki.

Layla, dışarı çıktıktan sonra kendini kirlenmiş, aşağılanmış, öfke dolu ve perişan hissetti. Başka bir doktora gidecekti, o da Mr. Wrightson’un teşhisini doğrulayacak hamile kalamayacağını söyleyecekti ama bunu büyük bir incelikle yapacaktı. Bu, çok üzücüydü. Çocuk istemediğini söylememişti yalnızca bebek sahibi olmayı isterse bunun zamanını kendi seçebilmeyi istemişti. Bunu her kadın isterdi.

Zoe’ye ne olmuştu acaba? Zoe’yi hatırladınız mı? Hani Layla’nın, yeterince kardeşlik duygusu olmadığı için dışladığı? Nietzsche’nin dediği ve Layla’nın da tekrarladığı gibi, “kimin peşinden gideceğimizi seçmek özgürlüğüne sahibiz.”

Zoe, Bull’u seçmişti, kocasını. Günümüzün düşüncesine uyumsuz olmasına karşın gene de eskinin bilgeliğini seçmişti.

Stephanie, yeniyi seçmiş ve yaşamıştı, çocukları da öyle, sonuçlarıyla birlikte.

Layla’ya gelince onun katlanması gereken sonuçlar azdı, çünkü onun bir geliri vardı ve zora düştükçe bu parayı kullanabiliyordu.

Zoe, Bull ile eve döndü ve bir çocuk sahibi daha oldu. Olurdu tabii, neden olmasın? Bu, erkek olmuştu, Saffron’a bir erkek kardeş. Sampson adını verdiler. Hayat akıp gidiyordu. Bull işe gitti, Zoe evde kaldı. Bir köprü inşaatı için Bull zaman zaman Afrika’ya gidiyordu.

Zoe bir keresinde kocası Afrika’dan döndüğünde cebinde bir aşk mektubu bulmuştu; çizgili kağıda kötü yazılmış mektubun içinde hoş, gülümseyen zenci bir kızın turuncu giysili bir resmi vardı. Bu yüzüne vurulunca da, karısının yalnızca ev işleri ve çocuklarla meşgul olduğunu, gözü dışarıya kaydığı için suçlanamayacağını söyledi. Evlilik görevlerini yerine getirmediği için bu Zoe’nin suçuymuştu. Ama karısının üzüntüsünü anlıyordu, üzülmesindi, herkesin başına gelebilirdi, karısı daha iyi olmaya çalışırdı, o da başkasına bakmazdı. Zoe ona inandı.

Zoe gizli gizli, üniversite mezunu kadınların kaderini anlatan bir kitap yazıyordu; adını *Kayıp Kadınlar* koymuştu. Araştırma yapmak için halk kütüphanesine giderken, Sampson’u Saffron’a bırakıyordu ama daima kütüphanedeki masasından görülebilen bahçede oynamalarına izin veriyordu. Notlarını akşamları çocuklar yattıktan sonra Bull evde yokken yazıyordu. Bull da sık sık evde olmuyordu zaten. Kitabı utandığı için sır olarak saklamıyordu yalnızca ne kadar bilgili olduğunu Bull’a belli etmek istemiyordu. Bull üniversiteye gitmemiş, bir meslek lisesini bitirmişti. Zoe’nin üniversite diploması, Bull’un vasıfları vardı. Buna dikkat çekmek uygun düşmezdi.

“Kızım keşke üniversiteye gitmeseydi” demişti Zoe’nin babası ölüm döşeğinde, “Kafası fikirlerle doldu.”

Babası öldüğünde Zoe bir parça yalnız kalıp kafasını dinlemek istemişti ama tam o arada Sampson hasta olmuş, Bull terfi etmiş ve ileride misafir ağırlamak istediği için evi tamir ettirmeye başlamıştı. Zoe, çocukları için neşeli olmak zorundaydı. Onlara hayatını adanmak, eğer adadığı hayat yaşamaya değmezse

neye yarardı ki? Tam olarak mutsuz değildi. Yalnızca hayatını iki ayrı kompartımanda tutuyordu. Bunlardan biri aklını kitabına kullandığı bölümdü; Yalnızca eğitim görmüş kadınların neler yaptıklarıyla değil aynı zamanda çocuklarıyla da ilgileniyor, kadınların eğitim görmesi konusunda yıllar boyunca değişen tavırları da inceliyordu. Bütün bunları çok ilginç ve heyecan verici buluyordu. Diğer kompartımanda ise günlük, sıradan aile yaşamı, arkadaşlar ve hatta partiler vardı ve bu kompartımanda akılla ilgili şeyler yoktu.

Zoe, Daffy ile arkadaşlık yapıyordu ama feministlere tek yakın olduğu nokta da buydu. Bull'a Stephanie'nin annelik görevlerini nasıl yadsıdığını anlatan hikayeler taşıyordu ve o da bunları dinlemekten mutluluk duyuyordu. Bull, Daffy konusunda kararsızdı; Hamish'i mutlu ettiği için ve evin düzenini sağladığı için onu takdir ediyor ama zamanın değiştiğini kabul etmesine karşın Hamish'i kendisiyle evlenmeye razı edemediği için de eleştiriyordu. Zoe ve Daffy'nin çocukları birlikte parka götürmelerine ve bir bankta oturup sohbet etmelerine ses çıkarmıyordu. Daffy'nin ara sıra Saffron ve Sampson'u kendi evine götürdüğünden ve Zoe'nin de o zamanlarda kütüphaneye gittiğinden habersizdi. Daffy erkeklerden sır saklamanın cazibesini anlıyordu; bu, kadınlığın şanıandı. Ama işte bütün dostluğu bundan ibaretti. Hamish'i seviyordu.

Bir gün Zoe üst kattaki misafir odasında yazıyordu. Burası çatının altındaki küçük bir odaydı, camı açılmıyordu ama saçığının etrafındaki kiremitlerin üzerinde çim ve birkaç çiçek büyümüştü, kuşlar geliyordu. Doğadan küçük bir ikramiye gibiydi. Zoe yazdıklarını yatağın altında saklıyordu. Masanın üzerinde yazıyor ve her sayfa bittiğinde bir kopyasını çıkarıyordu. İki yüz on sayfayı yazması beş yıl almıştı. O akşam Bull bir Mason toplantısına gitmişti. Zoe her zaman yapmadığı bir şey yaptı; Sampson'u mutfaktaki küçük oyun parkında yalnız bıraktı, o da

küçük ayısının üzerinde uyuya kaldı. Saffron da televizyon seyrediyordu, Zoe yukarıya son sayfanın kopyasını yazmaya çıktı. Suçluluk duymuyordu. Bu, çocuklarına gösterdiği ilginin azalması demek değildi. Akşama ne pişireceği ya da hangi yemek kitabına bakacağı konusunda bir eksiklik de olmayacaktı. Ne de Bull'un anne babasına yapacağı telefon konuşmasını engelleyecekti. Bu, yalnızca on beş dakika sürecek sıradan bir yazma işiydi. Aşağıdan Bull'un sesini duyduğunda eğitim görmüş kadınların kızlarının da en az oğulları kadar başarılı olduğu fikrine dalmış gitmişti. Şimdi de yukarı çıkıyordu.

"Zoe" diye bağırdı Bull. "Hangi cehennemdesin?"

Kağıtları bavula tıkıp, ayağıyla yatağın altına itiştirirken,"Yukarıdaki misafir odasındayım" diye seslendi. "Çatıdaki kiremitler için bir şeyler yapmamız gerekiyor. Burası neredeyse bir orman olmuş."

Bull kapıyı ardına kadar açtı.

"Ama Sampson mutfakta yalnız" dedi Bull.

"O oyun parkında, Saffron da televizyon seyrediyor" dedi Zoe. "Ne olabilir ki?"

"Saffron televizyon seyretmiyor, merdivenlerde oturuyor" dedi Bull.

"Özür dilerim" dedi Zoe.

"Bu yaptığın bana haksızlık" dedi Bull. "İş hayatı beni yeterince yormuyor mu sanıyorsun? Bu günlerde aklın beş karış havada. Neden burada dolanıp duruyorsun? Yalan söyleme, gene yazı yazıyorsun değil mi?"

"Aslında, evet" dedi Zoe. Eğer iş bu raddeye geldiyse kızmaz diye düşünmüştü.

"Buna karşı değilim" dedi Bull. "Boş zamanlarında ne istiyorsan yapabilirsin. Ama bu çocukları ihmal edip etmemene bağlı tabii ki. Tıpkı bugün yaptığın gibi."

"Özür dilerim" dedi Zoe yeniden ve umutla devam etti,

“şimdi aşağıya inelim, bir içki içelim ve ben de yemeği hazırlayayım.”

Bull, bir bomba ihbarı yüzünden eve erken dönmüştü. Holborn’da Mason toplantısının yapıldığı bina kordon altına alınmıştı. Yerel Locanın başkanı olan Bull oradaki toplantıya gitmişti. Bull toplantılarda neler olduğunu Zoe’ye hiç anlatmazdı. Böyle şeyler kadınlardan saklanırdı. Bull bunların hepsini çocukça bulurdu ama Kraliyet ailesi için iyi olan bir şey herhalde kendisi için de iyiydi.

“Galler Prensi Mason olmayı reddediormuş” diyebilirdi Zoe, ama bu Bull’un hiç hoşlanmadığı tarz laflardandı, gazeteleeri ben okuyorum ama sen okumuyorsun tarzında bir laf. Kavgaderlerdi; Zoe çığlıklar atar ve Bull da tokadı basardı. Ne için? Söz konusu Masonlar olunca sesini kesip oturmak en iyisiydi.

Bull aşağı inmek için bir girişimde bulunmadı. Yatağın altına baktı, bavulu buldu, dışarı çıkardı ve açtı.

“ok dağınık” dedi. “Bu hiç de iyiye işaret değil. Başarılı yazarlar kağıtlarının intizamı ile bilinirler.”

“Ben de öyleyim” diyecekti az kalsın Zoe. “Ama sen eve erken geldin ve ben de onları tıkıştırmak zorunda kaldım” demek için kendini zor tuttu.

Bull birkaç sayfaya göz attı.

“Pek sevimsiz bir konu” dedi. “Neden bazı şeyleri benden gizlemek gereğini hissediyorsun? O kadınlarla grşmyorsun değil mi?”

“Hayır” dedi Zoe. Gerçeği söylediği halde kulağa yalan gibi gelmişti.

“nk bu yalnızca senin asabını bozar. Zoe, sevgilim zamanını boşa harcıyorsun. Tamam anladık, niversite diploman var, hepimiz senin akıllı bir kadın olduğunu biliyoruz ama bu dört duvarın ötesinde ne biliyorsun? Sen başkalarının ne okumak isteyeceklerini nereden bilebilirsin ki?”

“Benim gibi olmanın ne demek olduğunu biliyorum” dedi Zoe.

Sırtı kapıya dayanmıştı. Bull o kadar iriydi ki sanki odayı kaplamıştı. Çocuklar da öyleydi. Saffron’u arkadaşlarını görmeye götürdüğünde kızının aslında ne kadar küçük olduğunu görüp şaşırıyordu. Evin içinde öyle kocamandı ki, o kadar mini mini bir şey nasıl oluyor da evin her karesini dolduruyordu? Şimdi de Bull aynı şeyi yapıyordu. Gözünün önündeki her santimi dolduruyordu.

“Bir anne ve eş olmak harikulade bir şey” dedi Bull, “ama heyecan verici olmaktan çok uzak. Ev hayatı edebiyat için yeterli olacak bir konu değil. Neden ilgilensinler ki?”

“Ben edebiyat yazısı yazmıyorum” dedi Zoe. “Yazdıklarım sosyoloji.”

“Öyle bile olsa” dedi Bull okumaya devam ederek, “yazdıklarının bir işe yarayacağını sanmıyorum. Bunlar ağır, sönük, cansız yazılar. Hayatım, zamanını boşa harcama. Bildiğin işleri, iyi yapabildiğin işleri yap. Sen iyi bir düşünür, iyi bir yazar değilsin sen bizim Zoe’mizsin ve biz seni çok seviyoruz.”

Kağıtları bavula geri koydu, kapattı, yatağın altına itti, Zoe’nin kolunu tuttu ve “Hadi bunları unutalım. Hadi aşağı gidelim de yemeği hazırla. Sen pek salaksın Zoe ve ben seni bu yüzden seviyorum” dedi.

Zoe koşarak mutfığa gidip, Sampson’u kucakladı.

“Ah Sampson, Sampson, seni yalnız mı bıraktım? Çok özür dilerim, çok. Kötü anne, yaramaz anne!”

Saffron mutfığa geldi ve mutfakta dans eden annesini seyredererek “Anne, ağlıyor musun? Gülüyor musun?” diye sordu ve suçlayarak Bull’a baktı.

Zoe sakinleşti ve Bull her ikisine de sert bir cin tonik hazırladı ve bir tane daha, bir tane daha. İçki ikisinin de kendilerini daha iyi hissetmelerini sağladı.

Saffron, yukarı kattaki anne babasının yatak odasına gitti ve annesinin topuklu ayakkabılarını giymiş olarak geri döndü. Büyümüş de küçülmüş gibi kırıttıyor ve yüzünü şekillere sokuyordu.

“Çıkar onları” dedi Zoe.

“Çok tatlı” dedi Bull, “bırak giysin.”

Saffron bir birine bir diğerine baktı, sanki hayati bir seçim yapacak gibiydi ve ayakkabıları çıkardı. Zoe’den taraf olacaktı.

Bir gün Layla Medusa’daki masasında başı ellerinin arasında otururken Stephanie bir dosya sallayarak içeri girdi, “Bil bakalım ne oldu, Zoe bir kitap yazıyormuş. Zoe’yi hatırladın mı? Hani o unutulmaz toplantıdaki erken kalkan ve her şeyi kaçıran Zoe?”

“Zoe’yi hatırladım. O bir haindi” dedi Layla. “Zayıf bir yol-
daş. Kitap ne hakkında? Kocanızı nasıl elinizde tutarsınız mı? Hayatınızı nasıl boşa harcarsınız mı? Üç kolay adımda hayat. Aşk, evlilik, bebekler, son. Zoe’nin tarzı. Ya da belki de çok kolay olmayan adımlardır. Benim tarzım. Aşk yok, evlilik yok, çocuk yok, son.”

“Aman tanrım” dedi Stephanie. “Sen kafayı yemişsin.”

“Ben hayat ağacının ölü bir dalıyım” dedi Layla. “Ve meyve-sizim.”

“İyi saatte olsunlar” dedi Stephanie kısaca. Layla’nın kadın doğum uzmanında yaşadıklarını duymuştu. “Hayatta daha başka şeyler de var.”

“Bir örnek ver” dedi Layla.

“İşimiz var” dedi Stephanie.

“İç sıkıcı” dedi Layla.

“Para kazanmak da var” dedi Stephanie. “Eğer öyle biriysen” diye ekledi.

“Dikkati çekecek bir bok yok” dedi Layla. “Neden ben bir ta-ne bile çekici adamla karşılaşmıyorum?”

Stephanie cevap vermeye cesaret edemedi. Layla'nın aşk hikayelerinden biri gene medya önünde son bulmuştu. Sevgilisi, uygun bir genç kadınla hem de kilisede evlenmişti. Layla'yı düğüne davet etmiş ve o da gitmişti. Davetiye postayla gelmişti ve Layla haberi böyle duymuştu. Layla düğüne kırmızı giyerek gitmiş ve adamın anne babasıyla sohbet etmişti. Ama her şeye karşın çok üzgündü. Bu ruh haliyle Zoe'den gelecek bir kitap fikrini hiç de heyecan verici bulmamıştı.

Eğer bu, eğer şu, ah keşke... eğer herkes nasıl davranacağını bilseydi çok az korkunç şey olagelirdi. Ama yanlış seçimler zinciri eskiye o kadar çok uzanıyordu ki, hala hayatlarımızı böyle yaşayabildiğimiz için şükretmeliyiz.

“Kayıp Kadınlar: Üniversite Mezunu Ev Kadınlarının Kadere çok kötü bir isim” dedi Layla. “Zoe'ye patır kütür çiçek tarlasına dalması için güvenebilirsiniz. Kitabın geri kalanı da öyle mi?”

“Bence olağanüstü” dedi Stephanie. “Yalnızca elli sayfa göndermiş ama gayet iyi.”

“Buna pop sosyoloji denir” dedi Layla eliyle ittirerek. “Beğenmemek olanaksızdır. İyi ya da kötü olması ise tamamıyla farklı bir mesele.”

“Neden kendin okumuyorsun?”

“Ben yalnızca roman okurum” dedi Layla.

“Zoe'ye ne diyeyim?” diye sordu Stephanie. “Çok sevimsizsin.”

“Herkes söylediğini söyle” dedi Layla. “Kitabı bitirmesini ve hayatına devam etmesini söyle. Sırada başka benzer bir kitap olduğunu söyle. Ne istersen söyle ama şu anda başka bir şey düşünebilir miyiz lütfen.”

“Ben yazarlara her zaman böyle şeyler söylemiyorum” dedi Stephanie ve odadan çıktı.

Daha sonra Layla gidip Stephanie'nin masasının önüne dikildi.

"Stephanie" dedi, "bu iş neredeyse zinaya döndü. Dostluk başka, iş başka."

"Bunlar erkek lafları" dedi Stephanie. "İş yalnızca günlük hayatın bir uzantısıdır."

"Kar etmeyi istiyorsan öyle değildir" dedi Layla. "Sanırım benim evimden taşınıp kendi hayatını kuralısın."

"Benden kurtulmak istiyorsun çünkü senin içyüzünü avcunun içi gibi okuyabiliyorum" dedi Stephanie.

"Saçmalama" dedi Layla. "Benim nerede başladığımı nerede bittiğimi bile bilmiyorsun. Evime birkaç aylığına geldin ve yıllarca kaldın. Bu işyeri çok kalabalıklaştı. Yeterince depomuz yok. Senin evimdeki odanı ekstra depo olarak kullanmak istiyorum."

"Aslında söylemek istediğin bütün kontrolü ele geçirmek istediğin" dedi Stephanie. "Herkesi ve her şeyi elinin altında istiyorsun. Sen bir hükmetme delisisin."

"Evimi bana sürekli doğruyu söyleyen biriyle paylaşmak istemiyorum" dedi Layla. "Orayı bana tapan ve bana bayılan insanlarla doldurmak istiyorum, sen onlardan biri değilsin."

"Feministler birbirlerine yalan söylemezler" dedi Stephanie. "Bazen senin feminist olduğundan kuşku duyuyorum."

"Bu aslında düşünecek olursan öyle boktan bir suçlama da değil" dedi Layla.

Stephanie üzüntüyle gözünü bir noktaya dikti.

"Senin derdin" dedi Layla, "daha fazla sekse ihtiyacın olması."

"Erkeklerin istediği seks saldırgandır" dedi Stephanie. "Erkeklerin kadınlar üzerinde kurdukları hakimiyetin bir simgesi. Buna izin verecek değilim."

"Aman patla" dedi Layla ve sonra, "Özür dilerim. Kafam bo-

zuk” dedi. Aklına aybaşını suçlamak gelmedi. O zamanlar kadınlar tartışmalarda cins farklılıklarını ortaya koyacak sözler söylemekten çekiniyorlardı. Zararsız bir tutku.

“Reddedilmek hayatımın en birinci özelliği” dedi Stephanie. “Annem benimle konuşmuyor, çocuklarım benden nefret ediyor, Hamish bir ahmağı bana tercih etti. Şimdi de sen Layla.”

“Hay dilini eşek arısı soksun” dedi Layla. “İstersen kal. İstedğin kadar kal. Seni evime aldım şimdi de başımdan atamıyorum.”

“Eğer istenmiyorsam” dedi Stephanie, “giderim. İnsanları çok hor görüyorsun Layla.”

Layla iki çocuk annesi bir kadını nasıl hor görebileceğini düşündü, kendi bir çocuk sahibi bile olamayacakken? Kadını, çocuk doğuran insan olarak tanımlayan bir dünyada büyümüştü ve şimdi kim olduğunu ve nedenini bilemiyordu. Aklın yolu hayatın daha başka yönleri olduğunu söylerken duyguları tam tersini söylüyordu.

Stephanie, kendisinin de aynı dünyada büyütüldüğünü, çocuk doğurması gerekliliğine uyduğunu ve bu yüzden de daha az insan olduğunu söylüyordu. İnsan türünün kadınların hakları yenmeden devamının sağlanabilmesi için erkeklerin ebeveynlik görevlerini paylaşması tek çözüm olarak görünüyordu. Ama erkeklere elini veren kolunu kaptırıyordu. Şöyle ya da böyle Hamish çocuklarını onun elinden tamamen almıştı.

Birbirlerinin kollarında ağlamaya başladılar. Medusa çalışanları onları incitmemek için görmezden geldiler.

Layla, kaderin buyurduğu gibi, kahve içmek ve daha az duygusal hava solumak için bürodan çıktı. Oturduğu pastanenin camından karşı taraftaki kitapçıya girip çıkan müşterileri seyre daldı. Ve tesadüf bu ya kimi görse beğenirsiniz? Hamish. O da Layla’yı gördü içeri girip, yanına oturdu.

“Eee Hamish” dedi Layla “Camaby Caddesinde ne yapıyorsun acaba? Burası geçmişin değil şimdinin yeri. Burada uyuşturucular ve tüyler var, eski meşe ve cila değil.”

“Rafe’ye doğum günü için bir deri ceket alıyordum” dedi Hamish. “Zavallı annesiz çocuğun avutulmaya ihtiyacı var. Sana katılabilir miyim?”

Biraz fazla yakın oturdu, kalçaları birbirine değdi.

“Tabii buyur” dedi Layla. “Sorun nedir? Daffy’de umduğunu bulamadın mı? İstedğin gibi çıkmadı mı? Aranızın şeker renk olduğunu duydum.”

“Evi terk etmemekte ısrar ediyor” dedi Hamish. “Kadınlar bazen çok inatçı oluyor. Ben de eğer çocuklara bakarsa kalabileceğini söyledim. Siz kadınların dediği gibi bizimkisi özgür bir ilişki.”

“Yani sen dışarıda gününü gün ederken o da evde oturup selevinin çocuklarına bakacak. Kadınlar buna başka şeyler diyorlar. Baskı, sömürme, istismar ve bunun gibi.”

“Neyin içine girdiğini biliyordu” dedi Hamish. “Evliliğimi yıktığı zaman çocuklarım olduğunu biliyordu. Çocuklar onun ahlaki sorumluluğu, ben de ekonomik sorumluluğu üstleniyorum. Bunun neresi yanlış?”

“Hiç değilse” dedi Layla, “durumu ahlakla bağdaştırabiliyorsun. Bir erkek için bu ileri bir adımdır.”

“Pek güzel görünüyorsun” dedi Hamish. Son bir iki lafta biraz çektiği kalçası yeniden yakınlaşmaya başladı. “Burada ne yapıyorsun? Gelip geçen yabancılardan birini mi tavlamaya çalışıyorsun?”

“Pazar araştırması yapıyorum” dedi Layla. “Eğer müşteri kitabı eline alırsa ve bakarsa yüzde seksen gidip o kitabı alıyor. Bunu biliyor muydun?”

“Ah keşke antika işinde de herkes ellediğini alsa” dedi Hamish. “Medusa’nın iyi para kazandığını duydum.”

“Yuvarlanıp gidiyoruz” dedi Layla sakınarak; varlıkla övünmek akıllıca değildir, tabii borç almak istemiyorsan.

“Kitap raflarında gördüğüm Medusa kitaplarının sayısına bakacak olursak eminim Stephie benden çok para kazanıyordur” dedi Hamish “Aklıma geldi de neden ben Stephie’nin çocuklarının masraflarını karşılıyorum da o bu konuda hiçbir şey yapmıyor?”

“Medusa kar amacı gütmeyen bir organizasyon” dedi Layla.

“Medusa için ne kadar iyi bir şey” dedi Hamish.

Kocaman gülümsedi ve Layla da ona gülümsedi. Şimdi eli Layla’nın dizindeydi.

“Aslında” dedi Hamish, “antikacılığı tamamen bırakmayı düşünüyorum. İnsanlar eşyalarının değerini çok iyi biliyorlar. Televizyonu suçluyorum. Şehir dışına taşınmayı düşünüyorum. Eğer Londra’da kalırsam içki içerek kendimi öldüreceğim.”

“Kendini içkiden öldürme olasılığı neden şehirde daha fazla?” diye sordu Layla. “Şehir dışındaki iç sıkıntısı daha fazla içmene neden olmaz mı?”

“Şehirde” dedi Hamish, “insan medeniyetin çöktüğünü daha sık hatırlıyor. Arap petrol ülkeleri kendi aralarında itişmeyi bırakıp petrol fiyatlarını artırdıktan sonra Batıyı nasıl bir gelecek bekliyor? Doğanın ölümsüz gerçekleriyle avunmayı tercih ederim, mevsimlerin değişmesi falan gibi.”

“Ama çocukları Daffy ile birlikte Londra’da bırakacaksın?”

“Tabii ki” dedi Hamish. “Onlar için bir ev hazırlayana kadar. Şimdi aklımda olan evin kuyudan başka suyu ve elektriği yok ve çocuklar için uygun değil.”

“Erkekler, çocuklarından kurtulabilmek için olmayacak şeyler yapıyorlar, hatta şehirden bile kaçıyorlar. Sanki savaşa gitmek yeterli değilmiş gibi.”

“Savaşı böyle mi tanımlıyorsun?” diye sordu Hamish. “Babalıktan kaçış olarak mı?”

“Elbette” dedi Layla. “Geleneksel olarak aileler ve general-ler genç erkeklerin toptan ölümüne neden olurlardı. Ama şimdilerde erkekler güvenli bir uzaklıktayken kadınlar ve çocuklar bombalanarak ortadan kaldırılıyor.”

“Aman tanrım” dedi Hamish. “Tüm insan yaşamına cinsiyet-çi terimlerle bakmak harikulade olmalı”

“Nasıl bakılacaktı peki?” diye mırıldandı Layla. Sıkıntı göz-lerinin etrafını koyultmuştu. Yorgun olduğu kadar çekici de du-ruyordu. “Bir ağacın ölü dalı olduğunun söylenmesi hoş bir şey değil, sen kendine ne söylersen söyle esas konuşan seni bekle-yen düşman. Ve Harrods yalnızca iki ton çorap -bej ve ten- ge-tirmeye başladığından beri medeniyetin bahsettiği güzelliklerin solduğunu görebiliyorum. Bildiğimiz dünyanın sonu geliyor. Son saatlerimizi nasıl geçirelim?”

Hamish’in yüzü Layla’nınkine çok yakındı. Sakalları özenle tıraş edilmişti. Gözleri kahverengi, gizemli ve zeki-ydi. Eli değ-diği yeri yakıyordu. Layla hayatta hiç değilse biraz eğlenmeye, Mr. Wrightson’u unutmak için heyecan verici bir adım atmaya karar verdi.

“Dünyanın sonu geldiğinde normal insanların son saatlerini geçirdikleri gibi geçirelim” dedi Hamish. “Senin evin mi? Benimki mi?”

Stephie bir müddet daha Layla’nın geri gelmesini bekledi. Zoe’nin kitabı hakkında biraz daha konuşmak istiyordu ama Layla dönmeyince kendi kararını kendi verdi ve Zoe’ye telefon etti. Ama telefona Bull çıktı. Stephanie diplomatik davranmak, nezaket göstermek ya da dikkatli olmak için hiçbir neden gö-re-medi. Kadınlar doğruyu söylemeli, erkeklerden korkmamalı ve iki yüzlülük etmemeliydiler. Bunlar zayıflık belirtileriydi. Çeki-ci, rahatlatıcı ve yatıştırıcı erkeklerin devri çoktan kapanmıştı.

“Merhaba Bull” dedi. “Ben Medusa’dan Stephanie. Yıllardır görüşmedik. Umarım artık seni bir zamanlar korkuttuğumuz kadar korkutmuyoruzdur. Kadınlar kendi hayatlarını kontrol edebilirler ve bu da dünyanın sonu değildir. Zoe orada mı? Yok mu? Ona bir mesaj iletebilir misin? Bize bazı yazılar göndermiş. Ona kitabın geri kalanını görmekten mutluluk duyacağımızı söyle. Güzel bir kitaba benziyor ve bize çok uygun.”

“Bunu ona söylerim” dedi Bull. Sesi biraz bozuk çıkıyordu ama Stephie bunun farkına varmadı. Bull telefonu şak diye kapattı ve Stephie, erkeklerin ne kadar kaba olduklarını düşündü. Eğer bir erkek olsaydı daha fazla saygı duyacağından emindi. Erkekler, kadınlarla ilgili her şeyi otomatik olarak hor görüyordu, bunu anlamak için alim olmak gerekmiyordu.

Büronun diğer ucunda Alice üç boyutlu, üçgen şeklindeki tahta bir çerçeveye deney yapıyordu. Çerçeveyi Nancy’nin masasına yerleştirdi. Sonra birbirinin eşi iki elmadan birini piramidin altına yerleştirdi, diğerini de Nancy’nin çekmecesine kapattı.

“Piramidin altındaki daha çabuk olgunlaşacak” dedi. “Çok şaşıracaksın.”

“Elbette” dedi Nancy. “Çünkü bu ışığın altında, bunda şaşılacak bir şey yok ki.”

“Ne kadar güvensizsin” diye söylendi Alice.

“İşte bu yüzden muhasebeciyim” dedi Nancy. Son zamanlarda daha bir sesi çıkar olmuştu -bazıları buna edepsizlik de diyebilirdi. “Üstelik de böyle şeylerle zaman kaybedemeyecek kadar çok işim var -yarın Kurul toplanacak. Hazırlıklı olmalıyım.”

“Bıçakları da böyle bileyebilirsin” dedi Alice. “Onları piramidin altına koyarak. Yatağımın üzerine bir piramit yaptırabilsem eminim konsantrasyon gücüm de artar.”

“Şimdiki haliyle de iyi” dedi Nancy.

Nancy bazen Alice için endişeleniyordu. Diğerleri onun doğa üstü olaylara bu kadar kolaylıkla inanmasının şüphecilik ve rasyonel kararlar konusunda aklını büyük ölçüde olumsuz olarak etkilediğini ve birinin diğerini bastırdığını söylüyordu. Alice'in masasının üzerinde negatif enerjiyi emmek için bir rose quartz parçası vardı ve editörlerin değerlendirmesi için Medusa'ya getirdiği kitap başlıkları, Ana Tanrıçanın İyileştirici Çakraları ya da Büyüler ve Yerden Havalandırmalar -Kadının Bakışı gibi şeylerdi. Bunların çok azı kabul görüyordu. New Age akımının gösterişli bir şekilde ortaya çıkması için bir on yıl daha geçecekti. Bunlar yeni şafağın hastalıklı ışığının ancak küçük kıvılcımlarıydı.

Nancy çekmecesindeki elmayı üç hafta sonra buldu; buruşmuştu ama çürümemişti. Piramidin altındaki bir gecede çürümüş ve o kadar kötü kokmuştu ki, kimsenin dikkatini çekmeden biraz da mucize olduğuna inanmasınlar diye çöpe atmıştı.

Alice, Soho'daki deneyini yaparken Bull, Belsize Park'taki evin üst katındaki misafir odasına gitmek için merdivenleri çiftler çiftler çıkıyordu. Saffron tam o sırada banyodan çıktı, o da annesinin makyaj malzemeleri ile deney yapmıştı.

“Çıkar o pisliği suratından” dedi Bull geçerken.

“Ama annem makyaj yapıyor” dedi Saffron. “Ben niye yapamıyorum?”

“Bana karşılık verme” dedi Bull böğürerek ama Saffron onun çıkardığı seslere alıştı, peşinden gitti.

“Annem burada değil babacım” dedi Saffron. “Sampson'la birlikte parka gitti. Neden geldin?”

“Arkamı dönünce neler olduğunu Allah bilir” dedi Bull, bavulu yatağın altından çekerken. Tavrında öyle bir şey vardı ki Saffron onun eve döndüğünü ve bir telefon konuşmasından sonra çok sinirlendiğini annesine haber vermek gereğini duydu.

Parka doğru yola çıktı ama caddeden geçerken sağına soluna bakmayı ihmal etmedi. Becerikli bir çocuktuk, çok küçük yaşlardan beri işleri önem sırasına göre dizmeyi bilirdi. Amacı, her zaman olduğu gibi evde kavga çıkmaması, anne babasının sesinin yükselmemesi ve özellikle yumrukların kalkmamasıydı. O güne kadar arada bilgi taşıyarak bunu başarmıştı.

Sampson kum havuzunda oynarken bir bankın üzerinde Daffy'nin yanında oturan Zoe'ye ulaştı. Kadınların ikisi de sigara içiyorlardı. Saffron, yoldan geçen bir annenin, "Bazılarının umurunda değil tabii" dediğini duydu, oysa kendisi de az sonra bebeğinin maması için bir kutu konserve sebze ve et açacaktı. Ev hayatında acele yoktu, çocukların açlıkları daima bir şekerle ve sizin açlığınız da bir sigara ve çayla dindirilebilirdi. Zahmet azaldıkça başarı duygusu da azalıyordu.

"Babam eve erken döndü" dedi Saffron. "Ve öfkeli gözüküyor."

"Ben en iyisi eve döneyim" dedi Zoe. Kadınlardan hala erkekleri yalnız bırakmamaları bekleniyordu, eğer evin erkeği evdeyse hanımı da orada olmalıydı. Daffy onları kapılarına kadar bıraktı ve sonra oğlanları okuldan almak için süratle uzaklaştı.

Daffy'nin yönetimindeki 103 numaralı ev iyi görünüyordu. İlk katın pencerelerindeki saksılar çiçek doluydu, ön kapı tamir edilmişti ve Medusa'nın doğumunda Bull tarafından kırılan kapı kolu yenilenmişti. Hamish eski görünümlü boya istemiş ama sonunda Daffy'yi istediği olmuştu. Kapı kolu yalnızca yeni değildi, ayrıca yeniliğini bağırarak poliüretan boya ile de boyanmıştı. Hamish onu burjuva zevki olmakla suçlamıştı. Bu, onun en büyük hakaretiydi.

Çocuklar aşağı kattaki televizyon odasına gittiler, Daffy yu-karıya seslendi. "Merhaba Hamish. Evde misin? Ben geldim."

Hiç ses çıkmadı. Daffy tekrarladı, “Hamish uyuya mı kaldın?”

Stephanie tarafından yakalandığı yatak odasına gitmek için merdivenleri çıktı ve kapıyı açtı. Yatağın üzerinde birbirlerine dolanmış çıplak Hamish’i ve ilk başta tanıyamadığı yarı çıplak bir kadın gördü.

“Hamish?” diye sordu Daffy alçak sesle. Hamish kadını bıraktı ve yataktan kalktı.

“Neden eve erken geldin?” diye sordu Hamish. Utanç duymadan çıplak olarak duruyordu, pembe erkeklik organı hala ayaktaydı, konuştuğu iniyordu ve konuşmanın sonunda uysal ve mütevazı bir hale geldi sanki sahibinin emrine girmişti, biraz önceki gibi sahibi onun emrinde değildi. Çoğunun kafasını bu ani sahiplik değişimi karıştırıyordu.

“Erken gelmedim” dedi Daffy. “Her zamanki saatte geldim.”

“Hay Allah” dedi Hamish. “Saat o kadar oldu mu?”

Layla yatağın içinde oturdu ve “S..... git Hamish hiç değilse özür dile” dedi.

“Hangi konuda?” diye sordu Hamish. “Ben Daffy’ye bu yatağın sadece ona ait olduğunu hiç söylemedim. Söyledim mi Daffy?”

Ama Daffy geri geri odadan çıkıyordu. “Layla?” dedi hüzünle. “Layla!”

“Her neyse” dedi Hamish, Daffy’ye “Bu seninle benim aramda bitirilmesi gereken bir ilişki. Gerçekten de sıkıcı olmaya başladı. Sen de öyle düşünmüyor musun? Her şeyin bir ömrü var”

Ama Daffy ağlayarak aşağı koştu. Layla giyiniyor, Hamish yatağın ayak ucuna oturmuş ellerini tıkırdatarak neden etrafının isterik kadınlarla dolu olduğunu düşünüyordu.

“İsterik” o dönemde kadınlar için çokça kullanılan bir sıfattı. Şimdilerde nispeten daha az kullanılıyor ama kadınlar da ha-

yatlarını kazanmanın gerekleri üzerine yoğunlaştıkları için daha az ağlıyor ve çılgık atıyorlar. ‘İsteri’ Yunanca ‘rahim’ sözcüğünden gelir. Eskiden doktorlar, kadınların ağlayarak, haykırarak ve tınaklarıyla erkeklere saldırmasının nedeninin, rahmin kadın vücudunda dolanıp durmasından kaynaklandığına çünkü rahmin dizginlenmemiş bir organ olduğuna inanırlardı. Diğer yandan erkeklerin bütün organları yerinde ve bağlıydı, yumuşak ve sallanır değildi, bu yüzden de isteriden yakınmıyorlardı. Kadınlara mahsus bu rahatsız edici fenomeni onların kışkırtmadığı çok açıktı, yani isteri nöbetini.

Birkaç sokak ötede Bull mutfağı ısıtan ocağın yanında oturmuş Zoe’nin kitabını dar ızgaranın arasından maşayla teker teker yakıyordu.

Kaloriferler yaygınlaşmadan önce evleri ısıtmak için kömür kullanılırdı ve bu çok pis ve tozlu bir işlemdi. Zoe bu sobayı Hamish’in antikacı dükkanından almıştı. Geçen yüzyılın sonlarından kalma Pither soba o zaman on beş pounda mal olmuştu ve doğrusu bu fiyata çok ucuzdu. Bakırdan imal edilmiş sobanın ön tarafı yay biçimindeydi, yüksekliği yaklaşık doksan santimetreydi ve önünde sıcak ve azıcık zehirli havanın çıktığı bir ızgara vardı. Sobanın üst tarafından huni yardımıyla antrasit koyuyordunuz. Ateş, şık bir pirinç kolla idare edilen eğik bir tuğlanın altında yanıyordu. Alevler yukarıdan doldurulan yakıtı yavaş yavaş eritiyor ve soba gittikçe ısınıyor, ısınıyordu. Çocuklar sobaya değmemeyi çabucak öğreniyorlardı. Ev hanımları her gün alevle küller arasına bir metal plaka sokuyor ve külleri boşaltıyorlardı. O zaman odayı bir kül ve duman bulutu kaplıyor, rafalar, kitaplar, meyve tabakları, süs eşyaları ve cilalanmış ya da cilalanmamış her yüzeye yağıyordu. Sonra Pither’e biraz daha kömür dolduruluyordu. Eğer dışarıda yağmur yağıyorsa özel bir

kovada taşınan kömür ıslanıyor, yanmamış kömürden dumanlar çıkıyordu. Pither sobalar bir zamanlar günümüzün Aga'sı kadar popülerdi ve Pither sahipleri en az onlar kadar sobalarına düşküncüydü. 'Şömineden daha güzel' diyordu insanlar. Pither'i işler durumunda tutmak için başka bir soba, kömür kovası, huni, kırılmamış ateş tuğlası, kanca ve plaka lazımdı. Eğer bu malzemeden herhangi biri yoksa ateş söner ve ev soğumaya başlardı.

Geri dönen Zoe, Bull'un ızgaradan içeri ittirdiği kararmış kitap sayfalarını seyretti. Ateş için endişelendi. Yanmış kağıt parçaları ateşi söndürebilirdi. Soba çok hassastı.

"Kağıt tamamen yanmaz Bull; altına yeterince oksijen geçmez. Eğer Pither sönerse sonradan yakmak çok zor. Zor olduğunu sen de biliyorsun. Bunu yapma lütfen."

Bull sayfaları itirmeye devam etti.

"Bull, gerçekten bunu yapmaya hakkın yok ama. Bunları yazmak benim yıllarımı aldı. Lütfen dur. Yeniden başlamak zorunda kalacağım."

"Yeniden başlamayacaksın, yeterince sabırlı ve dayanıklı değilsin" dedi Bull. "Ben seni tanıyorum." Neşeyle çalışıyordu. Votka içmişti. Saffron kenarda durmuş neler olup bittiğini anlamaya çalışıyordu, acaba annesini eve getirmekle doğru mu, yoksa yanlış mı yapmıştı?

"Bu senin iyiliğin için" dedi Bull. "Bu yazı yazma saçmalığına son vermeliyiz. Aileni ihmal ediyorsun, hem de ne uğruna? Kendine acıyarak bütün enerjini ve dikkatini harcıyorsun. Benim karım alay konusu olamaz. Cümlelerin kaba, fikirlerin çocukça. Yazamıyorsun Zoe, işte bu kadar."

"Nereden biliyorsun?"

"Ben bir okuyucuyum. Ve bu saçmalığı okumak istemiyorum ve kimse de istemez."

"Sen buna karar verecek kişi değilsin" diye direndi Zoe. "Sokaktaki adam olabilirsin ama sokaktaki kadın değilsin."

“Feminist saçmalıkları” dedi Bull, “işte en fazla sinirime dokunan da bu. Medusa’daki orospularla bağlantı kurmuşsun. Bir tanesi burayı aramaya bile cesaret etti.”

“Stephie’mi aradı? Ne dedi? Beğenmiş mi?”

“Hayır, beğenmemiş” dedi Bull. “Onlar sigara içen toplum düşmanları, paçavralar olsalar bile hiç değilse sağduyuları varmış. Kitabın yayınlanamayacak kadar kötüymüş. Bunu bana anelik müsveddesi olan o arkadaşın söyledi, kadınların kendine acıma edebiyatının modası geçmiş. Zaten bir zamanlar moda olmasına da çok şaşıyorum ya.”

Zoe, Bull’u razı etmeye çalışmaktan vazgeçti ve oturup beş yıllık çalışmasının yanmasını sessizlikle seyretti.

“İçeri git Saffron” dedi aynı umursamazlıkla kızına, “Buna tanık olmana hiç lüzum yok.”

Saffron annesinin önerisine uydu ve çıktı.

Chacot Crescent 103 numaranın önünde Daffy, kendini, iki bavulunu ve çocukları evden çıkarmaya uğraşıyordu. Çocuklar gitmek istemiyorlardı, çünkü kahvaltılarının tam ortasındaydılar ama Daffy’i seviyorlardı ve çevrelerinde ara sıra sahnelenen ev hali oyununun içinde kendilerinden beklenen rolün farkındaydılar. Onlardan *Yaşama Tanıklık* etmeleri bekleniyordu. Hamish, Daffy’nin ani çıkışından şaşırmıştı. Layla arka planda söyleniyordu.

“Onlar senin çocukların değil, onları alıp gidemezsin” diyor-du Hamish.

Oysa, yakın zamanda onu eğitmek amacıyla Daffy’yi Brecht’in Kafkas Tebeşir Dairesi oyununu görmeye götürmüştü ve Daffy’de şimdi ona “Çocuklar onlara bakanlara aittir” diyordu. Hamish buna “Sıkıcı ideolojik tiyatro eserlerinde öyledir belki ama kanun karşısında kesinlikle öyle değil. Sen gidersen git ama çocukları bırak” diye karşılık verdi.

“Çocuklar, babanız ve yeni kız arkadaşı ile mi kalmak istiyorsunuz?” diye sordu Daffy. “Yoksa benimle mi gelmek istiyorsunuz?” Çocuklar durakladılar.

“Daffy” dedi Layla, “burada gerektiğinden bir dakika daha fazla kalacak değilim. Hamish bana evde olmadığını söyledi, yoksa zaten en başından buraya gelmezdim. Sen ve ben hiç geçinemedik ve ben senin aptal olduğuna inanıyorum ama bile bile seni üzmemek istemedim.”

“Ben de inandım sanki” dedi Daffy.

“Aslında” dedi Layla, “neden şikayet ettiğini de anlamış değilim. Bu, tam senin Stephie’ye yaptığın hareket.”

“Ama o oydu, ben de benim Allahın cezası anlamıyor musun?” dedi Daffy.

“Lütfen çocuklarımla önünde küfretmeyin” dedi Hamish. “Her ikiniz de. Daffy lütfen git. Layla, çocukların yemek saati.”

“Hamish” dedi Layla, “ben burada temelli kalmayacağım. Yukarıda yaptıklarımız dünyanın sonu gelince yapılacaklar senaryosundan bir bölümdü ve ne yazık ki dünyanın sonu gelmedi ve hepimiz hayatımıza kaldığımız yerden devam edebiliriz?”

Hamish çirkin maun masadan -Viktorya devrinden içinde küçük altın yıldızlar olan- bir metal cisim aldı, kaldırıp koridorun ucundaki pencerelere fırlattı. Cam tuzla buz oldu.

Roland, anında “Seninle gelebilir miyiz Daffy?” dedi.

“Televizyonun var değil mi?” diye sordu Rafe.

Hamish kızmış ve tepkisini göstermişti. Ailenin geçmesi için kenara çekildi.

“Vebali boynuna” dedi Hamish, “unutma, bu aileyi yıkma sorumluluğu sana ait.”

Daffy suçlu ve aptallaşmış görünüyordu ama oğlanlar arkasında kapıdan çıktı.

“Nasıl yaşayacaksın acaba?” diye seslendi Hamish ardından. “Nereden para bulacaksın? Çocuklar benim çatımın altında olmadıkları sürece tek kuruş alamazlar.”

“Ben o çocukları seviyorum” dedi Daffy. Önde zavallı bir şekilde yürüyen Daffy’nin ardındaki çocuklar isyankar ve sursatsız bir şekilde babalarına baktılar. Ama durumu pek ciddiye almıyorlardı, nasıl olsa halledileceğini biliyorlardı. Dünün çocukları günümüzün çocuklarına kıyasla daha az sarsılıyordu. Bırakın ‘Stres’i ‘Sarsıntı’ sözcüğü bile daha tam anlamıyla icat edilmemişti.

“Aman tanrım” dedi Layla “bu olay duyulunca adım iyice boka batacak. Sen berbat bir herifsin, Hamish. Beni zayıf bir anımda yakaladın. Her şeye karşın bu maceradan çok zevk aldım. Üzüldüğümü söyleyemeyeceğim. Daffy geri gelir değil mi?”

“Gidecek bir yeri yok” dedi Hamish. “Bu yüzden, evet, gelir. Bu da bana gitme özgürlüğü verir.”

“Tüm bunlar başlarken onu uyardığını umuyorum” dedi Layla, “ona böyle serbest bir ilişki yaşadığınızı söylemiştin değil mi?”

“Ona söylemem gerekmiyordu ki” dedi Hamish. “Durum herhalde ortadaydı” Ama suçlu görünecek kadar bir terbiyesi de vardı.

Diğer yandan Medusa’da Alice alçak sesle konuşan tarzıyla bir grup gazeteciye demeç veriyordu. Gazeteciler kadın erkek karışıkta ama yine de çoğunluk kadındı.

“Kadınların özgürlüğü hareketi” diyordu Alice, “üç ayrı grupta yoğunlaştı: Radikal feministler, sorunu geleneksel ataerkilliğin baskısı olarak görüyorlar. Bu radikal feministler erkeklerin kadınlara uyguladığı şiddete, tecavüze ve pornografiye karşı çıkıyorlar. Sosyalist feministlerse...”

Konuşmayı bıraktı çünkü odanın ucundaki kapı sonuna kadar açılmıştı. Daffy ve çocuklar kapıda duruyordu. Herkes dö-nüp onlara baktı.

Daffy'nin en güzel olduğu zamanlar soluk tenine biraz renk geldiği zamanlardı. Yüzü ister cinsel uyarıdan kızarsın, ister utançtan kızarsın, isterse de şimdi olduğu gibi sinirden ve şoktan kızarsın bu, hep görünüşünün lehine olurdu. Bu, onun şanslı yanıydı. Başka kadınlar kızdıkları zaman gözleri kısılr, çeneleri düşer, su tutmaktan şişerler ve hınzır görünürlerdi, ama Daffy böyle değildi. Medusa topluluğu ile beraberken bu özelliği ona yardımcı olmamıştı, çünkü onlar ilk günlerde dünyaya biçimsel bir adalet getirmeye çalışıyorlardı. Eğer hepsi koca botlar giyerse, bazı ayakların diğerlerinden güzel olduğunu kim bilebilirdi ki? Hepsi eşit doğmuş olurdu.

Alice devam etti. Herkes görev bilinciyle dinlemek için döndü. Hatta çocukları Roland ve Rafe orada olan Stephie bile onlara değil Alice'e döndü. Onlar da bundan pek alınmış görünmediler, oysa daha sonra terapistler ve danışmanlar öyle olmadığına onları inandırmaya çalışacaklardı.

Çocuklar o zaman yalnızca dünyaya gelmiş olmaktan dolayı müteşekkirlerd; yetiştirilme tarzlarını asla eleştirmiyorlardı, anne babaların ellerinden gelenin en iyisini yaptıklarına inanılıyordu.

"Sosyalist feministler, kadın sorununu sınıf ayrımına bağlı olarak erkeklerin baskısı olarak görüyorlar. Buradaki amaç diğer bastırılmış gruplarla ve sınıflarla birleşerek bir güç oluşturmaktır, örneğin; etnik azınlıklar, kömür işçileri, eşcinseller. Bizler yalnızca kız kardeşler değiliz aynı zamanda erkek kardeşlerimiz de vardır. Devlet eridiği zaman kadın ve erkek eşit olacaktır."

"Stephie" dedi Daffy, "Çocuklarını geri getirdim."

Alice uyarı mahiyetinde öksürdü. Sözü'nün kesilmesinden hiç hoşlanmazdı.

"İyi bir adamın aşkı uğruna lafına gelince, bunu kıcına soksun" dedi Daffy.

Alice devam etti:

“Ve bir de liberal feministler vardır; onların gözünde sorun adetlerin ve pratiğin önyargılarıdır. Burada kadınlar eşit haklar, eşit maaş, eşit fırsatlar ve kanun önünde eşitlik için çalışmaktadırlar. Kadınlar sivil hizmette ve gönüllü gruplarında çalışarak hep karar verici konumda olan erkekleri etkilemeye çalışmaktadırlar. Onların amacı devrim değil reformdur. Farklı feminist akımların hemen hepsinde erkeksi dili değiştirmenin gerekliliğine inanmış feministler vardır.”

Sözü biter bitmez önce Rafe konuşmaya başladı, sonra da Roland.

“Burayı sevmedim” dedi Rafe. “Babama geri gitmek istiyorum.”

“Ben de” dedi Roland. “Burada televizyon bile yok.”

“Ama Radikal, Sosyalist ya da Liberal” dedi Alice, “Medusa herkesin ortak toplanma noktasıdır. Medusa politikamız feminist düşünceye çok geniş bir yelpazede hizmet vermektir. Feminizm kadınca bir devrimdir, emir ve talimatla değil, çoğunluğun oyuyla sürdürülür. Parti merkezleri, iç politik çekişmeler, tüzükler yoktur.”

“Bazı kurallarınız olmalı?” dedi bir erkek gazeteci.

“Bizim yapıcı özeleştirici politikamız var” dedi Stephie. “Medusa’da eğer biri yanlış bir şey yaparsa, hepimiz toplanır ve bu konuda konuşuruz. Olabilecek en kötü şey kişinin zayıf bir kız kardeş, kötü bir feminist olarak adlandırılmasıdır.”

Arkasını döndü ve Daffy’ye aldırmadan çocuklarına doğru ilerledi.

“Sizi eve götüreceğim” dedi. “Madem buradasınız. Ama en baştan hiç buraya getirilmemeniz gerekirdi.”

“Hep benim kız olmamı istersin zaten” diye şikayet etti Rafe. Sesi gazetecilerin kolaylıkla duyabileceği kadar yüksek çıkmıştı.

“Bizi buraya Daffy getirdi” dedi Roland. “Ben babama geri

gitmek istiyorum, senin korkunç evine gitmek istemiyorum. Orada televizyon yok.”

Not defterleri çıkarılmış, kalemler işliyordu. Bu hem Medusa’dan, hem de feminizmden daha ilginçti.

Tam o noktada, kaderin garip bir cilvesiyle, içeriye başı yukarıda, gözleri parlayan Layla girdi, ayak sesleri sessizleşen odada yankılandı.

“Bu, babamın yatağındaki kadın” dedi Rafe.

“Daffy evi bu yüzden terk etti” dedi Roland.

Layla odasına gitti.

Alice küçük ve sinirli ‘dikkatinizi toplayın’ uyarı öksürüğünü tekrarladı ve konuşmasına devam etti.

“Bir harekete yandaş toplamanın en kolay yolu ortak bir düşman bulmaktır.” Gazeteciler sayfaları çevirdiler ve yazıyormuş gibi yaptılar ya da okunamayacak karalamalar yaptılar. “Mark-sistler için kapitalistler vardır, burjuva uşakları, bizimki ise erkektir. Erkeklerden nefret ediyor olmakla suçlanıyoruz, eğer nefret ediyorsak bu çok mu şaşırtıcı? Bu, utanılacak bir şey midir? Baskı altında yaşayanların kendilerini yönetenleri sevmeleri sağlıklı değildir. Dünyanın işgücünün üçte ikisini kadınlar oluşturmakta ama dünya zenginliğinin yalnızca onda birini kazanmaktadırlar. Eşitliği sağlamak için yapılacak değişiklikler ataerkil bir toplumun düzeni için huzur bozucu ve acı verici olabilir, ama yapılması gerekir.”

Stephie, Layla’nın arkasından bakakalmıştı. Çocuklarını unutmuş görünüyordu. Tehditleri işe yaramayan Rafe ve Roland öfkeye kapılıp ağlamaya başladılar ve koşarak odadan çıktılar. Daffy de arkalarından.

“Çocuklar, tamam, tamam. Sizi eve götüreceğim. Babanızın gitmesini sağlarım, biz kalırız.”

O akşam Cheyne Walk'tan geçenler Johnny'i Stephie'nin eş-
yalarını taşıyıp Mini'nin arkasına yığarken gördüler.

“Gitmen gerekmiyor Stephie” dedi Johnny. “Seni özleyece-
ğiz. Her zamanki gibi abartıyorsun.”

“Ne güzel söyledin” dedi Stephie gücenmiş bir şekilde. “Ha-
yatım boyunca ne kadar az şey başarabildiğime bir bak. Her şe-
yimi tek bir amaç uğruna harcadım, kadınların kardeşliğine ve
elimdekiler bir kitaplık, bir lamba, eski bir halı ve bir oyuncak
ayıdan ibaret.”

Stephanie'nin anne babası daha da uzağa, Kanarya Adaları-
na taşınmışlar, aile evini satmışlardı. Stephanie kendini terk
edilmiş ve yalnız hissediyordu.

“Layla'nın evinin çatısının altında tek bir gün daha kala-
mam” dedi Stephanie. “Prensip sahibi değil. Bir zamanlar ben
Hamish'le bir yatağı paylaştım ve iki çocuk doğurdum.
Daffy'nin o yatakta yatmasına alıştım ama Layla'nın da aynı ya-
tağa tırmanması dayanılmaz bir şey.”

“Sanırım bu geçici, anlık bir şeydi” dedi Johnny. “Biraz alın-
ganlık etmiyor musun?”

“Onun her yaptığını affedersin” dedi Stephanie, kutuların
arasına bir halı sokmaya çalışıyor ama beceremiyordu, halıyı öf-
keyle kaldırıp yoldaki bir su birikintisine attı. “Sen de ona aşık-
sın. Neden hep en az hak edenler en fazlasına sahip oluyor?”

Tam o anda Layla elinde Roland ve Rafe'nin çerçeveli ço-
cukluk resimleriyle evden çıktı.

“Bunu unutmuşsun” dedi.

“Çocuklarımı kaybettim zaten” dedi Stephie. “Sende kalsın.”

“Hangi akla hizmetle senin çocuklarının resmini isteyeyim
ki?”

“Çünkü senin kendi çocukların olmayacak” dedi Stephie
sertçe. “Onursal teyzelik elde edebileceğinin en fazlası. Sonun-
da kedi beslemeye başlayacaksın.”

Layla dudağını büktü ve “Ay ne acıklı” dedi. Stephanie Mini’nin bagajını çarparak kapadı ama bagaj her zamanki gibi kapanmadı. Tekrar, tekrar çarptı.

“Senin iyice bir düzülmeye ihtiyacın var” dedi Layla.

Bu herhalde bir kadının bir diğer kadına söyleyebileceği en kötü şeydi, çünkü bu erkeklerin kendilerini rahatsız eden kadınlara söyledikleri bir laftı. Hatta bir kadın için öyle korkunç bir ifade tarzıydı ki Layla’yı güldürdü, işin ilginç buna Stephanie de güldü.

“Taşınma zamanım gelmişti” dedi Stephanie neredeyse duyulanarak. “Ben gitmeden rahat edemeyeceksin, bunu görüyorum.”

Stephanie, hangi zorlu koşullarda yaşadığının, fakirliğinin, başkaları ve Hamish tarafından fark edilemeyeceği bir yerde, Chalcot Crescent’den fazla uzak olmayan Camden Town’da küçük bir daire bulmuştu. Tam arabayı sürüp gidecekken yakışıklı bir adam, günün modasına uygun olarak alnına düşen sarı saçları, köşeli çenesindeki dolgun dudakları, kaslı ama geniş olmayan omuzları ile yürüyüp Layla’nın evine girdi. İspanyol paça pantolon ve çiçekli bir gömlek giymişti. Eşcinsel olduğu kolaylıkla anlaşıyordu, hele de ağzını açınca.

Günümüzde bir erkeğin cinsel tercihini anlamak çok daha güç olduğu için eş arayışı içinde olan pek çok çağdaş kadın bunu pahalı bir bedel ödeyerek öğrenmektedir. Her yeni yetme gençte bulunan eşcinsel eğilim -Freud’un açıklamasına göre karşı cinsten biriyle yaşanacak yetişkin bir ilişkiden önce yaşanan güvenli bir ilişki- genç yaşta hayatın tek ve kalıcı eğilimi olarak anlamlandırılmaktadır. İki cinslilik kişinin kendisinin başa çıkabileceğinden çok daha karmaşıktır.

Bir kez eşcinselsen her zaman eşcinselsindir, diye sertçe yanıtlardı sizi eşcinsel kültür, fikrinizi değiştirmek için bir şans tanımadan. Bu günlerde herkes ve her şey kimsenin umurunda de-

ğil, eğer geçmiş günleri geri getireceğinizi söyleyerek oy toplayan bir politikacı değilseniz. Günümüzde pedofili neyse otuz yıl önce de eşcinsellik oydu. Ama zaman hep değişiyor. Toplumu meşgul edecek, en iyi ihtimalle hadım edilecek, en kötü ihtimalle öldürülecek bir şey lazım.

“Merhaba” dedi kibar Richard içinde büyütüldüğü dünyanın tüm erkek özelliklerine, cesarete, yakışıklılığa ve sapıklığa karşı koyarak. Belki de prensip icabı değil de salaklıktan böyle hareket ediyordu, her neyse.

“Erken geldin” dedi Johnny sinirli bir edayla.

“Bir hoş geldin yok mu, sevgilim?” dedi Richard, Johnny’e. “Hadi nazlanma bir öpücük ver.”

Ve Johnny’i dudaklarından öptü. Stephanie şaşırılmış görünmemek için büyük gayret gösterdi.

“Lütfen şekerim ortalık yerde değil” dedi Layla. “Skandal istemediğimden değil yalnızca o vıdı vıdı konuşmalar beni çok yoruyor.”

“Sabahleyin bir iki eşyam gelecek” dedi Richard. “Bir lamba, bir iki halı ve oyuncak ayım.”

“Buraya mı taşınıyor?” diye sordu Stephanie. “Yani benim çıktığım yere o mu yerleşiyor? Burada neler oluyor?”

“Hiç değilse o kira ödeyecek” dedi Layla. “Bu da senin hiç düşünmediğin bir şey.”

“Medusa’dan kazandığım parayla nasıl kira ödeyebilirim ki?” diye şaşkın bir şekilde sordu Stephanie. “Her şeyi kontrol etmek istiyorsun Layla. İnsanların sana minnettar olmalarını istiyorsun. Sen bir kontrol etme hastasısın.”

“Sen de bu işi beceremeyen bir kontrol hastasısın” dedi Layla, Stephanie’nin arabasının bagajını vurmak yerine yavaşça bastırıp kapatarak. Johnny ve Richard el ele tutuşarak içeri girdiler.

“Bilmiyordum” dedi Stephie. “Eşcinsel! Zavallı Nancy.”

“Yeni anladı” dedi Layla. “Bir süre Nancy ile denedi, çünkü

fazlasıyla bir erkek çocuğa benziyordu ama en nihayet neden olmadığı gibi davransın ki?”

“Her şeyle dalga geçiyorsun” dedi Stephanie, “ben de her seferinde bu tuzağa düşüyorum. Ama disiplin kuruluna çıkmak zorundasın.”

“Neden?” diye sordu Layla.

“Hamish’in yatağına girdiğin, beni üzdüğün, sana ihtiyacı olan bir sürü kız kardeş varken evini eşcinsellerle doldurduğun için.”

“Bir disiplin kurulumuz yok” dedi Layla.

“O zaman ben oluşturunurum” dedi Stephanie. “Bunu söylemek hiç hoşuma gitmiyor ama basın toplantısındaki o adam haklıydı. Bazı kurallarımız olmalı. Senin aramızdan atılmanı istiyorum. Senin kendini feminist diye adlandırmanı engellemek istiyorum. Sen bütün harekete utanç getirdin.”

“Bunun cezası nedir peki?” diye bağırdı Layla elini beline koyup.

Zaman zaman bir çingene karısı gibi davrandığı oluyordu. Oysa son zamanlarda çok incelmış, güçlü ve güzel görünmeye başlamıştı. Stephanie’nin yüzü ise zayıf ve karmaşık duygularla çökmüştü, kendini koruma içgüdüğü hiç yoktu. Bir zamanlar güzel olan yüzü sanki darmadağın olmuştu. Bir kaşı belirgin bir şekilde diğerinden daha yüksek duruyordu. Karikatüristler bunun farkına varmışlardı. Basın, Layla’yı boş ve aptal bir güzel, Stephanie’yi deli bir entelektüel, Nancy’i sıkıcı bir güdük ve Alice’i de bir cadı olarak çiziyordu.

“Neden önemsediyini anlamıyorum” demişti Alice bir kere sinde Nancy’e. “Seni tanıyan insanlar neye benzediğini biliyorlar. Seni hiç bilmeyen insanlar eğer seni olmadığın gibi biri olarak tanıyorlarsa bunun ne önemi var?”

Bu sefer Stephanie, Layla’ya edepsizce bağırdı.

“Tekmeyi yiyeceksin” diye haykırdı. “Düşünebilen her feminist tarafından aforoz edileceksin.”

“Burada düşünebilen tek feminist benim” dedi Layla sakince. “Esas yolunu şaşırırlar diğerleri.”

Homurdanan Stephanie tekrardan gecenin karanlığına doğru arabasını sürdü ancak bu kez hem giyimliydi, hem de yalnızdı.

“Milyonlarca teşekkür Stephie” dedi Layla ardından. “Seni evime davet ettiğim için sakın bana teşekkür etme.”

“Kahretsin” dedi Layla ayaklarını yere vurarak içeri girerken. “Kadınlar!”

Avluyu geçerken Johnny’nin odasından inlemeler yükseldi, Layla başına ne işler açtığını düşündü. Gördüğü kadarıyla insanın evini bekar ve arkadaşı olmayan kiracılara vermesinin avantajları vardı. Geleneklerin sınırlayamadığı seks, bilinmeyen, yabancıları, sokağın güçlerini, kontrol edilemeyen her şeyi birlikte getiriyordu. Yönetim kurulunda olmak için genç, cesur ve güçlü olunmalıydı. Hala öyle olduğunu umut ediyordu. Ve de şanslı. Aynı zamanda umursamaz. Çocukları kum havuzunda oynamaya götürdüğünüzde bir başkası da köpeğini getirebilir ve çocuğunuz köpekten geçen kurtla kör olabilirdi. Gazetede böyle bir haber görmüştü. Çocuk sahibi olmamanın da bazı avantajları olduğunu görüyordu. Başarıya giden yolda kişi yalnızca kendisi için endişelenmeliydi, şartlarını kendisi kontrol etmeliydi, şansın insafına kalmamalıydı. Stephanie’nin çocuklarının en ürkütücü yanı çok itici olmalarıydı. Hoş bu da annelerinin onları bırakmak için yaptığı o büyük fedakarlığı küçük görmek olurdu.

Layla’nın sıkça tanık olduğu bir şey vardı; kadınlar tatlı, güzel ve sevimli çocuklarından kolay kolay vazgeçmiyorlardı. Terk edilenler silik ve garip olanlardı. Tıpkı erkekler tarafından terk edilen kadınların da silik ve garip kadınlar oldukları gibi. Ama bu kural değişmeye başlamıştı. Başarılı olan kadınlar yollarını kendi başlarına bulmaya başlamıştı.

Layla bir uyku ilacı aldı ve ipek ve kadifeden dikilmiş yatak örtüsünün üzerinde uyuya kaldı. Stephanie’nin düz, ince, kişi-

liksiz, kolay yıkanır yatak takımları vardı. Layla, bu kadar uzun bir süre bu kadar kasvetli şeylerin aynı çamaşır makinesinde yıkanmasına sinir olmuştu. Üstelik Stephanie hayatından tamamen çıkıp gitmemişti ki, sadece başka bir çatının altında yaşamaya gitmişti. Şimdi öfkeliydi ama Layla'nın öfkeleri geçici türdendi.

Richard'la ilgili haber Nancy'e ulaşmıştı. Banliyödeki küçük odasında yatağın üzerine uzanmış ağlıyordu. Elinde Brian'dan gelmiş bir mektup vardı. Johnny'nin bir erkek arkadaşı olduğu haberi onu çok sarsmıştı. Alice'in annesi Doreen sabahlığı ve başında bigudileri ile içeri girdi. Nancy üzüntüsünün arasında onun tıpkı bir komedi dizisinden fırlamış gibi görüldüğünü düşündü. Üzüntü insanları aksi yapar. Niye gelmişti ki şimdi? Kendini topladı. İnsanların görünüşleri, aksanları, yaşları, sınıfları alay konusu yapılmamalıydı; bu kadın Alice'i doğurmuştu, çağa önemli bir yetenek armağan etmişti, herhalde kendisine pek garip gelen bu çocuğu cesaretlendirmiş, desteklemiş ve tüm bunları büyük bir yumuşaklıkla yapmıştı. Bunlarla kıyaslanınca bir iki bigudinin ne önemi vardı?

“Nancy!” dedi Doreen, ona hediye aldığı miki fare lambasını yakıp, yatağın kenarına ilişirken. “Ağladığını duydum. Ne oldu? Burada yaşamayı sevmiyor musun? Seni mutlu edemiyor muyuz?”

“Tabii ki seviyorum” dedi Nancy. “Bana karşı çok iyisiniz.”

“Evden mektup gelmiş” dedi Doreen. “Fark ettim. Sorun bu mu?”

Nancy farkına varılmanın ne kadar hoş bir duygu olduğunu düşündü. Kendi annesi çok az fark ederdi. Boşanmış bir ilkokul öğretmeni idi, hep kağıt okur ve Nancy canının sıkıldığını söylediğinde ona, “Git biraz koş gel, kendini iyi hissedersin” derdi.

“Mektup eski erkek arkadaşım Brian’dan” dedi Nancy. “Okul arkadaşım Beverley ile evleneceğini söylemek için yazmış. Onu bıraktığım için pişman olmamı istiyor.”

“Erkekler her zaman kendilerini beğenmişlerdir” dedi Doreen. “Sonsuza kadar kendilerine aşık olunmasını isterler.”

“Ama onu bıraktığım için gönlümün bir kısmı gerçekten de pişman” dedi Nancy. “Belki de çok ince eleyip sık dokudum. Belki de hatalı davrandım. Şimdi de Beverley onunla evleniyor!” Beverley ile aralarında hep bir rekabet olmuştu. Bu, hayatında kendini en güçsüz hissettiği andı. Duygularını belli etmeyen, vurduymaz, güvenilir, soğuk, yakışıklı Brian. Ne kadar gençti. Ona değişmesi ve gelişmesi için hiç şans vermemişti. Sinir bozucuydu ama öyle olmayan kim vardı ki? Belki de değişirdi.

“Hep makul olan taraf olmaktan bıktım” diye sızlandı. “Aslında rüküş ve huysuz bir kadın değilim. İnsanların beni gördükleri imajdan nefret ediyorum. Herkesin yatağını paylaşacak bir eşi var, ben hariç. O zaman Brian’la evlenmeliydim.”

“Bak şekerim” dedi Doreen, “herkes yanlış yapar. Sen benim hayattaki en büyük idealimin yaşlı bir güvercin delisiyle evlenmek mi olduğunu sanıyorsun? Ama işler böyle gelişti.”

Nancy biraz daha ağladı.

“Şimdi ne oldu?” diye sordu Doreen.

“Pabuçlarım su alıyor” dedi Nancy. “Tabanında bir delik var ve yeni ayakkabı alacak kadar param yok.”

“Sen buna dert mi diyorsun?” diye sordu Doreen. “Alice bana asla bir torun vermeyecek. Feminizm konusunda haklı, tabii ki haklı, ama kendi ailesinde neler olup bittiği umurunda bile değil. Kardeşliğin canı cehenneme.”

“Kardeşliğin canı cehenneme” dedi Nancy. Doreen bigudileri çıkardı ve onlarla Nancy’nin saçlarını sarmaya başladı.

O andan sonra Nancy hep kıvırcık saçlı olmaya özen gösterdi ve karikatüristler saçıyla uğraşmayı bıraktılar, ama bur-

nunu daha kocaman çizmeye başladılar. İnsan denemekten vazgeçmemelidir.

Üç hafta sonra Layla, Medusa Danışma Kurulunu evinde toplamıştı. Kendisini dışarlarsa neler olabileceğini Johnny'nin göstermesini istemişti. Olağanüstü misafirperver davranacaktı. Kahve servisi yapacak ama o zamanlar pek moda olan ananas ve peynir ikramı yerine küçük tuzlular ve çikolataya batırılmış çilek sunacaktı.

Her yaştan ve sınıftan kadınlar yavaş yavaş gelmeye başladılar. Hiçbirinde ne şapka, ne oje, ne de makyaj vardı. İçlerinde yalnızca Layla'da etek, topuklu pabuç, rimel ve ruj vardı. Bunlardan üçünün de olduğu kimseler ayıplanıyordu, gösteriş yapmak çirkindi.

Nancy mutfakta Johnny ile birlikte mantarlı ve biberli harcı küçük böreklerle dolduruyordu. Krema yapılmış sarımsaklı avakado da vardı, ama öyle sarımsaklıydı ki onu sona bırakmışlardı.

“Layla aklını kaçırmış” dedi Nancy. “Bu harç hem çok acı, hem de fazla değişik! Hiç kimse beğenmeyecek.” Ama kendisi kaşığı yalayıp duruyordu. Kalabalıklara ne servis yapılacağını bilirdi. Sofralı yemek davetinde domates çorbası, fırında tavuk, patates ve bezelye, ardından da dondurma; çay saati için sandviç, ayakta ağırlanan misafirler için ananas ve peynir hiçbir zaman insanı utandırmazdı. Hiçbir zaman utandırmayacak şeyler yapma kuralını hemen her şeye uyguladığını anlatmaya başlıyordu; giyim, saç, yemek. İşte bu yüzden de hayatı olduğu yerde sayıyordu. Diğer kadınlar ne kadar çok şey deniyorlardı. Layla'nın Daffy tarafından Hamish'in yatağında yakalanması inanılmazdı ama buna Stephanie'den başka kızan olmamıştı. Johnny en başından onun -Stephanie'ye ait olması nedeniyle Hamsih'in dükkanından alınmış antika pirinç bir yatak olduğunu anlamıştı, kızmak Stephanie'nin en doğal hakkıydı.

“Neden bu konuda senden anlayış bekliyorum ki?” diye söylendi Nancy. “Sen eşcinselsin.”

“Öyle söyleme” dedi Johnny telaşla. “Hapse atılıyım. Richard reşit değil. Herkes bilmiyor değil mi?”

“Tabii ki biliyor” dedi Nancy, sinir olmuştu. “Herkes kendin söylüyorsun.”

“Aman Tanrım” dedi Johnny, dondu kaldı. Richard gelip onun işine kaldığı yerden devam etti.

“Bundan daha fazlasına ihtiyaç olacak” dedi Richard. “Örgü örmek kızların karnını acıktırır.”

“Örgü örmek mi?” diye sordu Nancy.

“Giyotinin çevresinde” dedi Richard, “yaptıkları bu, Layla’nın kafasını kesmeyi planlıyorlar.”

“Onu mahvetmek için toplanmadılar ki” dedi Nancy. “Feminist hareket için temel kurallar koymak için toplandılar.”

“Seksten nefret eden ve bunu kendi özellikleri haline getiren bir sürü kadın. Ama onları aç bırakamayız.” Mantarlı harcın tadına baktı ve yüzünü buruşturdu.

“Biraz acı değil mi?” diye sordu ama biraz daha aldı. “Kişisel olarak Medusa’nın Layla’yı atmasını umut ediyorum. O zaman koridordaki bütün kutular da buradan gider. Siz kadınlar gerçekten kaçıksınız.” Johnny’nin poposunu çimdikledi, o da şaşırıp küçük bir çığlık attı.

“Bu seni hayata döndürür diye düşündüm” dedi Richard çapkınca.

Nancy içinde bulunduğu ruh haline karşın onları böyle mutlu görünce sevindi. İkisinin arkadaşlığı tek birinin nevroitik sevgisinden çok daha iyiydi. Kendini daha iyi hissetti. Mantarlı harçtan biraz daha yediler.

Layla çevresinde yarım daire oluşturmuş kadınların karşısına oturdu ve onların suçlamalarını sessizce dinledi.

“Başka?” diye sordu suçlama bombardımanı biraz yavaşladığında. “Ne? Başka bir şey yok mu? Bazılarınız beni sevmiyor, bazılarınız küfürlü konuşmamdan hoşlanmıyor, bazılarınız hakkınızı yediğimden, sizi dinlemediğimden, Medusa’yı istediğim yöne sürüklediğimden yakınıyor. Belki de öyledir ama ben böyleyim. İnsanları karakterlerinden ötürü yargılayamazsınız. Ne yapalım yani bir adamın yatağında yakalandıysam. Bu ne zamandan beri bir suç oldu? Eğer, hem bir erkekle cinsel ilişkide bulunup, hem de feminist olamazsanız bu pek küçük çaplı bir hareket olacak demektir. Erkeklerden nefret etmek, seksten kaçınmak, kadın erkek ayrımcılığı, başlangıçtaki özgün amacımız değildi.”

“Biz özellikle tek bir adamdan söz ediyoruz” dedi Stephanie. “Herhangi bir adamdan değil. Hamish. Eski kocam.”

“Allahın cezası eski kocana ne olmuş yani?” dedi Layla. “Sen onu terk ettin. Bir koca olarak beş para etmez ama bir aşık olarak hiç de fena değil.”

“Daffy’nin erkeği” dedi Stephanie. “Kadınlar, erkeklere cinsel hizmet vermek için birbirleriyle rekabet etmemelidir. Kendilerine kötülük yapıyorlar. Erkek cinsinin hepimiz için bir tehlike olduğunu anlayarak birleşmeliyiz. İşte erkekler kadınları böyle kontrol altına alıyorlar.”

“Kendine bir bak Layla!” dedi bir başkası. “Neler giymişsin! Topuklu pabuç, etek, ruj! Kendini bir seks objesi haline getirmeye kararlısın.”

“Eğer kadınlar kendilerini seks objelerine dönüştürmezse” dedi Layla, “o zaman insan neslinin devamı çok güçleşecektir. Bunun nasıl yapılmasını bekliyorsunuz?”

Birisi tüm erkeklerin içinde bir tecavüzcü yattığını anlatırken Johnny ve Richard ikram tabaklarını dolaştırarak kendilerini eğlendiriyorlardı. Dudaklar şaplatıldı, ama insanların kemiklerine işlemiş olan nezaket duygusu tükürmeyi önledi.

“Bu kadınlar toplantısında erkeklerin ne işi var?” dedi bir başkası. “Ne yapmaya çalışıyorsun Layla?”

“Erkeklerle kontrolün kimin elinde olduğunu gösteriyorum” dedi Layla. “Yani, bizim. Bırakın erkekler kahve ve yiyecek servisini yapsınlar. Bundan hoşlanacağınızı sanmıştım.”

“Özür dilerim ama Richard ve Johnny eşcinsel ve bu da erkekten sayılmaz değil mi?” diye terslendi Stephanie.

“Ay, teşekkürler!” dedi Richard. “Sana pipimi göstermemi ister misin?”

“Ve yalnızca etek değil eteğimin altına da dantelli don giyiyorum” dedi Layla. Ayağa kalkıp sözlerini ispatladı. “Ve eğer Johnny ve Richard erkekten sayılmıyorlarsa o zaman bu toplantıya katılmamaları için bir neden yok.”

Genel kaniya göre, toplantı yatıştıktan sonra kazanan Layla olmuştu. Layla onlara bu toplantının amacının kendisinin bir feminist olarak değil, ama bir insan olarak yargılanması olduğunu göstermişti. Önemli olan onun cinsel hayatı değil ama Medusa’ydı. Sahip olduğu güç, başkalarının yapamadıklarını yapabilmesi bazılarını rahatsız etmişti. Ticari konularda süratle etkin kararlar alabiliyordu, neyin satabileceğini görebiliyordu ve erkek dünyası ile iletişim kurabiliyordu.

“Stephie sıkıcı sosyolojik araştırmalarını yayınlatabilmek için serbest kalmak istiyor” dedi Layla. “Ve durdurulmaya gelemiyor, bu onun en büyük sorunu. Bunun benim antika bir pirinç yatakta bir zamanlar onun olan antika kocasıyla birlikte olmamla bir ilgisi yok. Daffy’nin başına gelenlerin hepsini hakkettiğini biliyoruz feminist olarak değil insan olarak. Ben yolumda bildiğim gibi devam edeceğim, çünkü Medusa’nın yaşamasını istiyorum ve bensiz bu mümkün değil. Medusa’nın yıllar geçtikçe acınacak bir zavallı olmasını ya da yalnızca sızıldanan Marksist-Leninist broşürler basan bir yayınevi olmasını mı istiyorsunuz?

Eğer ben Medusa'yı idare etmezsem gittiği yol öyle gözüküyor. Medusa'yı çalışır vaziyette tutabilmek için benim işleri sıkı tutmam gerekiyor. İçinizden sizler de bunu biliyorsunuz. On yıl sonra fikirleriniz durulduğunda çevrenizden deli kadınlar olarak değil, ama politikacılar olarak saygı göreceksiniz. O zaman erkeklerin ilgisini şimdiki kadar çekemeyeceğim, siz de bundan memnun olursunuz herhalde. Medusa, kadınların kadınlar için yarattığı parıltılı, harikulade ve karlı bir şey olacak ve küçük kızlar kendilerine güvenerek büyüyecekler. Medusa'nın uzun vadedeki çıkarı için bana güvenin, ben bu iş için en iyi kişiyim."

Ne şansları vardı ki? Stephie'nin dışlama teklifi bir kenara atıldı. En nihayet Alice konuştu.

"Bu, erkek devrimlerinin kaderidir" dedi Alice, "hizipleşmek ve ayrılmak. Ondan sonra her hizip bir diğerini yok ederken ortak düşmanları gülerек yaptıklarına devam eder. Bu, burada olmamalı. Ve bugünkü toplantıdan anladığıma göre olmayacak da."

"Pekala" diye kabullendi Stephanie. "Layla düşmanımız değil ama erkeklerin düşmanımız olduğunu unutmamalı."

"Kişisel olarak değil, ama erkek gücü olarak evet."

"Size benim düşmanımın kim olduğunu söyleyeyim" dedi Silvester, siyahi ve çok güzel bir kadındı ama dört çocuğunun babası olan erkek arkadaşının vurduğu gözü şişti. "Bu iş şöyle sıralanıyor. Beyaz erkekler, beyaz kadınlar, siyah erkekler ve yerleşik düzen."

"Buna kadınları katamazsın" diye karşı çıktı Stephie ve onaylayan mırıldanmalar duyuldu.

Silvester ayağa kalktı, "Sizlerden bıktım usandım" dedi. "Sizlerden ve rahat hayatlarınızdan, bana davranışınızdan gına geldi. Düşmanımı istediğim şekilde sıralarım. Beyaz kadınlar siyah kadınların hayatı hakkında ne biliyor ki? Sizler orta sınıfa dahil mutlu azınlık orospularsınız. Yaşasın Siyah Feministler!"

Böylece toplantının odak noktası Siyah Feministlerin, ev işleri için istedikleri ücrete doğru kaydı. Çoğu bu lobi konusunda endişeli olduğunu belirtti. Bu, anne olan kadınların kötü işleri yaptıkları nosyonunu oluşturabilir ve kadınların da erkekler gibi bir grup suçluluğu yaşayabileceklerini ima edebilirdi. Beyaz kadınlar siyah kız kardeşlerini kullandıkları için suçlanabilir miydi? Bu doğru değildi. Kurban olan kadınların hepsiydi. Ama protestoları sessizdi. Hiç kimse ırkçılıkla suçlanmak istemezdi. Eğer siyah kadınlar kendilerini geçerli bir alt grup olarak görüyorlarsa, beyaz kadınlar nasıl bunun aksini iddia edebilirlerdi ki? Kurban olma tarihinde siyah kadınlar daima önde olmuşlardı ve yıllar boyunca bu yalnızca artmıştı. Beyaz kadınların, esir pazarı konusu açıldığında hiç şansları yoktu. Irkçılık feminizmden daha önemliydi. Bunun anlamı, ‘ırkçı’ suçlamasının daima ‘cinsel ayrımcı’ suçlamasından daha kötü olduğudur ve bu günümüzde de böyledir.

Toplantıya olan ilgisi dağılan Layla, dertleşmek için mutfığa, Nancy, Richard ve Johnny’nin yanına gitti.

“Bunlar kendilerini ne sanıyor?” dedi öfkeyle. “Engizisyon Mahkemesi mi? Ben bunları dinlemeye mecbur muyum? Evim bir işyeri gibi kullanılıyor, istediklerinde geliyorlar, istediklerinde gidiyorlar, telefon hiç durmadan çalışıyor, benden yerken, uyurken ve nefes alırken hep Medusa’yı düşünmem bekleniyor. Özel hayatım diye bir şey yok. Nancy o kahve bardaklarını sen mi aldın?”

“Evet” dedi Nancy. “Özellikle bu akşam için.”

“Çok korkunçlar” dedi Layla. “Ama içerdekilerden ikisi bunları beğendi. Çirkinlik ve feminizm neden hep el ele gidiyor?”

“Sana söylüyoruz” dedi Johnny. “Kız kurularının arasına düştün.”

Nancy kahve bardaklarını alıp hırsla karşı duvara fırlattı. “Eğer kahve bardaklarını sevmediysen, o zaman gidip kendi beğendiğini almakta serbestsin. Her işi yapan olmaktan bıktım, her zaman kahveyi yapan olmaktan, senin tarafından emredilmekten ve hor görülmekten bıktım Layla. Kahve bardakları konusunda ki hakaretin de bardağı taşıran son damla oldu.”

“Sana hakaret etmiyordum şekerim” dedi Layla. “Bu kadar alingan olma, bu Yeni Zelanda özelliği olsa gerek.”

“Ve kiwi olduğum için benimle sürekli dalga geçilmesinden de.” (Kiwi, Yeni Zelanda’ya özgü uçamayan bir kuş türü. Yeni Zelandalıların maskotu ve aynı zamanda takma adıdır- çn.)

Richard ve Johnny aynı anda “Çünkü o bir kiwi” dediler.

“Kesin sesinizi” diye bağırdı Nancy, sonra sesini alçaltıp, “Maaşıma zam istiyorum Layla, yoksa istifa ederim” dedi.

“Zavallı küçük Nancy” dedi Layla. “Doğru dürüst bir becerisi olmayan ve edebiyattan anlamayan, sırf kendisine güven duyduğumuz için işe aldığımız, Medusa’da çalışarak bir şeyler öğrenmiş olan küçük Nancy’miz maaşına zam yapmamız için bizi tehdit ediyor.”

“Ya zam yaparsınız, ya da giderim” dedi Nancy.

“Aman tamam” dedi Layla arkadaşça. Kendine karşı çıkma cesareti gösterenlere yüzü tutmazdı. “Eminim burada böreğin harcından yiyordunuz, ben de harç yetişmediği için acı biber ekledim, kimse de farkına varmadı. Hala ayakta durabildiğinize şaşmak lazım. Ne diyeceğim Nancy, maaşına zam yerine neden buraya taşınmıyorsun? Benim odamda kira vermeden oturabilirsin. Dükkanın üst katında yaşıyor olmaktan usandım. Benim diyebileceğim bir yer istiyorum. Notting Hill’de küçük güzel bir yer alacağım ve sizleri burada bırakacağım.”

Nancy, durumu tam kavramakta zorluk çekse de teklifin ekonomik avantajını gördü. İşe gitmek hem daha çabuk, hem de daha ucuz olurdu.

“Tamam” dedi Nancy. “Anlaştık. Doreen’e bir ay önceden söylemek zorundayım. Böylece nankörlük etmiş olmam.”

Faraşla süpürgeyi buldu ve yerdeki kırıkları süpürmeye başladı.

Layla hayretle bakakaldı. Toplantı gecenin ilerleyen saatlerine kadar devam etti.

Üç hafta sonra taşınma günü Nancy, Doreen ve Arthur’un yardımıyla eşyalarını küçük Medusa arabasının arkasına koyuyordu. Ve sırf yardımcı olabilmek için Alice bile saklandığı yerden çıkıp gelmişti.

“Rose quartzını unutma sakın” diye şakıdı Alice. “İç huzurun için gerekli.”

Nancy taşınırken bu hazineyi unutmayı tercih ederdi, çünkü bu pembe renkli kristal parçası içini barışla doldurmak yerine ona mutsuzluğunu ve gözyaşlarını hatırlatıyordu. Ama kibar bir şekilde dehşet dolu bir çığlık attı ve koşarak, çıkarken yatağın altına tekmelemiş olduğu kristal parçasını almaya gitti.

“İnsanın hakkını almasını sağlayacak bir kristal var mı?” diye sordu Alice’e. “Eğer varsa bana ondan lazım. Tek becerdiğim Layla’dan parasız ev sağlamak oldu ve sonuçta gene ona mecbur olacağım. Yalnızca maaşıma zam isteseydim Medusa dışındayla bir hayatım olurdu.”

Alice güldü ve öyle bir kristal bulunmadığını, Layla’nın maaşına zam yapmamasının bir gurur meselesi ve Nancy’nin hayatının Medusa olduğunu söyledi. Nancy eğer kaderine karşı savaşırmazsa daha mutlu olabilirdi.

Daffy de taşınıyordu. Hamish oğullarının yanına geri gelmişti. Daffy de yollarını ayırmaya karar vermişti. Hamish ne sadık

olacağına söz veriyor, ne evlenmeye, ne de evi onun üzerine yapmaya yanaşıyordu. Şehir dışında daha önce göz koyduğu yarıntıdan daha iyi bir ev bulmuştu ve Chalcot Crescent'deki evi satmayı düşünüyordu. Bunu yapabilmek için de Daffy'nin evden gitmesi lazımdı. Daffy'den kurtulmanın yolu da geri taşınmaktı. Bunu da başarmıştı. Daffy kilitleri değiştirmeye çalışmış ama o camdan tırmanmıştı.

Şimdi mutlu bir şekilde Daffy'nin eşyalarını toplayıp Stephie'nin arabasına yüklemesine yardım ediyordu.

“Buraya hiçbir şeysiz gelmiştin oysa şimdi ayrılırken yanında benim ve oğullarımın duyduğu minnettarlık var. Sürdüğü kadarıyla iyi bir ilişkimiz oldu. Ve hiç değilse bu evden yanında Stephie'nin götürdüğünden daha fazlasını alıyorsun.”

Hamish hatıra olarak stoklarından bir cam küre çıkarıp verdi; Viktorya devrinden kalma cam kürenin içinde İsviçre'nin Alp dağlarına özgü edelweiss vardı. Daffy çok sevindi.

Stephie, “Hamish tam bir orospu çocuğu” dediğinde Daffy neden öyle olduğunu tam olarak anlayamadı. Taşındığı için yarı üzgün, yarı heyecanlıydı. Hamish'le geçirdiği son bir yıl onu şaşırtmış ve kafasını karıştırmıştı. Ama buna karşın çocukların terbiyesiz ve nankör olduklarını anlamayı başarmıştı. Çocuklar şimdi Stephie'ye ona davrandıklarından daha iyi davranıyorlardı. Layla pirinç yataкта görüldükten sonra Daffy'nin babaları üzerinde etkisini kaybettiğine karar vermişler, böylece ona aldırnamaya başlamışlardı. Her neyse hafta sonlarını anneleri ile geçireceklerdi, ola ki Daffy'e karşı duyguları değişirse nasıl olsa onu orada göreceklerdi.

Stephie, Daffy'i Camden Town'daki dairesine getirdi ve iki kadın arabayı boşaltmaya başladılar. Daffy, Stephie'nin yanına taşınıyordu. Bu da yerinde bir karar gibi görünüyordu. Daffy başka bir yayınevi için çalışarak Stephie'nin istediği kirayı ödebilecekti. Akşamları metinleri daktiloya çekecekti. Bu işte

iyiydi ve düzeltmen olarak yeteneği olduğunu keşfetmişti. Bir başka erkek arkadaş bulmayı umut ediyordu, yeni bir aşk ve yeni bir cinsel ilişkinin heyecanını özlüyordu. Hayatı bitmişken işte şimdi yeniden başlıyordu. Bunlardan Stephanie'ye söz etmemişti. Stephanie yanındayken bir müddet daha, 'bak, Hamish hayatımı nasıl mahvetti' rolünü oynamanın akıllıca olduğunu düşünüyordu. Londra'da kalacak yer bulmak o kadar zordu ki, kalacak yer bulmak için yalan söylemek ve kendini başka türlü tanıtmak gerekliydi. Eğer bu şehirde hala gururlu ve dürüst biri kalmışsa doğrusu takdire şayandı.

Nancy'nin de, Daffy'nin de çok az eşyası vardı. Hayatlarını, insanları ve eşyaları kısa bir dönem için kullanarak devam ettiriyorlardı. Kadınlar gençken mal tutmayı sevip sevmedikleri belli oluyordu; kocalar, çocuklar, tava- tencere, yazlık ev, pırlanta ya da mutfakta Aga. Bazısı bundan hoşlanıyordu, bazısı ise hoşlanmıyordu. Nancy ve Daffy'nin böyle bir merakları yoktu.

Bu özellik Nancy'i rahatsız ediyordu ama Daffy'yi etmiyordu. Daffy geçen mevsimin elbiselerini atıyor ve her zaman ucuz bir şekilde moda ya uygun giyinmeyi başarıyordu. Nancy ise on yıl sonra hiç kimsenin giymediği şeyleri giymekten hiçbir rahatsızlık duymuyordu. Nancy'e 'moda' dersiniz yüzünüze garip garip bakardı. Bu ona göre bir şey değildi.

Layla, Cheyne Walk'taki evden bir kamyonla taşındı. Hamallar piyanoyu, kitapları, antik mobilyaları taşıdılar, mutfaktaki eşyaları, geride yalnızca acil ihtiyaç malzemeleri kalacak şekilde paketlediler. Kamyon doldu. En son paketlenecek on iki tane Venedik camından şampanya kadehi kaldı. Richard onları ikişer ikişer ayakkabı kutularına paketlenmiş olarak dışarı çıkardı.

"Eğer bunlardan biri kırılırsa donunuza kadar dava ederim"

dedi Layla. “Buna sen de dahilsin Richard.” Onun teşekkür ve minnet belirtme şekli buydu. Sıkça yanlış anlaşılıyordu.

“Arkadaşının neden bu kadar terbiyesiz olduğunu anlayamıyorum” dedi Richard duyulacak bir sesle Johnny’e.

“S..... git” dedi Layla. “Tanrıya şükürler olsun artık bu iki yüzlülüğü dinlemek zorunda kalmayacağım.” Onlardan ayrılıyor olmaktan gerçekten üzgündü. Dedikodulara göre gizli sevgilisi ile buluşabilmek için daha gizli- saklı bir yere taşınıyordu, çünkü Cheyne Walk’taki ev bir evden çok kerhaneyle büro arası bir yerdi. Layla yaşlandıkça daha titiz ve daha ıvır zıvıra düşkün olmuş, hatta sanat eserleri bile satın almaya başlamıştı.

Medusa’nın artık bir erkek elemanı vardı; Lennie. Nancy artık her işe koşmayı reddetmiş ve hatta kütüphanelere gidecek malları paketlemeyi, bu işe belini kırmak için girmediğini söyleyerek bile isteye aksatmıştı. Medusa gazeteye ilan vererek bu işleri yapmak için bir erkek eleman aradığını duyurmuştu. Erkeklerin kasları vardı, kadınlar neden bundan yararlanmasındı ki? İşe iki yüz kişi müracaat etti, bunların arasından beş tanesi mülakata alındı. Hepsi de genç, güçlü, yaşları yirmi ila yirmi dört arası, sağlam ve uzun boylu adamlardı. Layla, Stephanie, Nancy ve Alice onlarla görüştüler. Erkeklerle onların kadınlara yaptıklarının aynısını yaparak uzun bir masanın arkasına oturup, onları teker teker sorguladılar. Dört tanesi sıradan, bir tanesi yakışıklıydı.

“Aralarından nasıl seçim yapacağız” diye sordu Stephanie, “Hepsi de hemen hemen aynı?”

Bu öylesine bir soruydu. Ne yapacakları çok açıktı.

“En yakışıklısını seçeceğiz” dedi Layla. Ve böylece Lennie, Medusa’da çalışmaya başladı. Narin ama güçlüydü. Altın rengi bir teni, mavi gözleri vardı ve heteroseksüeldi. Medusa’nın oda-

larında ağır işleri yaparak, kutuları ve dosyaları taşıyarak, sigortaları tamir ederek ve daha önce Nancy'nin yaptığı bütün işleri yaparak dolanıyordu. Nancy muhasebe defterlerine daha çok zaman ayırdığı için bu konuda yaratıcılığı artmış ve yeni projelere hayır demek yerine evet demeye başlamıştı. Medusa büyüdü, kara geçti ve gelişti.

Altın kaslı ve köşeli çeneli Lennie onlara şans getirmişti. Özellikle Stephie'nin gözleri üzerinden ayrılmıyordu ama kendisini Lennie'ye bakarken yakalarsa gözlerini hemen başka tarafa çeviriyordu. Topluluk içinde cinsel ilişkiyi aşağılamıştı, ama bu cinselliği düşünmediği anlamına gelmezdi.

Daffy, Stephie'nin evine taşındıktan bir ay kadar sonra bir sabah banyonun kapısını açıp içerde tıraş olan Lennie'yi görünce çok şaşırmıştı. Lennie ve Stephanie onu uyandırmamak için çok yavaş hareket etmişlerdi.

Birlikte kahvaltı ettiler.

“Bundan Medusa’da söz etme” dedi Stephie, “çok rica ediyorum.”

1976 yılının sisli bir sabahı, Londra'nın kuzeyindeki Golders Green Krematoryumunda küçük bir grup insan dokuz buçuk ayını için toplanmıştı. Çok güzel bir gündü. Güneş sisin arasından süzölmeye başlamış, altın rengi yaprakların üzerinde parıldıyordu, küçük kilisenin tuğla duvarlarında yansıyan güneş ışıkları ruhsuz çakıl taşlı yolları bile pırıl pırıl yapıyordu. İçlerinden pek azı günün bu ilk cenazesinin sunduğu güzellikleri fark edecek durumdaydı. Yalnızca elinde fotoğraf makinesiyle Richard kalabalığın arasında dolaşıyordu. Diğerleri kendi karanlık iç dünyalarındaki suçluluğa ve karmaşaya bakarken o, şekillerin, ışık oyunlarının ve renklerin fotoğraflarını çekiyordu. Birinin intiharı, diğerlerinin mutlu, ölümü unut-

muş ve cesur yaşamlarının altından toprağın kaymasına neden olur. Hayat eleştirilerini savurup durur; onlara karşı kendimizi savunmak bir alışkanlık haline gelir. Eğer biri havlu atar da ‘Tamam, benden bu kadar’ derse o zaman neden çabalayıp durduğumuza hayret ederiz. “Bunun üstesinden nasıl geleceğimi bilemiyorum” diye yazmıştı Nancy annesine. Annesi, “Gene her zamanki gibi mecazla dolu yazmışsın” diye cevaplamakta hiç gecikmemişti. Üzülmeyin, Nancy ve annesi mektup kağıdının üzerinde gerçek hayatta anlaştıklarından çok daha iyi anlaşıyorlardı ve Nancy annesinin düzeltme ve öğretme huyuna artık alışmıştı.

Şimdi Johnny ile yan yana dururken, korteji beklemenin dayanılmaz ağırlığını Richard’ın çektiği fotoğrafların listesini tutarak atlatmıştı. Richard, Alice, Stephie ve Daffy’nin ve Rafe ve Roland’ın ve Medusa danışma kurulunun çoğunun resimlerini çekmişti. Layla henüz gelmemişti ama bekleniyordu. Henüz Hamish de gelmemişti. Veliler, öğretmenler, dükkan sahipleri resim çekmek için gelmişlerdi. Ölen kişi sevilen ve gıpta edilen bir kişiydi; intihar etmiş olması bile insanları ürkütmemişti. Kimin hatası? Kimin hatası?

Cenaze arabası ve kortej geç kalmıştı.

“Bu Allahın belası araba nerede kaldı?” diye sordu Richard. “Işık şimdi çok iyi ama gitmek üzere” Bu günlerde küfürlü konuşmaktan pek hoşlanıyordu.

“Kendi cenazesine geç kaldı” dedi Johnny.

“Bu hiç de komik değil” dedi Richard.

“Sen onu tanımadın bile” dedi Johnny.

“Birisi kendisini öldürdüğü zaman” dedi Nancy “sanki onu tanıyormuşsun hissine kapılırsın. Çünkü kendinden bir parça da teslim olmuştur.”

“Senin sorunun, Nancy” dedi Johnny, “kişiliğinin bunalımlı olması.” Nancy bir karakter grubuna dahil olacak özellikle-

rinin olmasından çok memnun kaldı. Çoğu zaman bir kişiliği olmadığını düşünürdü.

Rafe ve Roland birer sopa bulmuşlar çiçekleri biçiyorlardı. Yüzlerinde asi ve mutsuz bir ifade vardı. Daffy, onları durdurmak için Stephanie'nin yanından ayrıldı.

“Böyle yapmamalısınız” dedi. “Nerede olduğunuzu hatırlayın.”

“Yalnızca aptal bir kilise” dedi Roland.

“Ben Tanrıya inanmıyorum” dedi Rafe.

“Sen çok kötüsün” diye bağırdı Daffy ve Stephie yanlarına geldi. En nihayet onlar kendi çocuklarıydı.

“Onları rahat bırak Daffy” dedi. “Onlar erkek çocuk. Elllerinden başka türlü gelmez. Yıkamak, yok etmek onların yapısında var.”

Bir yıldızçiçeği yere dökülmüş yaprakların arasına düştü ve harikulade renkleri olan kocaman bir hatmi çiçeği havada uçtu.

“Onlara kadınlık hormonu verebilirsin” dedi Daffy, “belki de böylece yapıları değişir. Eminim bundan hoşlanırdın.”

“Bunun hormonlarla alakası yok” dedi Stephie. “Erkek çocukların böyle davranmalarının ve kız çocukların öyle davranmalarının nedeni kültür ve şartlandırma. Toplum erkek çocukları saldırgan olmak için eğitiyor.”

“Ben buna inanmıyorum” dedi Daffy.

“Araştırmalar ispatlıyor ama” dedi Stephie.

“Hamish araştırmaların, onu yapanların ispatlanmasını istedikleri şeyleri ispatladıklarını söylüyor.”

“Hamish’ten alıntı yapıyorsun bakıyorum” dedi Stephie. “Senin kendi fikrin yok mu?”

“Küçük kızlar babaları ile flört eder” dedi Daffy “ve küçük erkek çocuklar çiçekleri kıyımdan geçirir. İşte bu kadar öyle mi?”

“Yalnızca anne babalarının beklentileri doğrultusunda” dedi

Stephie. “Erkek çocukların kötü davranmalarını bekliyorum, onlar da öyle yapıyorlar.”

“Tartışmayalım” dedi Daffy. “Hepimizin morali bozuk.”

“Öyle olmamız için bir sebep göremiyorum” dedi Stephanie. “Zoe bize sırtını döndü. İlk görevinin bir eş ve anne olduğuna karar verdi. Bırak baba ve çocuklar yas tutsun; neden biz üzülemiz?”

“O benim arkadaşımı” dedi Daffy. “Birlikte parka giderdik. Şimdi öldü ve ölümünü en fazla konuşmak istediğim kişi de kendisi. İçimde hiç doldurulamayacak bir boşluk var. Ve ruhunun sakın kalmayacağını biliyorum, bizi hep huzursuz edecek.”

“Bu çok saçma” dedi Stephie ama rahatsız olmuştu.

Rafe çiçeklere vurmaya ara vererek yüksek sesle sordu: “Eğer bu bir intiharsa neden takdis edilmiş toprağa gömülüyor? İntihar edenlerin kilise duvarları dışına gömüldüğünü sanıyordum.”

Roland, “Yalnızca külleri salak. Bedenini gömmek gibi değil ki” dedi.

Daffy, “Lütfen çocuklar” dedi, “terbiyenizi takının. Belki de intihar değil bir kazaydı. Burada olmayı istemediğinizi biliyorum ama o babanızın da arkadaşıydı. Gelmenizi o istedi.”

“Kendi paçasını kurtarmak için” dedi Roland.

“O zaman kendi nerede?” dedi Rafe.

Ve herkesin gözü Layla’yı aradı.

Alice bir meşenin altında eski bir gazeteci lezbiyenle konuşuyordu. Kadının adı Mary idi. Gül bahçesine girmişler ve şimdi de adet olduğu üzere çiçeklendirilmiş arşların altında dolanıyordu. Birbiri ardına dizilmiş, solmuş çiçekli çelenkler toplanmayı bekliyorlardı; kahverengileşmiş yapraklar üzüntü, acı ve öfke duygularını yansıtmak için taşların üzerine bırakılmıştı.

“Kadın gibi giyinen rahipler” dedi Alice. “Ölülerin yakılmasından nefret ediyorum.”

“Sanırım ruhun bir bedenden diğerine geçmesine inanıyorsun” dedi gazeteci Mary. Takım elbise giymiş ve kravat takmıştı. “Hayat çemberi ve bütün o safsata.”

“Başka hiçbir şeyin manası yokmuş gibi geliyor” dedi Alice.

“Mana!” diye söylendi akılcı Mary. “Söyle bana, bir inek, at ya da sakat olarak geri gelmemize kim karar veriyor? Hangisi daha gelişmiş bir hayvan, çamur kurbağası mı, yoksa ağaç kurbağası mı? Bir komite mi var? Yoksa yönetici kararları alan tek bir büyük merci mi var? Söyle bana.”

“Sen içmişsin” dedi Alice.

“Cenazelere tahammül edebilmemin tek yolu bu” dedi Mary. “Acaba neden yaptı bunu?”

“Sanırım bir bunalım geçiriyordu” dedi Alice. Mary gülerek, “Kim geçirmiyor ki?” dedi. Cenaze arabasının burnu gözüküyordu. Melankolik çiçeklere bakmayı bıraktılar ve diğerlerine katılmak üzere ilerlediler.

Chalcot Crescent, Primrose Hill’de çıplak Hamish kolunu bir diğer çıplağın, Layla’nın üzerine attı. Ev satılmıştı, eşyalar toplanmış, taşıyıcıları bekliyordu. Eşyaların ayrılması, paketlenmesi, temizlenmesi bir hayran kız ordusu tarafından yapılmıştı, hiçbirisi tek kuruş bile almamıştı, çünkü o Hamish’ti. Yatak ve şilte kalmıştı. Şimdi daha da yumuşaktı, çünkü kızlardan biri şiltenin üzerine altı çarşaf ve üç battaniye koymanın pratik bir paketleme yolu olduğunu düşünmüştü. Hamish sekiz yastıktan birinin üzerinde yatmakta olan Layla’nın ensesini eliyle bastırarak açtığı oyuğu parmağı ile okşuyordu. Layla bu üst üste yığılmış örtü kalabalığının içindeki yuvada daralmıştı. Daha sade olan çarşaf- lar herhalde Stephanie’nin seçimiydi ama aralarında pembe sa-

ten arşıflar da vardı. Herhalde bunlar Daffı’nın getirdikleriydi. Layla kendini büyülenmiş gibi hissediyordu. Görünür hiçbir yerde saat yoktu. Cenazeye geç kalacağını farkındaydı.

“Gerçekten geç kalmamalıyım” dedi Layla.

“Hangisi daha önemli yaşayanlar mı, ölüler mi?”

“Yaşayanlar”

“Başka kimi seviyorsun?” diye sordu Hamish.

“Seni” dedi Layla ve söylediğı bir an sanki gerçekmiş gibi geldi. Aşk nadiren ardından ağlanmayı hak edecek kadar uygun malzeme bulur.

“Ne istersin?”

“Seni” dedi Layla. Buna şüphe yoktu.

“Bir kadının ait olduğı yer nerededir?” diye ağzını aradı Hamish.

“Bir erkeğın altındadır” dedi Layla. “Şaka yapıyordum. Tek ayağımı kaldırmıştım.”

“Boş ver” dedi Hamish. “Sahip olundukları, kontrol edildikleri ve kapatıldıkları sürece kadınlar hiçbir zaman özgürlüklerine kavuşamayacaklar. Seksi çok fazla seviyorlar.”

Bir kez daha seviştiler, süssüz, detaysız. Bu her ikisi için yeterliydi, zamanın da kısıtlı olduğı düşünülecek olursa.

“Ben bunların hiçbirini ciddiye almıyorum Hamish” dedi Layla. “Aldırdığımı sanmıyorum.”

“Benden uzak durmaya çalışıyorduksan bunu fark edemedim” dedi Hamish, Layla’nın nefesi sıklaştıkça. “Oh, oh, oh de bakayım.”

“Oh, oh, oh” dedi Layla belki de tesadüf eseri, belki de değil.

“Özgürlükten ne haber?” dedi Hamish.

Orgazma ulaşan Layla toparlandı.

“Allahın cezası erkekler” dedi, “cenazeye geç kalacağız.”

Ve Hamish’in altından yuvarlanarak çıplak döşemeye çıktı. Ve giyindi.

Büyük siyah bir Rolls cenaze arabasının ardından kilisenin kapısına geldi. Taşıyıcılar sağlam, deneyimli, ağır hareketleriyle -belki Azrail'e olan saygılarından belki de yaşayan işverenlerine olan saygılarından, kim bilebilir ki?- tabutu beklemekte olan tekerlekli taşıyıcının üzerine yerleştirdiler. Bull, Rolls'tan çıktı. Onu Saffron ve Sampson ile Bull'un ailesi izledi. Zoe'nun ailesinden kimse yoktu. Zoe tek çocukların tek çocuğuydu. Kendisinin iki çocuk doğurmuş olması neredeyse bir lüks gibi görünmüştü. Zoe'nun çocukları Saffron ve Sampson belki de çölde yürüyeceklerdi ama hiç değilse el ele yürüyeceklerdi. Zoe bunu garanti altına almıştı. Cenaze alayının geri kalanı arkadan geldi.

Görevli rahip töreni başlattı. Dinleyenler alışkın oldukları duaları ya da dualardan parçaları işittiler, çünkü mikrofon çalışmıyordu. Tabut, mor kadife perdelerin önündeki beton yükseltinin üzerinde duruyordu. İçindekinin eti soğumuş ve kanı damarlarında donmaya başlamış olmalıydı. Ruh ve kalp olmadan biz neyiz?

Ve rahip konuşmasına devam etti, yarım yamalak dinlenirken.

".....aramızdan ayrılan sevgili kız kardeşimiz Zoe Meadows'un anısına... Bullivant'ın sadık karısı ve Saffron ve Sampson'un annesi....."

".....Zoe hayatını ailesine adanmış ve kendisini tanıyan herkese yardımsever davranmış....."

".....iyi kalpli, cömert, hastalığının yükünü kimseye hissettirmeden taşıyan, depresyonun yol açtığı sorunları metanetle ve neşe içinde..."

"Pardon?" diye atladı Mary. "Orayı bir daha tekrarlar mısınız?" Ama çabucak susturuldu.

“..... yeni dünyanın sunduğu nimetlere sırt çevirerek tanıdığı herkese örnek olmuş böyle bir kadın için ne söylenebilir...”

Tam o anda geç kalmış Hamish ve Layla geldiler; Layla'nın sivri topukları taş yer döşemesinde takırdadı. Herkes dönüp baktı. Zaten hiç kimsenin rahibi dinlediği yoktu. Roland ve Rafe babalarına el salladılar, o da onlara el salladı. Anneleri ellerine vurup aşağı indirdi. Layla ve Hamish çeneleri hoşnutsuzlukla kasılmış Stephie ve Daffy'nin arkasındaki yerlerine geçtiler.

“Onunla artık görüşmediğini söylemiştin” dedi Daffy omzunun üzerinden Layla'ya.

“Allah aşkına Daffy” dedi Layla yüksek sesle. “Cenazedeyiz.”

“Hiçbir şey umurumuzda değil” dedi Stephie ortaya doğru.

“Ama çocuklara büyük haksızlık” dedi Daffy. “Başka bir şey umurumda değil, yalnızca onlar, üstüne üstlük onlarla bir kan bağım bile yok.”

Hamish kendini beğenmiş bir tavırla dikiliyordu. Ne de olsa kadınlar onun için itişiyorlardı. Bunu fark eden kadınlar sustu ve duaya katıldı. Roland ve Rafe diğer aralığa geçtiler. Ya şarkıdan hoşlanmamışlardı, ya da büyüklerden uzaklaşmak istemişlerdi, kim bilir?

“Tüm ümitlerin Tanrısı” diye şarkıya devam etti cenazedekiler;

“Tüm neşenin Tanrısı ~

Bir çocuk saflığıyla güvendiğimiz

Hiçbir şeyin yok edemeyeceği.”

Perde açıldı, tabut o tarafa doğru kaymaya başladı. Daha doğrusu silindirlerin hepsi çalışmadığı için sarsıla sarsıla ittirildi.

“Günah içinde rahme düştük ve günah içinde doğduk” dedi papaz. “Mucize ve İsa Mesih aracılığıyla bize sunduğu bağışlanmadır.”

Tam o anda Richard flaşını çaktı ve papaz alındı. Silindirlerin hepsi birden durdu. Tabut hareketsiz kaldı.

“Akralalara saygı göstermek açısından tabutun alevlere yollandığı bu dakikalarda flaş kullanmak yasaktır” dedi papaz.

Layla yüksek sesle, “Richard, Medusa’nın basacağı bir kitap için çalışıyor” diye seslendi. “Adı Kadınların Zavallı ağları ve proje Stephie’ye ait. Eğer kitap yazıyorsan her şey mubahtır. İnsanları ne kadar huzursuz eder ve kendine ne kadar dikkat çekersen kitabın satma şansı o kadar artar”

Rahibin yanına ıkamak için ona doğru ilerliyordu. Papaz korkuyla yana çekildi ve yerini ona bıraktı.

“Siz bayım” dedi Layla papaza, “kız kardeşimiz Zoe’yi kızmaya yolluyorsunuz. O bundan daha alasına layık. Parlak yıldız Zoe, başı göklerdeki Zoe, devamız uğruna kendini öldüren şehit Zoe.”

Bull ayağa kalkmış, çocuklarını ve akrabalarını kiliseden çıkarıyordu. Ama Saffron arkada kalmış, yavaştan alıyordu.

“Pek tabii” diye bağırdı Layla ardından, “kocası gerçeklerden kaçıyor. Neden Bull, gerçekler dokundu mu?”

“Onu sizler öldürdünüz” dedi Bull. “Sizler ve fikirleriniz. Ona elindekilerden mutlu olmamayı öğrettiniz. Sizler kötü insanlarsınız. Mutluluk düşmanlarsınız. Hiç olmazsa huzur içinde gömölmesine izin veremez miydiniz? Çocuklarımı da üzuyorsunuz.”

“Onları neden getirdin ki zaten?” diye sordu Layla. “Cenazeler ocukların getirileceği yerler değildir.”

Bull ayak direyen Saffron’u kiliseden dışarı iteleyerek çıkartırken, Saffron kapıda durup karşı ıktı, “Ben o kadar da ocuk değilim.”

Ölünün yakınları kiliseden çıkınca Layla şaşkın topluluğa şöyle seslendi:

“Zoe’nin burada toplanmış olan arkadaşları arasından onun ölümü hakkında gerçek ve doğru bir şey söylemek isteyen varmı?”

Ağırbaşlılar, kızgın ve üzüntülü bir şekilde kalkıp ailenin peşinden dışarı çıktılar. Rahip bir kez daha hamle yaptı ama Layla mikrofonun ardındaki yerinden milim kıpırdamadı.

Perde açılmıştı ama tabut kıpırdamadan yerinde duruyordu. Perdenin arkasındaki kapaklardan alevler gözüküyordu. Stephanie mikrofona konuşmak için ilerledi.

“Zoe çok bunalmıştı” dedi Stephanie. “Tabii bunalmıştı, çünkü o Bull Meadows’la evliydi ve onu nasıl terk edeceğini bilemiyordu. Kadınlar çoğu zaman birlikte oldukları erkeği nasıl terk edeceklerini bilemezler. Ya bunu yapacak ekonomik özgürlükleri yoktur, ya da çocuklarına olan görevlerini kendilerine karşı olan görevlerinden daha üstün tutarlar. Onun kendisine olan güvenini hiçe sayan bir kocası vardı ve bu onu yok etti. Zoe aşırı dozda uyku ilacı ve alkol aldı ama zehri hazırlayan ataerkil düzendi, kardeşimiz Zoe değil.”

Daffy’nin sırası.

“Zoe öldü çünkü Medusa onun kitabını geri çevirdi. Layla kitabı beğenmemişti, ama o zaten Zoe’yi de sevmezdi, niye kitabını sevsin ki?”

“Hikaye senin anlattığın gibi değil” dedi Layla. “Biz kitabın yalnızca başlangıç bölümlerini gördük, tamamını görmeyi istedik. Hatta kitabın umut verici olduğunu söyledik.”

“Bull öyle demedi ama” diye müdahale etti Daffy.

“Demez tabii” dedi Layla.

“Bull bana Medusa’dan aldığı bir telefonda sonra Zoe’nin iyi olmadığı için kitabını yaktığını söyledi” dedi Daffy. “Ben Medusa’yı suçluyorum.”

“Hiçbir zaman bilemeyeceğiz” dedi Layla, “ben ataerkil düzeni suçluyorum.”

“Ama Bull ile ben kendim konuştum” dedi Stephanie “ve ona kitabı ne kadar beğendiğimizi söyledim.”

“Bull ile mi konuştun?” dedi afallamış Layla. Bunu ilk kez duyuyordu. “Yani Zoe ile değil?”

“Bir telefon mesajını da iletebilir diye düşündüm” dedi Stephanie safça. Konuşmalar yüksek taş tavanda yankılanmıştı ama hep bir ağızdan konuşmaya başlayınca gürültü korkunç oldu. Ardından sessizlik geldi. İnsanlar kalkmakla kalmamak arasında tereddüt ettiler.

Nihayet Hamish ayağa kalktı. “Hepiniz ona ihanet ettiniz” dedi. “Sizler kötü kız kardeşlersiniz. Bull haklıydı. Onun kafasına bir takım fikirler soktunuz, bunlar onu için için yedi ve öldürdü. Sizden daha güçlü olan dengelerle oynadınız.”

Ve Hamish, Roland ve Rafe’yi omuzlarından tutarak kiliseden dışarı doğru yönlendirdi.

“Burası erkeklere göre bir yer değil” dedi Hamish oğullarına. “Bu kadınların hepsi canı. Hadi buradan gidelim.”

Daffy çocuklara kalmalarını söyledi. Stephanie gitmelerini söyledi. Hamish onları omuzlarından yakalamıştı. Gittiler.

Rahip mikrofona yaklaşmayı başardı.

“Lütfen!” dedi. “Burası bir kilise, kadınların özgürlük toplantısında değiliz.”

“Söylemesen anlayamayacaktım” dedi Layla.

“Düşüncesizce davranıyorsunuz” diye karşı çıktı rahip. “Sırada bekleyen bir başka cenaze var.”

Doğru söylüyordu. Hamish ve çocuklar dışarıda üzücü işlerini bitirmek için sabırsızca bekleyen zengin ve ciddi bir alay insanın içinden geçmek için yol açmak zorunda kalmışlardı.

“Şöyle ya da böyle” dedi rahip, “bedeni yakmak zorundayız. Ben bunun ağırbaşlı bir tavırla yapılması gerektiğine inanıyorum.”

Org çalan görevliye müziğe başlaması için işaret etti ve silindirlerin çalıştırılması için umutla bir başka görevli arandı. Nancy cenaze marşı eşliğinde mikrofona doğru konuştu.

“Zoe öldü, çünkü o kurtulamayacağı bağlarla bağlanmıştı.

Çocuklarından ayrılmadan kocasını nasıl terk edebilirdi ki? Parası yoktu. Duygusal bağlar yeterince kötüdür ama çocukları olan ve parası olmayan bir kadının durumu daha da kötüdür. Diploması vardı ama kim ona iş verirdi ki? İşe gittiği zaman çocuklara kim bakardı? Devlet yuvaları var, ama oralardaki soluk benizli mutsuz çocukların haline bir bakın. Neden her şey bu kadar yavaş değişiyor? Neden kadınlar başkaları yaşasın diye kendi hayatlarından vazgeçmek zorunda kalmaya devam ediyorlar? İşte Zoe'nin yaptığı buydu, ta ki bir gün kendi hayatına kendisi için son verene kadar. Bazen hepimizin gerçek değişimi görmeden ölüp gideceğimize inanıyorum. Özür dilerim. Çok üzgünüm.” Yerine oturdu ve ağlamaya başladı.

“Hepimiz üzgünüz” dedi Layla. “Johnny senin sıran.”

“Ne, benim mi? Yalnızca zavallı bir erkek? Ama anladığım kadarıyla Zoe akıllı, güzel, neşeli ve kadındı ve sonu böyle olmamalıydı. Bu, siz kadınların çözümlemesi gereken bir sorun. Bizim yeterince derdimiz var.”

“Lütfettin Johnny, teşekkürler” dedi Layla.

“Bizi desteklediğiniz için çok şanslıyız. Minnettarlığımızın bir ifadesi olarak sana Medusa’dan bir hisse vereceğiz, bir tane de arkadaşın Richard’a. Alice?”

Alice küçük sesiyle konuştu. Org çalan görevli pes etti. Tabut hala oradaydı. Önemli birisi kilisenin kapısını çalıyordu.

“Zoe öldü çünkü o zayıftı” dedi Alice. “Ancak kadınlar zayıf olabilir. O, cinsinin özelliği yüzünden ve kadın özelliklerinin toplumda hak ettiği yeri almasının engellenmesinden dolayı öldü. O da herkes kadar dünyayı kurtarmak istiyordu ama bir şey yapamaz durumdaydı. Erkekler bizi her yerde bölüp güçsüz bırakıyorlar. O, hiçbir kadının yapmaması gereken bir seçim yapmaya zorlandı. Zoe için yas tutuyoruz. Zoe için öfkeliyiz. Ve öfkemiz dünyayı sarsmalı, tıpkı onun, kocasının yaptığını anladığında yaptığı gibi.”

Tabut sallandı ve ilerlemeye başladı. Daha önce kimsenin fark etmediği güzel bir kız arka sırada ayağa kalktı ve şöyle dedi, “Benim adım Janice. Neden söz ettiğinizi bilmiyorum. Benim Bull ile ilişkim vardı ve Zoe bunu öğrendi, şimdi ben de ölmek istiyorum. Yaptığının kitap yazmakla, eş ya da anne olmakla bir ilgisi yoktu. Zoe de herkes gibi kırık bir kalp yüzünden öldü. Neden onu bir şehit yapmaya çalışıyorsunuz? Neden huzur içinde yatmasına izin vermiyorsunuz?”

Janice kiliseden dışarı yürürken etkili bir çıkış için elinden geleni yaptı. Ama kapının önünde birikmiş kalabalık onun gayretini boşa çıkardı. Tabut perdenin arkasında yok olmuştu. Kili-se görevlisi orgda Bach çalmaya başladı. Layla rahibe kibarca gülümsedi ve “Nezaketiniz için teşekkür ederim” dedi. Sonra hala dinleyenlere dönüp, “İsteyenler Thames üzerindeki Medusa’da bize katılabilirler.” Bununla Cheyne Walk’daki evi kastetmişti, orası parti vermek için hala ideal bir yerdi.

Bölüm III

Saffron'un Arayışı

Pekala, yıl 1983. Medusa'nın işleri fevkalade. Kadınlar kendilerinin deyişle seslerini, tarihlerini ve edebiyatlarını buldular. Cinsel ayrımcılık kavramı tıpkı on yıl önce ırkçılık kavramında olduğu gibi artık dile yerleşmişti. Bu, kişilerin daha insafli davrandığı anlamına gelmiyordu, ama hiç değilse şimdi silik soluk da olsa hangi davranışın iyi, hangi davranışın kötü olduğu hakkında bir fikir oluşmuştu. Dünya henüz dişi değildi, cins değişimi henüz bilinmiyordu. Erkek hala Tanrıydı, Doğa Ana tarafından henüz tahtından indirilmemişti ama yola çıkmıştık artık, iyi ya da kötü.

Saffron on beş yaşına gelmişti. Babası vardı ama annesi yoktu. Babası çok içki içiyordu. Belsize Park'taki aynı evde yaşıyorlardı, annesinin intihar ettiği evde. Yukarı kattaki misafir odası artık Sampson'un odasıydı. Sampson on yaşındaydı. Saffron onun kendi sorumluluğu altında olduğuna inanıyordu. Kararlı ve zeki bir genç kızdı; annesi gibi soluk bir ortaçağ güzel-

liđi ve babası gibi sinirli bir enerjisi vardı. Okulunda modern bir eđitim alıyordu. Bunun anlamı çok dűşűnmeyi, çok hissetmeyi ve fazla Őey bilmemeyi űđrenmesiydi; bu da fena sayılmazdı.

Daha varlıklı ailelerin çocukları ailelerinin liberal prensipleri uğruna harcanıyorlardı. İŐçilerle kaynaŐın, lűmpen hamuru yumuŐatın. EŐitliđe yol verin, ayrıcalıklarınızı,  am mobilyalarınızla ve Elizabeth David yemek kitaplarınızla evde bırakın, hepimiz bir olalım. Bu  ocuklar yeni dűnyaya doğru uzatılmıŐ yabancı atmosferden űrnekler alması beklenen űncűler gibiydiler; uzantıların ucundaki kırılğan yaratıklar. Hırpalanıyorlardı, lűmpen, onlar tarafından hor gűrűldűđűne inanıyordu, sebepsiz de değil tabii. Ama avakado yiyenlerin, New Society okuyanların çocukları asaleti anlıyorlardı. Bir sosyal adalet anlayıŐları vardı.  abucak sessizleŐiyorlar ve seçkin aksanlarını kaybediyorlardı. Őikayet etmiyorlardı. Her nasılsa Saffron baŐkaları tarafından hırpalanmıyordu, kimsenin bunu yapmaya cesareti yoktu. Bıçak gibi keskin bakıŐları vardı.

Annesinin yazdıđı kitabın bir kopyası űst kattaki misafir odasında, Őimdi Sampson'un olan odadaki yatađın altında duruyordu. Saffron bundan haberdardı ama űnemsemiyordu. İnsan on beŐ yaŐındayken neyin űnemli, neyin űnemsiz olduđu henűz belli deđildir. Sampson da bavulun içinde ne olduđunu merak etmiyordu. Bavul ona 'annenindi' diye açıklanmıŐtı ve hiç açılmaması, araŐtırılmaması gereken bir Őey olarak orada duruyordu; gűven veren silik bir eŐya olarak.

Bir perŐembe gűnűydű, okul  ıkıŐıydı. Caddeyi gűrűltű ve hareket doldurmuŐtu. Öđrenciler, kız ve erkek, beyaz ve siyah, fakir ve zengin karıŐıktı. Yűkseklere olanlarla aŐađıda umutsuz olanların çocukları bir sosyal deney için bir araya konulmuŐtu. Henűz ulusal bir ders programı yoktu, űdev yoktu. Geçmek isti-

yorsanız ara sıra çok sıkı çalışmanızı gerektiren sınavlar vardı, yoksa hayatınız tamamen size aitti. Kimse öğretmenlere sizin başarısızlıklarınız için kızmıyor ya da onları cezalandırmıyordu. Bu geçici azap dönemi sona erince iş bulamamak diye bir şey söz konusu değildi. Soluduğunuz hava, içtiğiniz su, bindiğiniz otobüs sizin sosyal hakkınızdı. Kimse şartların değişmekte olduğunun, piyasa güçlerinin kontrolü ele geçirdiğinin ve enflasyonun aşağıda tutmanın tek yolunun işsizliği desteklemekten geçtiği fikrinin yayılmakta olduğunun farkında değildi. Bazılarının rahat yaşaması için bazılarının yok olması gerekiyordu ve toplum bunu gerçekleştirmeye hazırdı. Bu, saflığın çağıydı, bir çiçek soğuyan rüzgarda yavaş yavaş kuruyordu.

Saffron arkadaşlarından ayrıldı ve hızlı hızlı Belsize Park'taki evine gitmek için yokuş yukarı yürüyeceğine Camden Town'daki radikal bir kitapçı olan Compendium Books'a doğru yürüdü. Kitapçının vitrinine bakmayı seviyordu, vitrinde sergilenen global korku ve umutları seyretmekten hoşlanıyordu. Nükleer Tehlike, Marx, Trotsky, Anarşizm, Huzura Giden Budist Yol. Wimmin diye etiketlenmiş büyük bir bölüm vardı. Atakilliğin yapısı, siyah kadınların savaşı, erkeklerin tecavüze ve yağmaya yatkınlığı... Büyük bir bölüm de Medusa kitaplarına ayrılmıştı. Bunlar diğerlerinden farklı bir biçimde daha parlak ve daha güzeldiler. Ne ensest, ne de çocuk tacizi hakkında bir kitap vardı henüz.

İşte şurada klasik ve modern romanlar, pop sosyoloji, kendini geliştirme kitapları; hormonlarınızı, duygularınızı, kayıplarınızı kontrol altına alma yöntemleri. Aşık olmamanın yolları. Çocuklarınız tarafından yönetilmemenin yolları. Kendini iyi hissetme yolları. Ve tabii ki dergiler; piyasaya bir çıkıp bir yok olmaları, çıkıp batmaları, kullanıp atılmaları yüzünden erkeklere kadınlardan daha çok yakışıyordu.

Saffron ilk kez yalnızca vitrine bakmak yerine içeri girdi. Sa-

tıcı kırk yaşlarında bir kadındı; üzerinde komando kıyafeti vardı, büyük bir olasılıkla caddenin sonundaki askeri giysiler satan Lawrence Corner adlı dükkandan alınmıştı. Sade fakat hoş bir kadındı. Saffron dergileri karıştırmaya başladı. Sayfaları süratle ama dikkatle açıyordu. Bu müşteri diye düşündü satıcı büyük bir olasılıkla para harcamayacak ama hiç değilse zarar vermeyecek. Saffron, Stephie ve Madge'in yönettiği Menstra'ya bakıyordu. Stephanie, Madge'in ısrarları sonucunda artık sürekli Medusa'da değildi ama yönetim kurulunda hala çalışıyor ve şirketin yüzde on dokuzu olan derginin yönetimini paylaşıyordu. Buna Layla'nın yönetimdeki becerisi neden olmuştu, Stephanie sonunda pes etmişti.

Saffron, Menstra'yı yerine koydu ve Medusa bölümüne dönüp eline bir Edith Warton romanı aldı, okumaya başladı. Önce bir ayağının üzerinde sonra diğerinin üzerinde.

"Aslında okumak için almak gerekir" dedi satıcı sonunda. Kibarca konuşmuştu.

"Hiç param yok" dedi Saffron. "Kitaplar bedava olmalıydı." Terbiyesiz olmaktan ziyade arzuluymdu.

"İşte maaşım gene gitti" dedi satıcı. "Bir düşün. Para sorun olmasaydı dünya ne güzel olurdu. Kaç paran var?"

Saffron elini cebine daldırdı ve birkaç bozuk para çıkardı.

"Bu yeterli" dedi satıcı. "Gerisini ben tamamlarım. Aç kasa böylece tatmin olur."

Saffron'un uzattığı parayı aldı ve kitabı verdi. Saffron kitabın kenarına baktı.

"Annem bir zamanlar Medusa için neredeyse bir kitap yazmıştı"

"Neden neredeyse?" diye sordu satıcı.

"Öldü" dedi Saffron ve kapıya doğru gitti. Sonra arkasını döndü.

"Şu Menstra dergisi. Kadınlar gerçekten öyle bir şey yapıyorlar mı? Yani kahve ibriği ile kendilerini hamile bırakıyorlar mı?"

“Bilmiyorum” dedi satıcı. “Öyle diyorlar.”

“Böğk” dedi Saffron. “Erkeklerden gerçekten nefret ediyor olmaları.”

Ve Saffron dükkandan çıkıp yokuş yukarı döndü, eski demir-yolunun yanındaki yüksek kararmış duvarın yanından ve eskiden Camden Town’dan trenleri atlarla çeken mekanizmanın olduğu Round House’un yalnızlığının kenarından yürüdü. Yıllar boyunca herkes burası için elinden geleni yapmıştı; hevesli bir grup tiyatroya dönüştürmeye çalışmış, bir diğeri spor merkezine, alışveriş merkezine ve Siyah Sanatları merkezine, ama hiçbiri başaramamıştı. Tuğlaların kederi hevesleri yutuyordu. Belki de atlar güneşsiz binada azap çekmişti, ya da sahipleri, burayı inşa edenler. Duvarın dışında şimdi Saffron’un yürümekte olduğu yol koca ülkede polis gözetimi altına alınan ilk yol olmuştu. Yol zamanın zenginlerini kırlarda hoş vakit geçirmek için Mayfair’den Hampstead Heath’e götürmüştü ama haydut korkusu da vardı. Bu haydutların çocukları şimdi Londra’nın altıncı en büyük turist çeken bölgesi olan Dingwall’s Market’de yerleşmişlerdi. Eğer Saffron diğer yana yürümüş olsaydı ikinci el tezgahlarında ucuz giyim eşyası arayan Stephie’nin Roland ve Rafe’sine rastlayacaktı.

Saffron, Belsize Park’a doğru yokuş yukarı yürürken okumaya devam etti. Burada hava daha temiz, daha ferahtı ve işte eve gelmişti. Sampson kapıda oturuyordu. Onun da elinde bir kitap vardı: Yüzüklerin Efendisi. O da Saffron gibi bir okuyucuydu, annesi nasıl yazmak için doğduysa o da okumak için doğmuştu. Tek fark anneleri zayıflık gösterip pes etmişti. Okumak daha kolaydı; başka insanların zihinlerindeki, kendinizinkileri değil.

“Kapıda kaldım” dedi Sampson kitabı kapatırken.

“Babam evde yok mu?” diye sordu Saffron. “Evde olması lazım. Benim de anahtarım yok.”

“Zili çaldım, çaldım” dedi Sampson, “sonra kapıyı yumrukladım ama kimse açmadı. Belki de uyuyordur.”

“Herhalde” dedi Saffron ve alışkanlıkla eğildi, Sampson sırtına tırmandı yukarıdaki cama erişti. İçeri atlayınca Saffron’a kapıyı açtı.

Saffron içeri girdi ama kitabını basamakta unuttu, doğu rüzgarı sayfaları çeviriyordu...

Saffron, Bull’u mutfakta buldu. Adam gerçekten de uyuyordu, sızmıştı. Yanında yarısı boş bir viski şişesi vardı. Karısının kitabını beceriksizce yaktığı aynı Pither mutfaktaydı. Sönmişti. Oda soğumaya başlamıştı.

“Baba” dedi Saffron, kırıntıları toplar, çay için su ısıtır, sobanın metal tepsisini külleri ve yarı yanmış kömürleri ayırmak için sürerken. Toz bulutu havalandı, yatışana kadar çayı yaptı, fincanları çıkardı. Bu kız sıralamayı biliyordu. Herkesin yaptığını yarı zamanda yapacak yeteneğe sahipti. Yeniden sobaya döndü: Çıralar tepsiye, tepsi içeriye, çıraları yak, tepsiyi yavaşça çek, kömürler düşsün, kapağı aç içeri mümkün olduğunca çok hava girsin. Rüzgar doğudan esiyordu, mutlaka yanar. Bu arada çay demlendi, babasının eline bir fincan tutuşturdu ve Sampson için ton balıklı sandviç yapmaya başladı.

Yukarıdaki odaya doğru bağırdı.

“Yukarda kal ve ödevini yap, Sam, ben sana yemeğini getiririm.” Bağırması aynı zamanda babasının uyanmasını da sağladı.

“Gene seni utandırdım” dedi Bull, ağlamış ve sarhoş bir halde. Bir mimarlar firması için çalışıyordu; projelerin neden yürümeyeceğini ortaya çıkarıp anlatan oydu, gerçekçi teknik adam, hayal edenlerin arasında hiçbir zaman onlardan biri olarak kabul görmeyen realist. Zoe öldüğünden beri çok içiyordu. Aynı kaderden kendini nasıl koruyacağını düşünerek, ölümü ertelemeye çalışarak çocuklarını büyütüyordu.

Eğer dikkat etmezseniz intihar aile içinde devam eder. İntihar hem bulaşıcı, hem de kalıtsal eğilim gösterir. Herkes bilir, herkes inkar eder. Artık herkes Zoe'nin kazara aşırı doz aldığı için öldüğüne inanmak istiyordu. Kazara otuz beş tane hap almış ve dikkatsizlik ederek bunları cinle yutmuştu.

Bull o zamandan beri viski içiyordu, bazen de votka. Ailesinden ve arkadaşlarından hiç kimse kendini öldürmemeliydi. Eğer çok gerekliyse kazara ölüm taklidi yapabilirlerdi. Ama kaza gerçekten inandırıcı olmalıydı. Yoksa ailenin temeli yalanlara dayanırdı ve sıradan bir tekme her şeyi yıkıp geçirdi.

“Evet, bizi utandırdın” dedi Saffron ciddiyle. “Sam ben gelene kadar kapıda kalmış.”

“Neden anahtarını almamış?” Suçlamalara suçlamayla karşılık vermek onun uzmanlığıydı.

“Çünkü senin babalık yapıp onu içeri almana ihtiyacı var” dedi Saffron.

“Tıpkı annen gibisin” dedi, “gereğinden fazla akıllı” ama gü-lümsedi ve kızın içine büyük bir rahatlık çöktü. Onu daha önce hiç annesi ile kıyaslamamıştı, Zoe'nin adı aralarında hemen hiç geçmemişti. Belki de işler iyiye gidiyordu. Saffron evi düzene koymanın zamanının geldiğini düşündü ve süratle uygulamaya geçti.

Sampson'un odasına çıkıp ton balıklı sandviçleri götürdü. Kardeşini yatağına yatmış tavanı seyrederken buldu.

“Gene kendini mutsuz mu hissediyorsun?” diye sordu.

“Evet” dedi Sampson ve onun edasını taklit ederek sordu, “Annemiz intihar mı etti?”

“Sanırım” dedi Saffron.

“Benden beş yaş daha büyüksün” dedi Sampson. “Bilmen gerekir. Orada değil miydin?”

“Hayır” dedi Saffron. “Kahvaltıya gelmedi. Seni yuvaya götürdüm ve okula gittim. Eve dönmem gerekmiyordu. Okuldan sonra eve geldiğimde ise gitmişti ve onu bir daha görmedim.”

“Cenazeye gittiğimizi hatırlıyorum” dedi Sampson.

“Ama bizi törenin yarısında dışarı çıkardılar.”

“Onu nerede bulmuşlar?” diye sordu Sampson.

“Aşağıdaki oturma odasında” dedi Saffron, annesini içinde oldukları odada bulmuşlardı ama Şampson burayı seviyordu. Pencerenin pervazında bitkiler büyüyor ve pencereye değişik bir hava veriyordu. Camı açmak için bitkileri itirmek gerekiyordu ama onlar hiç umursamadan gene büyüyorlardı. Mutfağı herkes kullanıyordu ve oturma odası sevimsiz bir odaydı. Oturma odası yükü omuzlanabilirdi. Saffron yalan söylemekte hiç zorluk çekmezdi.

“Belki de bir kazaydı.”

“Soracak kimsen yok mu?”

“Neden?”

“O zaman benim yüzümden kendini öldürdüğünü düşünmem belki” dedi Sampson.

“Sandviçlerini ye ve ödevini yap” dedi Saffron sertçe. “Kendi hayatını yaşamaya bak, onunkini unut.”

Sampson söz dinleyerek yataktan kalktı ve söylenenleri yaptı.

Yokuşun aşağısında, karşı tarafta, akşamları aslanların küremelerini duyacak kadar hayvanat bahçesine yakın evde on altı ve on sekiz yaşında olan Rafe ve Roland ve her zaman yaptıkları gibi birbirlerinin ardı ardına konuştular, önce küçük, sonra büyük; Daffy’nin akşam yemeği için verdiği peynirli kızarmış ekmekleri aldılar.

Üzerlerinde pijamaları vardı, giysileri yıkanıyordu. Her ikisi de okulun futbol takımındaydı. Saffron’un okulundan daha yukarıdaki bir okula gidiyorlardı. Hamish özel okullara karşıydı, zaten parasını da karşılayamazdı.

Antika işi artık bitmişti. Artık yalnızca estetik görüş yeterli

değildi. Güzelliğe duyulan hayranlığı altına çevirme devri geçmişti. Herkes her şeyi biliyordu, geçmişin hazinelerini yok pahasına almak artık olası değildi. Sıkı bir pazarlık yapmak gerekiyordu, yıkım şirketleri işlerini biliyorlardı. Amerikalılar eski İngiltere'yi paketleyebildikleri kadar taşıyorlardı. Müşteriler anında tanıdıkları antikaları şöyle böyle parçalara tercih ediyorlardı; evlerin içi daha az döküntüyle döşeniyordu; ev fiyatları artmaya ve evlerin yapımına, evlerin içine harcanan paradan daha fazlası harcanmaya başlamıştı. Para, dükkana bir zamanlar çok az çabayla akarken şimdi her şey zorlaşmıştı.

Kitapçı dükkanları da derinden gelen bir tehditle titremektedir, oysa esas darbe beş yıl ötedeydi. İnsanlar hala alışveriş yapıyorlardı ama daha seçici olmuşlardı. Sanki öğrenilmesi gereken fazla bir şey kalmamıştı. Fikirler kitap sayfalarından değil televizyon ve radyodan çıkıyordu. Ya da belki de piyasada çok fazla şey vardı ve önemlerini kaybetmişlerdi. İyi bir yazarın yeni bir kitabını okumak bir zamanlar bir grup aktivitesi iken artık tek kişi tarafından yapılan bir iş haline gelmişti. Sinemalar da müşteri kaybediyor ve yaşam savaşı veriyordu. Özel efektler henüz emekleme çağındaydı. Post-modern çağ, milenyuma kadar sürecek olan dönem ufukta görünmüştü. Nasıl taksicilik, ekonomik krizi ilk hisseden işse, antikacılık da kültürel değişimi ilk hisseden iş kolu idi; geçmişin gözden geçirilmesi günümüzde nasıl düşündüğümüzün anahtarıdır.

Bunlardan habersiz Rafe ve Roland pijamaları içinde oturmuş televizyon seyrediyordu. Çamurlu giysileri çamaşır makinesinde dönerken, Daffy penirli kızarmış ekmekleri getirmişti. Stephanie, Madge'in yanına taşınmış ve Menstra'yı çıkarmaya başlamış, Daffy'i ve oturduğu daireyi ardında bırakarak bütün bağları koparmıştı.

Daffy 103 numaralı eve geri dönmüştü. Daffy'nin ailesi, kızlarının durumunu dikkate alarak ve babalarının ardından şe-

hir dışına gitmek istemeyen çocukların isteğiyle bütün hayatları boyunca biriktirdikleri parayı vermiş ve evi Hamish'ten satın almıştı.

Bütün bu çabadan bitkin düşen, nesillerin kısacık bir zamanda nasıl değiştiklerinin şokunu kaldıramayan annesi bir yıl içinde göçüp gitmiş ve babası da kısa bir süre sonra onu izlemişti.

Bu günlerde Daffy'nin yüzünde yalnız insanlara mahsus üzgün ve ciddi bir ifade vardı.

Kapı çalındı. Daffy açmaya gitti. Karşısında Saffron'u buldu.

“Aaa Saffron” dedi Daffy. “Ne kadar büyümüşsün!” Daffy son kez Saffron'u gördüğünde kız on üç yaşındaydı. “Ne kadar da annene benzemişsin. Baban burada olduğunu biliyor mu?”

“Tabii ki bilmiyor” dedi Saffron. “Dert seni bulmadan derdi bulma derdine düşmemelisin, ya da öyle bir şey.”

“Biz büyükler birlik içinde davranmalıyız” dedi Daffy. “Onun için seni içeri davet edip etmemem gerektiğine karar veremiyorum.”

“Bu da bir başka konu” dedi Saffron. “Neden babam senden nefret ediyor? Bu soruların cevaplarını öğrenmeliyim. Girebilir miyim?”

Çocuklar bir an başlarını kaldırıp baktılar ve televizyon seyretmeye devam ettiler. Saffron bütün yiyecek ve içecek ikramlarını geri çevirdi ve hemen konuya girdi. Masanın ucuna oturdu, bunun ayıp olabileceği aklına bile gelmedi. Annesi olmadığı için bazı sosyal ortamlarda erkeklerin davrandığı gibi davranıyordu, önemli olan pratik olmasıydı, törensel değil.

“Sen benim annemin en iyi arkadaşıydın. Zoe ve Daffy. İsimleriniz birlikte anılırdı. Birlikte parka gider Sampson oynarken meşe ağacının altındaki bankta otururdunuz. Bazen ben de giderdim, garip bir kadın vardı, bebek arabasını iterken size bakıp ‘Bazıları için hava hoş’ derdi ve ben neden bize karşı olduğunu düşünürdüm. Bizim için hava hiç de hoş değildi. Bir gün parka

gelip babamın eve erken döndüğünü ve kızgın olduğunu söylemiştim. Neden o günü özellikle hatırlıyorum acaba?”

“Bilmiyorum” dedi Daffy, “ama ben de hatırlıyorum.”

Zihinlerinden küçük Saffron’u ayak bileklerine kadar uzanan sarı elbisesi ve uçuşan saçları ile yeşil çimenlerin üzerinden koşarak gelmesini geçirdiler. Zoe, Sampson’a seslendi üzerinde mavi bir örgü elbise vardı. Eve gitme zamanının geldiğini duyan Sampson kum havuzundan kalktı ve sonra yeniden oturdu.

“Hayır” demişti Sampson yıllar önce. “Gitmeyeceğim.”

“Tıpkı babası gibi” dedi Daffy, Zoe’ye. “Anlaşması zor.”

“Yok aslında öyle değil” dedi Zoe. “Bull zor bir insan değil. Çok yoruluyor. Bizim için çok çalışıyor. Bana bir şey olsa çocuklara da bakar.”

İkisi de Saffron’un annesinin yüzüne baktığını fark ettiler, çocukların yaptığı gibi, anlamak için, anlaşılacak için. Zoe ne demek istemişti bana bir şey olursa demekle? Ne olabilirdi ki? Sonra Zoe’nin merdivenin basamaklarından Sampson’un arabasını çıkarıp, kapıyı açtığını ve “Bull?” diye seslendiğini gördüler. Daffy küçük arabasıyla sokağın sonunda kayboldu. O dakika her ikisini de bir terk edilmişlik duygusu sardı.

“Esas kafamı karıştıran” dedi Saffron, “eğer sen benim annemin arkadaşı idiysen babam neden seni ziyaret etmeme izin vermiyor?”

“Baban beni pek onaylamazdı” dedi Daffy. “Şimdi de onayladığını hiç sanmıyorum. Onun kitabına göre ben bir feministim ve feminizm onun hayatını mahvetti.”

“Bana pek feminist gibi gelmiyorsun” dedi Saffron. “Bu erkek çocuklara yemek servisi yapıyorsun. Ben Sampson’un yemeğini hazırlıyorum ama o daha çok küçük. Sen ise hepten ev kadınısın.”

“Ama yanlış evin kadını” dedi Daffy. “Başkasından çalınmış bir evin kadını. Bir zamanlar bu evde arzular dolu dizgin yaşanırdı. Burası Medusa’nın doğum yeri ve doğum bir sürü şeyi de beraberinde getirdi. Ben o zamanlar kötü bir kızdım ve Bull’a göre bir kez kötüysen sonsuza kadar kötüsün. İnsanlar başkalarının değişebileceği fikrinden hoşlanmazlar. Bu yüzden senin benimle görüşmeni istemez. Baban iyi bir kız yetiştirmeye çalışıyor, görevlerine bağlı bir kız.”

“Babam bir alkolik” dedi Saffron ifadesiz bir sesle. “Televizyonda bir program seyrettim, o tam bir alkolik. Bize baktığı da söylenemez. İşe gitmemek için türlü yalan uyduruyor. Yakında işten de kovarlar. O zaman nasıl yaşayacağız? Ben çalışmak için çok gencim. Bu, zamana karşı bir yarış.”

Daffy dertlerden yorulmuş görünüyordu.

“Hiç bitmiyor değil mi?” diye yakındı ve ağlayacak gibi oldu, eğer Saffron daha şefkatli birisi olsa ağlamaya da başlardı. Ama intihar etmiş ailelerin çocuklarının kalplerinin yarısı donmuştur. Anne ve baba olarak iki kişi tarafından verilen hayatın yarısı biri tarafından koparılıp alınmıştır. Arkada kalan çocuk artık soğumuştur. Eğer ebeveynlerin her ikisi de birlikte intihar etmişse unutulmuş, çocuk sonsuza kadar buz gibi kalır. Neyse ki, bu çok küçük bir olasılıktır. Ebeveynler birlikte intihara karar verirlerse çocuklarını da birlikte götürürler.

“Babamın seni onaylamamasının senin feminist olmanla alakası yok” dedi Saffron. “Bu, daha çok annemin ölmesi, neden öldüğü ve kimin suçlanacağı ile ilintili. Bana laf salatası yapma lütfen, senin fikrini bilmek istiyorum.”

Ve sanki ev Daffy’e değil kendine aitmiş gibi misafir odasına doğru yürüdü. Rafe ve Roland hala televizyon seyrediyorlardı, sanki geçmişin ve geleceğin gerçekliği onları ilgilendirmiyordu ve hiç ilgilendirmemişti. Saffron pencerenin pervazına oturdu ve bir keresinde komşuların Maenadların dansını izledikleri cama sırtını dayadı.

Saffron, Layla'nın sesini duydu ya da duyduğunu sandı, onun çıplaklığını gördü ve oda kimsenin artık dinlemediği ama daha sonra dinleyeceği bir müzikle doldu.

“Adımız Maenad” diye haykırdı Layla, “yapımız Maenad. Bu biziz, vahşi ve tehlikeli kadınlar, dansın kadınları, bakıcılar değil yok ediciler.”

“Sen deli misin?” Stephie'nin sözleri başka bir zamandan çınladı. “Maenad'a olmaz dedim.”

“Ve ben de olur dedim.”

Ve müzik kısıldı, Alice'in küçük eli müziği kısmıştı.

“Sanmıyorum” dedi Alice'in sesi. “Maenad olmaz. Belki de Artemis, ay tanrıçası.”

“Aman tanrım” dedi Layla. “Amma da zorlu bir savaş olacak. Pekala anlaşılim. Medusa'ya ne dersiniz? Bir bakışla erkeklerin kalbini taşa çevirir.”

Daffy, küçük Saffron'la birlikte kapıdaki güm güm güm sesi duydu. Layla'nın Zoe'ye seslendiğini duydu, “Dans eder misin? Etmez misin? Eder misin? Etmez misin?”

Daffy kendisinin yukarda Hamish'le sevişmekte olduğunu hatırladı ve aniden neşelendi. Bazı zevkler ne pahasına olursa olsun yaşanmalıdır.

“Ne gün ama” dedi Daffy. “Ne gündü ama öyle ya da böyle, Medusa'nın doğduğu gün.”

“Sonra babam geldi, beni ve annemi eve götürdü. Annem o dansa katılamadı. Eğer katılsaydı bugün sağ olurdu. Babam onu durdurdu. Onun hatası.”

“Hayır, hayır” diye bağırdı Daffy. “Öyle olmadı. Ben yukarı kat camından baktım, komşuların toplanmasını, babanın yolun başından geldiğini gördüm. Ne kadar zayıf ve öfkeli gözüküyordu. Sanki gelecekten haber almıştı da durdurmak istiyordu. Her

şeyin bir nedeni olması gerekmiyor; sen öyle sanıyorsun çünkü çok gençsin.”

“Annemin bu camdan dışarı baktığını hatırlıyorum. ‘İşte Bull geldi. Size demiştim’ dedi ve Layla ‘Çok geç’ diyerek dans etmeye devam etti, ben ağlamaya başladım, çünkü öyle olmasın istiyordum. Çırılçıplak dans eden bütün o kadınlar...”

“Eylem zamanı” dedi Alice’in sesi geçmişti. Burada şurada geçmişti yaşamak için hayalet olmak gerekmiyordu.

“Yukarıdaki yatak odasının camında ne yapıyordun? Öbürleri ile birlikte dans etmiyordun” diye yorumda bulundu Saffron. “Ama babam bizi götürürken bir havluya sarınmış olduğunu hatırlıyorum, birisi bardağı taşıran son damladan söz ediyordu, ben de ne kadar susamış olduğumu düşündüm, bardaklar dolusu su vardı ama kimse bana içecek bir şey vermiyordu. Şimdi bardağı taşıran son damlanın sen olduğunu anlıyorum, bardaktaki su Hamish ve Stephanie’nin evliliği idi. Hamish ve Stephanie iyi bir çiftti. Hamish ve Daffy bileşiminde ise kulağa geçici gelen bir şey vardı.”

“Aşağıda Medusa kurulurken, sen yukarıda Hamish ile beraberdin” dedi Saffron.

“Bazı şeyler hiç unutulmuyor” dedi Daffy.

“Sen Stephanie’yi kaçırdın” dedi Saffron. “Babamın neden senden hoşlanmadığını anladım.”

“Stephanie’yi Hamish kaçırdı” dedi Daffy. “Ben yalnızca Hamish’in kabahatini örtmek için oradaydım. Hamish şimdi kendine yeterli olarak yaşamaya çalışıyor. Doğaya döndü, organik sebze yiyor, fakirliğin sınırında yaşıyor. Yataklar yumuşak, gömlekler rahat olduğu müddetçe önemli değil.”

“Konuyu değiştiriyorsun” dedi Saffron. “Karın evdeyken karının yatağında. Bu çok iğrenç.”

“Kocanın yatağında, karı orada değilken, böyle görmeye çalış. Bardak ya yarım dolu ya da yarım boştur. Dünya ne kadar

saygınlıyor. Yakın bir zamanda her ilişki boşanmaya yol açacak, o zaman evliliğin ne değeri var? Çocuklar bana kaldı. Bunu bir ceza olarak görebilirsin. Ne kadar iyi yürekli olursan o kadar çok şeyi omuzlamak zorunda kalıyorsun. Bunu hiç aklından çıkarma.”

“Öyle olmaması gerekiyor ama” dedi Saffron, daha şimdiden Daffy’nin söylediğinin yarısının doğruluğunun farkına varmıştı bile.

“Olması gereken ve olan vardır” dedi Daffy, “bu ikisi farklıdır. Gerçek olan hiçbir şeyin bitmediği yok olup gitmediğidir. Kendine bir bak. Küçük Saffron büyümüş de intikam meleği olmuş. Kim inanırdı ki? Bebek arabasında ağlayan küçük çocuk.”

Saffron’un sırtı birden camdan esen doğu rüzgarıyla üşüdü. Titredi.

“Güzel dans babacım?” dedi minik Saffron anıların arasından “Annecim elbise giy.” Daha en başından endişeli ve hükmetmeye eğilimliydi.

“Yaramaz anne” dedi minik Saffron, yargılamak için doğmuştu.

“Bir kadın evden dışarı koşmuş” dedi Saffron on iki yıl sonra. “Çıplakmış, bir arabaya binip gitmiş. Kimdi o?”

“Stephanie’ydi” dedi Daffy, “Stephanie’nin büyük günü. ‘Senin hiçbir şeyini istemiyorum’ dedi Hamish’e, ‘hiçbir şeyini’. Ve bu en azından bir ay boyunca öyleydi. Hiçbir şey elbiselerini de kapsıyordu. Ben olsam elbiselerimi bırakmazdım. İşte bu yüzden ben hiçbir zaman tam anlamıyla bir feminist olamam. Bavulum için mutlaka geri dönerim.”

Mutfakta televizyondaki program bitti. Rafe gazeteye bakıp, kanalı değiştirdi. Oğlanlar akıllı ve keskin zekalı izleyicilerdi. Ne de olsa yeterince pratik yapmışlardı.

“Stephanie en azından çocukları için sağ kaldı” dedi Saffron. “Bu, benim annemin yaptığından çok daha fazlası.”

“Zavallı annen bunalımdaydı” dedi Daffy. “Onu suçlamamalısın.”

“Eğer suçlu o değilse o zaman kim?”

“Medusa’yı suçlayabilirsin” dedi Daffy. “Annen bir kitap yazıyordu. Kitabın yazılması yıllar aldı. İkinizi ihmal ettiğinin düşünülmesini istemiyordu. Medusa kitabı geri çevirdi. Bu da annenin sabrını taşıran en son şey oldu.”

“Bir kuruluşu suçlamak çok kolay bir şey” dedi Saffron. “Bu beni tatmin etmiyor. Çok kolaycılık gibi geliyor.”

“Git Layla’ya sor” dedi Daffy. “Git onu yargıla. Geçmişten konuşmak öyle kolay bir şey değil. Büyük bir kısmı insanın canını yakıyor. İnsanlar unutmayı öğrenmeli, gereğinden fazla şey hatırlıyorlar.”

“Benim gitmemi istiyorsun, oturup çocuklarla televizyon seyretmek istiyorsun.”

“Ya da Stephanie’ye sorabilirsin” dedi Daffy, Saffron’un gayet doğru yorumunu duymazdan gelerek. “Ama seni uyarmalıyım, Stephanie çok değişti. Amerikalı bir kadın olan Madge ile yaşıyor.”

“Stephanie lezbiyen mi oldu?”

“Bu sözcüğü kullanma” dedi Daffy, şaşırmıştı.

“Babam onlara öyle diyor” diye mazur gösterdi kendini Saffron.

“Der, demez mi? O bir erkek ve eğer kadınlar cinsel bir beraberlik yaşarlarsa ona yapacak iş kalmaz. Madge ve Stephanie, Menstra adlı bir derginin editörlüğünü yapıyorlar. Tavsiye etmem.”

Tam o sırada Madge ve Stephanie karanlık bodrumlarında

dizlerine kadar suya batmış olarak dikiliyorlardı. Camlarda parmaklıklar vardı. Yerler dosya dolu kutularla kaplıydı ve çevrelerindeki su yükseliyordu. Bütün evi ısıtan kazana giden boru bağlantı yerinden ayrılmıştı. Menstra takımını oluşturan üç kadın yerdeki kutuları, kağıtları ve bezleri kaldırmaya çalışıyorlardı. Menstra için ‘birliktelik’ tanımlaması ‘takım’ tanımlamasından daha yerinde olurdu herhalde, takım sözcüğünde erkeksi bir yan vardı.

Madge öfkeyle paslı bir boruya çekiçe vuruyor, aralığı kapatmaya çalışıyordu. Yalınayak ve ıslanmış Stephie bir yandan zıplıyor, bir yandan yalvarıyordu.

“Kaba kuvvet bir işe yaramaz, lütfen dur Madge.”

“Bana ne yapacağımı söyleyemezsin” diye hırladı Madge.

“Bir muslukçu çağırabiliriz” diye fikir yürüttü Stephanie. “Lütfen bir muslukçu çağırayım.”

“Muslukçular erkektir” dedi tombul bir kadın. Adı Rosalie Fletcher’di. Bacakları kıllıydı ve her bir kıl ıslanmıştı.

“Yalnızca boktan bir sızıntı” dedi Wendy. Manchester’liydi ve anlaşılabilirlik için her şeyi iki kere söylerdi. Çilleri, kırmızı kıvrıkcık saçları ve minik gül goncası gibi bir ağzı vardı.

Su ön kapıdan çıkmaya başlayıp paspası ıslattı. Suyun üzerinde sigara izmaritleri, kedi tüyleri, kırık kibritler ve fasulye taneleri yüzüyordu. Stephanie başını çevirdi. Fazla gerçek yutulması zor bir lokmadır.

“Bazen cins ayrımı geçersizdir” dedi Stephie. Hiç sigara içmemişti. Tütün boğazını acıtıyordu, marijuana ise onu sarhoş gibi yapıyor ve midesini bulandırıyor. O zamanlar daha başka ve sert şeyler, LSD, speed gibi maddeler erkeksi kabul ediliyordu.

“Cins ayrımı hiçbir zaman geçersiz değildir” diye edepsizlendi Madge. Tak, tak, tak! Kafası fena atmıştı. Ve beklenilmesi gerektiği gibi koca bir parça paslı metal kopup düştü. Su iki misli hızla, iki misli miktarda akmaya başladı.

“Kör tıpanın nerede olduğunu bilen yok mu?” diye sordu Wendy. Bilmesi gereken kimdi, erkek mi kadın mı?

“Biliyordum” dedi Stephanie gözlerinden yaşlar akarak. “Bu işin sorumlusu sensin Madge. Yolunun üzerine çıkan her şeye tekme atıyorsun, vuruyorsun, kırıyorsun. Böyle yaşamaya dayanamıyorum, dayanamıyorum!”

“O zaman gidebilirsin Stephie” dedi Madge, borulara daha fazla zarar veremeyeceği için sakinleşmişti. Stephie gözünün ucuyla salak salak sırttan gonca ağızlı Wendy’i fark etti. “Yerin hemen doldurulabilir.”

Wendy’nin sırtması gülümsemeye dönüştü, geniş bir gülümseme olabilirdi ama ağzı o kadar açılmıyordu.

“Stephie’ye kabalık etme Madge” dedi Wendy. Rosalie’nin parmakları arasından ince bir fıskiye şeklinde su püskürüyordu. Deliği avucuyla kapamaya çalıştı ama bu kez de su her yöne doğru fışkırmaya başladı ve Stephanie’nin alnına geldi.

Stephie odadan dışarı koşup dışarıdaki basamaklara oturdu, ayakları ıslaktı, donuyordu, sular saçlarından süzülüyordu ve ıslak Madge’le Wendy sarıldılar. Yukarıdan birisi çoktan bir muslukçu çağırmişti. Firmanın adı ‘Hardcock ve Oğulları’ydı, felek nelere kadirdi. (Hard; sert, cock; argoda erkeklik organı-çn.)

Menstra’da yaşam cehenneme dönebilirdi. Madge ve Stephie daha sonra barıştılar: Stephanie ağladı, Madge homurdandı ama ilişkileri bir daha eskisi gibi olamadı. Boya dökülmüştü ve artık pas işlemeye başladı.

Bu arada Bull, Chalcot Crescent’e kızını almaya gelmişti. İçgüdüleri ona kızını nerede bulabileceğini söylemiş ve ikinci kez onu kurtarmaya gelmişti. Üç yaşındaki küçük kızları kurtarmak kolaydır, kaldırır, kolunun altına sıkıştırır ve güvenli bir yere taşır. On beş yaşındakileri kurtarmak ise bambaşkadır. Size

şüpheyile bakarlar, yargırlarlar, aldırılmazlar ve gözlerini kapayıp tehlikenin içine dalarlar.

“Hadi eve gel Saff” diye kandırmaya çalıştı Bull. “Bu akşam başka hiç içki içmeyeceğim. Sam’in sana ihtiyacı var. Hep birlikte televizyonun karşısında yemek yeriz. Tamam mı?”

Saffron “Tamam” dedi ama bu arada da doğu rüzgarını herkesin yelkeninden alarak kendi yelkenini dolduruyordu. Rahatlayan Bull yıllardır ilk kez Daffy ile konuştu.

“Eğer garip davrandımsa özür dilerim Daffy. Zoe’nin ölümü beni çok sarstı. Eğer Saff ara sıra gelip seninle konuşmak isterse buna hiçbir itirazım yok. Bir kadınla konuşmaya ihtiyacı var sanırım. Hamsih’in döküntüleri gidince burası pek güzel olmuş.”

“Biraz sıkıcı olduğunu düşünüyorum” dedi Daffy alçak gönlüllükle. “Giyşi zevkim iyidir de ev döşeme konusunda pek fikrim yoktur.”

“Bana uyar” dedi Bull; Daffy ona gülümsedi ve Saffron fark etti.

“Yalnızca sen ve oğlanlar” dedi Bull, yani ‘erkek yok’ demeye getirerek. “Yalnızlık çekmiyor musun?”

“Hayır” dedi Daffy ama Saffron yalan söylediğini düşünüyordu.

Bull bu işten böyle kolayca sıyrılabilceğini sanmakta acele etmişti.

“Annemin neden öldüğünü bilmek benim hakkım” dedi Saffron yokuşu tırmanırken. “Eğer sen anlatmazsan ben de başkalarına sormak zorunda kalacağım. Öğrenene kadar sormaya devam edeceğim. Sampson bilmek istiyor.”

“Bu haklar safsatası hiç bitmeyecek” dedi Bull. “Haklar diye bir şey yok. Olmasa ne iyi olurdu. Sana annenin neden ve nasıl öldüğünü en az yüz kere anlattım. Bu konuda konuşmaktan hoşlanmıyorum. Canımı yakıyor. Anladın mı?”

“Benim canım yok mu?” diye direndi Saffron. “Beni düşünmen gerekmez mi? Anneni kaybetmek karını kaybetmekten daha acı. Sen yeniden evlenebilirsin ama ben annemin yerini dolduramam.”

“Ben nasıl bir çocuğa hayat vermişim?” diye söylendi Bull. “Annen ve ben nasıl bir çocuğa hayat vermişiz?” Saffron bu çıkıştan pek memnun kaldı, çünkü babası ilk kez ebeveynliği paylaşmıştı.

“Beni yanlış yetiştirmiş olmalısın. Eminim doğduğumda bir kalbim vardı.”

Kendinin sorumluluğunu almayacaktı. Almayacaktı.

Sampson annesinin öldüğü odada, esnek bir metal çubuğun üzerine yerleştirilmiş deri yastığı yumrukluyordu.

“Eee?” diye sordu ve ablasının vereceği cevabı duymak için yumruklarına ara verdi.

“Fazla bir şey öğrenemedim” dedi ablası. “Aynı eski hikaye. İyi huylu anne, silik ve zayıf. Nazik ve sevgi dolu. Harika anne bunalıma düşmüş kazara çok ilaç yutmuş. Bizim sağır ve dilsiz olduğumuzu mu sanıyorlar? Cenazeyi hatırlıyor musun Sam? Neler olduğunu hatırlıyor musun?”

Sampson yeniden yumruklamaya başladı.

“Unut gitsin, Saff” dedi.

“Yapamam” dedi Saffron. “Kafamın içindeki sorular çok fazla.”

Sampson’un konuyla ilgili kendi görüşü vardı, anılar günlük hayatın içinde gelip gidiyordu. Deri yastığı yumruklamaya devam ederken şarkının sözlerini hatırladı. “Tüm umutların tanrısı, tüm neşenin tanrısı-” Layla’nın sesi, “Parlak yıldız Zoe, Başlı göklerde Zoe, Davamız uğruna kendini öldürdü” diyordu.

Sözcükler o kadar uzun zamandır oradaydı ki, anlamlarını yitirmişlerdi. Birisi “Cenaze törenleri çocuklara göre değildir” diyordu.

Yumruklamayı bırakıp Saffron’a “Mezarlığa gidebilir miyiz acaba?” diye sordu. Saffron “Olur” dedi, “yarın okuldan sonra gideriz.”

Yedi yıl sonra aynı yerdeydiler; Golders Green’den yukarı sağa dönünce krematoryum, gül bahçesi ve ölülerin yattığı yerleri gösteren mezar taşları.

Saat akşam üzeri beşi geçiyordu. Törenler, ayinler bitmişti ama cenaze sahipleri ve bahçıvanlarla mermerciler gelip gidiyorlardı. Ölülerin çevresi insanlarla doluydu, ama bu insanlardan pek azı sesini yükseltiyor ya da çabuk hareket ediyordu. Sanki yaşayanlar ölüleri kışkandırmak istemiyordu.

Saffron bahçe kapısının solunda kalan kilisenin kapısını açtı. İçerdeki mezar kokusunu kokladı. İçerde başı örtülü bir kadın yerleri siliyordu.

“Dezenfektan” dedi Saffron. “Bu kokuyu hatırlıyor musun?”

“Kusacağım” dedi Sampson, Saffron kapıyı kapattı. Annele-
rinin anısına konulan mermer yazıyı aramaya başladılar ve sonunda buldular.

Bir süre gözlerini dikip baktılar.

“Otuz yaşından daha fazla yaşamak istemiyorum zaten” dedi Saffron.”

Sampson ona yan yan baktı. Kadınların hepsi kesin olarak kaçaktı.

“Sevgi dolu bir ești demiyor, yalnızca sevgi dolu bir anneydi diyor” dedi Saffron. “Bu mezar taşlarına ne yazılacağına kim karar veriyor?”

Sampson cevap vermedi. Eğer o bilmiyorsa kendi nereden bilsindi?

“Eğer sevgi dolu bir anne idiye” dedi Sampson, “kendini öl-

dürmüş olamaz. Eminim bir kazaydı. Keşke yüzünü hatırlayabilseydim. Yalnızca isim olarak bir anne, değil mi?”

“Evet öyle” dedi Saffron.

“Solucanlar içeri girer” diye şarkı söylemeye başladı Sampson avaz avaz.

“Solucanlar dışarı çıkar,

İçeri sıkı girer

Dışarı tumbul çıkarlar.

Sence de bu hoş değil mi

Yerin altında

Solucanların seni beklediğini bilmek?”

“O bir beden değildi, küllerdi” dedi Saffron, birisi kızmadan kardeşini çabucak oradan uzaklaştırırken.

“Biliyorum salak” dedi Sampson. “Yoksa bu şarkıyı söylemezdim, değil mi?”

Eve döndüler. Sampson’u bir müddet için kafasından atan Saffron rehberden Medusa’nın numarasına baktı.

Saffron, Medusa’ya habersiz gitti. Medusa’nın yeni merkezi gayet lükstü, zamanın ticari anlayışına uygun bir şekilde düzenlenmişti. Eğer zenginliğiniz varsa sergileyecektiniz, yoksa sizi kimse fark etmezdi. Zenginlik cazipti, kötü şans ise bulaşıcı. Köyden gelen ya da gördükleri baskıyı anlatmaya gelen kadınlar yeni merkezin zenginliği karşısında şaşkına dönebilirlerdi. Layla eğer Amerikalı ve Avrupalı yayıncılar tarafından ciddiye alınmak istiyorlarsa bir miktar gösterişin gerekli olduğunu söylemişti. Ve Stephanie, Madge ve Menstra ile o kadar doluydu ki Layla’nın lüks ve ihtişam rüyaları ile uğraşacak enerjisi yoktu.

“Layla Lavery’i görmeye geldim” dedi Saffron sekretere. Söylediğinin ne kadar küstahça olduğunun farkında değildi. Sanki Layla herkesle görüşürdü de. Hayır randevusu yoktu. Okul gezisini asıp gelmişti. Layla’yı görüp kimse farkına varmadan geri dönmeliydi.

“Onu neden görmek istemiştiniz?” Bu bir sekreterin patronu için yapması gereken görevdi.

“Özel bir konuydu.”

“Ms. Lavery zaten burada değil” dedi sekreter. “Kendisi Greenham’de. Çalışanların yarısı orada aslına bakarsanız.”

“Nerede?” Saffron gazeteleri okumuyordu.

“Greenham” dedi sekreter. “Kadınlar dünyayı kurtarmaya çalışıyorlar. Eğer okuyacak kimse olmazsa kitap basmanın yararı nedir ki?”

Saffron girişte sekreterle konuşurken Alice de, Nancy’nin bürosunda Tarot kartlarını kesiyor ve karıştırıyordu. Nancy telefonda Stephanie ile konuşuyordu. “Hayır, Stephanie hayır!” dedi Nancy. “Sana Medusa hesabından Menstra için para vermem. Kurul bunu onaylamaz. Siz hareketin sivri ucusunuz, uçuk fikirlerinizde fazla ileri gittiniz. Hepimizi yanlış bir yöne doğru sürüklüyorsunuz.”

O zamanlar feminist hareketin amacı cinsler arası ayrımı abartmak değil yok etmektir. Kadınların aybaşlarını erkek gibi geçirmeleri bekleniyordu, şimdi Menstra kalkmış aybaşı kanının her damlasına tapınıyordu.

“Yönetim Kurulu size Lavantalı Çıban Başı diyor.”

“Yani eşcinsellerden ödleri patlıyor demek istiyorsun” Stephanie’nin sesi çatlak çıkmıştı.

“Yalnızca politik lezbiyenliği ileriye dönük bir atılım olarak görmüyorlar” dedi Nancy sakınarak.

“Korkudan kaçıyorlar” dedi Stephanie. “Yaşlı karılar ordusu!”
“Kurallarımıza aykırı” dedi Nancy.

Alice Tarot kartlarını karıştırdı, Kılıçlar Kraliçesini masaya koydu.

“Bu Stephanie” dedi. “Akılsız Stephanie. Cesur, kararlı, endişeli. Düşman kazanıcı.” Nancy onu duymazdan gelmeye çalıştı.

“Layla’ya soramam çünkü Greenham’de” dedi Nancy. “Ama ne söyleyeceğini, sen de ben de gayet iyi biliyoruz. On bin poundun Medusa için çerez parası olduğunu kabul etmez, haydi etti diyelim, bunu Menstra’yı beslemek için kullanmazdı.” Nancy kızmaya başlamıştı

Alice, Kılıçlar Asını Kılıçlar Kraliçesinin üzerine çapraz bir şekilde yerleştirdi.

“Bu, onu örtüyor” diye mırıldandı. “Şiddet, uç noktalarda olmak. Çok güçlü bir kart.”

Bir başka kart çekti, Pentacle (beş köşeli yıldız) Onlusunu. Aşağı yukarı sağa ve sola kartlar yerleştirdi. “Bunlar onu idare eden güçler. Maddi şeylere düşkünlük, istek, kayıp, kurban.”

Şimdi de en üstte Asaların Prensi.

“Bu da ondan öte şeyler. Görev, mecburiyet, amaç.

“Hepiniz satıldınız Nancy” dedi Stephanie. “Sen ve bütün Medusa. Önemli şeylerle oyun oynuyorsunuz. Kadın hareketini kendi ceplerinizi doldurmak için kullanıyorsunuz. Layla’ya size hükmetme yetkisini verdiniz. Kimsenin ona karşı çıkmaya cesareti yok. Sizi kadın hareketinden aforoz ettireceğim.”

“Bunu nasıl yapmayı düşünüyorsun Stephanie? Menstra sü-tunlarından mı?”

“Evet.”

“Sana ekonomik olarak arka çıkmamak için geçerli bir sebep daha” dedi Nancy.

Alice bu arada desteden Ölüm kartını çekmişti.

“Bu Stephanie’nin gittiği yol” dedi sıradan bir şey söylemiş

gibi. “Ama en nihayet hepimizin yolu. Üstelik kart ters geldi. İnsanlar bunun yeniden doğuş anlamına geldiğine inanmak isterler ama ben öyle olduğunu hiç görmedim. Eğer gelecekte korkuyorsan Tarot falına bakmamalısın.”

Kupalar Asını çekti.

“Sonsuz başarı” dedi Alice. “Stephanie’ye istediği parayı ver. Bu güzel bir kart değil mi? Destedeki en sevdiğim kart budur.”

“Üzgünüm Stephanie ama hayır” dedi Nancy. “Hayır.”

Telefonu kapattı ve Alice’e döndü.

“Nihayet kafayı yedin Alice” dedi. “Artık seni ciddiye almıyorum. Menstra’ya Tarot kartı öyle dedi diye para veremem. Gerçek hayatta sihre, büyüye yer yok.”

Alice gücenmiş bir şekilde desteyi topladı.

“Pişman olacaksın” dedi. “Bence yanlış bir karar verdin.”

Saffron, Cuma günü okuldan çıkar çıkmaz trene binip Londra’nın 100 kilometre kadar batısındaki Greenham Common’a gitti. Amerikalıların oradaki askeri üssünde Cruise füzeleri saklanıyordu. Bunlar orta menzilli nükleer silahlardı, üssün içindeki kamyonların arkasından ateşlenebiliyorlardı.

Saffron’un İngilizce öğretmeni, erkeklerin yok etme çılgınlığına karşı evlerini ve ailelerini korumak için kadınların Greenham Common’da kamp kurduklarını anlatmıştı. Amerikalıların füzelerini alıp evlerine gitmeleri için şarkılar söylüyor, pasif direniş yapıyor ve varlıkları ile dikkatleri çekiyorlardı. Kadınların özellikle Ruslardan korkması için bir sebep var mıydı? Tehlikeyi oluşturan askeri üstü. Erkek milleti kadınlar ve çocuklar için tehlike oluşturmaktan vazgeçmeliydi. Memleketin her yerinden gelen binlerce kadın askeri kampın etrafında el ele tutuşarak bir insan zinciri oluşturmuş, kadın sihri ile erkek gücünü etkisiz hale getirmeye çalışıyordu.

Saffron bunlardan haberdar mıydı? On beş yaşındaki Saffron bunlardan haberdar değildi. Gazetelerde çamur içinde vahşi bakışlı deli kadınların askeri araçlarda birlikte resimlerini görmüştü. Üniformalı iri ve güçlü adamların daha deli bakışlarla çekilmiş resimlerini de görmüştü ama bunların kendisiyle bir ilgisi olduğunu aklına bile getirmemişti.

Arkadaşlarıyla birlikte nükleer bir felaketi düşünmüşlerdi, doğru, ama Saffron bunu bir ulusal kabus olarak hiç düşünmemişti. Bir annenin ölümü kendi yıkıntısını kendi yaratır. Bırakın Cruise füzeleri uçsundu, erkeklik uzvuna benzeyen şekilleriyle kaosu başlatsınlardı. Genç bir insan o an daha kötü ne bekleyebilirdi ki?

Greenham'de durum ciddiydi. Kadınlar ve erkekler arasında dönüp duran karşılıklı tatminsizlik burada elle tutulur bir şekil almıştı, penis şeklindeki çelik tüplerin içinde potansiyel atom füzyonu yatıyordu.

Laboratuarda yeni bir element yaratın, ayırıştırın ve sonra tekrar eritin. Artık yaşamayı unutun, çünkü ölümü yarattınız. Saffron'un fen öğretmeni bunları ona açıklamıştı. Tarih öğretmeni ise iki büyük topluluğun, Amerikalıların ve Rusların birbirlerini, yalnızca birbirlerinin gücüne duydukları hayranlık yüzünden yok etmediklerini anlatmıştı -ölü bir düşmanın eğlence-i bir yanı yoktu- işte bu yüzden ölümcül bir havai fişek gösterisi için gerekli malzemeyi Avrupa'ya yığmışlardı.

Cruise füzelerinin menzili acınacak kadar kısaydı, İngiliz topraklarından Rusya'ya ulaşması mümkün değildi, olsa olsa Atlantik Okyanusuna düşerdi, Amerikalılar aptal değildi. Aynı şey Doğu Avrupa ülkelerine konuşlanmış Sovyet üsleri için de geçerliydi. Anlayacağınız III. Dünya Savaşı Avrupa'da oynanacaktı; esas kuvvetler sağlam kalacaktı.

Öğretmenlerin de onayıyla Saffron, Layla'yı aramak için Greenham'e doğru yola çıktı. Aslında öğretmenleri yolculuğun amacının daha farklı olduğunu sanıyorlardı.

Newnham'den Reading'e giden otobüs sırt çantalı kadınlarla doluydu. Hepsi kat kat giyinmişti. İtilip kakılmayı ve zor şartlarla karşılaşmayı bekliyorlardı. Umutluydular. Neşeli bir kararlılık içindeydiler; onlar Maenadlardı. Erkeklerin ne korkunç yaratıklar olduklarını ispatlamış olmanın verdiği mutluluk gözlerde ışıldıyordu. İnanılmaz derecede aptal erkekler bir santimini vermemek uğruna dünyayı havaya uçurmaya hazırdılar, kadın gücünün ise sıcaklığı görülüyordu, bu güç dünyayı kurtarmak için yola çıkmıştı.

Toplumu yaşatmak, çocuklarını radyasyondan korumak, dünyayı yıkılmaktan kurtarmak isteyen her kadın 'özgürlük' için eylem yapıyordu. Onların devlet biçimleriyle, sağ ya da sol görüşle, kapitalizm ya da komünizmle derdi yoktu. Onların derdi bu temel sorundu. Cinsler uç noktalara çekilmişti: Ölüm isteyen erkekler, yaşamak isteyen kadınlar.

Erkeklerin ellerinden oyuncaklarını almak istemek, Greenham'de olmak yalnızca insanın aklından bile geçse sizi özel bir kadın yapıyordu. Üzerine bez parçaları, çocuk fotoğrafları, resimler bağlanmış tel örgünün önünde otobüs durduğunda Saffron ayaklarında bir karıncalanma hissetti. Telin gerisinde bekçi köpekleri havlayıp hırlıyor, askeri araçlar gelip gidiyor, tanklar sıralanmış sabırla bekliyordu.

Herkes, puro çiğneyen bir generalin emriyle makineli tüfeklerin takırdayacağını, alev bombalarının uçacağını, kapıların açılıp buldozerlerin ölüleri çamura gömeceğini ve bunun kadınların sonu olacağını biliyordu. Ama kim aldırıyordu ki?

Kadınlar ağırbaşlı, sevgi dolu, kibar, yumuşak ve duygusal yaratıklar olabilirlerdi, ama erkekler onların yerlerinin doldurabileceğinden emindiler. Geldikleri yerde daha onlardan pek çok vardı. Zaten güvenli evlerinden hiç çıkmamaları gerekirdi. Kadınlar kamp ateşlerinin etrafında toplanmışlar, yasalara ve halkın desteğine güvenerek şarkılar söylüyor, meditasyonlarını

yapıyor, öfkelerini haykırıyorlardı. Öfkeli olmakta haklıydılar. Ve cesurdular, nükleer tehlikenin burnunun dibinde, canavarın nefesinin sıcaklığını duyuyorlardı. Canavarı engelleyen neydi? Kimse bilmiyordu.

Kadınlar erkek akılcılığına güvenmek zorundaydı; o da ne kadar çürük bir şeydi; her kadın ve kız çocuk bunu biliyordu. Her kadın eş değildi ama bir erkeğin kızıydı.

Saffron çamurlu yollardan, derme çatma çadırların arasından yürüdü. Geçtiği her yerde küçük ateşler yanıyordu; kadınlar yemek hazırlamak, şarkı söylemek ya da strateji kararlaştırmak için toplanmışlardı. Gürültülü bir yerdi. Sonsuza kadar uzanıyor gibi görünen tel örgü çok büyük bir toprak parçasını çevrelemişti. Tel örgünün diğer yanında erkek kuvveti, bu yanında ise vicdan vardı. Bu yanda yemek kokuları, uyuşturucu bulutları ve galiba lağım kokusu vardı. Diğer tarafta temizlik, organizasyon ve ölümün her şekli vardı.

Saffron öbür tarafta olmak istediğini fark etti. Greenham kampının büyüklüğü hakkında hiçbir fikri yoktu. Öğretmenleri bunu anlatmayı unutmuşlardı. Bu kalabalık içinde Layla Lavery'i nasıl bulacaktı?

Diğerlerinden daha rahat konuşabileceği bir gruba yaklaştı. Bir grup rahip eşi, diye düşündü, sade, hoş, başları eşarplı, ayakları lastik çizmeli, bir grup orta yaşlı kadın. Ya da belki öğretmenler ya da sosyal görevli. Onlara güvendi. Ateşleri doğru dürüst çatılmıştı ve güzel yanıyordu. Söyledikleri şarkının akordu vardı. Üzerine bir Venüs boyanmış olan direk sağlam bir şekilde toprağa dikilmişti ve düz duruyordu. Bu, çevredeki diğer direkler için söylenemezdi.

Erkeklerin oyuncaklarını alın
Ellerini silahlardan çekin
Parmaklarını tetikten
Erkeklerin oyuncaklarını alın

“Affedersiniz” dedi Saffron şarkı bitince, yanına yaklaşılabilir gördüğü kadına. Kadın bir doktorun sekreteriydi, adı Evelyn’di.

“Burada yenisin” dedi Evelyn. “Tırnaklarının içinde çamur yok. Sana yardımcı olabilir miyim?”

“Bulmayı istediğim birisi var” dedi Saffron.

“O zaman başın dertte şekerim” dedi Evelyn. “Burada bizden pek çok var. Arayışından vazgeçip bize katılabilirsin. Bütün kadınlara kapımız açık, özellikle gençlere. Bu, sizin geleceğiniz bizim değil. Size içinde yaşanabilir bir dünya bırakmak istiyoruz. Özel yetenekler gerekmiyor, yalnızca varlığın ve kadınlara özgü gücün. Ve dünyayı kurtarma arzusu. Bu benim hayatımda yaptığım en iyi şey. Artık kesinlikle eve dönmüyorum.”

Saffron, Greenham’deki kadınların hepsinin çok uzun konuştuklarını keşfedecekti. Bir kere konuşmaya başlayınca o kadar çok anlatacak şeyleri vardı ki, bir türlü susmak bilmiyorlardı. Geçmişte akıllarına gelmiş ve günlük hayatın dertleri arasında gereken ilgi gösterilememiş bütün düşüncelerin doğruluklarının burada, evden uzakta farkına varılmıştı. Saffron şaşkına dönmüştü. Büyük demir kapılar açıldı, parlak ışıkların altında, üniformalı erkekler, her birinin elinde tasmalı ikişer köpek kapıda durdular. Kadınlar görmezlikten geldi.

“Burası Greenham, hayatım” dedi Evelyn. “Herkes ve her şey burada, işin temeli, işin sonu, kurşunların etle buluştuğu yer burası. Burası Greenham. Telin diğer yanında erkek silahları var. Nükleer silahlar. Bizim erkeklerimizin göz yumduğu bir Amerikan cephaneliği. Amaçları barış adına kadınları ve çocukları öldürmek, sakatlamak ve zehirlemek. Kurtarmak için öldürmek. ABD ara sıra silahlarını ortaya çıkarıp göstermekten hoşlanır, tıpkı fermuarını açmış şeyini dışarıya çıkarmış sokakta yürüyen teşhirci bir adam gibi. Bunu bilmen gerekir. Neden o kadar şaşırmış bakıyorsun?”

“Şey” dedi Saffron, “aslında sömestr tatilindeyim. Layla Lavery adında birini arıyorum. Buralarda bir yerde olmalı ama burada binlerce insan var. Bunu hiç tahmin etmemiştim.”

“Yüz binlerce” dedi Evelyn. “Oysa basın bu sayıyı daha az göstermeye çalışıyor. Layla’yı herkes tanır. Çadırı 8 numaralı kapının yanında. Kameraları takip et bulursun.”

Layla’nın adı geçer geçmez Evelyn’in arkadaşça tavrı uçup gitmişti. Dikkatini başka yana çevirince Saffron orada istenmediği duygusuna kapıldı.

“Erkeklerin oyuncaklarını alın” şarkısı devam etti.

Hayatlarını kazanmak zorundalar.

Ellerini silahlardan çekin

Öldürmek zorundalar.

Ellerini düğmelerden çekin,

Terfi etmek zorundalar.

Erkeklerin oyuncaklarını alın,

Bir bomba yapın, bir bomba yapın.

Saffron başını kaldırdı ve ışıklandırılmış koca bir ‘8’ gördü, o yana doğru yürümeye başladı. Garnizonun içinde komik olduğunu sanan birisi Amerikan milli marşını hoparlöre vermişti. Kadınlar da seslerini yükseltti. Hava kararıyordu, tellerin içinde ışıklar yandı.

Saffron, Layla’yı Evelyn’in dediği gibi kamera ışıklarını izleyerek buldu. Layla, doğu motifleri taşıyan güzel bir çadırın önünde durmuştu; üzerinde pratik ama şık bir tulum ve başında eşarp vardı ama gene de iş kadını, kadınsı ve çekici görünmeyi başarmıştı. Kameralara konuşuyordu.

“Kadınlardan ne yapmaları isteniyor?” diye sordu Layla, ek-

ranlarının başında oturan, yarısı o gün orada olamadığı için hayıflanana, yarısı da bundan memnun olan milyonlara. “Erkekler acayip erkeklik organı şeklindeki silahlarıyla bir hiç yüzünden dünyayı yok ederken evde bulaşık mı yıkasınlar? Avrupa, ABD ve Sovyetler Birliği’nin savaşlarını gerçekleştirecekleri mekandır. Onlar kendi insanlarını tehlikeye atmıyorlar. Ama biz Avrupalıların dünya yüzünden silinmesi onları hiç ilgilendirmiyor. Bu korkunç silahların bu ülkeden çıkarılmasını istiyoruz ve bunun şimdi yapılmasını istiyoruz, biz kadınlar bu isteğimiz yerine getirilene kadar buradan ayrılmayacağız.”

Saffron, Layla’nın harikulade olduğunu düşündü. Kameraamanlar da öyle düşünüyorlardı, ama dağınık bir grup toplanmaya başlamıştı, erkeklere nefretten gözleri dönmüş orta yaşlı kadınlar. Bu kalabalık, hayran grubun arasından merkeze doğru ilerledi. Layla’ya tehditkar bakışlar fırlattılar. Saffron rahatsız oldu. Bazı kardeşlerin diğerlerinden daha eşit olduğu ortadaydı. Şarkılar ayrıcalığı su yüzüne çıkarmıyordu ama gerçek hayat çıkarıyordu.

“El ele tutuşarak Amerikan askeri üssü etrafında oluşturduğunuz zincirle bunu başarabileceğinize mi inanıyorsunuz? Kadınlar dünyayı böyle mi değiştirecek?” diye sordu televizyon muhabiri.

“Bak kardeşim” dedi Layla. “Bu, tüm zamanların en büyük halkla ilişkiler olayı, bence bunu baltalama.”

Layla’nın en sivri eleştirmenlerinden Rita öne çıkıp kamerayla Layla arasında durdu.

“Aslında” dedi Rita “buradaki sözcü benim. Neden Layla Lavery ile konuşuyorsunuz, eğer o bir feministse neden sizinle konuşuyor? Kuralları hepimiz kadar iyi biliyor. Kadınlar yalnızca kadınlarla konuşur. Kadın muhabirler, kadın kameramanlar nerede?”

“Ama bir dakika” dedi erkek muhabir, “ben sizden yanayım.”

“Üzgünüm” dedi Rita, “bu mümkün değil, siz erkeksiniz.”

“Hiç adilce değil” diye karşı çıktı muhabir, “bu benim suçum değil.”

“Buna grup suçluluğu derler hayatım” diye onu sakinleştirdi Layla. “Önceden bu duygu yalnızca Almanlara mahsustu ama şimdi her yerdeki her erkeğe mahsus. Rahimden çıktığında lanet işlemeye başlıyor. Böğk, bir oğlan! Tüm erkek cinsi tecavüzcüdür gibi bir şey. Onunla yaşamayı öğrenmek zorundasın.”

“Kes sesini Layla” dedi Rita. “Erkekler savaş istiyor, kadınlarsa barış. Televizyon seyircilerinin tek bilmesi gereken bu. Greenham kadınları savaşa hayır diyorlar.”

“Savaşa hayır” diye bağırdı kadınlar.

“Greenham kadınları savaşa hayır diyorlar.”

“Özür dilerim” dedi Saffron, Layla’nın kolunu çekiştirerek.

“Kamerayı bana çevirmelerine şaşmamak lazım” dedi Layla.

“Burada herhalde saçını tarayan tek kadın benim. Seni tanıyor muyum? Senin saçın da yeni taranmış duruyor.”

Ama Saffron’un cevap vermeye fırsatı olmadı, muhabir de Layla’nın kulağına bir şey söylemek istemişti ve o bir profesyoneldi.

“Aman, aman” dedi muhabir, “yanlış bir şey yaptığının farkında değildim. Sen bizim izleyicilerimizin tanıdığı tek kişisin. Bu röportajın yayınlanması için yönetmenime çok dil döktüm. O da ancak seni çekersem buna izin vereceğini söyledi. Dünyanın kurtarılması onu hiç alakadar etmiyor. Eğer kadınları ilgilendiriyorsa önemli olamaz. Patronum böyle düşünüyor. Yalnızca seni çekersem yayınlayacağını söyledi.”

“Kardeşlerimin bazen gerçeklerle sorunları oluyor” diye özür diledi Layla. “Ne yaptıklarını bilmeyenleri bağışla. Onlar dünyaya yalnızca kendi küçük pencerelerinden bakıyorlar ve bu pencerenin çerçevesi erkeklere güvensizliklerinden oluşmuş. Ya da onları ne bağışla, ne de yaptıklarına aldır. Hangi boku seçeceğin beni ilgilendirmiyor, ben de neyi seçeceğimi bilemiyorum zaten.”

Layla yeniden Saffron'a döndü.

"Seni tabii ki tanıyorum. Sen Zoe'nin küçük kızısın. Üç yaşında, bebek arabasındayken baban tarafından kurtarılmıştın. Medusa'nın doğduğu gün. Sonra krematoryumda, o zaman kaç yaşındaydın, sekiz mi, çocuk olmadığını söylemiştin."

"İyi bir hafızan var" dedi Saffron.

"Hafızam harikadır" dedi Layla. "Hem de çok. Bazen insanı üzebiliyor. Hiçbir şeyi unutmamak insanın duygularını açıkta bırakıyor."

"Benim hafızam da iyidir" dedi Saffron. "Babam bizi kiliseden çıkardığında sen konuşuyordun. Ne diyordun? Konuşması gereken sen değildin. Babam deliye dönmüştü! O zaman ben de kızmıştım, cenazenin öyle olmaması gerektiğini düşünmüştüm."

Tel örgünün ardında, iyice aydınlatılmış ve karanlıkta kalmış düzgün şekillerin arasında bazı karaltılar hareket ediyorlardı. Büyük araçlar ağırlıkları kaldırıyor; ittirerek ve sallayarak; kocaman tekerler dönüyordu; bağırان erkek sesleri duyuluyordu. Layla kiliseyi hatırladı; renkli camlardan içeri dolan ışığı; silindirlerin üzerine takılan tabutları; kendi sesini duydu.

"Evet tabii, hadi git Bull" diyordu Layla. "Duymak istemediklerini duymadan önce git. Bu, senin hatan. Çocukları zaten niye getirdin ki? Cenazeler çocuklara göre yerler değildir."

"Ben çocuk değilim" demişti Saffron. Belki öyleydi, belki de değildi, tıpkı şimdi olduğu gibi. Çocuklar çoğu zaman kendilerine verilen rolleri oynarlar.

"Tavuklar tünemek için kümese dönerler" dedi Layla. "Kaybolmalarını istesen de küçük roller oynayanlar kaybolmazlar. Hep daha fazlası için geri dönerler. İşte buradasın küçük civciv, tekrar merkezdesin. Benden ne istiyorsun?"

“Annem hakkındaki gerçeği istiyorum” dedi Saffron. Telin öte yakası sakinleşmişti. Kamp da sessizleşmişti, bekliyordu. Işıklar söndürölmüş, ateşlerin üzerine basılmıştı. Sessizlikte bir nevi güven vardı.

“Aman tanrım” dedi Layla yaşadığı ya da yaşayabileceği tehlikelerden daha çok Saffron’dan korkarak. “Müthiş bir tiyatro ve de dahası. Dur bir dakika bakayım. Ahret gününün şimdi yaşanması gerekli miydi?”

Rita ve arkadaşları tekrar Layla ve Saffron’a doğru yaklaşmaya başlamıştı... Köşeli uğursuz şekiller. Layla, Saffron’u yakalayıp çadırın girişine doğru çekti ve içeri soktu. Lambayı yakmadı.

“Bazı kardeşlerin” dedi dişlerinin arasından, “gözüne fazla görünmemekte yarar vardır. Toplanmama yardım et küçük civciv. Sanırım buradan süratle uzaklaşmamız gerekiyor. Sonra konuşuruz.”

“Ancak söz verirsen” dedi Saffron, Bull’un yıllardır kendisine yalan sözler vermesinin alışkanlığıyla.

“Söz, söz, söz” dedi Layla ve çadırdan kafasını çıkarıp toplanmış kadınlara seslendi: “Tamam, tamam siz kazandınız. Sus-tum. Gidiyorum. İyi eğlenceler.” Ama kadınlar zaten dağılıyorlardı. 8 numaralı çelik kapı açılıyordu, askeri araçlar dışarı çıkıyorlardı. Kadınlar araçların camlarını ve kaportalarını yumruklayarak, “Orospu çocukları! Katiller! Annen burada olduğunu biliyor mu?” ve bunun gibi şeyler söylüyor, bağıryıyorlardı. Ne söylemek istedikleri zevklerine kalmış bir şeydi.

Üniformalı erkekler solgun görünüyordu, sinik ama kararlıydılar; erkeklerin ilahi düzeninde arkadakiler ileri ve ilerdeki-ler geri diye bağıırır. Kazanan arkadakiler olur.

Süslü çadırının içindeki Layla bavullarını topluyordu. Dikkatle ve düzenli bir şekilde çalışıyordu. Giysilerin arasına ince kağıtlar koyuyor, kozmetik eşyalarını özel kutularına yerleştiriyordu. Saffron hayran olmuştu, Layla anlatıyordu.

“Hayatım, ahlak nöbetimi tuttum. Kendime düşeni yaptım. Hepsi benden nefret ediyor. Bahse girerim İsa da ederdi. Bana minnettar olmaları lazım, ama gene de nefret ediyorlar. Ben hayatımı kadınlara adadım ama onlar bunu anlıyor mu? Hayır. Eğer bu ülke nükleer alevler arasında kalırsa memnun olacaklar. Etleri yanar, damakları yıkıntılar arasında çürürken, ‘Ben demiştim’, dudaklarındaki son söz olacak. Neden daha fazla nefret ettiklerine hala karar veremediler: Erkeklerden mi, nükleer silahlardan mı, yoksa birbirlerinden mi? Onlar yalnızca Orpheus’u paramparça etmiyorlar beni, kız kardeşlerini de parçalıyorlar. Tek bildikleri kendilerinin doğru, başkalarının yanlış yaptığı. Ama bu şakanın ötesinde bir şey, bu gösterinin ötesinde bir şey. Korkuyu dalgalandırıyorlar ve daha çok korku üretiyorlar. Yaşamımızı bir kabaya çeviriyorlar. Bu günlerde çocukların rüyalarında ne gördüklerini biliyor musun? Rüyalarında nükleer soykırım görüyorlar. Bahse girerim sen de rüyada bunu görüyorsun.”

“Bir göl, kumsal” dedi Saffron, “ağaçlar, yürüyen insanlar, tepede bir kule, her şey huzurlu. Birden alçaktan uçan bir uçak, kör eden bir ışık sonra her şey yıkılmış, ağaçlar yanmış birer pençe gibi ve insanlar çocuklarını arıyorlar. Çocuklar okula gitmişler, geri geldiklerinde hiçbir şey bulamıyorlar.”

“Bu yıkıntı rüyası” dedi Layla. “Her çağın bir kabusu vardır, bu da bizimki. İşte bu yüzden buraya geldim. Neyse boşver. Beni istemiyorlar. Ben de eve gider, bir ihtimal dünya kurtulursa diye Medusa’yı kurtarırım. Herkes gibi kafamı kuma gömerim. Bir gün devekuşları kafalarını kumdan çıkardıklarında herkes ‘Aman tanrım şu yaşlı şeyler ne kadar da çirkin’ diyecek.”

Araçlar geçip gitmişti. Birkaç bacak ve bir kalça kırılmıştı. Birisi çığlık attı. Çok eski bir törenin parçası olan ambulanslar- önce zarar ver, sonra tamir et; öfkeni göster, sonra affet- kalaba- lığı yaparak onları kurtarmaya geldi. Birkaç kadın ağladı, diğ- erleri bağır- dı. Şimdi 9 numaralı kapıdan buldozerler çıkmıştı, ça- dırların arasına dalmış, onları söküp eşyaları çamura atıyorlardı. Kırılmaz camların ardında oturan şoförler cezalandırma görev- lerini yerine getiriyorlardı. Onlar ilerledikçe kadınlar da peşle- rinden gidiyor kurtarabildiklerini topluyor, düzene koyuyorlar- dı. Bu oyunda kazanan ya da kaybeden yoktu. Sürüp gidiyordu.

Layla'nın çadırı buldozerlerin yolu üzerinde değildi. Kulak- ları ve gözleri beklenmeyen şeylerle dolmuş Saffron tekrar çadı- ra girdi. Layla'nın patlamak üzere olduğunu gördü. Buna katkı- da bulunmuş olmaktan dolayı üzüldü. Bu, Saffron'un sık sık his- settiği bir duygu değildi.

“Senden nefret ettiklerini sanmıyorum” dedi Saffron. “Yal- nızca bazı kadınlar gerçekten deli.”

“Sen iyi kalpli bir kızsın” dedi Layla. “Tıpkı annen gibi ama onun gibi rahatsız edici değilsin. Neden peşini bırakmıyorsun? Kazara çok ilaç aldı ve bu çok üzücü bir durum. Ama böyle şey- ler oluyor.”

“Cenazede öyle demiyordun” dedi Saffron, “babamı suçlu- yordun. Yoksa annemin ölümüyle halkın ilgisini mi çekmeye ça- lışıyordun? Belki de bir şehit olarak daha işe yarardı.”

“Lütfen burası ölmüşlerin huzura kavuştukları bir mekan” dedi, rahip geçmişti. “Bir cenaze, kadınların özgürlük toplan- tısı değil.”

“Burada, Greenham'de önemli şeyler olduğunun farkında- yım” dedi Saffron. “Dünyanın değişmesi gerektiğinin farkında- yım ve kimse bunu yapmazsa hiçbir şeyin değişmeyeceğini gö-

rüyorum. Ama ya benim hayatım? Davanız bir noktada benim annemin hayatıydı. O ve ben gerçek kadınlarız, geleceğe ilişkin bir teori değiliz. Ve ne olacağı, geçmişte ne olduğuna bağlıdır.”

“Tamam” dedi Layla. “seni ve vurdumduymazlıklarını affediyorum.”

Layla ve Saffron, bavulları Layla’nın arabasına yüklediler. Geriye çadır kalmıştı. Layla çadırı olduğu yerde bırakmayı istiyordu ama bu düşünce Saffron’u dehşete düşürmüştü. Eline bir çekiç alarak bağlantıları çıkarmaya başlamıştı bile. Islak çadır düzgünce bir şekilde toprağa düştü.

“Herkes annemin bunalımda olduğunu söylüyor. Neden?” dedi Saffron eve kadar olan yoldaki avantajını kullanarak.

“Hayatım, insanlar bunalırlar ya da bunalmazlar” dedi Layla. “Bir sebep olması gerekmez. Ve annen babanla evliydi, bunu aklından çıkarma.”

“Eğer onunla mutlu değilse neden onu terk etmedi?”

“Bu bir muamma tatlım” dedi Layla. “Bırak peşini!”

“Ya da Medusa kitabını geri çevirdiği içindi” dedi Saffron ifadesiz bir sesle.

“Buna inanmak istediğini görüyorum” dedi Layla, “ama gerçekten bu doğru değildi. Kitabı geri çevirmedik. Bize bazı bölümler yolladı, Stephanie telefon edip ‘Çok heyecanlı, gerisini gönder’ dedi. Ama o göndermedi.”

“Neden göndermedi? Bitirmemiş miydi? Belki de babam izin vermedi?”

“Nereden bileyim?” diye sordu Layla. “Belki Stephanie hatırlıyordur. Evet, sanırım Stephanie ile konuşmalısın benimle değil.”

Ve geçmekte olan bir muhabire el etti. Bu, Layla’yı televizyonda sunan o zavallı ve yalnız adamdı.

“Baksana kardeşim” dedi Layla, “bize yardım etsene. Ve erkek muhabir uysalca bu isteğe uydu; tel örgünün beri tarafından

korkunç bir gıcırtyla güvenlik alarmı çalışmaya başlayınca katlama işine ara verdi.

“Birisi telden içeri girmiş” diye açıkladı Layla. “Kadınlar bir kere ayaklanınca çok cesur oluyorlar.”

Saffron başını salladı. Layla ile aynı fikirde olmak Londra’ya geri dönüş yolculuğu için ödemek zorunda olduğu bir bedeldi. Otobüs durağına giden yolda o kadar çok çamur ve dert vardı ki, Layla’nın arabasına binmek çok iyi olmuştu.

“Ama Hamish düşman değil mi?” dedi Saffron, ay ışığında araba kullanan Layla’ya. Dönüş yolunda onun çiftliğine uğrayacaklardı. Çamur, gürültü ve karışıklık geride kalmıştı. Burada sessizlik vardı, yolun kenarlarında otlar büyüyordu. Karmaşa ve düzen birbirinden bağımsızdı, farklı yerler ve farklı zamanlara yerleşmişlerdi. Eğlence ve korku burada, sıkıntı ve güven orada.

“Hayır hayatım” dedi Layla. “Hamish düşman değil. Hepimiz aynı gemideyiz. Eğer bu durum ciddileşirse hepimiz ölebiliriz. Soğuk savaş sıcak savaşa dönüşebilir. Erkekler de insandır. Kimse zamanın içinde donup kalmaz. Sakın Hamish’in ev yapımı şarabından içme, korkunç bir şey.”

“Hamish annemi ne kadar tanırdı?” diye sordu Saffron

“Baban böyle bir şeye izin vermezdi” dedi Layla. “Bazı erkekler başka erkeklerin karılarını çalmaktan hoşlanır, tıpkı bazı kadınların başka kadınların erkeklerini çalmaktan hoşlandığı gibi, ama Hamish yalnızca seksten hoşlanır. Hamish babanın öfkesinin ağırlığını taşımak bir yana, her şeyden önce annenin duygularının ağırlığını taşımak istemezdi!”

Saffron’un gözünün önünde yarı hayal, yarı anı bir sahne canlandı, babası caddeden geliyordu ve annesi çılgın bir şekilde söyleniyordu:

“Bull’un öfkesini hissedebiliyorum. Hissediyorum. Erkek öfkesi dünyayı sallıyor.”

Layla da hatırladı. Bir zamanlar erkeklerin cezbedilmesi, yatırılması, yalanlanması, söndürülmesi gereken öfkelerini hatırladı.

“Bu günlerde” dedi Layla kederle, “gerçek bir erkekle tanışmak olası değil; işin püf noktasını unuttular.”

Salisbury Plain’i geçiyorlardı, büyük mekanik şekiller onlara doğru geliyor sonra arkada kalıyorlardı. Farları tam yanmıyordu, yalnızca azıcık bir ışık yol ile yol kenarını aydınlatıyordu. Konvoy üsse dönüyordu. Saffron yorgunluktan uyuya kaldı.

Saffron ertesi gün Hamish’in çiftlik evinde aydınlık, canlı bir kır sabahında gözünü açtı. Arka odada kırık ama değerli bir divanda uyumuştı. Banyoyu bulup yıkandı, iç çamaşırlarını yıka-
dı ve rafta bulduğu eski bir saç kurutma makinesi ile kurutup
giydi. Saç fırçasını temizledi, saçlarını fırçaladı. Fırçanın arka
yüzü gümüştü; üzerinde işlemeler vardı, en az yüz yıllıktı. Fır-
çayla takım aynanın arka yüzü cıvalıydı, eskilikten ve kötü kul-
lanılmaktan yıpranmıştı. Aynaya bakarken belki de güzel olaca-
ğını düşündü. Sonra öyle olduğuna karar verdi. Evindeyken yü-
zü şiş ve endişeliydi, evden uzak olursa her zaman daha iyi ola-
cağını anladı.

Mutfağı ve iki arkadaş canlısı köpeği buldu. Köpekler soğuk
burunlarını avcuna sokarak yiyecek istediler. Küçük bir kırmızı
tavuk masayla sandalyelerin arasında dolanıyor, yemek aranı-
yordu. Tencereler bakırdı, temizlenmek istiyordu; fincanlar çat-
lak veya kırıktı; mutfak gereçleri paslı ve antikaydı, hemen her
şeyin üzeri o kadar kirliydi ki temizlenmesi olanaksız görünü-
yordu. Saffron’un gördüğü tek plastik eşya banyodaki saç kurut-
ma makinesiydi ama o da örümcek ağları ile o kadar doluydu ki
kızarmış örümcek kokusu duyacağından korkmuştu. Ama hiç
değilse bu sayede temiz ve kuru iç çamaşırı olmuştu. Hamish ya

da Layla'dan ses seda yoktu. Geceyi birlikte mi geçirmişlerdi? Büyük bir olasılıkla.

Evini, babasını özlemişti. Bir trompet sesi duyuldu. Hamish kalkıp giyinmiş, bahçenin ucundaki enginarlara marş çalıyordu. Saffron yıllardır temizlenmemiş oymalı pencere pervazının kenarından onu gözledi.

Layla mutfğa geldiğinde üzerinde yıllar önce bir otelden çalınmış ve o zamandan beri de yıkanmamış gibi duran bir bornoz vardı. Layla seks uğruna bavulunu araya kağıtlar koyarak toplayan ve şık giyinen kadın olmaktan geçici olarak vazgeçmişti.

“Umarım baban senin için endişelenmemiştir” dedi Layla.

“Ona bir arkadaşım da kalacağımı söyledim” dedi Saffron. “Hamish’ten söz etmenin akıllıca olmayacağını düşündüm.”

“Tıpkı annen gibisin” diye söylendi Layla. “Onu da bir kavşağa koysan yanlış yola dönerdi. Ben, doğruları konuşmaya özen gösteririm. İşin sonunda ortaya çıkacak sorunları baştan çözmüş olurum.”

“Başka neyim anneme benziyor?” diye sordu Saffron.

“Benzemiyorsun” dedi Layla. “Benzeyemezsin. Başka bir on yıl, başka zamanlar. Sen dünyaya aldırıyorsun, kendinle ilgileniyorsun, senin için suçu kim omuzlayacak bununla ilgileniyorsun. Zamanı suçlama, çağı suçlama, beni suçlama. Ya da kabul len ve babanı suçla, o da senin diğer yarın.”

“Aslında sömestr tatilinde olduğumu söylerken yalan söyledim” dedi Saffron. “Okulda olmalıydım.” Layla gibi doğruları konuşma alışkanlığı edinmesinin gerektiğini düşünmüştü.

Hamish bahçeden içeri girdi. Kahve değirmeni o kadar eskiydi ki, çıkardığı gürültü köpeklerin havlamasına ve tavuğun koşarak kaçarken ortalığı pislemesine neden oldu. Fırının kapağını açtı, pişen ekmeğin kokusu ortalığa hoş bir şekilde yayıldı.

“Şuraya bak” dedi Saffron’a. Saffron eğilip fırının içine baktı ve altı tane kabarmış ekmek somunu gördü. “Zaferim” de-

di Hamish. Ekmek kalıplarını birer birer çıplak elleriyle çıkardı ve odanın ortasına doğru attı, böylece ekmekler kalıplardan çıkıp yere düştüler. Layla köpeklerden önce davranıp ekmekleri kurtardı.

Kahvaltıda ekmek yediler. Layla ve Hamish yan yana oturmuş ve birbirlerine yaslanmışlardı.

“Zoe’nin kızı” dedi Hamish. “Şu işe bak. Seni bebek arabasının içinde hatırlıyorum. O zaman da böyle suratını buruşturdun. Kadınlar daima yakınacak bir şey bulurlar. Neden mutlu olamıyorsunuz?”

Hamish bunun dışında kibar, hatta sevimliydi. “Umarım ekmeği sevmişindir” dedi. Saffron, ekmeğin sıcak ve ağır olduğunu, kendisinin dilimlenmiş, beyaz ve hijyenik olarak paketlenmiş ekmeği tercih ettiğini söyledi. Gülüştüler. Kendisinden hoşlandıklarını düşündü, neden olmasındı? Onlar doğrucu kulübün üyeleri idi. Kendi tanıdığı insanların çoğu öyle değildi.

Saffron insanların kendisi için ne düşündüklerine aldırmadığına karar verdi, kendisinin onlar için ne düşündüğü daha önemliydi. İşte karakterlerimiz böyle şekillenir, bazı kavşaklardaki deneyimler bebek arabası kişiliğimizin üzerine eklenir. Ebeveynlerin büyümekte olan çocuklarını evde tutmaya çalışmalarına şaşmamak lazım. Kötü arkadaşların onları kötü etkileyeceğinden korkarlar, korkmakta da haklıdırlar.

“Saffron’un tek yaptığı ağlamak” demişti bir keresinde Zoe. “Öyle nankör ki. Bunu onun geleceği için yapıyorum kendim için değil. Bunu anlayamıyor. Ya Bull beni kapıya koyarsa?”

“Bull, Bull, Bull” diye taklit etmişti Hamish ve zinciri ile mobilya dövmeye gitmişti, Saffron her vuruşta gözünü kırpyordu.

Saffron Londra’ya Belsize Park’a döndü ve yukarı kattaki misafir odasında Sampson’u yine deri yastığını yumruklarken buldu. Güm, güm, güm.

“Şu gürlütyü kessen diyorum” dedi Saffron. “Senin için

elimden gelen her şeyi yapıyorum. İzleri Greenham'e kadar sürdüm. Neden her şeyi bana bırakıyorsun?"

"Sen benden büyüksün" dedi Sampson haklı olarak.

"Yalnız bu kadar da değil" dedi Saffron. "Sırf ben kadını, sen erkeksin diye bütün sorumluluğu benim yüklenmem gerekmiyor."

Sampson karşılık vermeye cesaret edemedi. Yumruklamaya geri döndü ama eskisinden daha öfkeli olarak.

"Pekala bakalım" dedi Saffron. "Geliştir kaslarını. Daha işin başında maço ol bakalım. Bok herifler!"

"Bunun kaslarla ilgisi yok" dedi Sampson. "Bu el-göz koordinasyonunu geliştirmek için. Belki de eşcinsel olurum, ne biliyorsun?"

Ve yumruklamaya devam etti, ne geleceği ile ne de ablasının aktardığı geçmişiyile uzlaşabiliyordu.

Layla'nın Chelsea'daki evinin önünde Thames nehri tatlı tatlı akıyor, gezi vapurları bilet kesmeye devam ediyordu. *Boşanma Reformu- Lothario'nun Sözleşmesi* diyordu Evening Standard afişi. Buraya kadar işler iyiydi. Evin içindeyse eşcinsel hareketin afişlerini asacak yer kalmamıştı. Mutfakta Richard ve Johnny sakın sakın yiyeceklerini umdukları üç kişilik bir yemek hazırlamışlardı ama davetsiz dördüncü kişi olarak Stephanie gelmişti, Menstra'ya para toplamak için kafa şişiriyordu.

"Herkes dünyadaki en zengin insanların homoseksüeller olduğunu bilir" diyordu. "Ve en fakirlerin de lezbiyenler. Neden bize yardım etmiyorsunuz? Sorunlarımız aynı. Bize yardım edin, kendinize de etmiş olursunuz."

"Medusa'dan iste" dedi Johnny sinirle. "Kız kardeşlere sor."

"Medusa'dakiler eşcinsellere yardım etmiyor."

"Sağlıklı bir karar!" dedi Richard takdirle ama Johnny bunu hiç komik bulmadı.

"Alice benden yanaydı" dedi Stephanie. "Ama yine de beni

dinlemiyorlar. Alice susturuluyor. Yoldaşlık geçmişte kaldı. Yalnızca on bin lazım Johnny, Menstra'yı ayakta tutabilmek için.”

“Paramıza bizim ihtiyacımız var” dedi Johnny soğukça. “Sizin çevrenizde yok oluyoruz ve siz fark bile etmediniz. Siz kanınıza tapmaya devam edin, bizim kendi kanımızdan korkmak için nedenimiz var.”

“AİDS’den söz ediyorsun” dedi Stephanie. “Yarım bardak suda fırtına. Yanlış alarm. Seks iyileştirir, öldürmez. Doktorlar sizi korkutmaya çalışıyorlar. Çok komiksin Johnny.”

“Ben de bunu söyleyip duruyorum” dedi Richard ve sonra kirli kalbi kırılan Stephanie’ye, “Yemeğe kalmalısın. Beef Wellington’umuzu paylaşabiliriz, özellikle Alice için pişirdik. Johnny eğer Stephanie paramızı alamıyorsa hiç değilse yemeğimizi paylaşabilir.”

“Alice burada ne yapıyor?” diye sordu Stephanie telaşla. “Neden eşcinsellerle ahablık ediyor?”

“Yukarıda magnum opus’unu yazıyor” dedi Richard “Ve bazıları gibi bizim ahablığımızı zehirleyici bulmuyor.”

Stephanie pişmekte olan yemeğin kokusunu içine çekti ve yemeğe kaldı.

“Madge’ye söylemeyin sakın” diye tembihledi.

Yemekte Richard lezbiyen birliğinin çökmekte olduğunu söyleyince Stephanie göz yaşlarına boğuldu.

“Zavallı Stephanie!” dedi Alice. “Devrimcilerin kaderi, devrimin başarıya ulaştığını görememektir, orman ağaçlarla iyice gizlenmiştir.” Birisinin kendisine anlayış ve sevgi göstermesinin üzerinden öyle uzun zaman geçmişti ki Stephanie çocuk gibi sızıldanmaya devam etti.

“Hiç değilse Trotskyist değilsin, Stephanie” dedi Alice. “Eğer bu erkeklerin devrimi olsaydı kafana bir buz baltası saplanmıştı bile.”

Hava kararıyordu, Saffron girişteki basamaklara oturmuştu. Gene anahtarını unutmuştu. Yanında Rafe ve Roland vardı. Onlarla tanıştıktan sonra hiç ayrılmaz olmuşlardı. Tavırları ve cinsleri onları ayırıyor olabilirdi ama aynı neslin anne babalarına sahip olmanın ortak deneyimi onları birleştiriyordu. Saffron onların yanındayken kendisi için üzülebiliyordu. Bu büyük bir rahatlıktı.

“Herkesin eve geldiğinde kapıyı açacak bir annesi olmalıdır” dedi Saffron. “Benim bir annem olmamasının intikamını alacağım.”

“Herkes kapı anahtarını yanına almalıdır” dedi Roland ciddi bir tavırla. “Eğer annen sağ olsaydı eminim ilk söyleyeceği şey bu olurdu.”

“Hiç kimsenin lezbiyen bir annesi olmamalıdır” dedi Rafe. “Özellikle çocukları erkek çocuklarsa. Eğer kız çocuk olsaydık onunla yaşayabilirdik. Erkek çocuk olduğumuz için babamın eski metresi ile yaşamaya mahkum edildik. İyi bir kadın ama pek akıllı olduğu söylenemez.”

“Eğer duygusal ve ruhsal gelişmemizde sorunlar olduysa bunda şaşılacak ne var?” diye sordu Roland. “Babam yalnızca sebzeleri ile konuşuyor. Kalbini lahanalarına açıyor bize değil. Ama hiç değilse senin baban gibi annemin kendini öldürmesine yol açmadı.”

“Bu konuda fikrimi değiştirdim” dedi Saffron. “Ya da babamı suçlamaktan vazgeçtim diyelim. Erkekleri suçlamak çok kolay. Herkes bunu yapıyor zaten.” Bugünlerde annesinin ölümünün suçunu kız kardeşlerin kapının eşiğine bırakma eğilimindeydi. Yalnızca kız kardeşlerden hangisinin suçlanması gerektiğine karar vermemişti.

Bull işten geldiğinde her üçünü de içeri aldı. Son günlerde yeni nesle karşı bir sorumluluk duyuyordu. Daffy ile flört etme-

ye başlamıştı. Kurtarılmış bir aile hayal ediyordu, terk edilecek değil, yaşanacak bir hayat. İçkiyi bırakacağına inanıyordu.

Saffron gülümseyerek onayladı ve zaman kazandı.

Saffron, Alice'i 'Altıncı Sınıf Feminist Topluluğu' için konuşma yapmaya davet etti. Alice de kabul etti. Saffron onu bahçe kapısında karşıladı.

"Annemi tanıyormuşsunuz" dedi Saffron. Alice'i öğrenci gruplarının konuşmacılara çay ikram ettikleri personel odasına götürdü.

"Gerçekten mi?" dedi Alice kibarca. "İsmi neydi?"

"Zoe Meadows" dedi Saffron. Alice irkildi.

"Evet, o" dedi Saffron. "Beş yıl boyunca yazdığı kitabı Medusa geri çevirdiği için kendini öldüren kadın."

"Bunun doğru olduğunu sanmıyorum" dedi Alice dikkatlice. "Layla'dan savaş meydanında olduğunu duydum. Pes etmiyor-sun değil mi?"

"Pes etmemenin meyve verdiğini gördüm" dedi ifadesizce.

"Artık Medusa ile çok az ilişkim var" dedi Alice. "Stephanie ile konuşmalısın. O benden daha fazlasını bilir. Bakalım onu yakalayabilecek misin?"

"Gerçeği söylemek gerekirse" dedi Saffron alışılmadık bir açık sözlülükle "Menstra sinirimi bozuyor."

"Hepimizinkini bozuyor" dedi Alice, sonra, "bu akşamki program beni annen konusunda topluluk içinde sorguya çekebilmek için düzenlenmiş bir tuzak mıydı?"

"Evet" dedi Saffron, ama o zamana kadar Alice personel odasında çay içiyordu ve konuşmadan vazgeçmesi için artık çok geçti. Ama soru sorma zamanı gelince acıdı ve çocuklara özgü sıradan sorular sordu: "Komünizm nereye gidiyor?" ya da "Hangi nedenle Medusa?" gibi. Alice'in zor durumda kalacağını düşünmüştü.

Saffron, artık Menstra'dan daha fazla kaçamayacağını farkındaydı. British Museum ile Tottenham Court Road arasındaki bir yan sokakta, bir antikacı ile bir antika harita satıcısının arasına sıkışmış Menstra'nın merkezini buldu. Kan kırmızısı kapıdan girip dökülen merdivenlerden çıkınca büroyu neşeli ve çocuksu buldu. Kadınlar spor ayakkabı ve soket çorap, koca popolarını örten kot pantolonlar ve eski bol kazaklar giymişlerdi; lezbiyen şıklığı henüz başlamamıştı.

Yalnızca Madge'in bir stili vardı. Uzun çizmeler ve fırfırlı bir etek giymişti. Stephanie'nin başı kalabalık görünüyordu. Saçlarında beyazlar vardı. Beyazlar Madge ile yaptığı bir kavganın ertesinde bir gecede ortaya çıkmıştı. Boyatmayı reddetmişti, bu da arkadaşını sinirlendiriyordu. Madge'in dayanamadığı tek şey kurban rolünün oynanmasıydı, ama özellikle İngiliz kadınlarının oynamaktan hoşlandığı bir oyundu bu.

Stephanie, Saffron'un ne istediğini öğrenince öncekinden biraz daha bitkin görünmeye başladı. Madge'in içgüdüğü kızı hemen bürodan dışarı çıkarmayı söylüyordu. Her üçü de çıktılar ve konuşmak için bir pastaneye gittiler.

"Peki ben ne olacağım?" diye sordu Saffron. "Sizin özgürlük hareketiniz var, arkadaşlarınız var. Benimse yalnızca kendi hayatım var. Siz annemi teorilerinizle öldürdünüz. Bence fikirleri onun kafasına sizler soktunuz sonra da kitabını yayınlamadınız ve onu öldürdünüz."

"Sen neden söz ediyorsun?" diye sordu Stephanie. "Biz onun kitabını basacaktık. Onu söylemek için aradığımı ve babanla konuştuğumu çok net bir şekilde hatırlıyorum. Çok uzun zaman oldu ama bunları cenazede de konuşmuştuk."

"İnanamıyorum" dedi Madge, Stephanie'ye. "Yani sen bir erkeğe böyle bir mesajı iletmesi için güvendin mi? Sen deli misin? Ne amatörlük!"

“Babam anlattığınız gibi bir canavar değildir” dedi Saffron.

“Bütün erkekler canavardır” dedi Madge. “Ne olduğu çok açık. Annen ataerkil düzene karşı çıktı, kendisine alternatif bir yaşam alanı açarak erkeği tehdit etti, kendine para kazanan ve düşünen insan payesi verdi, eş ve anne olmaktan çıktı. Tabii ki mesajı annene vermedi. Stephanie’nin aptallığı. Annenin ölümü için daha fazla neden aramana gerek kalmadı.”

“Menstra batıyor” dedi Stephanie. “Madge çok üzgün. Onun için zamanını bana saldırarak geçiriyor, fiziksel ve sözselsel olarak. Bu son olacak.”

Ayağa kalktı; Madge de kalktı. Ve Stephanie’yi tokatladı. Stephanie de Madge’in bacağına tekme attı. Pasta yemekte olanlar lokmalarının ortasında durdular, lokmaları ağızlarında kaldı.

“Sen umutsuz bir vakasın, çok fazla İngilizsin” diye haykırdı Madge, “bencil, soğuk, kötü aşçı ve yatakta beceriksiz. Evime New York’a gidiyorum oradaki kadınlar, kadın gibi kadın.”

“Hayatımın en kötü yılları!” diye haykırdı Stephanie. “En kötü yılları!”

Madge dışarı çıkarken birkaç masayı ve sandalyeyi devirdi. Stephanie ağlamaya başladı. Saffron, hesabı ödemesi için onu orada bırakarak, trenle taa East End’deki Canary Wharf’a kadar gitti. Burada bir grup müteahhit dünyanın en büyük iş merkezi-ni inşa ediyordu. Yapmak için önce yıkmak gerekiyordu. Göklere ulaşmak için önce yerde çukurlar kazmak gerekiyordu. Saffron’un babasının özel yeteneği kazılan çukurların çökerek onları kazanları öldürmesini önlemektir. O günlerde inşaat sektörü canlanmıştı, yapacak çok işi ve içki içecek çok az zamanı vardı. Saffron babasını şantiye binasının merdiveninde başında bir kaskla buldu. Babası onu gördüğüne şaşırmadı ama okulda olması gerektiğini düşündü. Son zamanlarda kızı o kadar kendinden emin hareket ediyordu ki herhalde doğru olanı yapmıştı.

“Bana annemin yazdığı kitabı anlat” dedi Saffron.

“Bırak artık Saff” dedi babası. “Geçmişî düşünmekten vazgeç. Beni rahat bırak. Yerde koca bir çukur var ve bu da zavallı yaşlı baban için yeni bir iş demek. Kötü bir dönem geçiriyorsun. Erkek çocukların peşinde koşmasından daha iyi herhalde. Fazla konuşacak vaktim yok. Seni görmek güzel Saff ama hiç değilse annen beni işime kadar izlemezdi. Bırak işimi yapayım da borçlarımızı ödeyecek parayı kazanayım.”

“Borçları boş ver şimdi” dedi Saffron. “Pither sobada bir şey yaktığını hatırlıyorum; parmaklıkların arasından sayfalar itişti-yordun. O annemin yazdığı kitap mıydı?”

“Evet öyleydi” dedi Bull çukura bakarak. “Yapılacak en iyi şeydi. Erkek düşmanı bir karalamaydı. İsteddiği her şeyi ona sağlamıştım. Bir kadının isteyebileceği her şeyi. Koca, ev, çocuklar.” Ah, Bull ne inatçıydı.

“Bana safları oynama” demişti sayfaları yanarken seyreden Zoe’ye ve Saffron seyreden annesini seyretmişti.

Zoe pasifti ama Saffron asla pasif değildi. Bir çocuk bu kadarını öğrenebilirdi.

“Medusa ile bağlantı halindesin. Biliyorum öylesin. Süprünün biri seni sormak için burayı aradı.”

“Stephie olmalı” dedi Zoe. “Ne söylediğini söyle, lütfen söyle.”

“Hayır teşekkürler dedi” dedi Bull. “Kadınların kendilerini acındırmak için yazdıkları kitaplar için artık pazar olmadığını söyledi. Bu yüzden bu çöpü seni bu dertten kurtarmak için yakıyorum, seni utançtan kurtarmak için.”

“Evet” dedi Saffron, “her şey açığa çıktı. Doğruymuş. Sen baba, annemi ölüme sürükledin.”

“En iyi sandığım şeyi yaptım” dedi Bull. “Bir erkek daha fazla ne yapabilir? Ve o da beni cezalandırdı, sizi de. Hapları yutan oydu, şişeyi dudaklarına götüren oydu. Neden onu suçlamı-

yorsun? Biliyor musun içkiyi de şişeden içmiş, bardak kullanma zahmetine bile girmemiş.”

“Bunu bilmiyordum” dedi Saffron.

“Aslında” dedi Bull “kitabı yakmam yalnızca bir uyarı niteliğindeydi, annen de bunu gayet iyi anladı. Yeniden yazmak isteseydi yazabilirdi. Erkekler ve kadınlar oyunları oynarlar Saffron. Bizimkisi biraz fazla ileri gitti. İstiyorsan beni suçla, işi bırakır yeniden şişeye dönerim.”

“Pekala” dedi Saffron. “Pekala sen kazandın.” Birdenbire babasının ölmeden önce zaman kazanmaya çalıştığı duygusuna kapıldı, annesine katılmadan önce. Kendisini dışlanmış hissetti.

Daha sonra Rafe’ye Tolstoy’un şu sözlerini söyledi: “Aşıkların çocukları öksüzdür.”

Birisi geçmişte bir-iki kere bunu tekrarlamış, o da aklında tutmuştu.

Saffron’un alevlendirdiği bu dramatik günün üstünden fazla geçmeden, bir akşam ipek geceliklerinin içinde, evde yalnız başına televizyon seyreden Layla’nın kapısı çalındı. Kapı zincirliydi. Londra tehlikeli bir yer haline gelmişti. Kadınlar artık kontrol etmeden kapı açmıyorlardı. Ama kapıdaki yalnızca Stephie’ydi.

Stephie içeri girdi ve Layla’ya kahverengi bir zarf uzattı, içinde bir metin vardı.

“İnanmayacaksın ama” dedi, “Zoe’nin kitabının bir kopyası. Bull beni aradı ve bunu verdi. Yalnızca yedi yıl geç. Zoe’nin her yazdığı bugün için de geçerli. Gelişim istikrarlı değil. Birkaç şey değişti ama hemen her şey aynı kaldı.”

“Madge’i terk ettiğini duydum” dedi Layla. “Ve Menstra da kapandı.”

“O beni terk etti” dedi Stephanie dikkatlice. “İki hafta ağla-

dım ama artık onu unuttum galiba. Bunun nedeni lezbiyen aşkın heteroseksüel bir aşktan daha az derin olması olabilir mi sence?”

“Hiçbir fikrim yok” dedi Layla. “Sakın kimseye bu konuda bir kitap yazmasını söyleme.”

“Acaba Medusa beni geri alır mı?” dedi Stephanie. “İş istiyorum ve karışıklık ve neşe. Çocuklarımı geri istiyorum. Normal olmayı o kadar özledim ki tahmin etmen mümkün değil.”

“İstiyorsun, istiyorsun ama senin istediğin gökteki yıldızlar” dedi Layla. “Ne bir daha normale dönebilir ki, ayrıca bu senden başka kimsenin hatası değil. Hadi gel bir kadeh şarap iç. Zoe’nin kitabını sayfa sayfa okuyalım. Geçmişten neler kurtarabiliriz bir bakalım.”

Bölüm IV

Ha, özür Dilerim

şte bir yetişkin olurken Saffron'un karakterini belirleyen bunlardı; parlak fikirleri olan bir çevrenin içinde dünyaya gelmişti, adalet umudu, çok fazla içki, uyuşturucu, bir iki travma ve caddenin sonundaki ordu giysileri satan dükkan ve radyoda Sid Vicious. Öğretmenler bir yana, toplum ise öteki yana çeker, geçmiş korkulu, gelecek daha korkulu, seks ölüm getirir. Bebek arabasında bir çocuk, akıllı ve şahsiyet sahibi, keskin bakışlar, şikayet yöntemi, mükemmel olmayan hafıza. Ve akıllı çocuk yönetimi eline geçirmeye karar verir, çünkü ondan başkası bu iş için yeterli değildir.

Ha, özür dileriz. Her kuşak gelecekte özür dilemelidir ve değişiklik ne kadar büyükse özür de o kadar derin olmalıdır. Bırakın Galileo dünyanın güneşin etrafında döndüğünü söylediği için özür dilesin, çünkü evrendeki yerimizle ilgili fikirlerimizi alt üst etti. Bırakın Jethro Tull bugünkü tarım için özür dilesin

ve Marconi televizyon için. Bırakın İsa engizisyon için özür dilesin, Muhammed yobaz Müslümanlar için ve Lenin Marksist Afrika'da olanlar için. Fikir ne kadar parlaksa, sonuçları da o kadar ciddi olur. Bırakın feministler aşkın ölümü, kaybolan çocuklar ve erkeğin alçalması için özür dilesinler. Peki ama bir kız ne yapabiliirdi ki? Birisi dünyayı değiştirmeliydi. Gördüklerinizi görüp bir şey yapmadan duramazdınız.

Mümkün olduğu kadar süratle günümüze gelelim. Yapılan yapıldı. Hala yapılabilen yapılıyor zaten. Mars'a gitmeyi ve yenden başlamayı umut edelim. Londra'nın merkezindeki büyük post-modern bir binaya bakıyoruz; baştan aşağı çelik ve cam, sanki metalden yapılmış ve destelerle kabloyla tutturulmuş bir köprü gibi. İçerdeki avluda fıskiyeler oynuyor ve bakın formaldehit dolu cam bir tankın içinde kıvrır kıvrır bir koyun var. Tankta bir hava kaçağı olmalı, formaldehit buharlaşıyor. Sevimli bir hali olan koyunun çürümeyeceğini umalım. Şimdilik ölü bir şey ne kadar sevimli olabilirse o kadar sevimli.

Sabah ve herkes işine gitmek için yolda. Bu muhteşem bina, ComArt House, iletişim sanatlarına adanmış. İçinde radyo ve televizyon istasyonları, hafta sonu ve hafta içi ekleri de olan iki gazete, birkaç stüdyo falan var. Millet kendisiyle ve dünyanın geri kalanıyla işte buradan konuşuyor.

ComArt binasının önünde bir taksi durdu, içinden Saffron indi. Yirmili yaşlara gelmişti. İncecik topuklu ayakkabılar giymişti, saçları dalgalıydı, eteği çok kısaydı ve bacakları çok güzeldi. Çizgileri babasınıninki gibi sertti, alnı annesinininki gibi güzeldi. Cildi düzgündü. Diğerleri fark etmemişti ama Zoe'nin cenazesinde bir an için görünen ve sonra kızının zamansız ölümüne dayanamayarak bir yıl sonra ölen Saffron'un anneannesi, -o nesle özgü bir görüşle- sorunlu bir çocuğun, yanaklarının renginden anlaşılacağını söylerdi. Kim yanlış olduğunu iddia edebilir ki? Sorunlu bir çocuğun yanaklarında pek az renk olurdu, çok sol-

gun görünür ya da renkler yanlış yerleştirilmiş olurdu, elmacık kemiklerinin altında yoğunlaşır, neşeli bir şekilde kulaklara doğru yayılmazdı.

Bu günlerde Saffron'un rengi bayağı iyiydi. Olağanüstü mutlu görünüyordu. Birisine aşık değildi, hayır, o olmazdı, yani mutluluğu kendisiyle ilgiliydi. Özellikle sevilecek biri olmasa bile gıpta edilecek biriydi. Ama yirmili yaşlarda sevilmeyecek insanlar otuzlu yaşlarda değişebilirlerdi ya da öbür türlü de olabilirdi.

Saffron'un takside bıraktığı Roland'dan başkası değildi. Roland camdan eğilerek ona şans diledi, güzel güneşli bir gündü.

“Şansa ihtiyacım yok” dedi Saffron “Benim iradem ve yeteneğim var.”

Saffron, ComArt House'a girdi. Birkaç muhabir fotoğrafını çekmek, fırsat bulurlarsa onunla konuşmak için bekliyorlardı. Saffron'un yeni işi, gazetede bir haberin başlığı ya da hafta içi eki için kullanılabılırdi. O, yeni kadının bir modeli, medyanın harika çocuklarından biriydi. Gazetecileri eliyle yana itti, yüzünün gazetelerde çıkmasıyla ilgilenmiyordu. Tanınmamayı ve tanımlanmamayı yararlı buluyordu. İçeri girdi, güvenlik engellerini aşmak için bir kart kullanıyordu. Binanın dışından uzay mekiği gibi gökyüzüne tırmanan asansörle altıncı kata çıktı. Kapı açıldığında, merdivene tırmanmış bir işçi tarafından yolunun kapanmış olduğunu gördü. İşçi yaşlı ve asabiydi. Cam kapıların üzerine Art-Deco bir panel asıyordu. Altın rengi panelin üzerinde mavi harflerle Tiffany yazıyordu. Saffron merdivene sürünerek ve biraz da sarsarak geçti. Ona neydi?

“Beni öldürmeye mi çalışıyorsun?” diye söylendi yaşlı adam korkuyla.

“Yazı, gümüş üzerine koyu kırmızı olmalıydı” diye cevapladı Saffron.

“Ama mavi ve altın oldu” dedi işçi.

“İndir aşağı” dedi Saffron.

“Sen kendini ne sanıyorsun?” dedi adam.

“Yazışleri Müdürü” dedi, Saffron.

Ve içeri girdi. Adamın şaşkınlığı da peşinden.

Tiffany’nin girişinde Leonora adında çok alımlı bir siyah kız çalışıyordu. Uzun boylu ve kendine gayet hakimdi. Arka tarafında açık bir büro vardı. Duvardaki saat tam olarak dokuzu gösteriyordu. Saffron önce saate, daha sonra da boş masalara baktı.

“Saat dokuz oldu” dedi. “Kaç kişi geldi?”

“Sekiz” dedi Leonora. “İlk gününüz şerefine her zamankinden daha fazla Miss Meadows.”

“Saffron demen yeterli” dedi Saffron. “Ama ‘her zamankinden daha fazla’ yeterli değil. Lütfen benim için önümüzdeki iki hafta boyunca herkesin işe ne zaman geldiğini kaydet Leonora.”

“Yöneticiler de dahil mi olacak?”

Saffron başını salladı.

“Akşamları bir başkasının yapması lazım” dedi Leonora, “ben erken çıkıyorum.”

“Artık değil. Sen de herkes gibi haftada kırk beş saat çalışacaksın.”

“Ama benim yuvada çocuklarım var” dedi Leonora, yıllar sonra çocuk sorununu yeni halletmişti.

“Üzgünüm” dedi Saffron. Çocuksuz insanların çocuklu olanların sorunlarını duydukları zaman yaptıkları gibi donuk bir gülümsemeyle.

Ve yürüyüp gitti, ama Saffron’un sandığı gibi kolay pes etmeyen Leonora dahili telefonu kaldırdı ve personelin numarasını çevirdi. Ama telefon cevap vermedi. Personelde çalışanların dokuz buçuktan önce geldikleri görülmemiştir.

Bu arada Roland gideceği yere varmıştı. Strand'de Viktorya tarzı ruhsuz bir bina; ComArt House gibi etkileyici olmak için inşa edilmişti ama başka bir devirde. Roland şoförü başıyla selamlayıp tam yürümeye başlamıştı ki şoför ona seslendi.

“Para yalnızca hanım arkadaşınızın gittiği ComArt House’a kadar ödendi. İlaveyi siz ödeyeceksiniz”

Şaşırان Roland şoförle uzun bir konuşmadan sonra birkaç pound bozuk parayı uzattı. Kibar, yakışıklı ve güvenilir bir genç adam olmuştu, babasının gülüşünü ve annesinin kıvrıcık saçlarını almıştı.

“O hanıma ben cimri derim” dedi şoför. En nihayet parasını almıştı ve memnundu. “Ona hayatımda yer vermeden önce de iyice düşünürdüm.”

Ama Roland aldırmadı. Saffron’a tapıyordu, onun her türlü tuhaf hareketine katlanıyor ve ara sıra ondan kurtulmak için açık açık çabalamasına bile aldırılmıyordu. Roland’a göre her zaman ne yaptığının bilincinde değildi. Birkaç pound, utanç verici küçük bir hadise, onunla birlikte olmak için, hele de geceyi birlikte geçirmek için ödenecek çok küçük bir bedeldi. Saffron’un evine taşınmıyordu ama ziyaret ediyordu. Kendi istediği sıklıkta değil, ama onun kız arkadaşı olduğuna inanacağı sıklıkta. Birlikte yaşamak çok ileri gitmek olurdu.

Bir zamanlar Roland ve meslektaşları payeden yoksun, ama bol zamanda ve geniş mekanda çalışıyorlardı. Oysa şimdi zaman paraydı, mekan paraydı, odalar bölünmüş, koridorlar daraltılmıştı. Artık bir zamanlar bir kişinin çalıştığı yerde şimdi on kişi çalışıyordu. Roland odasını Holly ile paylaşıyordu. Holly sıradan görünüşlü, akıllı, otuz yaşlarındaydı, gelmiş ve bilgisaya-

rının başına oturmuştu bile. Hamileydi ve yanlış adamla evliydi. Aslında Roland ve Holly birbirleri için çok uygundular ama her ikisinin de kapasitelerinin üzerinde idealleri vardı. Mutluluk böylece onları sıyrıp geçiyordu. Holly daha zengin birini istiyordu, Roland ise daha heyecanlı birini. Roland içeri girer girmez Holly konuşmaya başladı. Ağrılarını, acılarını, umutlarını ve üzüntülerini anlatmak için ona sonsuz güveniyordu, diğeri de dinlemekten memnundu.

“Parmaklarımda acı hissediyorum” dedi Holly. “Sanırım bu, adı-nedir hastalığına yakalandığımı gösterir. Ya da sendromuna. Bu günlerde her şey sendrom. Bir sürü belirti bir araya geliyor ve bir sendrom paketi oluşturuyor, öyle değil mi? Bu ekrana bakmaktan başım ağrıyor ve ağırlığımın baskısından da kalçam ağrıyor. Bebek siyatik sinirime yaslanıyor, deli gibi tekmeliyor. Sırt üstü yatmak ve tavanı seyretmek istiyorum. Burada oturmak, iki bilgisayarın birbiriyle konuşmasını ve insanların bir daha düşünmemelerini sağlamak yerine bunu yapabilirim, üstelik de bana verdikleri çerez parasına. Bütün hastalık izinlerimi kullandım ve doğum iznim üç hafta sonra başlıyor. Her an doğurabilirim. Nasıl bebek doğurtulacağını biliyor musun? Hayır? Ben de öyle düşünmüştüm.”

Roland da aklındakileri söyledi. O da insanların fazla düşünmemelerini sağlamaya çalışıyordu. Her ikisi de monitörlere bakıyor ve tıklayarak dosyalara giriyorlardı. Bir makineye altıncı duyu nasıl verilirdi? Bir erkek ya da kadın gibi düşünmesi ve yanlış nedenden doğru çözüme ulaşması nasıl öğretilirdi? Kaderin cilvesine bakın ki yaptıkları iş, kendi aralarında sıradan, yeknesak bir iletişim kurmak için akıllarını ve çenelerini boşa bırakıyordu. Holly ve Roland günler boyunca havadan sudan konuşuyor ve her geçen gün yakınlaşıyorlardı.

“Saff, hiç çocuk yapmayacağını söyledi” dedi Roland. “Kadere rehine yaratmak niyetinde değilmiş. Ama ben bir çocuk is-

tiyorum. Çocuklarımın olmasını ve benden daha başarılı olmalarını istiyorum. Genlerimin yaşamaya devam etmesini istiyorum. Eğer benim iyi bir babam olsaydı ne kadar başka bir insan olurum.”

Holly onu rahatlatmak için, “Bence sen zaten çok iyi bir insansın” dedi ve Roland da gerçekten rahatladı.

Bir zamanlar adı Weekend Woman olan Tiffany’nin yazı işleri salonunda işçiler mavi ve altın rengi olan panoları koyu kırmızı ve gümüş rengi olanlarla değiştiriyorlardı. Moralleri çok bozuktu. Fazla mesai yaptıkları halde patronları hatanın kimin hatası olduğunu bulana kadar fazla mesai parası almayacaklardı. Daha sonra da mesai ücretlerindeki kesinti adaletli bir şekilde bölüşülecekti. Personel dairesi de küçültülüyordu.

Saffron masanın kenarına oturmuş güzel bacıklarını sallıyordu; bacaklar, yeni yönetim tarzının özelliği olan Wolford çorapları ile donanmıştı, pahalıydı ama giymesi bir zevkti. Saffron ucuz olan hiçbir şey giymezdi. Para idaresi çok zaman alırdı. Daha fazla kazanmaya odaklanmak, daha az harcamaya odaklanmaktan daha iyiydi. Çevresinde on dört gazete çalışanı toplanmıştı, çoğunluğu kırkın üzerinde, birkaçı da altmışın üzerindeydi. Hepsinin tozlu bir görünüşü vardı.

“Hiçbir şey sonsuza kadar aynı kalmaz” dedi Saffron. “Alışın artık. Örümcülenmiş evcil imajıyla Chronicle’ın Weekend Woman’ı artık yok. Artık Weekly Tiffany var. Hedef okuyucu kitlesi otuz yaşın altında, duyarlı. C, D ve E’yi unutun, artık A, B ve C var. Okuyucularımız promosyon yerine bir erkek arkadaşları olmasını tercih edecek kişiler ama bunu açıkça söylemezler. Anlaşıldı mı?”

Tüvit bir tayyör ve içinde yüksek yakasının siyah bir kurdeleyle sıkıldığı otuz yıl öncesinin bir bluzunu giymiş olan kalıp gibi bir kadın, “Nakış sayfamızı tutacağız değil mi?” diye sordu.

“Neyi?” diye sordu Saffron. Şaşırdığı her halinden belliydi.

“Nakış” dedi tvitli gazeteci. “Bilirsiniz, iğne, renkli iplik, hoş motifler...”

“Hayır” dedi dehşete kapılmış olan Saffron. “Okuyucularımızın iğneyle uğraşacak zamanı yok. Ya işyerindeler ya yüzlerini gerdiriyorlar ya da ağaçları kurtarıyorlar.”

“Ama pek çok kadın dergiyi yalnızca bu sayfa için alıyor. Hiç iş işlemezler bile bu sayfayı okumaktan hoşlanıyorlar. Tıpkı hiç yemek pişirmeyen insanların bütün tarifleri okuması gibi.”

“Bizim hedeflediğimiz kitlede değiller” dedi Saffron.

“Pek çok genç kadın iş işliyor” dedi tvitli gazeteci, akıllıca olmayan bir ısrarla. “Siz bilmeseniz de.”

“Hayır” dedi Saffron, “konu kapanmıştır.” Ve tvitli gazeteci Saffron’un gözünde çakan kıvılcımı gördü, emeklilik zamanının geldiğini anladı.

“Tartışma bitti. Peter Max nerede? Neden burada değil?”

Konuşma sırası Ellie’ye gelmişti. Ellie otuz bir yaşındaydı ve Saffron’un destekçilerinden biriydi. Kısa sarı saçları vardı, yalnızca azıcık tozluordu.

“Gelmedi” dedi, Hain Ellie. Onu işe başlatan Peter Max’tı. “Bu toplantının onu ilgilendirmediğini düşünüyordu.”

“İlgilendirdiğini göreceksin” dedi Saffron.

Ve birkaç dakika sonra -çünkü işleri sallamak Saffron’un adeti değildi- Peter Max genç ve gururlu haliyle adama tepeden bakan Saffron’un karşısındaydı. Toplantıdakiler dağılmamış, Saffron’u bekliyordu. Peter Max’ın seyrelmiş kepekli saçları vardı, zeki, yaşlanmakta olan tembel bir adamdı. Ailenin evcil hayvanlarının kendileri gibi eski psk resimleri sağa sola iğnelenmişti. Sigara içiyordu. Weekend Woman’la birlikte ComArt

House'a nakledildiği kısa süre içinde çevresindeki duvarları ve tavanı nikotinden sarıya çevirmeyi başarmıştı.

“Burada sigara içilmiyor” dedi Saffron Peter Max’a. “Yeri gelmişken.”

“Ben istisnayım” dedi Peter.

“Hiç sanmıyorum” diye cevapladı yeni yazı işleri müdürü. “Artık tüm personel için mecburi olan haftalık toplantıya katılmadın. Neden?”

“Ben katılımcı bir insan değilim” dedi Peter.

“Bana babamı hatırlatıyorsun” dedi Saffron. “Uyumsuzun tekidir ama hiç değilse gazeteci değil.” Saffron arkadaşça gülümsemi. “Ne dersin birlikte çalışabilecek miyiz?” diye sordu.

“Hayır” dedi Peter. “Pek sanmıyorum.”

“Eh, ne yapalım” dedi Saffron. “Çok yazık. Sana gelen posta torbası herkesinkinden büyükmüş diyorlar. Otuz yıldır çalışıyorsun Peter Max. Weekend Woman ile benim dünyada olduğum süreden daha fazla vakit geçirmişsin. Artık büyümenin ve gerçek dünyaya merhaba demenin zamanı gelmedi mi? Şimdi masanı topla? O sigarayla da söndür.”

Peter Max gitmek için kalktı. Masasının çekmeceleri çoktan boşalmıştı. Saffron Meadows’un yeni Tiffany’e yazı işleri müdürü olduğunu duyduğundan beri bunun için hazırda. İkisinin geçinemeyeceği açıktı. Sigarasını söndürdü ama sonra paketten yeni bir sigara çıkarıp yaktı dumanı içine çekti ve Saffron’un tarafına doğru üfledi.

“Endişelenme” dedi Saffron yumuşakça. “Ciğerlerim sağlamdır. Babam da sigara içer.”

“Onun için memnun oldum” dedi Peter Max. “Avukatımla görüşeceğim.”

“Tabii” dedi Saffron. “Ama unutma biz müthiş zenginiz.”

Peter Max, Tiffany’dan başını kaldırabildiği kadar dik tutarak ayrıldı. Ama bir zamanlar olduğu kadar zayıf değildi, elbi-

sesi kötü dikilmişti, badi badi yürüyordu. Ayrılışını izleyenler - Saffron dışında- duygulandılar. Saffron'un babasının yaşında olanların dikkat etmeleri gerektiğine dair bir söylenti yayıldı, çok azı işte kalabiliyordu, bilinen nedenlerden dolayı.

Saffron yazı işleri salonuna geri dönüp toplantıya kaldığı yerden devam etti. Toplantıdakilerin hepsi fal taşı gibi açılmış gözlerle tüm dikkatlerini ona vermişlerdi.

“Evcil hayvan sever gitti” dedi Saffron. “Yeni dünya için bir yarım sayfa daha boşaldı, artı bir masa, artı sigorta ve tatil parası. Personel sözleşmeleri gözden geçirilecek ve yeniden yazılacak.”

“Evcil hayvan maması reklamlarından büyük paralar kazanıyorduk” diye mırıldandı reklamcılıktan birisi.

“Evcil hayvan maması reklamlarıyla uğraşmak zorunda da kalıyoruz” dedi Saffron. “Ve bu büyük bir baş belası. Reklamlarımızı gözden geçirmeliyiz. Bize satıcı piyasası lazım alıcı piyasası değil. Reklamcılarımız otuz yıldır uyuyorlar, Peter Max’tan bile çok horluyorlar. Derginin ürettiğimiz kısmını boş verin; bu kısım sayfa sayımızın yarısından azını kapsıyor, reklamlarımızı düzeltmeliyiz. Burada imajdan söz ediyoruz. Bir dergi, parçalarının toplamıdır, bundan bir nokta az ya da bir nokta fazla değildir. Tiffany’nin büyük bir bölümü reklamlar olmalıdır. İdealimiz budur. Elbette yazı işleri önemlidir ama reklamlar yazı işlerine yön vermelidir, tersi değil. Yılın en iyi reklamı için bir Tiffany ödülü koyacağız.”

“Peki okuyucularımıza karşı hiçbir sorumluluğumuz yok mu?” diye sordu biri. İstifa etmeye çoktan karar vermişti. Kendini kovdurmalıydı yoksa kendi isteğiyle işi bıraktığı için tazminat alamazdı, bu yüzden rahatça konuşmuştu.

“Hissedarlarımıza karşı sorumluluğumuz var” dedi Saffron, “satışı güven altına almalı ve karı arttırmalıyız. Benim tanımladığım tek sorumluluk budur.”

“İçimizde böyle çalışmak istemeyenler olabilir” dedi cesur birisi.

“Evet, bazılarınız istemeyebilir” dedi Saffron neşeli bir ifadeyle. “Hepimiz işlerimizi bildiğimiz tarzda yapalım. Şirket, işlerini benim tarzımda yapmak istemeyenlere tazminat ödemeye hazırdır.”

O sabah Hamish şehir dışındaki evinde köpeklerine veda etti ve Londra’ya doğru yola çıktı. Daffy’e de el salladı; Daffy, Chalcot Crescent’deki evi iyi bir paraya satmış ve Hamish’in yanına taşınmıştı. Şehir dışında yaşamak sanıldığından çok daha masraflıydı.

Daffy doğal beslenen çiftlik tavuklarının yumurtladığı her yumurtanın 3.50 pounda mal olduğunu ama tilkileri uzak tutmak için harcanan işgücünün bu fiyatı en az 6 pounda yükselttiğini hesaplamıştı. Hamish’in de artık yaşlandığı ve Londra’ya kadar araba kullanmayı yorucu bulduğu düşünülecek olursa, Daffy’nin onunla birlikte yaşaması ve Hamish’in metreslerini ziyaret etmek için Londra’ya gitmesi, tersini yapmaktan daha insaflıydı. Her ikisi de düzenlemeden hoşnuttu. Paylaşılmış olan eski kavgalar, ayrılıklar ve unutulmuş ihtiraslar en sonunda kalıcı ve güvenli bir ahbablığa dönüşmüştü.

“Oğlanlara sevgilerimi ilet!” dedi Daffy. Hamish oğullarını adet üzere ziyaret edecek ve hatta Layla meşgulse bir gece de birinde kalacaktı.

“Söylemene gerek yok” dedi Hamish.

“Eminim unutursun” dedi Daffy.

“Vıdı, vıdı” dedi Hamish.

“Londra’nın havasını solumamaya çalış” dedi Daffy. Oysa Hamish’in evi kuzeydeki şehirlerden gelen kirli havayı tutan bir cep vazifesi görüyordu ve hava en az Londra’daki kadar kötüydü.

“Bir şey solumam lazım ama” dedi Hamish. “Aslında senin demek istediğin gidip Layla’yı görme.”

“Kastettiğim buydu” dedi Daffy.

“Bunları aşmamış mıydım ben?”

“Hayır” dedi Daffy. “Ben de aşmadım. Bunu aklından çıkarma.”

Oralarda oturan genç bir folk şarkıcısı vardı ve Daffy’nin dünya üzerindeki en harikulade şey olduğuna inanıyordu. Daffy onu Hamish’i hizada tutmak için kullanıyordu. Köpekleri içeri çağırırdı ve Hamish arabayı sürüp gitti.

Layla, Medusa Yayıncılıktaki büyük ve güzel bürosunda oturuyordu. Her zamanki gibi az para ödeyip ölesiye çalıştırdığı elemanlarının hoşlanmadıkları yakışıklı bir erkek sekreteri vardı. İşyerinin genel müdürü, yönetmeni, baş editörü... başa çıkabileceği her türlü payeye sahipti. Dişiyile tırnağıyla uğraşarak Medusa’nın en büyük hissesine sahip olmuştu. İçi sıkılıyordu.

Zoe Meadows’un ölümünden sonra yayınlanan kitabı Kayıp Kadınlar dünya çapında büyük satış yapmış ve Meadows ailesine değil ama Medusa’ya bir servet kazandırmıştı. Bull kendisine bu işlerden anlayan bir avukat tutmamış ve sözleşmedeki küçük yazıları okumamıştı. Bir Hollywood stüdyosu kitabı filme çekmiş ve kar Medusa’ya gitmişti.

Kayıp Kadınların yazılmasının üzerinden yaklaşık yirmi yıl geçmişti, dünyanın her yerindeki şehirlerde kadınların hayatları iyileşmekle birlikte Kayıp Kadınlar gündelik yaşamda hala geçerliliğini koruyordu. Kitap filmin gittiği her yere gitmişti. Neredeyse herkes filmi seyretmiş, sinemada göremeyenler videosunu kiralamış ve kitabı okuyacak olanlar da çoktan okumuştular. Şimdi?

Bir gün Stephanie geldiğinde Layla’yı karşısına koyduğu ay-

naya bakarken buldu. Kulağının altından çekerek çenesinin altına germeye çalışıyordu.

“Layla” dedi Stephanie, “yüzünü gerdirmeyi düşünüyor olamazsın. Hem tehlikeli, hem de bize yakışmaz.”

“Bunların hepsini biliyorum” dedi Layla. “Sence neye benzerim?”

“Kendine benzemezsin” dedi Stephanie.

“Benim de dileğim bu” dedi Layla. “Başkası olabilecekken niye kendin olasın ki? Ama acıdan söz etmiyorsun. Eğer bunu yaptırmıyorsam tek nedeni acıdan korktuğum için, başka hiçbir şey için değil. Satış grafiğimize bakıyordum. Dünyada Kayıp Kadınlar kitabını okumak isteyen herkes şimdiye kadar bu kitabı aldı, ya da birilerinden alıp okudu. Artık satışlar düşmeye başladı, yakın bir zamanda iyice bitecek. Bu durumda biz ne yapmayı düşünüyoruz?”

“Başlangıçta yaptığımız gibi devam edeceğiz” dedi Stephanie. “Medusa’ya basılacak malzeme temin edecek bir sürü iyi feminist var. Kayıp Kadınlar gelmeden önce durumumuz kötü değildi.”

“Feminizm artık sıradan bir olgu” dedi Layla. “Sence bunu göz ardı edebilir miyiz? Küçük ama namuslu kazanç bana cazip gelmiyor. Hele de küçük kazanç ve iflas.”

“Küçük ve namuslu kazanç benim için yeterli” dedi Stephanie.

“Stephanie” dedi Layla, “Medusa artık büyük, ağır ve sıkıcı. Sırf sen iş hayatında ve özel hayatında hayır demesini bilmediğin için böyle. Senin gibi gerçekten iyi insanlar her yerde tahribata yol açarlar. En azından benim deneyimlerim bu yönde. Saffron Meadows tarafından yönetilen eski Weekend Woman yeni Tiffany, artık Medusa reklamı almayacakmış. Paramızı geri çevirdiler.”

“Bizden hoşlanmıyor” dedi Stephanie. “Çünkü avukatların babası ile öyle sıkı bir pazarlık yaptılar ki aile Zoe’nin kitabından hemen hemen hiçbir şey kazanmadı.”

“Zavallı kızın ailesi yüzünden öldüğünü düşünecek olursak” dedi Layla, “bu işten neden para kazanmaları gerektiğini hiç anlayamadım. O kitap Bull’un yarattığı kişisel bunalımdan dolayı yazılmış bir kitaptı. Bu yüzden de sattı.”

“Sen kişisel olanı ticariye çevirmişsin” dedi Stephanie. “Bu hiç hoşuma gitmedi.”

“Bırak tanrı aşkına Stephanie” dedi Layla. “Bence Saffron’un kararında da kişisel hiçbir şey yok. O bir medya kadını, bir insan değil. Medusa reklamlarını beğenmiyor, çünkü son on beş senedir hiç değişmedi. Değişmedi çünkü feminizm daima sevimsiz ve satmamaya yönelik olmalıdır.”

“Tabii ki kişisel” dedi Stephanie. “Benim oğlum Roland’la yatıyor. Neden? Planları nedir?”

“Belki de onu seviyordur” dedi Layla.

“Saçmalama” dedi Stephanie. “Roland zengin, meşhur ya da çok yakışıklı değil. Saffron’un elinin altında seçim yapmak için bütün Londra var. Neden Roland? Bizi cezalandırmak dışında?”

“Bunlar, suçluluk rüyalarından da öte paranoya Stephanie” dedi Layla.

“Ait olduğu kuşağın hepsi böyle canavar” dedi Stephanie. “Biz ne biçim çocuklar doğurduk? Zavallı yaşlı Peter Max’ı kovmuş biliyor musun? Adamın yaşlı bir erkek olmaktan ve hayvanları sevmekten başka günahı yoktu.”

“Sigara içiyordu” dedi Layla sessizce, “ve biz her zaman kadınların yönettiği bir dünya istemedik mi?” Konuşmanın burasında Stephanie bir çılgılık attı ve odadan çıktı.

Stephanie bir gün oğlu Roland’ın Goddge Street istasyonunun arkasında eski moda bloklardaki bekar apartmanını ziyaret etti. Neredeyse ağlayacaktı. Zaten büyük olan elleri her zamankinden büyük, oğlunun elleri de her zamankinden küçük duru-

yordu. Stephanie'nin son zamanlarda eti budu yerindeydi ve pek beğeniliyordu. Üçüncü Dünya ülkeleri üzerine uzman olan yeni boşanmış bir avukat ile heteroseksüel bir ilişki yaşıyordu. Roland hem vücut, hem de ruh olarak çok gergindi. Stephanie makroyu Roland ise mikroyu temsil ediyordu. Stephanie dış dünyaya, Roland ise iç dünyaya bakıyordu.

“Ama neden üzgünsün anne? Anlayamıyorum.”

“Sizleri bırakmamalıydım. Hepsi benim hatam.”

“Bende bilmediğim bir sakatlık falan mı var?” diye sordu Roland.

“Bundan söz etmediğimi gayet iyi biliyorsun” Büyümüş oğullarıyla başa çıkmanın zorlu sevgililerle başa çıkmaktan daha da zor olduğunu düşündü.

“O zaman neden söz ediyorsun? Bu duygusal saçmalıkları unutabilir miyiz? Bu, kendine acımak. Sen anne tipi değilsin. Neden Saffron'dan daha fazla anne tipi olasan ki? Ve akli başında olan kim babama dayanırdı ki? O bir domuz. Çekici bir domuz ama domuz. Hiç değilse bize Daffy'i buldu.”

“Beni üzüyorsun Roland” dedi Stephanie

“Üzgünüm anne ama bu senin sorunun, benim değil. Artık arkadaş olduk, arkadaş kalalım. Bu yüzden mi geldin? Genel bir özür dilemek için mi?”

“Saffron'un neden Medusa ilanlarını yayınlamadığını bilmek istiyorum. Bu kişisel mi? Benim yüzümden mi? Benim telefonum yüzünden Bull'un Zoe'yi intihar etmeye sürüklemesinden dolayı mı?”

“Eğer Saffron Medusa ilanlarını yayınlamıyorsa bu büyük bir olasılıkla eski moda ve sıkıcı oldukları içindir, kitaplarınız onu bunaltıyor, kadınları kurbanlar olarak tanımlıyorsunuz, o kadar çağdışı ki, reklamlarınız bile Tiffany'nin satışlarını düşürür.”

Zor oldu ama Stephanie Layla'ya gidip yanlış düşündüğünü kabul ettiğini söyledi.

“Yalnızca reklamlarımız bile Tiffany'nin satışlarını düşürmeye yetmiş” dedi, sanki bunu kendisinin daha önce düşünmesi gerekirmiş gibi. “Eğer Roland söylüyorsa doğru olmalı. Ne istiyor o küçük orospu? Kazı ve kokla ilanları mı? Feminizmin tatlı ve moda kokusu?”

“Kazı beni, kokla beni” dedi Layla. “Küçük orospu haklı. Ve neden biz artık gül kokmuyoruz? Buna uzun zamandır dikkat etmemişim. Sana çok fazla yapacak iş bırakmışım.”

O kadar uzun zamandır arkadaşlıklar ama şu anda, birbirlerine en fazla ihtiyaçları olduğu anda bile birbirlerine husumetle yaklaşıyorlardı. Uzaklaşıyorlardı. Stephanie durmuş, oturmuş yatakta memnun bir kadın görüntüsü sergiliyordu. Layla ise baştan aşağı sinir ve ihtirastı.

“Benden nefret ediyor” dedi Stephanie. Umutsuzluğunu göstererek yeniden Layla'nın desteğini kazanmaya çalışıyordu. “Kendi oğlum benden nefret ediyor.”

“Hiç değilse” dedi Layla, “senden nefret edecek bir oğlum var. Bende o da yok. Ve sen abartıyorsun. Senin Roland belki senin içyüzünü görüyor ama nefret? Hiç sanmıyorum.”

Ayağa kalkmıştı. Karşılık vermesi için Stephanie'ye şans tanımadı. Odasından dışarı çıkarak yarı komaya girmiş, uyuklayan elemanlarını yerlerinden hoplattı, tıpkı bu hafta başı Saffron'un Tiffany'de yaptığı gibi.

“Burada biraz hareket istiyorum” dedi Layla. “Geçen yılın her kitabı için doğru dürüst bir masraf dökümü istiyorum. Bu neden şimdiye kadar hazırlanmadı? Nesiniz siz, aptal sürüsü mü? Yoksa uyuyor muydunuz? Ve doğru dürüst satış dökümü is-

tiyorum, bana verdiğiniz gibi bölük pörçük değil, adam gibi. Bilgisayarları neden aldık? Siz oyun oynayasınız diye mi? Bu-
raya kadar. Ve derhal reklam bilgisi istiyorum, neden ve neyin
reklamını yapıyoruz? Geri dönüşümü nasıl? Ve Weekend Wo-
man’a reklam vermek kimin fikriydi? Öyle bir paçavraya para
veren biri neden bir kitap almak istesin? Evet? Her şeyi ben mi
düşünmek zorundayım?”

“Hatırladığım kadarıyla biz satışın değil bilinçlendirmenin
peşindeydik” dedi Rosalie. Kemoterapi görüyordu ve saçları dö-
küldüğü için geçici olarak başına bir eşarp bağlamıştı. Sorusu
Layla’yı hiç etkilemedi.

“Sen aklını mı kaybettin?” dedi Layla. “Lüks günlerimiz so-
na erdi. Devir ayakta kalma devri, asalet devri değil.”

Şirketin durumu dikkate alındığında Rosalie, Layla’nın söz-
lerinin yersiz olduğunu düşündü.

Layla’nın yanında çalışanlar ona hoşnutsuzluk, sevgi ve tak-
dirle karışık duygular besliyorlardı, hemen hemen Saffron’un
elemanlarının ona beslediği duygular gibi. Ama yayıncılıkta iş
bulmak bir dergide iş bulmaktan daha zordu. Baskı paraları yük-
selmekte olan emlak alımına yöneliyor, çalışanların sayısında
azaltmaya gidilmesini zorluyordu. Ve genel olarak bir kişinin, iki
değilse bile en azından bir buçuk kişinin işini yapması öngörülü-
yordu. Medusa çalışanları Layla’nın yüzüne kibarca gülümsüyor
arkasından kızıyorlardı ve zaman kazanıyorlardı. Ne de olsa za-
man Layla’nın dediği gibi hayatta kalma zamanıydı.

Layla bu kez de yazı işleri bölümüne girdi, buradakiler açık
büro planından daha rahat çalışma ortamına sahiptiler. Bunun
anlamı diğerlerinden fazla cam duvarlarının olmasıydı. Layla te-
ker teker odalara girip çıkıyor, masalardan, raflardan, kitaplık-
lardan bulabildiği tüm Medusa yayınlarını topluyor, ortaya yığı-
yordu. Şimdi ortada satılamayan ürünlerden oluşan bir tepe
meydana gelmişti.

“Can sıkıcı, can sıkıcı, can sıkıcı” diye bağırdı. “Umutsuz. Tekrar. Abes. İşe yaramaz. Bana adam gibi yazarlar bulun. Bana bir Zoe Meadows daha bulun.”

“Başka yok” dedi Rosalie, Layla gezerken ardından gitmenin uygun olacağını düşünmüştü. Rosalie’nin yüzü bitkin, gözleri kocamandı. “İyi yazarların çoğu başka yayınevlerine gittiler. Onlara yeterli para ödemiştik.”

“Onlara bok gibi para ödedik” dedi Layla. “Stephanie’nin ısrarıyla oldu bunlar. Hiçbir zaman da sandıkları kadar iyi değildiler. Kitapların şu mor ve yeşil rengine gelince bana kusma isteği veriyor. Oy hakkı arayan kadınlarda hiç zevk yokmuş. Sarı, beyaz ve griye ne dersiniz? Burada bir şeyler değişmek zorunda.”

Tam o anda Rosalie bayıldı ama her halde tesadüfen. Kansersiz hücrelerine saldıran radyasyon sağlıklı hücrelerine de saldırıyordu. Artık fazladan gücü kalmamıştı.

“Şaka yapıyor olmalısın” dedi Stephanie. Rosalie’yi düşerken yakalamış ve başını bacaklarının arasına yerleştirmişti. “Bu tamamen kız kardeşlik geleneğine karşı çıkmak olur.”

“Kız kardeşlik artık öldü. Bunu göremiyorsan sen bir aptalsın” dedi Layla ve odasına girdi.

Stephanie pes etmedi. İşten sonra Berwick Street pazarına giden Layla’nın peşinden gitti. Burada dünyadaki bütün meyveler satılırdı. Güzelce sergilenen meyveler hemen herkesin alabileceği fiyattaydı. Baştan çıkarıcı şeftali kokusu havayı dolduruyordu.

Layla meyveleri eline alıyor, sıkıyor, kokluyor, bazılarını satın alıyor, Stephanie’ye aldırılmazdan gelmeye çalışıyordu.

“Burada yapmaya çalıştığımız moda yaratmak değil” diye şikayet etti Stephanie. “Prensiplerden söz ediyoruz.”

“Aslında” dedi Layla, “ben tropik meyve salatasından söz ediyorum. Sen hiç pes etmez misin?”

Ama Stephanie yapamadı. Layla ona bir paw-paw meyvesinin çok sert ve çok yumuşak olması arasında yalnızca tek bir gün olduğunu ve meyvenin tam arada yenmesi gerektiğini anlatmaya çalışıyordu. Stephanie konuşmayı Medusa’ya ve kadınların içinde yaşadıkları kötü koşulların kalıcılığına çeviriyordu.

“Medusa’nın günlerinin sona erdiğini söylemek çok aptalca Layla. Sen kör müsün? Etrafına bir bak. Kadınların hala seslerini duyurmaya ihtiyacı var. Bizler hala kötü işlerde çalışıyoruz, hala erkek şiddetine maruz kalıyoruz, hala çocuklarla terk ediliyoruz ve sonra yalnız kadınlar olarak devlet tarafından hakarete uğruyoruz. Erkeklerin gözünde adımız hala sürtük ve pislik, hala seks araçlarıyız. Geceyi asla yenemedik. Tecavüz her zamankinden daha yaygın.”

“Stephanie” diye yalvardı Layla, “sesini alçalt lütfen, toplantıda değil bir pazar yerindeyiz. Kavun seçmek de çok zor. Galina tatlı ama çok çabuk yumuşuyor.”

Bir tanesini umutla Stephanie’nin burnuna uzattı ama Stephanie eliyle itti.

“Günümüzde işyerlerindeki cinsel tacizlerin raporunu gör-dün mü?” diye ısrar etti Stephanie. “Sorunlar gittikçe ağırlaşıyor, iyileşmiyor. Her şey geri tepiyor.”

“Eskinin flörtü bugünün tacizi oldu” diye yorumladı Layla.

Ve sonra birden aklına gelmiş gibi, “Lennie’yi hatırladın mı? Ne de güzel küçük diri bir poposu vardı. Sen onu neden kovmuş-tun Stephanie?”

Stephanie dondu. Bu çok özeldi.

Layla “Tartışmak istemiyorum Stephie” diye özür diledi. “Sen hala benim arkadaşımsın, sadece bazen beni deli ediyorsun. Kadın olabilirsin ama aynı zamanda da insansın ve keşke ara sıra bunu hatırlasan.”

“Arkadaş?” dedi Stephanie, belli ki özür kabul olmamıştı. “O zaman düşmanlara ne gerek var? Hem neden paranı bu saçma sapan şeylere harcıyorsun? Meyve salatası istiyorsan neden herkes gibi bir konserve almıyorsun? Sana neler oluyor?”

“Çünkü artık kimse konserve almıyor Stephe” dedi Layla. “Herkes gerçeğini istiyor. Dünya yürüyüp gitti ve sen fark etmedin. Salakça kibirlisin Stephe. Medusa’nın değişmesini istiyorum, çünkü yaşamasını istiyorum. Dikkatli olmazsan ölüyü didiklemeye başlayacağız.”

“Sen başlı başına bir geri dönüşün” dedi Stephanie ve Layla’nın elindeki dikkatle seçilmiş meyvelerin dolu olduğu kağıdı kapıp savurdu. “Ve ben seninle Medusa’nın yönetimi için savaşıyorum.”

“Savaş bakalım Bayan Ahlak Kumkuması” dedi Layla meyvelerini toplayarak. Eğildiği zaman poposu derli toplu ve bakılacak bir şekilde ortaya çıktı. Pazarcılar hayranlıkla ıslık çaldılar, o da hiç kızmış görünmedi. Stephanie fark edemeyecek kadar kızgındı.

“Hisselerin yüzde kırk dokuzu benim elimde” dedi Layla. “ve seninkiler yalnızca yüzde on dokuz. Ben ne dersem o olur.”

Layla taksi çağırmak için elini kaldırdığı anda şansы yaver gitti ve hemen bir taksi durdu.

“Sen öyle san” dedi Stephe.

“Sen çok safsın” dedi Layla.

“Hiç değilse ben bir erkeği elimde tutabiliyorum” dedi Stephe.

“Ya da kadını” dedi Layla. “Bir süre için. Medusa’nın geleceği için benimle kavga etmek istiyorsan, on bir hissesiyle Alice’e, beş hissesiyle Nancy’e ve kıyıda köşede kalmış birer hisse sahibi olanlara ihtiyacın var ve bunu asla beceremezsin çünkü aralarında mutlaka benim arkadaşlarım da vardır. Sen broşür yazarken ben insanları yemeğe davet ediyordum.”

“Biniyor musunuz hanımefendi, binmiyorsanız başkaları binecek” dedi taksi şoförü. “Yağmur başlıyor.”

“Biniyorum” dedi Layla.

“Senden nefret ediyorum” dedi Stephie.

“Nefret senin ailende var, herhalde oğulların da senden öğrendiler” dedi Layla.

Ve Stephanie’yi aniden bastıran yağmurda bırakıp taksiye bindi. Pazarcılar sergilerini o hayalet benzeri naylonlarla örtmek zorunda kaldılar.

Londra artık zengin ve esrarengiz insanların yaşadığı büyük evlerle dolu. Bu zenginlerin dünyanın her yerinde mülkleri var. Kendi ülkelerini yaşamak için çok sıcak bulduklarından yazı şu-rada, kışı burada geçiriyorlar. Para herhalde silah ticaretinden, uyuşturucudan geliyor. Evler aylar boyunca boş kaldıktan sonra güvenlik kapıları açılıyor; Mercedesler, BMWler içeri doluyor; uzun bacaklı çirkin-güzel sevgilileri ve bodur karıları ile Rus Mafyası, kibirli Nijeryalı suçlular, yakışıklı Güney Afrika-lılar, somurtkan, huysuz oğulları ve ezik kızları ile Araplar. İngiltere gözde bir ülke: Devrim yok, iklim yumuşak ve en önem-lisi insanlar meraklı değil. Mobilyalar ve kumaşlar Harrods’tan, beyaz eşya Miele, bahçe gereçleri Organic and Co. Dostlar nereden gelmiş yalnızca Allah bilir.

Eski ve zevkli bu tür malikanelerden olan, özgün Jacobean (İngiliz Kralı I. James devrine ait- çn.) kültürlü ve politik bir ailenin malı olan Waterborough Hall o aralar güvenlik kapılarını, Hindistan yarımadasından gelen bir politikacı ve beraberindekileri ağırlamak için açtı. Ve Layla geldiği gün onu aradı. Özel sekreteri olan esmer, yakışıklı ve genç adama ulaştı.

“Miss Lavery” diye bağırdı adam sevinçle. “Tabii, sizi hemen bağlayayım. Şu anda derste ama eminim sizi kaçırmak istemez.”

“Ders mi? Öğrenecek başka şey kaldı mı?”

“Olimpiyat eskrim takımına girmeyi istiyor”

“Bunun için çok yaşlı değil mi?”

“Deneyim ve istek Miss Lavery, bu sporda gençliğin yerini tutabiliyor. Sesinizi yeniden duymanın ne kadar güzel olduğunu söylememe izin verin.” Ne kadar hoş, alımlı ve çekiciydi, çok uzaklara ait bir asalet.

“Layla, hayatım” dedi Jemal, “araman ne ihtiyatsızlık ve bu ihtiyatsızlık için ne kadar bahtiyarım. Hepimiz izleniyoruz. Dinleniyoruz da tabii ama buna aldırarak olsak ne biçim insanlar oluruz? Karım evde kaldı -bunu gazetelerden okumuşsundur-başka bir gün başka bir seçim. Bir haftalığına buradayım. Beni ziyarete gelecek misin? Tabii ki geleceksin. Bu akşam kalırsın. Birbirimizi son gördüğümüzden bu yana ne kadar zaman geçti? İki, üç yıl? Beni tek yoran şey gurur. İki yıl, beş ay ve üç gün oldu ve ben her birini saydım.”

Layla güzellik enstitüsündeydi. İç çamaşırı ile yatmıştı ve yüzü çamurla kaplıydı. Sıkılmıştı, kıpırdanıp duruyordu.

“Lütfen sakinleşin” dedi güzellik uzmanı, ufak tefek, güzel ve ukala bir şeydi.

“Burada yatmak çok sıkıcı” dedi Layla. “Çıkart şu pisliği suratımdan.”

“Yüzünüzde otuz beş dakika kalması lazım” dedi kız.

“On dakika yeter de artar bile” dedi Layla. “Beni sadece güzelliğim için sevmiyor o.”

“Bunu bütün erkekler söyler” dedi kız. “Ben sizin yerinizde olsam otuz beş dakika dururdum.”

Layla kabalık etmişti. Hiç kimse işinin gereçlerine pislik denmesinden hoşlanmaz. Bu çamur Ölü Deniz’den özel olarak ithal edilmişti, mineral bakımından zengin ve kullanımı zordu.

“Milyonlarca teşekkür” dedi Layla. “Şöyle söyleyeyim, ben fazla uğraşmaktan hoşlanmam.”

“Maskeyi şimdi çıkarmanın manası yok” dedi güzellik uzmanı. “Kuaförünüz henüz boşalmadı ve manikürcünüz yemek yiyor.”

Layla sakinleşmeye çalıştı, mecburdu. Kız gitmişti.

Kız nihayet geri döndüğünde Layla sordu, “İşini seviyor musun?”

“Eğer mutsuzsan yüzün kırışır” dedi kız, “bu yüzden ben de işimi sevip mutlu olmaya çalışıyorum. Eğer evlenirsen bir adamla başa çıkmak zorunda kalırsın, ben de işimle başa çıkmayı yeğliyorum.”

“Çocuk sahibi olmak istemiyor musun?”

“Çocuk sahibi olmak insanın vücut ölçüleri için çok kötü” dedi kız. “Ve çok pahalı. Bir çocuğun masraflarını nasıl karşılayabilirim? Çocuk için bir de erkek lazım. Hayır, teşekkürler.”

“Bazı kadınlar erkeklerden bayağı hoşlanır” dedi Layla.

“Ben hiç öylesini tanımıyorum” dedi kız. “Erkeklerin hepsi şapşaldır. Benim anlamadığım buraya gelen kadınların hepsinin neden onları kaybetmekten bu kadar korktukları. Tabii ki yaşlıca olanlardan söz ediyorum.”

Layla en nihayet güzellik salonundan çıktığında eve gidip saçındaki spreyi fırçalayarak çıkarmayı, allığı silmeyi ve rujla, rimeli azaltmayı düşünüyordu ki günü birlik Londra’ya gelmiş olan Hamish bineceği asansörden indi.

“Ne yapıyorsun burada Hamish?” diye sordu. “Burası ayakları çamurlu bir erkeğin geleceği bir yer değil.” Her taraf pembe ve altın rengiydi, kızların hiç büyüyüp kurtulamadığı renkler.

“Medusa’dan seni burada bulabileceğimi söylediler” dedi. Yardıma ihtiyacı olan, umutsuz, zavallı bir hali vardı. Son za-

manlarda onun dikkatini böyle çekiyordu. Yaşlandıkça küçük oğlan çocuğu gibi davranmak kolayına gidiyordu. Saçı tepede azalmış ama yanlarda aynıydı. Gülümsemesi her zamanki gibi tatlıydı. Dünyanın kendisine sunacağı nimetlerden yararlanmaya hala hazırdı. Diğerleri yaş ve deneyimle sevimsizleşmişlerdi, bir sonraki adımda ne olacağını bilmekten sıkılıyorlardı, Hamish ise asla.

“Bahse girerim dudak bükmüşlerdir” dedi Layla. Güzellik salonunun böyle sohbetler için yerleştirdiği bordo ve gri cilalı sandalyelerine oturdular.

“Evet büktüler” dedi. “Benimle öğle yemeğine gelir misin?”

“Hayır” dedi Layla.

“Bana kimse olmadığını söylediler.”

“Sen Daffy ile birlikte sin Hamish” dedi Layla. “Büyümenin zamanı geldi artık.”

“Daffy ile mutlu değilim” dedi Hamish. Ama bunu söylerken gülümsedi. Doğruyu söylemediği o kadar açıktı ki.

“Aman ne kötü.”

“Gizli sevgilin burada değil mi?” dedi Hamish. “Gazetede okudum. Bu yüzden benimle öğle yemeğine çıkmıyorsun.”

“Hangi gizli sevgili?” diye sordu Layla.

“Hani parası olan, devlet başkanı ile evli olan.”

“Nereden biliyorsun bunları?”

“Yastık sohbeti” dedi Hamish. “Sen anlatmıştın.”

“Çok içmiş olmalıyım. Ne günlerdi ama.”

Bugünlerde yalnızca maden suyu içiliyordu, kolesterolü olmayan yumurta yeniyordu ve sonsuza kadar yaşıyordu. Geçmiş terapistler tarafından süzülüyor, insanlar kendilerini muayene ediyor ve farklı şeyleri mümkün olduğunca az yaşıyorlardı.

“Medusa’ya para sağlayan sevgili, hisselerin yüzde otuzunun sahibi, kız kardeşlerine hiç bahsetmediğin kişi.”

“Hamish!” dedi Layla. “Bu çok korkunç. Bilgi güçtür ve sen

çok fazla şey biliyorsun. Ayrıca o bir sevgili değil. Bir amca. Bir aile büyüğü.”

“Yalancı. Ve hala benimle yemeğe gelmiyor musun?”

“Yemek yok” dedi Layla. Küçük oğlan çocuğunun ardında afacan bir velet vardı. Bazen Hamish’in gözleri kendisini ele veriyordu. Ama Layla söylediklerine fazla aldırmadı. Eğer Hamish’le öğle yemeği yerse aşk randevusuna hazırlanmanın zevkinden mahrum olurdu ve geceyi Hamish’le geçirmenin sözü bile edilemezdi.

Süslü asansörle aşağı indiler.

“Daffy’e sevgilerimi ilet” dedi Layla. “Yapman gerekeni yap, git ve çocuklarını gör. Bir ailen var, bir kere de davranman gerektiği gibi davran. Bundan mutluluk duy. Stephanie ile kalmalıydın. Onu dünyayı değiştirmekten caydırabilirdin. Bu yola onu sen sürdün.”

“Bugünlerde herkes herkesi suçluyor” diye sızlandı Hamish. “On yıl önce herkes köklerini arıyordu. Şimdiyse enerjilerini suçluluk tahsis etmek için kullanıyorlar. Çok kötü. Benden kurtulmaya mı çalışıyorsun Layla?”

“Evet” dedi Layla. Aslında bunu o dakikaya kadar bilmiyordu.

“Çok sahtekarsın Layla” dedi Hamish, “ve siz kadınlar ne kadar az şey hatırlıyorsunuz. Stephanie’yi ben terk etmedim, o beni terk etti. Dahası bunu onun kafasına sen soktun. Senin hantan Layla. Hepsisi.”

Kapı açıldığında kalabalığa doğru yürüdü ve aralarına karıştı. Hafifçe topallıyordu. Kır havası nemliydi ve arterit sol dizine vurmuştu.

Hamish’in topallaması öğle saatinde Safeways markette yürürken daha da arttı. Yanında Rafe vardı. Rafe, sarı ve yeşil koya gibi bir torba içinde minik Gabrielle’i sırtına bağlamıştı. Gab-

rielle dokuz aylıktı ve güler yüzlü bir yaratıktı. Rafe aldıklarını yazmak için bir scanner kullanıyordu. Hamish arada sırada raftan aldığı bir şeyi arabanın içine atıyor, oğlunun kasada zaman kazanma çabasını görmezden geliyordu.

“Bu torbanın neden böyle korkunç bir renkte olması gerekli?” diye sordu Hamish.

“Canlı ve neşeli” dedi Rafe. Alt raftan marmelat almak için eğildi.

“Bebek düşmez mi?” diye sordu Hamish.

“Hayır” dedi Rafe kısaca.

“Sen bebekken araban vardı” dedi Hamish. “Eminim olduğundan. Ve onu iterek alışverişe gitmediğimden de eminim. Yok yalan söyledim. Bir keresinde annenle ampul almaya gitmiştim, kaç mumluk alacağını bilemediğini söylüyordu. Seni dışarıda park yerinde bıraktık. Şimdi böyle yapamazsın? Şeyi çalarlar.”

“O bir kız bebek, şey değil.”

“Amma da çabuk alınıyorsun” diye söylendi Hamish. Rafe derin derin içini çekti ve kağıt bez bölümüne doğru yürüdü. Hamish izledi.

“Hiç marmelat almıyorum artık” dedi. “Kabukları da katıyorlar ve herkes kabukların kimyasal maddelerle yıkandığını biliyor.”

Rafe irkildi, marmeladı geri koydu ve geri koyduğu şeyi scanner ile silmeye çalıştı ama en sonunda sistemin hapı yuttuğuna karar verdi. Diğer teknik olmayan insanlarla birlikte kasadaki kuyruğa girmek zorunda kalacaktı.

Birlikte uzanıp giden sıralar halindeki kağıt bezlere baktılar.

“Yeni bir kağıt bez çıkmış, kızlar için ayrı oğlanlar için ayrı. Görebiliyor musun?” diye sordu Rafe.

“Ekolojik olarak korkunç” dedi Hamish. “Kendinden utanmıyor musun? Kumaş bez kullanmalısınız. Annen seninkileri elde yıkardı. Evde çamaşır makinesi istemedim. Ev araçlarının gürültüsüne dayanamam. Hiç dayanamadım.”

“Söylediklerin senin tek başına feminizme yol açtığını gösteriyor.”

“Sen de annen gibisin. Hiç şakadan anlamıyorsun. Bütün o kadınların içinde beni güldürmeyi başaran bir Layla vardı. Layla bile beni terk etti, belki de gizli sevgilisi şehirde olduğu içindir. Medusa’nın parasının bir erkekten geldiğini biliyor muydun? O sözde feminist yayınevi bir erkek parasıyla kuruldu ve ayakta tutuldu.”

Rafe, Gabrielle’in ihtiyacı olan kağıt bezleri hesaplamakla meşguldü. Markayı ve biçimi doğru alsan bile yaşta ya da cinsiyette şaşırıyordun. Dokuz aylık kız çocuk bezleri tükenmişti.

“Biliyor muydun?” diye ısrar etti Hamish.

“Paranın çoğu erkek parası” dedi Rafe. “Marly durmadan bunu söylüyor. Mali güç erkeklerin tekelinde ama şimdi o da gidiyor. Kırk yaşının altında ve kadın olanlar erkeklerin mevkilerini kapıyorlar.”

“Ve sen de sanki bundan memnun olmuş gibi konuşuyorsun!” diye çıkıştı Hamish. “Cinsine ihanet ettin! Tom Teyze! Yeni erkek!”

“Bu kadar yüksek sesle konuşma” diye yalvardı Rafe. “Keşke evde kalsaydın.”

“Bu doğal değil” dedi Hamish “bebeklerini arkasına bağlamış erkeklerin alışveriş yapması.”

“Çok doğal” diye terslendi Rafe. “Ve doğru. Marly kazanıyor ve ben de eve bakıyorum. Gayet iyi işliyor. Sen bir dinozorsun baba.”

“Ve sen de bir feminist terapistle evlisin” diye söylendi Hamish. “O senin iradeni söndürdü.”

“Tanrı aşkına” diye karşı çıktı Rafe. “Biz partneriz. Erkek ve karısı değiliz.”

Ve iki erkek kavga ettiler, genlerle birleşmişler, kuşaklarla ayrılmışlardı ve ikisinin birbirine sunabileceği bir gram anlayış yoktu.

Aynı gün daha geç bir vakitte Hamish bu sefer de küçük oğlu Roland'ı yargılamakla meşguldü. Pizza ısmarlanmıştı. Saffron yere oturmuş evrak çantasının içeriğini uzun çıplak bacaklarının çevresine diziyordu. Hamish bacaklarına fazla bakmamaya çalışıyordu, ama Saffron bacaklarını nereye ve nasıl koyduğunu hiç umursamıyordu. Apartman dairesi küçük, dağınık ve pejmürdeydi ama kimsenin aldıracağı yoktu. Onlar kafalarının içinde ve yatakta yaşıyorlardı. Saffron küçük bir ses kayıt cihazı çıkardı ve sesli bir not aldı. Sabahleyin asistanı dinlerdi. Hamish nükteler ve dedikodularla eğlendirilmek istiyordu ama kimsenin umurunda değildi.

Kapı zili çaldı. Pizza gelmişti. Roland babasının payına düşen parayı zorlukla da olsa almayı başardı. Hamish kutuyu açtı ve içindekilere inanmaz gözlerle bakakaldı.

“Akşam yemeği bu mu?”

Kimse cevap vermedi. Roland kağıt peçete aramaya gitti. Elleriyle parçalayacak ve yiyeceklerdi.

“Biz kadınlar erkeklerimizi güzel mi istiyoruz?” diye sordu Saffron kayıt cihazına. “Evet, öyle! Bira göbeklilere! Ellie işi birine ver. Ama dikkatli ol! Erkeklerle yöneliyoruz, ama eğer doğrudan hitap edilirlerse koşa koşa kaçarlardı. Ürkütmeden.”

“Çatal bıçak bile mi yok?” diye söylendi Hamish. “Şunlar nedir?”

“Hawaii pizzası ısmarladık, onlar ananas” dedi Roland.

“İğrenç” dedi Hamish.

“Bizimle yemek zorunda değilsin” dedi Roland.

“Artık kimse yemek pişirmiyor” diye yorum yaptı Saffron.

“Ben pişiriyorum” dedi Hamish.

“Hatırlıyorum” dedi Saffron, “köpek pisliklerinin üzerinde zıplayan ekmek somunları. Ve de küçük kırmızı tavuk. Hala sağ olmana şaşmak lazım.”

Hamish bir sigara çıkardı.

“Burası sigara içilmeyen bir ev” dedi Saffron.

“Dur bakalım bir dakika Saff” dedi Hamish. “Burası benim oğlumun evi, senin değil. Dahası depozitini de ben ödedim.”

“Onlar benim ciğerlerim” dedi Saffron. “İkinci el sigara içmemek de benim seçimim.”

Hamish sigarayı kaldırdı. Bebek arabasındaki çocuk sonunda kazanmıştı.

“O bir canavar” dedi Hamish oğluna. “Anneni suçla. Kız arkadaşının çiçek açtığı dünyayı o yarattı. Layla da yardım etti. Koca yalancılar. Medusa’yı başlatan sermayenin erkek parası olduğunu biliyor muydun? Hala da ondan yardım alıyorlar, Layla’nın gizli sevgilisinden.”

“Anlat bana” dedi Saffron ve kayıt cihazının düğmesini açtı.

Hamish en nihayet kendine bir dinleyici bulmuştu.

“Bana onun bir amca olduğunu söylüyor ama ben inanmıyorum. Herkese hisselerin yüzde kırk dokuzunun sahibi olduğunu söylüyor ama onda sadece yüzde on dokuz var. Geri kalan aşğının, ama hisselerin vekaleti Layla’da. Belki de aşık görüldüğü kadar saf değildir. Layla eskisi gibi genç değil, neler olduğunu kim bilebilir? Ama Layla sandığı kadar güçlü olmayabilir. Herkes birlikte hareket etse yönetim kurulundan atılır. Bu da elbette en çok benim eski karımın işine yarar.”

“Aşğının adını biliyor musun?” diye sordu Saffron.

“Hayatım” dedi Hamish, “bu bilgi yıllardır merak ediliyor. Hayır, bilmiyorum. Ama varlığına inanıyorum. Bu yüzden yıllar boyunca Layla’dan bana yönelik tek bir gerçek duygu olmadı. Beni aldattı.”

Roland gülmeye başladı. Bu çok nadir duyulan bir sestti.

“Gerçekten” dedi Hamish, “gözlerinde hep bir başka adamın hayali vardı. Garip değil mi, Batı medeniyetinin çöküşü, çünkü Layla Lavery evli bir adama aşık.”

“Çöktü mü?” diye sordu Saffron kibarca. “Bana gayet iyi gözüküyor.”

“Sen genç, güzel ve kadınsın” dedi Hamish. “Ve iyi kazanıyorsun. Tabii iyi gözükür. Ama aile yapısına bir bak. Genç erkeklere ne olduğuna bir bak. Çocukların yüzde kırkı psikopat. Bunu bir yerde okumuştum.”

“Ve bunların seninle hiçbir alakası yok öyle mi?” diye sordu Roland.

“Hayır” dedi Hamish. “İnsanlar cehenneme kendi ayaklarıyla gidiyorlar.”

Pizza aile boyuydu. Hamish yemeye razı oldu ama sadece üstündekileri ısırdı, hamurunu bıraktı.

Hamish o akşam eve dönerken Salisbury Plain’e geldiğinde radyosundaki şarkıya eşlik etti. Ay ışığı parlıyor ve hayatını aydınlatıyordu. Layla onunla öğle yemeğine çıkmamıştı ama o da cezasını vermişti. Eve geldiğinde Daffy çoktan yatmıştı.

“Nasıldı?” diye sordu.

“İyiydi” dedi Hamish. “Çocukları gördüm. Onlarla pek ortak bir nokta yok ama bu bir görev.”

“Layla’yı gördün mü?”

“Hayır” dedi.

“Ben de öyle düşünmüştüm” dedi Daffy, “yoksa daha neşeli olurdu.”

“İyiyim dedim” dedi yanına yatarken. “Bütün onlar bitti artık.”

“Hamileyim” dedi Daffy. “Bugün doktora gittim. Üç aylık hamileyim. Yaşlandığımı sanıyordum ama hayır.”

Hamish bir süre sessiz kaldı. Sonunda “Çok yaşlı değil misin?” dedi.

“Olamam” dedi Daffy. “Hamile kaldığıma ve hala orada olduğuna göre.”

“Bu güvenli mi?” diye sordu Hamish.

“Hamile kalmak mı?” diye sordu Daffy şaşkınlıkla. “Senin sinir krizi geçireceğini ve benim de aldıracağımı sanmıştım.”

“İstiyor musun?”

“Hayır” dedi Daffy.

“O zaman yapma” dedi Hamish. “Bir kere daha denemek isterim. Evleniriz. Bu sefer işleri doğru yapalım. Tanrım o oğlanlar çok sıkıcı. İşleri ben berbat ettim. Benim hatam.”

“Kendini suçlama” dedi Daffy. “Genleri suçla. Biz daha iyisini yaparız.”

Mehtabın altında birbirlerine sarıldılar. Zaman birlikte olmak için ilk tahminlerinin doğru olduğunu ispatlamıştı. Uzun yıllar önce Hamish tulumunun üst düğmelerini çözdüğünde ve Daffy de ona izin verdiğinde ne yaptıklarını biliyorlardı.

Karanlık bastığında Layla Waterborough Hall’e geldi. Jemal şoförünü yollamıştı. Ana kapıyı geçip yan yola saptılar ve malikanenin arka kapısından girdiler. Layla bekleşenlerin kim olduğunu bilemedi. Belki de hizmetlilerden biriydi, bir erkek, politik bir cinayete kurban gitmekten daha çok karısından korkabilirdi. Belki de paranoyaktı. Belki de bu gizlilik perdesi egosunu tatmin ediyordu. Belki de hepsiydi. Nedenler nadiren birer birer varolurlar, çünküler toplaşır ve çoğu zaman da mantıksızdırlar.

Arka kapıda çok kibar özel sekreter tarafından karşılandı. Araba sessiz garaj kapılarının altından yok oldu. Alındığı koridor karanlıktı. Evin içine doğru ilerledikçe lüks ve ışık arttı. Önce boyanmış ve genel olarak aydınlatılmış, sonra kaplanmış ve duvarlardan aydınlatılmış koridorlardan geçtiler. Elbisesinin hışırtısından başka ses yoktu. Elbise eski mavi taftadan yapılmıştı, yere kadar uzanıyordu. En nihayet kütüphane, kitaplar, şömine, ipek halılar... ve şahin yüzlü asil Jemal onu karşılamak için

ilerledi. Kalbi sıkıştı, boğazı düğümlendi. Sırrın erotizmi, yasaklanmış olanın, bedenın erimesi, tek beden haline gelmesi.

“Jemal” dedi Layla. “Bu cüppe ve hançer sahnelerini yapmamız şart mı? Bunlar ne için?”

“Gazeteciler yüzünden hayatım. Seninle benimle ilgilendikleri kadar ilgileniyorlar. Elbisene bayıldım. Harika görünüyorsun. Hiç değişmemişsin. Bu akşam kalabilir misin?”

“Eğer birazcık aklım varsa kalmam” dedi Layla neşeyle. “Hayatımı mahvettin. Şu halime bak, kız kurusu ve çocuksuz, her şey evli bir adamın aşkı uğruna.”

“Bana gayet iyi görünüyorsun” dedi Jemal. “Yeni dünyaya uygunsun ve sana yakışıyor. Eğer hayatını birisi için verdiysen bu ben değilim, Medusa. Ve hayatın daha bitmedi.”

Bir süre sonra dört direkli yatakta yan yana yatıyorlardı.

“Eğer sıradan bir köylü olsaydım” dedi Jemal, “ve bir devlet başkanının kocası olmasaydım, sen de devrimci olmak yerine bir kaz çobanı olsaydın, hayatımızın sonuna kadar mutlu yaşardık.”

“Devrimci mi? En azından senin böyle düşünmene sevindim. Feminizm... kansız devrim... Kayıplar çok büyük oldu. İntiharlar, çöken ilişkiler... Çoğumuz yalnızız, kim bize dayanırdı ki ve biz onlara nasıl dayanırdık ki? Sabahları sessiz bir evde uyanmak ve huzur içinde radyoyu dinlemek, bütün işleri kendin yapmak, duvardaki iş listesine bakmak zorunda olmamak çok daha kolaydı. Ya da ben öyle düşünüyorum. Aşıklar gelip geçici. Eğer çok uzun kalırlarsa kavgaya başlıyorum.”

“Onlar hakkında bir şey duymak istemiyorum” dedi Jemal.

“Önemli değillerdi” dedi Layla. “Önemli olan devrimdi ve bunu öyle büyük bir başarıyla gerçekleştirdik ki, kimse farkına bile varmadı. Bugünün radikal fikirleri yarının geleneksel bilgeliliği haline geliyor. Kimse kuru gürültünün ne yüzden çıktığını hatırlamıyor bile. Ve Medusa? Medusa’dan dışarı çıkmak istiyorum. Onu doğru yola sokmak ve unutmak istiyorum ve de umut-

suz aşkımızı ve yeniden başlamak istiyorum. Ayrılma hediyesi olarak hisselerini istiyorum.”

Adam şaşkınlıkla yatağın içinde oturdu. “Ödeşmek mi istiyorsun? Benimle yatmanın bir bedeli olduğunu bilmiyordum.”

“Kişinin kendisini kayırması her zaman en iyi özürdür. Herkes inanır. Bu günlerde aşka inanmak o kadar zor ki. Tamam mı? Buradayım çünkü burada olmak istedim ama bitti Jemal. Bir daha asla.”

“Unuttun, aramızda bir çocuk var; Medusa. Ya ben velayet için savaşırsam? Belki de yapmalıyım. Beni aniden zorladığın bu boşanmayı istemeyebilirim. Çocuğumuzu sokacağın şekli beğenmemiş olabilirim. Onun kar getirmesini istediğini söylüyorsun. Ama para nedir ki? Bir araçtır, amaç değil.”

“Bunu söylemek çok kolay” dedi Layla, “eğer sende çok varsa.”

“Neden, neden?” diye inledi adam. “Anlayamıyorum.”

“Ben yaşılanıyorum ve sen genç bir kadın isteyeceksin” dedi Layla. “Bu gerçekleşmeden gitmek istiyorum.”

“Delice!”

Londra’da Roland ve Saffron ay ışığında Roland’ın sert yatağında sarılmış yatıyorlardı.

“Keşke hisse senetlerinden daha çok anlasaydım” dedi Saffron. Daima ilk fırsatta bilgisizliğini ortaya atardı. Bu karşısındakileri şaşırtır ama aynı zamanda da etkilerdi.

“Şimdi Medusa’nın yönetimini bir pizza gibi hayal et” dedi Roland, bir kez olsun öğretmekten pek memnundu. “Yuvarlak, tıpkı bu akşamki pizza gibi yuvarlak. En büyük dilim kimdeyse pizzanın geri kalanını o yönetir. Babama göre bu da Layla’nın sevgilisinin elinde. Onda yüzde otuz var ama arka planda, hisselerinin yönetimini Layla’ya vermiş. Layla’nın kendisinin Step-

hanie gibi yüzde on dokuz hissesi var. Alice'in on bir, Nancy'nin ise beş, Johnny ve Richard'ın iki hissesi var ve geri kalan yüzde on dört ise küçük küçük dağılmış. Herkes zaten adet olduğu üzere Layla ile oy kullanıyor. O yüzde kırk dokuzu yönetiyor ve onunla aynı fikirde olan bir başkası da mutlaka çıkıyor, kavganın ne alemi var anlamıyorum. Ama annem kavgaya bayılır.”

“Birisi arka plandakini dürtmeli” dedi Saffron. “Pizza gibi! Ne kadar akıllısın.”

“Beni böyle görmene sevindim” dedi Roland biraz şaşırarak ama Saffron içten konuşmuştu. Her halükarda kolları Roland'a daha sıkı sarıldı. Roland sabah annesini arayıp babasının dediklerini anlatmayı planlıyordu ama unuttu. Ona ne zaman telefon etse annesi “Ah senden bir haber alalı ne kadar uzun zaman geçti” ve bunun gibi şeyler söylemek eğilimindeydi, bu nedenle telefon etmeyi erteledi. Sonra gerçekten de uzun bir zaman geçti, o da telefon etmeyi unuttu.

Stephie, Roland'ın tahminlerinin tersine oğullarını düşünmekle meşgul değildi. Londra'dan Glastonbury'e giden yoldaydı.

Yıkık bir manastırın dibindeki terk edilmiş gibi duran benzin istasyonunda durdu. Bazıları, VIII. Henry tarafından kafası kesilen zavallı baş rahibin ruhunun hala benzin pompaları arasında gezdiğini ve kafasının kesildiği yerde durduğunu anlatırlar. Diğerleri daha yeni bir ziyaretten, tepede her hafta düzenlenen ayinlerden söz ederler. Chalice Well'i geçip daralan yoldan yukarı çıkıp astrologun evini geçince Alice'in, ortasına yaşadığı karavanı koyduğu tarlaya geliyordunuz. Medusa'nın yüzde on birlik hissesine sahip Alice. Pizzanın küçük bir dilimi ama önemli bir dilimiydi.

Alice onu karşılamak için dışarı çıktı, uzun bir hippie elbise-

si giymiş ve boncuklar takmıştı. Elinde bir fener vardı. Karavan tıslayan gaz lambaları ile aydınlatılmıştı. Alice bitkisel çay hazırladı.

“Sanırım sen Stephanie’sin?” dedi Alice. “Bir hayal değilsin?”

“Ne demek istediğini anlamadım” dedi Stephanie.

“Bazen hayaller ortaya çıkar. Çoğunlukla varlık insanın zihninde hissedilir ama bazen hayaller görselleşebilir. Sen bana Stephanie gibi görünüyor olabilirsin.”

“Amaan Alice, tabii ki ben Stephanie’yim.”

“Kulağıma daha çok Layla gibi geldi” dedi Alice ve güldü. “Tamam sen Stephanie’sin, bir hayal değilsin. Bu arada bilgin olsun diye söylüyorum, bir hayal evrim geçirmiş varlıktır ve zavallı kişiliklere bürünür.”

“Örneğin delirirsen mi?” diye sordu Stephanie.

“Ara sıra” dedi Alice. “İnsanların kimi zaman tamamen kişiliklerine zıt hareketler yapmaları bir hayal yüzünden olabilir. Ve bu fenomen delilik olarak adlandırılır. Ama hayallerin gelmesi çoğu zaman huzurlu bir etki yaratır.”

“Uyuşturucu aldığın zaman olduğu gibi mi?” diye sordu Stephanie.

“Hayır” dedi Alice. “Öyle değil, ruhsal durumlarımızı kontrol etmek için kimyasal maddelere ihtiyacımız yok.”

“Biz?” diye sordu Stephanie. Zavallı Alice. En sonunda tırlatmıştı. Kendini suçlu hissetti. Hepsi Aice’i desteklemişlerdi, garipliklerine ses çıkarmamışlardı. İşte sonu.

“Yönettiğim bir grup” dedi Alice. Siyah bir kedi dizlerine sıçradı ve Stephanie’yi korkuyla sıçrattı. Kedi sanki aniden ortaya çıkmıştı ama Stephanie yorgundu. Üç saattir yoldaydı ve burada uyuyabileceği hiçbir yer yoktu. Gün daha bitmemişti.

“Yeni bir kitap yazıyormuşsun” dedi Stephanie kibarca.

“Ana Tanrıçanın Ayınları” dedi Alice. “Neredeyse bitti. Çevremden zaman hızla akıp gidiyor. Bunu hissedebiliyor musun?”

“Yaşlanıyoruz” dedi Stephanie. “Olan bu.”

“Ah, hayır” dedi Alice. “Glastonbury’de olduğumuz için oluyor. Burada her şeyin merkezindeyiz, bu yüzden insan çevresindeki şeylerin daha süratle döndüğü inancına kapılıyor. Şu anda dünya gezegeninin kalp çakrasındayız. Dünya gezegeni de evrenin kalp çakrasıdır, bu yüzden her ne olarsa ilk önce burada olacak. Çok şanslıyız.”

“Tabii” dedi Stephanie.

“Senin için bunları anlamanın zor olduğunu biliyorum” dedi Alice. “Hala yalancı gerçekliğe bağımlısın. Henüz bundan kurtulmuş değilsin. Kitabımı okuduğun zaman daha fazlasını bileceksin. Benim hepten aklımı kaçırdığımı düşünüyorsun değil mi?”

“Şey, aslında evet” dedi Stephanie.

“Kaçırmadım. Siryüs’teki bir savaşa takıldım o kadar.”

“Suriye’de savaş mı?” Stephanie aptallaşmıştı. Savaş mı çıkmıştı?

“Siryüs yıldızı” dedi Alice. Çiftli yıldızdır. Siryüs A ve Siryüs B vardır. Organik ve silikon hayat formları savaşıyorlar.”

“Biz kimden yanayız?” diye sordu Stephanie. Alice kızmış göründü.

“Boş ver organic aptal orospu. Siryüs A. Neden taştan taraf olalım ki? O Mars yolculukları Siryüs A tarafından düzenlenmiş gizli haber alma misyonlarıydı, dünyadan bizim tarafımızdan yardım gördüler. Bu konulardan Glastonbury’de konuştuğum zaman tamamen inandırıcı geliyor. Seninle konuşursam tamamen delice geldiğini görüyorum.”

“Ama öyle” dedi Stephanie. “Medusa’nın şu anki durumunda Ana Tanrıçanın Ayınleri kitabını basmak isteyeceğini sanmıyorum. Tabii bana kalsa anında basarım. Ama Layla’nın nasıl olduğunu bilirsin.”

“Biliyorum” dedi Alice. “Layla daima zayıf yanımız oldu.

Dünyevi ve değişken. Feminizm yolunu şaşırđı. Hepimiz Ana Tanrıçanın altında birleşmeliyiz.”

Sonra Stephanie’ye baktı sanki onu buraya geldiğinden beri ilk kez görüyordu. Gözlerindeki sis perdesi kalkmıştı.

“Stephanie? Burada ne arıyorsun? Neden yazmadın ya da telefon etmedin? Burada olmayabilirdim.”

“Mektuplara cevap vermiyorsun Alice ve bir telefonun da yok. Gelmek zorundaydım. Seni gelecek Medusa hissedarları toplantısında istiyorum.”

“O toplantılar çok sıkıcı Stephie. Burası çok güzel”

“Gelecek Pazartesi.”

“Ama gelecek Pazartesi gündönümü. Tor’a bir kutlama ayini düzenliyorum. Vekaletimi her zamanki gibi Layla’ya yollarım. Kötü duygulara bulaşmak istemiyorum. Kötü duygular var mı?”

“Senin gelmeni yeğlerim” dedi Stephanie. “Bu kez bir kez olsun benimle aynı yönde oy kullanmak isteyebilirsin. Layla’nın artık prensipleri yok. Tek düşündüğü yüzünü gerdirmek ve güzellik salonlarına gitmek.”

“Onun için sevindim” dedi Alice.

Stephie, tüm garipliklerine karşın Alice’in zorlanamayacağını sezdi.

“Kişi bedenine bakarak onu onurlandırmalıdır” dedi Alice. “Ana Tanrıça süslenmeyi sever. O çok mükemmel Stephanie. Onu gördüğümü biliyor musun? Bana bütün haşmeti ile göründü.”

“Hayır, bunu duymamıştım” dedi Stephanie. “Ama eminim kitabın bitip de Medusa’ya gönderdiğin zaman eğer basarsak herkes öğrenir. Pek çok müridin olur!”

“Toplantıya geleceğim” dedi Alice.

“Bağırsakların uygun olursa mı?” diye sordu Stephanie.

“Her durumda geleceğim” dedi Alice. “Sen her zaman şantajcıydın Stephanie. Bunu severim. Medusa’daki herkes öyle tatlı ki bazen dayanamıyorum.”

Ertesi gün Roland, Saff'e "Medusa ve annem hakkında sana söylediğim her şeyin gizli kalması gerektiğini biliyorsun değil mi? Nasıl olsa kullanmayacaksın? Holly kimseye hatta sana bile söylememem gerektiğini söylüyor ama bence kıskançlık yapıyor. Bazen benden fazla hoşlandığını düşünüyorum" dedi.

"Tabii ki kimseye söylemem" dedi Saffron. "Bana Holly'nin dediklerini tekrarlamaktan vazgeç"

"Özür dilerim" dedi Roland.

Bundan iki gün sonra eğer The Ivy'de öğle yemeği yiyor olsaydınız Saffron'un, ufak tefek, tez canlı ve beyaz saçlı Marcus Liebling'in masasına buyur edildiğini görebilirdiniz. Mr. Liebling, Tiffany de dahil olmak üzere bir dizi gazetenin sahibiydi ve bir de uydusu filan vardı. Saffron, kendisi için pek de olağan sayılmayacak şifon köpüğü kılığındaydı. Ara sıra omuzlarını silerek elbisesinin fazla aşağıya düşmesini önlemeye çalışıyordu. Ne elbiselere, ne de kırıtmaya alışıkta. Marcus Liebling de tıpkı onun gibi bu tür şeylerle ilgilenmiyordu ama Saffron onunla daha önce hiç tanışmamıştı. Ne olur, ne olmaz.

Saffron, mönüü beklemedi, oturur oturmaz hemen aceleyle çatal, bıçak ve tabağı toplayıp kenara koydu, kağıtlarını yaymak için yer açtı. Adam da aç değildi ve satış kağıtlarını yemeğe her zaman tercih ederdi. Saffron bunu fark etti. Güçlüler iş konuşmayı her zaman yemeğe tercih ederler.

"Benim yönetimimde" dedi Saffron, "aboneler yüzde 14 artış gösterdi. Temsilciler çok hevesli, yeni reklamcılar akın ediyorlar, yaşlı okuyucular azaldıkça genç okuyucular çoğalıyor ve tüm bunlar yeni düzenlemeye geçtikten sonra yalnızca iki ay içinde gerçekleşti. Chronicle'ın genel satışından yararlandığımız doğru ama işler çok iyi görünüyor."

“Yüzde 14 değil” değil dedi adam sütuna göz atarak. “Yüzde 13,5. Sayıları abartma. Bu, sayıları yuvarlamaktan çok daha önemlidir. İnsanlar, eğer yüzdesine kadar doğru konuşursan sana daha çok inanırlar.”

Bir garson dolandı.

“Aç değilim, boşuna dolanma” dedi Saffron garsona. Ve sonra hatırlayarak, sordu, “Yoksa siz yemek mi isterdiniz?”

“Restoranlara gitme nedenim genellikle budur” dedi adam.

Garsona kendisine fincanda biraz çorba getirmesini söyledi, çünkü misafiri tabak koyacak yer bırakmamıştı.

“Bana da aynısı” dedi Saffron.

Garson gitti.

“Restorana, harcadığı zaman ve emek için bir ödeme yolu bulmalıyız” dedi Sir Marcus Liebling. “Bu genellikle yemek yiyerek yapılır. Kapıdan her çıkışında başkalarına yararlı olacak bir şey düşünmelisin. Bunu unutma. Seni kim büyüttü böyle?”

“Beni, ben büyüttüm” dedi Saffron.

“Fena bir iş yapmamışsın” diye kabullendi adam ve hatta gülmüsedti. Garson tavuk suyuna şehriye çorbasını getirdi.

“O zaman benden memnunsunuz herhalde?” diye sordu Saffron.

“Pek değil” dedi adam. “Beklediklerim gerçekleşti.”

“Tanrı aşkına” diye söylendi Saffron.

“İnsanları kovacak cesaretin var” dedi adam. “Başarılı olmak için bu yeterlidir. Budamayı bilmek gerekir. Kadınlarda bu yetenek var, erkekler ise bu yeteneği kaybetti. Kadınlar kibar olabilmek için acımasız olmak gerektiğini anlıyorlar. Her yerdeki kadınlardan söz ediyorum. Eski Chronicle’ı ben de severdim. Weekend Woman’daki evcil hayvanlar sayfasını severdim. Hep okurdum. Ama bitmesi gerekiyordu. Sen haklıydın.”

“Birazcık sevinemez misiniz?” diye sordu Saffron. “Size milyonlar kazandırıyorum.”

“Kaybolanları kurtardın hepsi o kadar” diye geveledi adam. “Weekend Woman vergiden düşmek için çok yararlıydı. Şimdi bundan sonra ne yapacağıma karar vermek durumundayım. Sen sadece çorba mı içersin?”

“Pizza yerim” dedi Saffron.

“Öyle görünüyor” dedi Sir Marcus Liebling. “Sıksasın. Senin için iyi değil. Kadınların kalçaları olmalı. Kağıtlarına bakmak istemiyorum. Sözüne güveniyorum. Benden ne istiyorsun? Yapabileceğim bir şey var mı?”

“Bana Medusa’yı alabilirsiniz” dedi Saffron.

Çorbanın içine düzenli bir şekilde girip çıkan kaşık durdu.

“Çabucak bir teklifte bulunun” dedi Saffron. “Ekonomik dar boğaz içindeler ama bu değiştirilebilir. Şimdi alın, bir yıl hiçbir şey yapmayın sadece başına beni getirin, sonra da içeri boşaltın. Eğer bu işi becerecek biri varsa o da benim. O zamana kadar Tiffany’den sıkılmış olurum. Ben durup oturamam.”

“Zavallı yaşlı Peter Max’ı işten kovdun” dedi Sir Marcus. “Nasıl bu kadar acımasız olabildin bilmiyorum. Çok eskiden The Argus’ta onunla birlikte muhabirliğe başlamıştık. Bana köpeğimdiki pirelerden nasıl kurtulacağımı öğretmişti.”

“Nasıl?”

“Elektrikli süpürgeyle. Kedilerde işe yaramıyor. Yılan zannedip kaçıyorlar ama köpekler bayılıyor.”

“Eminim minnettarsınızdır” dedi Saffron. “Ama Peter Max evcil hayvanların sorunları köşesini yazıyordu, siz iletişim dünyasının yarısının ve ComArt binasının sahibisiniz.”

“Doğru kadınla evlendim” dedi Sir Marcus. “Doğru zamanda yeterli miktarda sermaye. O da benim gibi para için evlenmeliydi. Sence kendini öldürür mü?”

“Umarım yapmaz” paniğe kapılmıştı.

“Demek sen de insansın” dedi adam. “Şüphelenmeye başlamıştım. Medusa’yı ele geçirmek için henüz çok gençsin.”

“Ben çok genç değilim” dedi Saffron. “Onlar çok yaşlı.”

Brian'ı hatırladınız mı? Hani Londra'ya ilk geldiğinde Nancy'nin, sıkıcı, duygusuz ve büyük bir olasılıkla cinsel olarak yetersiz olduğu gerekçesiyle şutladığı çocuk? Sonradan Nancy'nin en yakın arkadaşı Beverley ile evlenen ve onu hami-le bırakan? Nancy yeniden Brian'la birlikteydi. Kaderin cilvesi-ne bakın. Beverley lezbiyen olduğunu anlamış ve Brian da so-nunda onu boşamıştı. Tam o sıralarda Brian içinde bir denizci yattığına karar vermişti. Beverley küçük kızını ona gösterme-mek için zorluklar çıkarmaya başlayıp da suçlamalarını inanıl-maz bir abartıyla çocuk tacizine kadar götürünce çiftliğini sat-mış bir yat almış ve denizlere açılmıştı.

Brian, Chichester'e geldiğinde Nancy'i aramış ve onu Be-verley'e kıyasla olağanüstü akıllı başında bulmuştu. Nancy ise yıllar sonra Brian'ı daha yaşlı, daha akıllı, cinsel olarak duyarlı bulmuş ve aşağı yukarı haklı olduğuna karar vermişti. Yeniden birbirlerine aşık oldular. Brian'ın teknesi ve borçları vardı. Nancy'nin ise Medusa'nın yüzde beş hissesi, en nihayet şehirde-ki tüm yayıncılık mali danışmanlarından daha düşük bir maaşı ve güç bela kabul ettirdiği yirmi saatlik haftalık çalışma süresi vardı. Ama kazandıkları Brian'ın teknesi için gerekli olan boya ya da adı her neyse gereçleri almak için yeterli oluyordu. Nancy gemici terminolojisine henüz alışamamıştı.

Brian'ın hatırı için denize ve tekneyle ilgili şeylere katlanı-yordu. Teknenin güvertesine yatıp denizin şıptırtısını dinlemek-ten hoşlanıyordu. Nadiren bir kitap okuyor ya da ahlaki bir yo-rumda bulunuyordu. Mutluydu. Bir gün davalar sonuçlandığın-da Brian'ın kızının annesi olacaktı.

Lezbiyenliğe dönmesinin sorumluluğunu Zoe'yi anma töre-ninde aldığı Medusa yayınlarından birine yükleyen Beverley, Brian'ın Nancy ile tekrar birleşmesine kızıp köpürmek yerine

olayların gelişme şeklinden rahatlamıştı. Kendini daha az suçlu hissediyordu. Nancy günün birinde hepsinin tekrar Yeni Zelanda’da buluşup arkadaş olduklarını görecekti.

Stephanie, yayınlardan, hisselerden, yönetim kurulu toplantılardan, Layla’nın suçlarından söz ederek iskele tahtasından ağır ağır çıktı.

“Şimdi de” dedi Stephanie, Nancy’e “gizli destekçimizin, hani sempatik bir akraba sandığımız kadın destekçinin erkek olduğu ortaya çıktı. Dahası Layla’nın sevgilisiymiş. Kendimi aldatılmış ve aşağılanmış hissediyorum.”

“Adam epeyi şeye göz yummuş olmalı” diye yorumda bulundu Nancy, “senin eski kocan ve diğerlerini düşünürsen.”

“Küçük ayrıntılara takılma Nancy” dedi Stephie. “Hayatımın en güzel yılları, bütün o emek ve çaba bir yalana dayanıyormuş.”

“Ne kadar harikulade bir gün” dedi Nancy. “Aldırma bunlara.”

“Sen değiştin” dedi Stephanie dostça. “Sakinleştin.”

Tam o anda sakallı ve grileşen sarı saçlarıyla Brian mutfaktan çıkıp onlara yemek ikram etti; etli fasulye ve bira. Stephanie artık vejeteryen olduğunu ama bu seferlik aldırmayacağını söyledi. Nancy’nin herkesi şaşırtarak kız kuruluğundan çıkmasını sağlayan Brian’ı yakından görmek istemişti. Kadınlar bunu hep yapıyorlardı. Önce hiç kimse olmuyordu sonra aniden ortaya biri çıkıyordu.

Kadınlar yirmili yaşlarda eğer seks olmasa erkekler olmadan yaşayabileceklerini düşünmüşlerdi. Otuzlu yaşlarda eğer çocuklarına bir baba gerekmece erkekler olmadan yaşayabileceklerini düşünmüşlerdi. Kırklı yaşlarda eğer dost olacakları ve dışarıya birlikte çıkacakları birine ihtiyaç olmasa; yalnız yatmak zorunda kalmak zor olmasa; geçmişi paylaşacak ve gelecek beklentileri planlanacak biri gerekmece, erkekler olmadan

pekala yaşayabileceklerini gayet iyi anlamışlardı. Ve sık sık, en fazla istedikleri şeyin, aslında istemedikleri şeyler, sahip olduklarının değil, elde edemediklerinin önemli olduğunu söylemeye başlamışlardı.

Kişisel dünya, diye düşündü Stephanie yalnızca politik değildi ama o kadar karmaşıktı ki, insanı bitkin düşürüyordu. Ama sonunda ne istemediğinizi biliyordunuz. Stephanie'nin istemediği de Medusa'nın ihanete uğramasıydı, tıpkı Delilah tarafından ihanete uğrayan Sampson gibi; Medusa'nın dolaşmış, kirli, kıvıl kıvıl örgüleri temizlenmiş ve kesilmişti, öyle zayıflamış ve güzelleşmişti ki, bir erkek ona uzun uzun baksa bile artık taş dönmeydi.

Nancy hissedarlar toplantısına gelmeyeceğini söyledi. Brian'la birlikte Cherbourg kanal yarışına katılmak istiyordu. Alışıldığı üzere vekaletini Layla'ya verecekti.

Stephanie ayağını yere vurdu. Döşeme tahtalarının altında birikmiş olan deniz suyu fışkırdı. Tekne macunlanmak istiyordu. Nancy, Brian'ın işleri çok fazla şansa bıraktığını düşündü.

“Nancy” diye yalvardı Stephanie. “Lütfen! Senin vekaletini istemiyorum. Yalnızca toplantıya gelip, olanı biteni dinlemeni ve oyunu kullanmanı istiyorum.”

“Pekala” dedi Nancy. “Tamam. Anlaşılan Cherbourg yarışına katılmayacağız. Brian bu teknenin iyice bir elden geçmesi lazım.”

“Pasifik ile Atlantik Okyanuslarını geçti ama” dedi Brian. “Bir kanalda ne olabilir ki?” Hala para harcamaktan nefret ediyordu. Bazı illetler erkeklerde asla iyileşmezdi.

Stephanie, Fulham Road'daki eski ve kasvetli St. Stephen's hastanesine Johnny'yi görmeye gitti. Johnny'de AIDS vardı ve hastaneye yatmıştı. Richard da HIV pozitifliği ama henüz çöküş başlamamıştı. Johnny, Richard'ın kendisini ziyaret etmesine izin vermiyordu. Sevdiklerinin yok oluşunu görmelerini istemiyordu. Stephanie'ye izin vermişti çünkü ondan hoşlanıp hoşlan-

madığından hiç emin olamamıştı, artık sevmediğini biliyordu. Görülecek ne kaldıysa görebilirdi. Ona müstahaktı. Anlaşıldığı kadarıyla Johnny'nin fiziki durumu hakkında pek bir fikri yoktu. AİDS konusundaki gerçekleri asla ciddiye almamıştı. Bazı insanlar böyleydi. Dünyaya düz diyenler hep inanmak istediklerine inanırlardı, gözün gördüğüne, ortada olana değil. Doğru, gerçek siz inanmadığınız için yok olup gitmezdi, ama siz gelin de bunu Stephanie'ye anlatın.

AİDS'ten ölmenin en zor yanı aklınızın çalışır durumda olmasıydı. Tabii beyniniz etkilenmediyse ama bu Johnny'e olmamıştı. İnsanlar ona gelip iyi bir hayat yaşamış olduğunu, onun yarı yaşında bile ölenlerin olduğunu ve duymak istemediği ve ona yardımı olmayan daha bir sürü şey söylüyordu. Stephanie yalnızca Medusa'yı düşünüyor ve bu konuda nutuk atıyordu. Eh, o bir yere gitmeyen bir dinleyiciydi, Stephanie de bu tür dinleyiciye bayılırdı.

“Kadın özgürlüğünün bedeli” dedi Stephanie, “sonsuz kadar uyanık kalmaktır. Kadınlar her şeye boyun eğmeye o kadar alışmışlar ki, bu büyük bir tehlike oluşturuyor. Afganistan'da olanlara bakın. Bir gün kadınlar özgür, eğitilmiş, çalışan, kazanan, toplumu yeniden yapılandıran, hemşire, avukat ve mühendisken, ertesi gün Taliban geldi, kadınların çalışmasına izin verilmiyor, evde oturmaya zorlanıyorlar ve çocuklarını doyurmak için hiçbir şansları yok; eğer evden çıkarlarsa çarşaf denen bir çadıra girmek zorundalar. Eğer bir parça olsun tenleri görünürse genç militanlar tarafından ölene kadar dövülüyorlar. Dünyaya bir peçe ardından bakmanın nasıl bir şey olduğunu düşünebiliyor musun? Her şey bulanık?”

“Gözlerim son zamanlarda pek iyi görmüyor” dedi Johnny.

“Medusa devam etmeli” diye devam etti Stephanie, “hem de eski haliyle. Mücadelesini sürdürmeli. Her hareket, yazarlarının, öğretmenlerinin, liderlerinin dürüstlüğü ile yaşar. Layla hala be-

nim dostum ama Medusa'nın dostu değil. Prensiplere aldırımı-
yor, tek aldırıldığı kar etmek ve kendi imajı.”

“Bundan emin değilim” dedi Johnny. “Buradaki tedavi mas-
raflarımı karşılayabilmek için Chelsea'daki evi sattı ve hiç kim-
seye bundan söz etmedi. Bundan senin bile haberin yok. Para
beni ancak ölene kadar idare edecek.”

“Devlet ödemiyor mu?” dedi Stephanie. “Ben özel tıbbı kar-
şıyım. Layla çok cömerttir, ama hep yanlış zamanda yanlış pa-
rayla, düşmanın eline oynar.”

“Hangi düşmandan söz ediyorsun Stephanie?” Sesi zayıf çı-
kıyordu, derisi kemiklerinin üzerinde geri çekilmişti, gözkapak-
ları gözlerini ancak örtüyordu. Stephanie hala anlamış değildi.
Çoğu insan Johnny'nin görünüşü karşısında irkiliyor ama bunu
ona hissettirmemeye çalışıyordu. Bu yüzden Stephanie'ye nere-
deyse minnettardı.

“Büyük evrensel düşman Johnny” dedi Stephanie, “olan bi-
tene gözü kapalı kalmaktır. Tıpkı büyük evrensel teoride her şe-
yi tek bir hamlede anlamak gibi. Her şey için tek bir büyük te-
mel açıklama. Pazartesi günü yapılacak hissedarlar toplantısına
gelecek kadar toparlanabilecek misin?”

“Pazartesi gününe kadar ölmüş olabileceğimi söylüyorlar.
Büyük evrensel ölüm, her şey tek bir hamlede yok olacak”

“Saçmalama” dedi Stephanie, “Gelmek istemiyorsan vekale-
tini bana verebilirsin. Pazartesi günü her oyun önemi olacak.
Hatta senin ve Richard'ın. Aslında sizin iki oyununuzun.”

“Çok geç kaldın Stephanie” dedi Johnny. “Richard suçluluk
duygusunu hafifletmek için kendi hissesini bana verdi. Sonra
yanında avukatıyla bir kız geldi ve bana hisseler için iki bin po-
und teklif etti. Bir form imzaladım. Medusa hisselerim gitti, bit-
ti. Benimle bir ilgisi kalmadı. İki yarı erkek hediye hisseleriniz.
İki eşcinselin hissesi bir erkek hissesi yapıyor.”

“Neden böyle bir şey yaptın? İnanamıyorum!”

“Yeni bir ilaç çıkmış. Haftalığı beş yüz pounddan dört haftalık doz.”

“Kimdi? Kim geldi?”

“Kendini öldüren kadını hatırlıyor musun? Richard cenazede harikulade fotoğraflar çekmişti. Biri yılın fotoğrafları kitabına konulmuştu. Kadının adı Zoe’ydi. İçinizden biri, galiba Layla konuşma yapmaya başlamıştı ben çıktım. Onun kızı ziyaretime geldi. Ne kadar düşünceli bir hareket. Güzel kız. Fazla kalmadı.”

“Saffron” dedi Stephanie hayretle. “Saffron!”

Johnny gözlerini kapattı ve uyudu.

Şimdi de Londra’da bir otelde önemli insanlar için verilen debdebeli bir partiye geelim. Mercedesler ve BMW’ler valetlerin onları park edebildiğinden daha büyük bir hızla bahçeye doluyorlar, şoförler bir tur daha atıp geri geliyorlardı. Tam bir kargaşa yaşıyordu. Güvenlik görevlileri toplanmış her geleni değerlendiriyor, yargılıyor ve paranoyanın her türünü kışkırtıyorlardı. Taksilerin getirdiği uzun bacaklı güzel kızlar selamlanarak içeri alınıyordu. Politikacılar oradaydı ve eşcinsel diplomatlar ve starlar ve büyük iş adamları ve birkaç tane dikkatle seçilmiş gazeteci. Ve Jemal oradaydı ve bütün kadınlar gibi siyahlar içindeki Saffron. Sir Marcus Liebling’in kolunda gelmişti. Onunla bir ilişki yaşamıyordu ama her ikisi de bunu yalanlayacak bir şey yapmıyordu. Yalnızca iyi anlaşıyorlardı. Adam öğretiyor, o dinliyordu.

“Sevgili oğlum” dedi Sir Marcus, Jemal’a. “Sevgili dostum, imparatorluğun ne alemde? İslam’a karşı ayakta mı?”

“Sizinki nasıl efendim? Bilgisayarlara karşı ayakta mı?” Jemal nazik ama sivriydi.

“Korkunç şeyler, bilgisayarlar” dedi Sir Marcus tatlı bir ifadeyle. “Gözleri mahvediyor. Ama eğer insanlar onları kullan-

mak istiyorlarsa önce okumayı öğrenmeliler. Bu da benim ve benim olanın işine yarıyor. Bilgisayarlar her şeyin daha fazlasını gerektiriyor, daha azını değil. Kağıtsız çalışan büroların kullandığı kağıt inanılmaz. Kolumdaki bu genç bayan senin düşündüğün şey değil. Bu ‘akıllı fıstık’ denilenlerinden.”

Jemal gözlerini daha önce böyle partilerde çokça görülen kızlardan biri sandığı için görmezden geldiği Saffron’a çevirdi. Parlak, zeki ve duru gözleri vardı, ona Layla’yı hatırlattı. Gü-lümsedi. Saffron, karşılık olarak gülümsemeden önce kısa bir an durakladı. Adam bundan hoşlandı.

“Ve gençler dünyayı yönetecek” dedi Jemal.

“Sana bir teklifi var” dedi Sir Marcus. “Ama ilk anda konuşulacak bir şey değil sanırım. Medusa adlı bir yayınevi hakkında. Medusa’yı biliyorsun?”

“Medusa’yı biliyorum” dedi Jemal. “Çocuğum.”

Ertesi sabah saat yedi buçukta Roland, Bull’un kapısını yumrukluyordu, tıpkı bir zamanlar Bull’un Roland’ın babasının kapısını yumrukladığı gibi. Böyle şeyler bulaşıcıdır. Saffron beş dakikalık bir uykudan uyanmış, sabahlığıyla kapıyı açtı. Roland haykırmaya başladı.

“Dün akşam eve gelmedin! Neredeydin? Kiminleydin?”

Onu sarsmaya çalıştı. Saffron sıyrılıp kurtuldu.

“Senin neyin var Roland? Kimseyle değildim. Sana hesap vermek zorunda da değilim. İstediğim yere giderim.”

“Biz birlikteyiz.”

“Değiliz” dedi Saffron. “Artık değil. Sen benim sahibim değilsin. Git buradan. İşe gitmeden önce iki saat uyuyacağım.”

Saffron’un ardında genç bir adam belirdi; yakışıklı, yapılı, bulanık bakışlı, kafası tıraşlıydı.

“Sen de kimsin lan?” dedi, “Kız kardeşimi rahat bırak. Buradan defolup git.”

“Kim olduğumu biliyorsun” dedi Roland. “Yoksa yuttuğun ecstasyler fazla mı geldi? Bu basamaklarda seninle kaç kere oturduk. Sana ne oldu?”

Sampson gergin ve sinirliydi. Roland’ı ürküttü. Ardından üzerine sabahlığını geçirmiş Bull çıkageldi. Asık suratlı ve akşamdan kalmaydı.

“Gitmezsen polis çağırırım” dedi. “Kızımı böyle rezil edemezsin.”

“Saffron” diye yalvardı Roland, “bana bunu yapma!”

“Üzgünüm” dedi Saffron. Çaresiz görünüyordu, Roland hiç inanmadı. “Ben böyle duygusal bir ilişkinin içine tıkılıp kalamam. Bunlara bakmak zorundayım. Şunlara bir bak. Arkamı döndüğüm anda işsizler. Başka bir şey için zamanım yok.”

Ve Sampson onu dışarı itti, Saffron da kapıyı Roland’ın suratına kapattı. Roland basamakta durdu... biraz ağladı... sonra kahvaltı etmek için kardeşinin evine gitti.

Rafe ve Marly, Mornington Crescen’in arka tarafındaki blokların arasındaki küçük bir evde yaşıyordu. Ev minimalist tarzda döşenmişti ama ev hayatının rahatlığı ve gerekleri etrafı doldurmaya başlamıştı. Marly kıvrıkcık saçlı, öğretmen görünümlü, alçakgönüllü ve iyi kalpliydi. Terapist olmak için eğitim görüyordu. Kahvaltı ederken Roland’ı avutmaya çalıştılar. Gabrielle mama sandalyesinde oturmuş amcasına dostça bakıyordu. Büyükbabası Hamish’i andırıyordu. Arada sırada sevincini kanıtlamak için kaşığını mısır gevreğine vuruyordu. Anne babası sabırla her seferinde ortalığı temizliyordu.

“Bunu bizimle paylaşmak istediğin için çok mutluyum Roland” dedi Marly. “Bizi daha çok yakınlaştırıyor. Daha aile gibi olmalıyız. Saffron’la yaşadığın aşk değil nevrotik bağımlılıktı. Tek yaptığın bir sürü negatif duyguyu beslemektir. Bundan kurtulduğun için mutlu olmalısın.”

“Ben olayı çok daha başka türlü görüyorum” dedi Rafe. “Neden en başından seninle birlikteydi ki? Kimi istese birlikte olabilirdi.”

“Aman teşekkür ederim” dedi Roland.

“Kardeşler bunun içindir” dedi Rafe. “Saffron Medusa hakkında bilgi istiyordu. Bir kez istediğini alınca iş bitti. İlgisini kaybetti.”

“Buna inanmam” dedi Roland ama inanmaya başlamıştı bile.

Gabrielle mırıldandı ve gülümsedi ve herkesin kendisini daha iyi hissetmesine yol açtı.

Pazartesi sabahı hepsi toplantıdaydılar. Bazılarının onları adlandırdığı gibi, Öfkeli: Layla, Stephanie, Nancy, Alice ve Saffron tabii ki. Arabasını müdür park yerine bırakmıştı. Rosalie ve Wendy oradaydılar ve şimdiye kadar konuşmuş olan herkes ve isimlerini kimsenin hatırlayamadığı kadınlar. Hepsinin hayatları şöyle ya da böyle feminizm ile değişmişti. Canlı, zeki, alımlı ve ezilmemiş bir topluluk oluşturunlardı. Yıllar onlara nazik davranmıştı. Akılları ve prensipleri ile yaşamışlardı, görüntüleri ile değil ve bu gözlemlenebiliyordu. Hayatlarının en güzel dönemi geçmişte değil geleceklerindeydi.

Yanlış, kişisel ve politik davranmışlardı, ama her şeyi doğru yapan kim vardı ki? Ağlamışlar, çılgılık atmışlar, bağırılmışlar, protesto etmişler, sevmişler ve çoğundan fazla gülmüşlerdi. Eğer ayrılıkçılar, sosyalistler ve radikallere galip gelmiş, eğer her yerde genç kadınlar, erkekleri tercih edilecek bir ekstra, yaşamları için zorunlu olmayan bir aksesuar olarak görmemiş olsaydı, bu da zaman içinde değişir ve daha insafli bir hale gelirdi. Erkekler de insandı. Cins, tıpkı Marksist teorideki devlet gibi zaman içinde yok olup gidebilir ve yalnızca yatağa doğru, ya-

takta ve sonrası için geçerli olabilirdi. Umut içinde yaşamamanın kimseye zararı yoktu.

Raflarda, vitrinlerde ve her yerde Zoe'nin kitabı Kayıp Kadınlar vardı. Hayatını kaybetmiş ama Medusa'yı kurtarmıştı, hiç değilse bir süre için. Aynı zamanda da Saffron'u yaratmıştı. Saffron ağırdan aldı ve toplantıya en son geldi. Kapı açıldığında başlar döndü. Beyaz bir pantolon, sarı bir gömlek ve gri bir beyzbol şapka giymişti. Bir ışık seli ile birlikte içeri girdi.

Layla çoktan gündemdeki ikinci maddeye geçmişti.

"Hesaplarımızdaki kar oranının düşüklüğü ve hissedarlarımıza hiç pay veremeyişimiz dikkate alındığında hissedarlara bazı öneriler sunmak istiyorum. Saffron sen bu toplantıda ne arıyorsun?"

"Ben de hissedarım" dedi Saffron.

Stephanie ayağa kalktı.

"Eğer Saffron Meadows bugün bir hissedarsa bunun tek nedeni zavallı Johnny'yi ölüm döşğinde iki hissesini iki bin pounda satmak için onu zorlamasıdır. Bu toplantıdan çıkarılmasını teklif ediyorum. Bizler işlerimizi bir tür erkek hesapçılığı ile değil ama anlamlı bir kadın işbirliği ile yürütürüz."

"Johnny bir erkekti" dedi Saffron gözünü kırpmadan. "Madem bu kadar prensip meraklısıydınız o zaman neden en baştan bir erkeğe oy hakkı verdiniz? Hiç değilse ben kadını. Olaya böyle bakın ve memnun olun. Burada kalmak ve oy vermek benim yasal hakkım ve ben de öyle yapıyorum."

"Johnny tam anlamıyla erkek değildi" dedi Layla. "Ve o zaman o hisseleri ona vermek doğru gelmişti. O zamanlarda her şey doğru geliyordu. Hiç kimse anlaşmazlık çıkabileceğini ya da kanuni hakların zorla alınabileceğini düşünmemişti. Ama artık avukatlar, sözleşmeler ve zor kullanma devrindeyiz. Paylaşma ve anlayış artık yok. Saffron kalıyor."

"Konuya gel Layla" dedi Stephanie.

"İstifa ediyorum" dedi Layla. "Konu bu. Artık Başkan olmak

istemiyorum. Yalnızca bu da değil Genel Müdür olmaktan da yorulmuş. Bu da Medusa'yı iki seçenekle karşı karşıya bırakıyor. Ya Medusa'yı gelecek yüzyıla götürecektir en az benim kadar iyi birini buluruz. Ya da satarız. Kişisel olarak ben ikinci seçenektir yanayım. Hiç değilse bu yolla hepimiz için içinden bir miktar parayla çıkarız.”

“Gerçekten yerinin doldurulamaz olduğuna mı inanıyorsun Layla?” Stephanie öfkeyle ayağa fırlamıştı.

“Benim yerimi dolduramazsınız” dedi Layla kısaca. “Hepiniz iyi kadınlarsınız ama iş hayatında umutsuz vakalarsınız. Ama büyük hissedarların bunu olay yapacağını görüyorum o halde ilk seçeneği inceleyelim. Kim başkan olmak için aday olabilir? Stephanie, Nancy, Alice? Onlardan biri Genel Müdür? Medusa'nın? Şaka yapıyorsunuz! Sırayla gidelim. Genel Müdür olarak Alice. Siryüs gezegenindeki hayat formları Alice'i feminizmin felsefesinden çok daha fazla ilgilendiriyor. Satış için de herhalde I Ching'e başvurur. Alice'in bizim için başlangıçta yaptıklarını yadsımıyorum. Bize dilimizi, ruhumuzu ve dürüstlüğü verdi. Bizim annemiz oldu. Bu ülkedeki eğitim sistemini bütünüyle bizim yönümüze çevirdi. Ama sonra Ana Tanrıça onu bizden aldı ve Baş Rahibe ilan etti ve onu yuttu.”

“Çok kötüsün Layla” dedi Alice. “Buraya yalnızca oy vermek için geldim. Bugün yazın başladığı gün.”

“Bundan benim için değil de Stephanie için oy kullanacağını anlıyorum” dedi Layla. “Boşa giden on bir oy. Pekala Nancy'e ne dersiniz? Sağlam, akılcı ve muhasebede harikulade. Size bir sonraki on bin poundun nereden geldiğini ya da gelmediğini söyleyebilir ama bu parayı getiremez. Açıkçası sıkıcı. Genel Müdür olarak hayal etmek bile imkansız. Ve erkeğini buldu, ona mutluluk diliyorum. Bir sonraki gelgiti kaçırmamak için sabırsızlanıyor. Üzgünüm Nancy ama öyle değil mi?

“Çok teşekkür ederim Layla” dedi Nancy. “Bütün bunlardan sonra gidiyorum, benim oyumu Stephanie kullanabilir.”

Somurtarak yürüdü ama tam kapıda fikrini değiştirip kaldı.

“Boşa giden bir beş oy daha” dedi Layla. “Ve bir arkadaş da ha kaybettim. Ama bunun için buradayım, arkadaşlarımı kaybetmek için. Medusa’nın kurtulması için bu bedeli ödemeliyim. Şimdi, Stephanie. Bok gibi kibirli Stephie. Ne değişti? Son zamanlarda Stephanie’ye pek çok iş bıraktım işte bizi getirdiği yer. Kimse kadınları kurban olarak tanımak istemiyor. Günümüzde üstte olan kızlar. Medusa daima önde olmalıdır, arkada kalmayı kaldıramaz. Okurlarımız yalnızca cinslerin kavgası ile yaşayamaz. Kadınlar bir zamanlar erkeklerin bize davrandıkları gibi davranmalıdır.”

“Şaka yapıyorsun” dedi Stephanie. “Sen delirmişsin.”

“En fazla şey kaybeden sen oldun Stephanie” dedi Layla. “Her şeyi bırakıp gitmenin senin için çok zor olduğunu görüyorum. Ama acı çekmek ve iyi kalpli olmak insanı bilgeleştirmiyor. Haydi bir on dokuz oy daha gitti. Alice’in on birini, Nancy’nin beşini ekleyin. Stephie sevgili arkadaşım. Arkadaşlıkla büyük bir şey yarattık ama bazen arkadaşlıklar biter, tıpkı evlilikler gibi. Bunu düşünmeliydik, biz ki aile hayatını prensipler uğruna harcadık.”

“Ya da aşk uğruna” dedi Saffron arkadan. “Şu eski şey.”

“Bu genç hanım sürekli ilgiyi kendi üstüne çekiyor” diye şikayet etti Rosalie. Ama kimse aldırmadı.

“Layla” dedi Wendy, “bize sunduğun yenir yutulur bir lokma değil. Kimse seni affetmeyecek. Bundan sonra senin için oy vermemizi beklemiyorsun herhalde.”

Stephanie yerine oturmuştu başı ellerinin arasındaydı.

“İnsanlar gerçeği söyledikleri için bağışlanmazlar” diye yorumda bulundu Saffron. “Ama diğer yandan genellikle istediklerini elde ederler.” Düşman yüzler ondan yana döndü.

“Stephanie, Alice ve Nancy olmadan” diye devam etti Layla, “kim var ki? Hiç kimse. Küçük yayınevleri vizyon, hırs ve bir

amaç uğruna savaşarak ayakta kalırlar. Biz bunu feminizmde bulduk, feminizm bizde buldu. Biz büyük bir davanın öfke dalgası üzerine bindik. Dalga görevini yerine getirdi, söndü ve başka yere gitti, bizi kıyıda çırpınırken bıraktı. Stephanie, Alice ve Nancy siz içinüz artık Medusa'yı bırakmalısınız. Benimle birlikte istifa edin. Eski çöpler giderse yeni süpürge daha iyi süpürür. Alice istifa ediyor musun?"

"Hayır" dedi Alice.

"Nancy?" diye sordu Layla.

"Hayır" dedi Nancy,

"Stephanie?" diye sordu Layla.

"Sen aklını kaybetmişsin" dedi Stephanie.

"Eğer öyleyse" dedi Layla. "Üyelerden oylarını kullanmalarını istemekten başka seçeneğim yok; Medusa kendisini satılığa çıkarırsa, iki teklif var. Bunlardan biri Marcus Liebling. ComArt kitap dünyasına açılıyor."

"Liebling!" diye çığlık attı Rosalie. "Medusa'yı kirli basına satmak! Asla!"

"Ya da Chapter Kitapları var" dedi Layla, "Sayısı azalan küçük yayınevlerinden biri, iyi bir listesi ve büyüme potansiyeli var. Bize bir teklif yapmaya hazırlar. İyi bir teklif değil. Aslına bakarsanız kötü de denebilir. Ve yayıncılığın geleceğı, her ne kadar duygusal bir bağımız olsa da küçük yayınevlerinde değil. Medusa zaten şimdiden kasvetli. Öyle kasvetli ve kendine acımayla dolu ki dergiler reklamlarımızı bile kabul etmiyorlar."

"Zoe'nin kızı Saffron almıyor demek istedin" diye müdahale etti Wendy. "Herkes onun kin beslediğini biliyor"

"Kararı geçirmek için Saffron'un oylarına ihtiyacın var Layla" dedi Nancy, toplamayı yapmıştı.

"Biliyorum" dedi Layla. "Ama onun nasıl oy vereceğini bilmiyorum."

"Bunun için daha fazlasına ihtiyacın olacak Layla" dedi

Stephanie. “Bu odada satmak isteyen tek kişi sensin ve sayılacak olan odadaki oylandır.”

Ve Stephanie zaferle elindeki kitapçığı gösterdi. Bu kitapçıktan herkesin sandalyesinin üzerinde bir tane vardı. Stephanie üçüncü sayfadaki dördüncü bölümü açmalarını istedi.

“Burada tüzüğümüzün 16. maddesinin A fıkrasında çoğunluğun mevcut olduğu oylamalarda vekaletle kullanılan oyların geçersiz olduğunun yazılmış olduğunu göreceksiniz.”

“Ne noktalara geldik!” diye inledi Layla. “Stephanie tüzük detaylarına giriyor! Ne kadar erkeksi. Size devrin avukatlar devri olduğunu belirtmiştim ve Stephanie onlardan biriyle yaşıyor. Üzgünüm Stephanie ama vekaletli oylarımı zaten kullanmayacağım. Benim vekaletle kullandığım oylar artık Saffron’un. Gizli destekçimiz dün onları Saffron’a sattı. Johnny’nin kileri de sayarsak Saffron artık bu şirketin yüzde otuz ikilik hissesine sahip. Oylamaya geçelim mi? Medusa’nın satılmasını kabul edenler?”

Layla ve Saffron dışında kimsenin eli kalkmadı.

“Ben kazandım” dedi Layla. “Ve teşekkür ederim Johnny her neredeysen. Johnny bu sabahın erken saatlerinde St. Stephen’de öldü. Çok sevgili bir arkadaşımızdı.” Haberleri arka arkaya sıralamak için çok az aralar veriyordu. “Pekala. Medsua’yı satıyoruz. Chapter Kitaplarına mı?”

Layla ve Saffron dışında herkesin eli kalktı.

“Liebling’e mi?”

Layla ve Saffron’un kiler dışında hiç kimsenin eli kalkmadı.

Odaya sessizlik çökmüştü. Bazısı Johnny’nin ölümüyle sarılmıştı, bazısı Medusa’nın kaybindan etkilenmişti, geriye kalanlar da arkadaşlığın çöküşünden, ama hepsini şaşkına çeviren olayların süratiydi.

“Bunu yeni bir başlangıç olarak alın” dedi Saffron, “son değil.” Ama o bile sözlerinin havada asılı kaldığının farkındaydı.

“Hiç kimse soyunup dans etmek istemiyor herhalde?” dedi Layla. “Bir tür kapanış merasimi olarak?” Ama hiç kimse kalkmadı. Tanrıça onları terk etmişti.

“Eh, pekala o zaman” dedi Layla, “buraya kadar” ve yürüyüp çıktı, Saffron onu izledi.

İnsanlar gerçeğin fazlasına tahammül edemezler. En nihayet Medusa’nın saçları yıkanıp, kesilecekti. Yapılacak bir şey yoktu. Şimdi ipek bir bulut gibi dökülüyor, artık kıvrılan yılanlardan oluşmuş bir taç değil. Medusa ne kadar güzel görünüyor, tıpkı Saffron’un yüzü gibi dingin. Kimseyi taşa çevirmiyor, artık o gücü yok. Herkes tarafından kabul görüyor, kimseyi üzmüyor. Herhangi bir cinsten olabilir. Layla’ya şaşıyor, Saffron’a tapılıyor. Ve işte, hayat böyle akıp gidiyor.

Tek affetmeyen Stephanie’di, kibirli boktan Stephanie. Bu kez çatlak tamir edilebilir gibi değildi, çok derine inmişti. Her ikisini de üzüyordu ve birbirlerini özlüyorlardı. Birbirlerinin cenazelerine giderlerdi belki ama doğrusu bu da kesin değildi. Bu arada birbirlerinin adının geçtiği gazete haberlerini noktasına, virgülüne kadar inceliyorlardı.

Alice bir gün aniden Tanrıçadan vazgeçmişti, tıpkı sigarayı bırakanlar gibi. Karar ver ve uygula. Belki de yükseklerdeki Ananın beynini çorbaya çevirdiğini anlayıp korkmuştu. Zoe da bir zamanlar çocuk doğurmanın ve yetiştirmenin sonuçlarını düşünerek korkmuştu. Varolmak yeterli değildi, bir kadın aynı zamanda da yapmalıydı.

Alice sık sık uzaya bakıyordu. Ne düşündüğünü soranlara da, “Kafamda bir kitap yazıyorum” diyordu. Ne hakkında olduğunu soranlara ise, “Bilsem, yazmak zorunda kalmazdım” diye cevap veriyordu.

Güneş ufukta kaybolurken artık su almayan yeni bir tekney-

le Nancy, Brian’la yelken açtı. Dört kadın da Medusa’nın satışından birer milyona yakın para almışlardı, yani şimdi en sonunda gerçekten istediklerini yapabilirlerdi. Dört kadın dünyayı değiştirmişlerdi, çünkü dünyayı değiştirmek kendilerini değiştirmekten daha kolay görünmüştü.

Büyük kadınlar, küçük kadınlar değil, önemli olan buydu ve hala da öyle olmaya devam ediyor...

İngiltere’de doğan, Yeni Zelanda’da yetişen ve halen İngiltere’de yaşamakta olan Fay Weldon kitaplarında kadın sorununa eğilen bir yazar olarak tanınıyor.

Televizyon filmi de olan bu romanında Weldon, 70’li yıllarda bir grup kadının “Dünyayı değiştirmenin kendilerini değiştirmekten daha kolay olduğuna karar vererek” kurdukları bir yayınevi etrafında gelişen olayları ve yaşamlarını ele alıyor.

“İnsanlar bu efsanevi kadınlara gıpta etti, dalga geçti, tapındı, aşağıladı ve acıdı. Layla, Stephanie, Alice, Nancy ve yoldaşları; hızlı yaşayan, canlı, serbest fikirli, hayata, sekse ve yeni deneyimlere tutkulu bir açlık duyan, 20. yüzyılın son yirmi yılında dünyanın içini dışına çeviren, altını üstüne getiren küçük bir topluluk. Kendilerini değiştiremedikleri için toplumu değiştirmeye karar verip, ister iyi ister kötü, bu değişimi gerçekleştirmek için bu yola baş koyanlar.

Bunca işi başarmaya çalışırken neredeyse kendilerini yok etmelerine kim şaşırabilir? Hatasız kul olmadığı için kazandıkları zaferlerin yanında trajediler de yaşadılar. Sıradan ölümlüler arasında Olimpos Dağı’ndan inen tanrıçalar gibi boy gösterip, farklı olduklarını fark etmeye ise tenezzül bile etmediler.

Başkaları onları ‘feministler’ diye tanımladı ama onlar geri kalanların ne yaptığını fark edemeyecek kadar ön saflardaydılar...”